

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI**

***ÂSÂR-I KEMÂL'DEKİ ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ'NIN KISSASI*
(İNCELEME - TRANSKRİPSİYONLU METİN)**

Zeliha ERÇEN DURAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2018

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI**

***ÂSÂR-I KEMÂL'DEKİ ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ'NIN KISSASI*
(İNCELEME - TRANSKRİPSİYONLU METİN)**

Zeliha ERÇEN DURAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hamit DİKMEN

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Nuran ÖZTÜRK

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Meliha YILDIRAN SARIKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2018

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Hamit DİKMEN

(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Nuran ÖZTÜRK

Üye: Doç. Dr. Meliha YILDIRAN SARIKAYA

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2018

Prof. Dr. H. Mahir FİSUNOĞLU

Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 2018

Zeliha ERÇEN DURAN

ÖZET

ÂSÂR-I KEMÂL’DEKİ ŞERH-İ ESMÂ’-İ EVLİYÂ’NIN KISSASI (İNCELEME - TRANSKRİPSİYONLU METİN)

Zeliha ERÇEN DURAN

Yüksek Lisans Tezi, İslâm Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hamit DİKMEN

Temmuz 2018, 358 sayfa

Bu çalışmada, XIX. yüzyılda yaşamış İsmâil Sâdık Kemâl bin Muhammed Vecîhî Paşa’nın *Âsâr-ı Kemâl* adlı eserinin üçüncü ve son bölümü olan *Şerh-i Esmâ’-i Evliyâ’nın Kıssası* incelenmiştir. Eserde; ashâb, evliyâ ve ulemâ hakkında yazılmış manzum menkabeler, na’t-ı şerîfler, kasîdeler, kıt’alar ve Arapça yazılmış tahmîs bulunmaktadır.

Giriş bölümünde; çalışmamızın konusu, kapsamı, amacı ve yöntemi açıklanmıştır. Birinci bölümde, İsmâil Sâdık Kemâl’in hayatı, eserleri ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiş; ikinci bölümde, eserin yazım özellikleri, dil ve anlatım özellikleri, nazım şekilleri ve türleri ile birlikte muhtevası incelenmiş, eserde yer alan kerâmet motifleri listelenmiştir. Üçüncü bölümde, çalışmamızın esasını teşkil eden *Şerh-i Esmâ’-i Evliyâ’nın Kıssası*, transkripsiyonlu metne çevrilmiştir. Sonuç bölümünde ise eser, eserin yazarı, dili ve içeriğine dair genel bilgiler değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: İsmâil Sâdık Kemâl, *Âsâr-ı Kemâl*, *Şerh-i Esmâ’-i Evliyâ’nın Kıssası*, evliyâ kıssaları, menâkıb.

ABSTRACT***THE STORY OF ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ FROM ÂSÂR-I KEMÂL***
(EXAMINATION-TRANSCRIBED TEXT)**Zeliha ERÇEN DURAN****Master's Degree Thesis, Department of Islamic History and Arts****Supervisor: Assist. Prof. Hamit Dikmen****July 2018, 358 pages**

The third and the last chapter of *The Story of Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ* was written by İsmâil Sâdık Kemâl bin Muhammed Vecîhî Pasha who lived in 19 centuries was examined in this study. The book consists of menkabeler which were written about ashâb, evliyâ and ulemâ, na't-ı şerîfler, kasîdeler, kıt'alar and tahmîs in Arabic language.

The introduction part of the study informs about the research topic, scope, purpose, and method of the study. The first part involves information about the life of İsmâil Sâdık Kemâl, his works, and his literary personality. The writing characteristics, verse forms and types, features of language and expression, and content of the book was analyzed and motifs of the miraculous deed which are in the book were listed in the second part. Third part which is constitutive of the study, *The Story of Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ*, was translated to transcription text. In the last part, general information including the book, the author of the book, and language and content of the book was evaluated.

Keywords: İsmâil Sâdık Kemâl, Âsâr-ı Kemâl, story of Şerh-i Esmâ-i Evliyâ, stories of evliyâ, menâkıb.

ÖNSÖZ

İslâm'ın yayılmasıyla aynı çağda birden fazla medeniyet (Arap, Acem, Türk), bu inancın ve unsurlarının etkisiyle yeni bir inanç, düşünüş ve duyuş sistemi geliştirmiştir. Türkler İslâmiyet'in etkisiyle geçmişten de izler taşıyarak edebiyatını millî bir karaktere büründürmüşler, yüzyıllarca etkisi sürecektir, geniş bir kitleye hitap eden eserler vermişlerdir.

Millî yapının oluşmasında uzun yıllar etkili olmuş ana kaynakların ve eserlerin tercüme edilip yeni kuşaklara tanıtılması oldukça önemlidir. Bu kaynaklardan birisi de XIX. yüzyılda İsmâil Sâdık Kemâl tarafından kaleme alınmış *Âsâr-ı Kemâl* adlı eserdir. Eser üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm *Bin Ehâdis Şerhi*, ikinci bölüm *Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ*, üçüncü bölüm *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası*'dır. İlk iki bölüm, daha önce ayrı ayrı yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Bu çalışmada eserin üçüncü bölümü olan *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* okunmuş, incelenmiştir. Böylelikle eserin bir bütün olarak edebiyat çalışmalarına kazandırılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde; araştırmanın konusu, kapsamı, amacı ve yöntemi açıklanmış; birinci bölümde, İsmâil Sâdık Kemâl'in hayatı, eserleri ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiş; ikinci bölümde eser, şekil ve muhteva yönünden incelenmiş ve menkabelerdeki kerâmet motifleri listelenmiştir. Üçüncü bölümde, *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* transkripsiyonlu metne çevrilmiş; sonuç bölümünde ise esere dair genel bilgiler değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında baştan sona emeği geçen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hamit Dikmen'e, yüksek lisans ders dönemim boyunca tavsiyeleriyle yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Nuran Öztürk'e, her konuda desteğini esirgemeyen ve deneyimlerinden istifade ettiğim değerli hocam Ülkü Sucu'ya, Arapça beyitlerin okunmasında ve çevirisinde katkıda bulunan arkadaşım Serap Özkul'a ve eşim Celalettin Duran'a teşekkür ederim.

Zeliha ERÇEN DURAN

Temmuz / 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xi

GİRİŞ

1. Çalışmanın Konusu ve Kapsamı	1
2. Çalışmanın Amacı	2
3. Çalışmanın Yöntemi	2

BÖLÜM I

İSMÂİL SÂDİK KEMÂL MUHAMMED BİN VECÎHÎ PAŞA

1.1. Hayatı	4
1.2. Eserleri	9
1.3. Edebî Kişiliği	11

BÖLÜM II

ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ'NIN KISSASI

2.1. Eserin Şekil ve Muhteva Yönünden İncelenmesi	13
2.1.1. Yazım Özellikleri	13
2.1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri	15
2.1.3. Nazım Şekilleri	18
2.1.3.1. Kasîde	20
2.1.3.2. Kıt'a	23
2.1.3.3. Tahmîs	25

2.1.4. Nazım Türleri.....	26
2.1.4.1. Na't-ı Şerîf	27
2.1.4.2. Menâkıb-nâme	30
2.1.4.2.1. Eserde Yer Alan Kerâmet Motifleri	37

BÖLÜM III

ESERİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

3.1. Metnin Kurulmasında İzlenilen Yol	54
3.2. Transkripsiyon Alfabetesi.....	56
3.3. Eserin Transkripsiyonlu Metni	57

SONUÇ

Sonuç	346
--------------------	-----

KAYNAKÇA	348
-----------------------	-----

EKLER	354
--------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ	358
-----------------------	-----

KISALTMALAR

b.	Bin, ibn
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
çev.	Çeviren
d.	Doğumu
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	Editör
H.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
k.s.	Kuddise Sırrahû / Kaddesa'llâhu Sırrahû
m.	Matbû
M.	Miladî
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
Nu.	Numara
ö.	Ölümü
r.a.	Radıya'llâhu Anh
r.r.	Revveha'llâhu Rûhahû
s.	Sayfa
S.	Sayı
ss.	Sayfa aralığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
v.dğr.	Ve diğerleri
vb.	Ve benzeri

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Eserin İçindekiler ve İçerik Bölümündeki Başlıklar Arasındaki Farklar	14
Tablo 2. Muhtevanın Nazım Türlerine Göre Dağılımı	26
Tablo 3. Menkabelerde Yer Alan Şahsiyetler	31
Tablo 4. Tasavvufî Terimlerin Yer Aldığı Beyitler.....	34
Tablo 5. Menkabelerde Bulunan Kerâmet Motifleri	49

EKLER LİSTESİ**Sayfa**

EK 1. Pederim Vecîhî Paşa Merhûmuñ Terceme-i Hâlidür	354
EK 2. Vâlidem Müslime Hânım-ı Merhûmenüñ Terceme-i Hâlidür	356

GİRİŞ

1. Çalışmanın Konusu ve Kapsamı

Çalışmamızın konusu, XIX. yüzyılda yaşamış İsmâil Sâdık Kemâl'in *Âsâr-ı Kemâl* adlı eserinin üçüncü bölümü olan *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası*'dır. İncelediğimiz eserde na't-ı şerîfler, manzum menkabeler, kasîdeler, kıt'alar, Arapça tahmîs ve müfredler bulunmaktadır. Eserde bulunan manzum menkabeler; ashâb, aşere-i mübeşşere, huffâz, fukahâ, tabiîn, on iki imam, hadîs ve mezhep imamları, evliyâ ve ulemâlar hakkında yazılmıştır.

Çalışmamız giriş ve sonuç bölümleri haricinde üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, kapsamı, amacı ve yöntemi hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde, İsmâil Sâdık Kemâl'in ailesi, kendi hayatı ve edebî kişiliği hakkında, yapılan çalışmalardan ve incelediğimiz eserde bulunan Sâdık Kemâl'in annesi ve babası hakkında yazdığı terceme-i hâllerden faydalanılarak bilgiler verilmiştir. Bu bölümdeki bilgiler genel olup Sâdık Kemâl hakkında daha önce yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak bu çalışmalara atıf yapılmış ve tekrara düşmemeye özen gösterilmiştir. Sâdık Kemâl'in yazdığı eserler ve bilhassa *Âsâr-ı Kemâl* ile ilgili bilgilerden ve yapılan çalışmalardan da bu bölümde bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, eserin yazım özellikleri, nazım şekilleri ve türleri, dil ve anlatım özellikleri ile birlikte muhtevası incelenmiştir. *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* ile ilgili bilgiler verilmiş, eserin içeriğini oluşturan ve edebiyatımızda yaygın olarak kullanılan na't, menâkıb-nâme, kasîde, kıt'a ve tahmîs ile ilgili literatür taraması yapılmış ve bu bölümde eserden örnekler verilmiştir. Eser muhtevasının ağırlıklı kısmını menkabelerin teşkil etmesi sebebiyle bu türe diğer tür ve şekillere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde yer alan kerâmet motifleri örneklerle aktarılmış ve genel çerçevesi tablo ile gösterilmiştir.

Üçüncü bölümde, çalışmamızın temel kısmını teşkil eden *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* transkripsiyon alfabesi esas alınarak Latin harflerine çevrilmiştir. Ayrıca bu bölümde metnin kurulumunda izlediğimiz yol hakkında bilgi verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise eser, eserin yazarı, dili ve içeriğine dair genel bilgiler değerlendirilmiştir.

2. Çalışmanın Amacı

Türk toplumunun kültürünü oluşturan millî duyuş ve düşüncenin gelişmesindeki en büyük etkenlerden birisi İslâmiyet'tir. İslâm'la birlikte geçmişin izleri silinmeden toplumun temel yapı taşlarını oluşturan eserler üretilmiştir. Bu yapı taşları toplumun kültürel hafızasını oluşturmaktadır. Yeninin ve daha iyinin inşası için bu hafızayı canlı tutmak gerekmektedir. Toplumun kültürel hafızasını canlı tutmak geçmişte yaşanan hâdiseleri ve sanat eserlerini aktarmakla mümkündür. Bu eserlerin önemli bir kısmını edebî eserler oluşturmaktadır. Çalışmamıza kaynaklık eden eser de bunlardan birisidir. Amacımız bu köklü edebî geleneğin sürdürülmesine küçük bir katkıda bulunmak ve bu vesile ile eseri insanların okuyup faydalanabileceği hale getirmektir.

Âsâr-ı Kemâl XIX. yüzyılda yaşamış İsmâil Sâdık Kemâl b. Muhammed Vecîhî Paşa tarafından yazılmıştır. Çalışmamızı oluşturan kısım eserin üçüncü bölümüdür. Birinci bölümü *Bin Ehâdis Şerhi* ve ikinci bölümü *Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ* daha önce yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. *Âsâr-ı Kemâl*'in üçüncü bölümü olan *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası*'nı transkripsiyonlu metne çevirerek eseri edebiyatımıza bir bütün olarak kazandırmak amaçlanmıştır. Bu vesile ile eserin müellifi ve muhtevasını oluşturan tür ve şekiller hakkında bilgiler vermeye, eser hakkında bir inceleme ortaya koymaya çalışılmıştır.

3. Çalışmanın Yöntemi

İsmâil Sâdık Kemâl'e ait *Âsâr-ı Kemâl*'in üçüncü bölümü *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* transkript edilmiştir. Eserin, yazma nüshası ve matbûsu bulunmaktadır. Yazma nüsha, beyitlerin karalanmış olması ve bazı beyitlerde düzeltmelerin bulunması nedeniyle müsvedde görüntüsü vermektedir. Ayrıca matbûda yer alan birçok şiir yazma nüshada yer almamaktadır. Matbûnun, Sâdık Kemâl hayattayken basılmış olması, şairin kendi tasarrufuyla bazı eklemeler yapmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu sebeplerle; incelememizi gerçekleştirirken matbû esas alınmıştır. Matbûyu incelerken yazma nüshadaki birtakım farklılıklar tespit edilmiş, bu farklılıklar çalışmamızın ikinci bölümünde eserin şekil ve muhteva yönünden incelenmesi başlığı altında aktarılmıştır.

İsmâil Sâdık Kemâl'e dair bilgilere ulaşmak için onunla ilgili yapılan çalışmalar, biyografik eserler ve edebiyat tarihi ile ilgili kaynaklar incelenmiştir. Bununla birlikte

araştırmamızın konusu olan eserde, şairin anne ve babası hakkında yazmış olduğu terceme-i hâllerden ve menkabelerdeki bilgilerden de faydalanılmıştır.

Na't, menâkıb-nâme, kasîde, kıt'a ve tahmîs gibi edebiyatımızdaki tür ve şekillerle ilgili kaynak kitaplar, genel ve alanla ilgili terim sözlükleri, çalışılan tez ve makaleler incelenmiştir. Bu tür ve şekillerle ilgili temel bilgilerin verilmesi hedeflenerek şiirlerin eserdeki hacmine göre verilen bilgiler detaylandırılmıştır.

Osmanlıca eserlerin akademik olarak latinize edilmesi tam transkripsiyonlu alfabe ile yapılmaktadır. Çeviri için transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Metin neşri ile ilgili ilmî çalışmalardan faydalanılmıştır.¹ Metin tamiri gerekli olan durumlarda yazma nüshadan yardım alınmış ve gerektiği yerlerde nüshalar arasındaki farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

Metinde bulunan tüm başlıklara, der-kenârlar ve besmele de dahil olmak üzere sırayla numara verilmiştir. Arapça tahmîs ve müfredler dışındaki na't, kasîde, menkabe ve kıt'a başlıkları altında bulunan beyitler, her başlıkta birden başlanarak numaralandırılmıştır. İnceleme kısmında metin içerisinden verilen örnek beyitler parantez içinde, şiir numarası ve beyit numarası (5/16) verilerek belirtilmiştir.

¹ Köksal, Mehmet Fatih, *Metin Neşrinin Ana Esasları*, TÜBAR-XXXI, ss. 179-209, Bahar 2012.

Tarlan, Ali Nihad, *Edebiyat Meseleleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1981.

Tulum, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul, Nâme-i Kudsi (Menâkıbu'l-Kudsiyye)'nin Yayınlanmış Metninden Derlenen Verilerle - Birinci Kitap*, Çizgi Kitabevi, İstanbul 2017.

Timurtaş, Faruk Kadri, "Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, C.18, ss. 331-368, İstanbul 1976.

Ünver, İsmail, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3/6, ss. 1-46, 2008.

BÖLÜM I

İSMÂİL SÂDİK KEMÂL MUHAMMED BİN VECÎHÎ PAŞA

1.1. Hayatı

İsmâil Sâdık Kemâl hakkında elimizde yeterli bilgi mevcut değildir. Onunla ilgili bilgilere kendi yazmış olduğu metinlerden ve bazı biyografik kaynaklardan ulaşmaktayız. Kaynakların azlığı, bilgilerin yetersiz ve birbirinin tekrarı niteliğinde olması, ayrıca henüz eserlerinin tamamının çalışılmamış olması Sâdık Kemâl hakkında detaylı bilgiye ulaşamamamızın sebeplerindendir.

Sâdık Kemâl'in *Âsâr-ı Kemâl* eserinin ilk iki bölümü hakkında daha önce iki adet yüksek lisans tezi yapılmış ve bu bölümlerle ilgili makaleler yazılmıştır. İncelememizde yapılan bu çalışmalardan da istifade edilmiştir.² Şairin doğum ve ölüm tarihi ile ilgili kaynaklarda muhtelif bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler; Sinan Kuneralp (1824-1892) *Prosopografik Rehber*³, Mehmed Süreyya (ö. 3 Eylül 1892) *Sicill-i Osmanî*⁴, Bursalı Mehmed Tahir (ö. H. 1310 / M. 1892) *Osmanlı Müellifleri*⁵, İbnülemin Mahmud Kemâl İnal (d. H. 1244/1828) *Son Asır Türk Şairleri*⁶, Nail Tuman (1828-1892) *Tuhfe-i Nâilî*⁷, Bağdatlı İsmâil Paşa (ö. H. 1310) *Hediyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*⁸ adlı eserlerde farklı şekillerde yer almaktadır. Sâdık Kemâl *Âsâr-ı Kemâl*'in

² Işıl, Fatih, *Edebiyatımızdaki Hadîs-i Şerîfler ve Âsâr-ı Kemâl'deki Bin Ehâdis Şerhi (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 2015.

Karakuş, Yasin, *Âsâr-ı Kemâl'deki Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 2015.

Şener, Halil İbrahim, "Âsâr-ı Kemâl'de Yer Alan Manzum Esmâü'l-Hüsnâ", *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi IV*, İzmir 1987, s. 227-240.

Tatlı, Bekir, "İsmâil Sâdık Kemâl'in Âsâr-ı Kemâl'deki Hadisçiliği", *Dinî Araştırmalar Dergisi*, C. 18, S. 46, ss. 45-65, Haziran 2015.

³ Kuneralp, Sinan, *Son Dönem Osmanlı Erkân ve Ricali (1839-1922) Prosopografik Rehber*, İsis Yayınevi, İstanbul 1999, s. 85.

⁴ Süreyya, Mehmed, *Sicill-i Osmanî 3*, haz. Nuri Akbayır, çev. Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 881.

⁵ Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri II*, haz. Fikri Yavuz ve İsmail Özen, Meral Yayınevi, İstanbul 1972, s. 209.

⁶ İnal, İbnülemin Mahmud Kemâl, *Son Asır Türk Şairleri II*, MEB Basımevi, İstanbul 1969, s. 842.

⁷ Tuman, Nail, *Tuhfe-i Nâilî*, haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, C. II, s. 863.

⁸ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, MEB Basımevi, Ankara 1951, C. I, s. 223.

sonunda annesi hakkında yazdığı terceme-i hâlde kendi doğum tarihini H. 1240 / M. 1824 yılı olarak belirtmiş ve doğum yerini babasının görev yaptığı Edirne olarak ifade etmiştir.⁹

Sâdık Kemâl ilim tahsil etmiş ve önemli devlet görevlerinde bulunmuştur. Mîr-i mîran ve Rumeli beylerbeyi (H. Ramazan 1273 / M. Mayıs 1857) pâyesi almış, kısa bir süre Meclis-i Mâliye azalığı yapmıştır. Dinî - tasavvufî eserler kaleme almış olan Sâdık Kemâl, “Fazîlet sahibi, edîb bir zâtdır. Üç lisanda (Türkçe, Arapça ve Farsça) şiir inşasında muktedir idi.”¹⁰ Mehmed Süreyya, Sâdık Kemâl’in vaktinin çoğunu yalısında geçirdiğini ifade etmiştir.¹¹

Sâdık Kemâl, *Âsâr-ı Kemâl*’in sonunda yer alan anne ve babasının terceme-i hâllerini yazmıştır. Bu terceme-i hâllerde kendi doğum tarihine ve birçok önemli bilgiye yer vermiştir. Babası Yozgatlı Muhammed Salih Vecîhî Paşa’dır. Vecîhî Paşa Rumeli, Edirne, Varna, Belgrad, Bosna, Diyarbakir, Halep, Musul, Ankara, Bozok, Bağdad, Kengırı (Çankırı)¹², Kürdistan ve Erzurum merkezlerinde valilik, kaymakamlık ve beylerbeyliği gibi önemli görevler icra etmiştir. Sâdık Kemâl babası hakkında yazdığı terceme-i hâlde; Vecîhî Paşa’yı, gittiği yerlerde insanlar tarafından sevilen, çalışkan, insanlar için faydalı işlerde bulunan, hayırsever ve devletin hoşnutluğunu kazanmış birisi olarak methetmiştir:

“... me’mûr bulunduğu maḥalleriñ cümlesinde memnûniyyet-i ahâlî olduğundan her kaḡısından inḡisâl eylemiş ise ekâbir ü eḡād-ı ahâlî iftirâḡına te’essüf ile ağlaşarak bi’t-teşyî’ dâ’imâ şenâsında bulundukları... Ve bulunduğu maḡallerde cāmî’-i şerîf ü tekve vü mekteb-i şıbyân ü çeşmeniñ ta’mîr ü müceddeden inşâsına da muvaffaḡ olmuştur.”¹³

Sâdık Kemâl, incelediğimiz eserde bulunan Gül Baba menkabesinde, Gül Baba’nın fazîletlerinden ve kerâmetlerinden bahsetmektedir. Şair Gül Baba’yı gördüğü rüyasındaki işaretlerin, daha sonra yaşadığı olaylarda ortaya çıkışını anlatmaktadır. Bu olaylar daha çok babası Vecîhî Paşa’nın görevleri ile ilgilidir. Şair beyitlerde babasının hangi görevlerde ne kadar süre çalıştığından şu şekilde bahsetmiştir:

⁹ İsmâil Sâdık Kemâl, “Vâlidem Müslime Hanım-ı Merhûmenün Terceme-i Hâlidür”, *Âsâr-ı Kemâl*, Düğümlü Baba no 00066, Esad b. El-Hac Ali Efendiyyü’l-Karahisarî Matbaası, s. 4, İstanbul H. 1284.

¹⁰ Tâhir, *Osmanlı Müellifleri II*, s. 209.

¹¹ Süreyya, *Sicill-i Osmanî 3*, s. 881.

¹² Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Osmanlı Yer Adları*, Yayın Nu. 21, Ankara 2006.

¹³ Sâdık Kemâl, “Pederim Vecîhî Paşa Merhûmun Terceme-i Hâlidür”, s. 3.

Belğrād'dan haber-i 'azl irişince şaydık
Yevm-i tevcîhi ile oldığı gün 'azl icrā

Hem Belğrād'a girüp çıktığımız bir seneden
Bir gün eksik idi şemsî senesince haqqā

Olup İstanbul'a vāşıl pederim itmiş-idi
Ankara vālisi olmaqlığını gerçi recā

İbtidā olmıyarak Muşul olındı tevcîh
Nuṭkına mümteşilen itdi yine istid'ā

Oldı tevcîh ve-lîkin ne ola hikmet 'aceb
Diyü fikr eyler iken eyledi izhār Hudā (91/32-33-34-35-36)

Ayrıca şair, Gül Baba menkabesinde Vecîhî Paşa'nın görev yeri değişiklikleriyle ilgili süreci aktarırken H. 1264 tarihlerinde insanların yaşadığı toplumsal sıkıntılarla ilgili beyitler yazarak o dönem hakkında bazı bilgiler vermiştir:

Ya'nî kim Ankara'ya 'âzim olurken yolda
Gördi kim dest-i 'aşâ'irde esîrdür fuḳarā

Qalmamış cānlarına 'ırzlarına māllarına
Hîç emniyyeti hayretde turur ehl-i ḳara

Ağlayup çağrışarak hep idicek istirhām
Eyledi hāllerini devlete 'arz ü inhā

Ḳayşeriyye ile Bozoḳ'da olındı ilḥaḳ

Cümleten oldu suhûletle ‘aşâ’ir İvâ (91/37-38-39-40)

Annesi Müslime Hanım Ankara Ayaş kazasında dünyaya gelmiş, soyu Bünyamin Ayaşî’ye dayanmaktadır. Sâdık Kemâl annesi için yazdığı terceme-i hâlde, erkek ve kız kardeşleri ile birlikte kendisinin de Edirne’de doğduğundan bahsetmiştir:

“... iki yüz kırk târîhinde Edirne’de bu ‘abd-i ‘âcizi ve mû’ahharan merhûm müşârun-ileyhiñ defîn olduğu Hâzret-i İbn-i ‘Abbâs rağiye ‘anhümâ Rabbü’n-nâs efendimiziñ türbe-i ‘aliyyleri ittişâlinde medfûn el-Hâcc Muhammed Şâlih Beg merhûmı ve çend nefer-i birâder ü hemşîrelerimi toğırmış ...”¹⁴

Müslime Hanım H. 1281 / M. 1864 yılında Mekke’de, Muhammed Vecîhî Paşa ise H. 1284 / M. 1867 yılında Taif şehrinde vefat etmiştir. Ayrıca *Sicill-i Osmanî*’de Sâdık Kemâl’in ve erkek kardeşleri Mehmed Sâlih Bey, Rızâ Bey ve Aziz Bey’in isimleri yer almaktadır.¹⁵

Sâdık Kemâl’in eşinin ismi Hasna Hatun’dur.¹⁶ Çalıştığımız eserde şairin eşi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Bunun haricinde Sâdık Kemâl’in, çalıştığımız bölümde bulunan Düğümlü Baba menkabesinde yazdığı beyitlerden iki kızı ve iki oğlu olduğu anlaşılmaktadır:

Oğluma hayli çıban ‘arız olup müzmin idi

Altı mâh olmadı meşye bile kâdir aşlâ (118/17)

Dîger oğlum toğacak olduğu eşnâda dahı

Erkek olacağını didi bi-ilhâm-ı Hudâ (118/26)

Çend yıl şöñra kızım hâste olunca gidilüp

Olmamışken aña dâ’ir yine bir şey inbâ (118/34)

¹⁴ Sâdık Kemâl, “Vâlidem Müslime Hanım-ı Merhûmenün Terceme-i Hâlidür”, s. 4.

¹⁵ Süreyya, *Sicill-i Osmanî* 5, s. 1655.

¹⁶ Konyalı İbrahim Hakkı, *İstanbul Sarayları*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1942, C. I, s. 262.

Şükr-i bî-ğāyet ola kim o da şavışdırdı

Duhter-ı dīgerime oldu yine feyzi devā (118/38)

Sâdık Kemâl'in hayatında önemli bir yere sahip olan isimlerden birisi de Dügümlü Baba'dır. Dügümlü Baba lakabıyla şöhret bulan Şeyh Hafız Mustafa Efendi Nakşibendiyye¹⁷ tarikatına bağlı olduğu söylenilen bir derviştir.¹⁸ Sâdık Kemâl Dügümlü Baba ile ilgili çok sayıda eser yazmıştır; bunların bir kısmında sadece Dügümlü Baba'ya ait hâdiselerden bahsetmiştir, bir kısmında da içerisinde Dügümlü Baba'nın zikredildiği bölümler bulunmaktadır.

Çalışmamızda, Sâdık Kemâl'in Dügümlü Baba hakkında yazmış olduğu *Hazret-i Şeyh Hâcî Hâfız Mustafâ Dügümlü Baba* başlıklı manzum bir menkabe bulunmaktadır. Şairin bu menkabe yazdıklarından, Dügümlü Baba'ya olan sevgi ve bağlılığı anlaşılmaktadır. Sâdık Kemâl'in, Dügümlü Baba'nın göstermiş olduğu kerâmetlerden ve onun vasıflarından bahsettiği beyitler şu şekildedir:

Vaşf-ı 'ālîsi Dügümlü Baba'nın bu gūnā

Muştafâ Hâfız ü Hâcî-i kerâmet-pîrā

Çok kerāmâtı açık şöhreti Dügümlü idi

Bâtin ü zâhiri tesbîhde düğüm sübha-nümā

Kendüsi 'azm-i cinân itdi o şeyh-i a'zam

Sırrı (*mūtū*) ile Hâk itdi bu zâtı ihyā

Çok kerāmâtını gördüm yazayım bağzısını

İdemem himmet-i 'ulyāsına şükri de edā (118/1-2-14-16)

¹⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Gölpınarlı, Abdülbâki, *Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2014, s. 215.

¹⁸ Taşan, Nazım, *Kemâl-nâme-i Dügümlü Baba Cild-i Evvel* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2017, s. 34.

Sâdık Kemâl, Düğümlü Baba'nın kabrinin Sultan Ahmed'de bulunduğunu şu beyitlerle yazmıştır:

Rihleti biñ iki yüz seksen üçünci senede

Ṭurdıǵı tekyeye qabri daǵı envār-efzā

Qarşusındadur anıñ Cāmi'-i Sultān Aḥmed

Anı da evveli itmiş idi telmih baña

İrtihāli günini daǵı haber virmiş-idi

At meydānı namāzında toľup qalmadı cā (118/42-43-44,)

Şair de vefatının ardından hizmetinde bulunduǵu Düğümlü Baba'nın Sultan Ahmed'deki türbesine defnolunmuştur.¹⁹

1.2. Eserleri

İsmâil Sâdık Kemâl hakkında yapılmış çalışmalarda eserlerinin isimleriyle ilgili tam bir birliktelik yoktur. Bazı eserlerinin isimleri kitaplarda farklı şekilde zikredilmiş, zikredilen bazı eserlerine de mevcut kütüphanelerde ulaşıl原因amamıştır. Biz mezkûr çalışmalarda geçen Sâdık Kemâl'in eserlerinden bahsedeceǵız.

Bursalı Mehmed Tâhir *Osmanlı Müellifleri*'nde, Sâdık Kemâl'in eserlerini şu şekilde belirtmiştir:

- *Âsâr-ı Kemâl,*
- *Tefsîr-i Sûre-i İhlâs,*
- *Müflihîn-i Hazîne,*
- *Rûh-i Kemâl,*
- *Kitâb-ı Şerh-i Delâil-i Şerîf,*
- *Şerh-i Fezâil-i Salavât,*
- *Menâkıb-ı Düğümlü Baba,*

¹⁹ İnal, *Son Asır Türk Şairleri II*, s. 842.

- *Hayrî'l-Kasas*.²⁰

Mahmud Kemâl İnal ve Bağdatlı İsmâil Paşa bunlara ek olarak *Kitab-ı Tefeyyüz* adlı eserin ismini zikretmiştir. İnal *Menâkıb-ı Düğümlü Baba* yerine *Kemal-nâme-i Düğümlü Baba* ismini vermiştir.²¹ Bu isim Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Eserler kayıtlarında da *Kemal-nâme-i Düğümlü Baba* şeklinde geçmektedir.

Eserlerin çoğunluğu Süleymaniye Kütüphanesi ve Millî Kütüphane'de bulunmaktadır. Daha önce yapılan çalışmalarda bu iki kütüphanede bulunan eser kayıtları tespit edilmiştir.²² *Âsâr-ı Kemâl'e* ait matbû örnekleriyle birlikte 108 kayıtlı eser mevcuttur. Ankara Millî Kütüphane'de 8 eser kaydı bulunmaktadır.²³

Âsâr-ı Kemâl; Bin Ehâdîs Şerhi, Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ ve *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Eserin ilk bölümü olan *Bin Ehâdîs Şerhi*'nin yazma nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Düğümlü Baba Koleksiyonu'nda 67 numaralı kayıta yer almaktadır. *Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ* ve çalışmamızı oluşturan *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* bölümlerinin yazma nüshası da aynı koleksiyonda 66 numaralı kayıta yer almaktadır. Ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi'nde yaptığımız katalog taramasında eserin, yazma nüshaları hariç yedi kayıta da matbû örnekleri görülmüştür. Bu örnekler; Düğümlü Baba 68, Ayasofya 881, Hacı Mahmud Efendi 4314 ve 4507, İbrahim Efendi 175, Laleli 3766 ve Pertevniyal 1050 numaralı kayıtlarda yer almaktadır.

İncelememizin sonunda müstensihler tarafından Arapça düşülen şerhte; *Âsâr-ı Kemâl'in*, Ahmed İlhamî es-Sa'dî ve Seyyid Mustafa Niyâzî adlı hattatlar tarafından Esad bin el-Hâc Ali Efendi-i Karahisârî matbaasında H. 1284 tarihinde basıldığı bilgisine ulaşılmaktadır:

‘Âcizâne didim itmâmına târîh-i tamâm

Luṭf-ı Hâk kıldı bu Âsâr-ı Kemâl'i ikmâl

Sene 1284

(150/2)

²⁰ Tâhir, *Osmanlı Müellifleri II*, s. 209.

Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifin ve Âsârü'l-Musannifin*, I, s.223.

²¹ İnal, *Son Asır Türk Şairleri II*, s.842.

²² Taşan, Nazım, *Kemâl-nâme-i Düğümlü Baba Cild-i Evvel*, s. 14.

²³ Işıl, *Edebiyatımızda Hadîs-i Şerîfler ve Âsâr-ı Kemâl'deki Bin Ehâdîs Şerhi*, s. 21.

1.3. Edebî Kişiliği

İsmâil Sâdık Kemâl'in yazdığı eserlerin tamamının incelenmemiş olması ve hakkında yapılan çalışmaların azlığı nedeniyle, Sâdık Kemâl ile ilgili vereceğimiz bilgiler onun edebî kişiliğini anlamamıza katkıda bulunacaktır.

Sâdık Kemâl'in yazdığı eserlerde tasavvufa, dine ve ilme gösterdiği önem; şuurlu, ilim ve fazîlet sahibi bir insan olduğunu ortaya koymaktadır. Sâdık Kemâl, devletin üst düzey kademelerinde görev almış önemli bir devlet adamıdır. Babasının uzun yıllar farklı coğrafyalarda önemli devlet görevlerini icra etmesi, şairin kültürel anlamda zengin ortamlarda yetişmesine olanak sağlamıştır. Aynı zamanda müstakil Arapça şiirleri bulunan şairin iyi bir eğitim aldığı söylemek mümkündür. Şair incelediğimiz bölümde Arapça beyitler yazmıştır. Peygamberimize yazdığı Arapça na'tın ilk üç beyti şöyledir:

Yâ Rabbi bismike müstefîzan Aḥmedu

Sellim ve şalli 'alâ-Resūlike Aḥmedu

Küllü'l-'avālimi ḳad etet min-nūrihî

Tübā li-men bi-żiyā'ihî leke 'āidün

Ve li-küllü ruslin nūruhū tācun bihî

Āyātuhum zaharat ve hüm ḳad erşedu (149/1-2-3)

Sâdık Kemâl'in yaşadığı dönemin kültürel tesirlerini anlamak için Sâdık Kemâl'den önceki edebiyat tarihini, özellikle büyük bir kültürün mirasını sürdürmekle birlikte zihniyet değiştiren XIX. yüzyılı incelemek ve değerlendirmek gerekmektedir. "XIX. yüzyıl Divan edebiyatı, geçmiş yüzyıllardakine benzer büyük sanatkâr yetiştiremediği için, genellikle eskinin devamı ve mahiyetinde eserler ile yetinmek zorunda kalmıştır. Bu sebeple asrın ikinci yarısından itibaren revaçtan düşerek, yerini yeni bir edebiyat anlayışına bırakacaktır."²⁴ Bu yüzyılda meydana gelen değişimle birlikte klâsik eserler yazılmaya devam etmiştir. Sâdık Kemâl'in, içinde bulunduğu asrın

²⁴ İsen, Mustafa - Kurnaz, Cemâl, *Türk Dünyası El Kitabı (Edebiyat)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992, C. III, s. 211.

telakkîlerinden etkilenmekle birlikte eski gelenekten kopmadığını, kendine has bir edebî birikim ve anlayışla eserler yazdığını söyleyebiliriz.

Sâdık Kemâl'in hayatında ve eserlerinde Düğümlü Baba tesiri çok fazla görülmektedir. İbrahim Hakkı Konyalı, Sâdık Kemâl için “fenâ fî Düğümlü Baba” ifadesini kullanmıştır.²⁵ Şairin eserlerindeki Düğümlü Baba etkisinden ona olan sevgisi ve bağlılığı anlaşılmaktadır. Bu tesir eserlerinin dinî - tasavvufî yönünün ağır basmasıyla da görülmektedir.

Sâdık Kemâl sanatçı yönüyle de bilinmektedir. Hattat olan şairin, Ankara Ayaş'ta bulunan Bünyamin Ayaşî Camii'nde ta'lik ve celî ta'lik alanlarında hat örnekleri tespit edilmiş ancak bu araştırmadan sonra yapılan yeni çalışmalarda maalesef bu eserlerin çalındığı ortaya çıkmıştır.²⁶

²⁵ Konyalı İbrahim Hakkı, *İstanbul Sarayları*, s. 260.

²⁶ Işıl, *Edebiyatımızda Hadîs-i Şerîfler ve Âsâr-ı Kemâl'deki Bin Ehâdîs Şerhi*, s. 20.

BÖLÜM II

ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ'NIN KISSASI

2.1. Eserin Şekil ve Muhteva Yönünden İncelenmesi

2.1.1. Yazım Özellikleri

Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası'nın yazma nüshası ve matbûları bulunmaktadır. Yazma nüshada, düzeltmeler ve üzeri çizilmiş beyitler olması; yazmada evliyâ menkabelerinden sonra sadece birkaç kıt'a yer alırken matbûda, menkabelerden sonra na't-ı şerîfler, kasîde, tahmîs ve başka kıt'ların bulunması ve eserin matbûsunun Sâdık Kemâl hayattayken basılmış olup şairin kendi tasarrufuyla bu nüshaya bazı eklemeler yapabileceğini düşündürmesi gerekçeleriyle incelememizi gerçekleştirirken eserin matbûsu esas alınmıştır. Yazma nüshadaki farklılıklar da transkribe edilen metinde dipnotta belirtilmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesi'nde 67 numaralı kayıta yer alan yazma nüshanın ilk sayfasında eserin üç bölümünün de başlıkları yer almaktadır. İncelediğimiz bölümün başlığında ise yazma nüsha ve matbû arasında farklılıklar vardır. Başlık; yazma nüshada *Şerh-i Esmâ'-i Enbiyâ vü Evliyâ'nın Kıssası* şeklinde yer alırken, matbûda *Şerh-i Esmâ'-i Enbiyâ'nın Evliyâ'nın Kıssası* olarak yazılmıştır. Elimizde farklı örnek olmadığı için başlığın neden değiştiği, söz konusu enbiyâ kıssalarının başka nüshalarda bulunup bulunmadığı, başlangıçta yazılması düşünülüp sonra iptal mi edildiği ya da yanlışlıkla mı yazıldığı bilinmemektedir. Elimizde bulunan örneklerde enbiyâ kıssaları bulunmadığı için başlık *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* şeklinde yazılmıştır.

Yazma nüshada fihrist bulunmazken matbûda bulunmaktadır. Fihristte 133 adet başlık vardır. Sâdık Kemâl bu başlıkları, ashâb bölümünde halîfe, aşere-i mübeşşere, Peygamberimizin torunları, on bir fukahâ, yedi huffâz ve diğer sahabeler şeklinde sıralarken evliyâ ve ulemâ bölümünde ise alfabetik sırayla yazmıştır. Bu başlıklar, eserin içeriğinde de yer almaktadır. Yazma nüshada bölümler içerisinde yer alan başlıklar harekesiz ve kırmızı mürekkeple yazılmış, âyet ve hadîslerin geçtiği yerler ve arapça ibareler harekeli yazılmıştır. Matbûda ise başlıklar, âyet ve hadîslerin geçtiği yerler ve arapça ibareler harekeli yazılmıştır. Yazma nüshada bulunmayıp matbûda bulunan başlıklar transkripsiyonlu metinde dipnotta belirtilmiştir. Eserin içeriğinde yer alan başlıklar ve içindekiler kısmında bulunan başlıklar arasında bazı farklılıklar vardır. İlk

olarak, içindekiler bölümünde olmayıp içerikte yer alan başlıklar bulunmaktadır; bunlar, şair tarafından *Âsâr-ı Kemâl*'e sonradan eklenen bölümlerdir. İkinci olarak, içindekiler bölümünde bulunan fakat eserin içerik kısmında farklılık gösteren başlıklar vardır. Bu farklılıklar aşağıdaki tabloda şu şekilde belirtilmiştir:

Tablo 1

Eserin İçindekiler ve İçerik Bölümündeki Başlıklar Arasındaki Farklar

Eserin İçindekiler Bölümünde Bulunan	Eserin İçeriğinde Bulunan Başlıklar
<i>Âsâr-ı Kemâl</i> 'e sonradan eklenen bölümler.	Kezâlik Mu'ahharan Tanzîm-kerde-i 'Âcizi Olarak Buraya Yazılan Kıt'a vü Rubâ'iler
	Pederim Vecîhî Paşa Merhûmuñ Terceme-i Hâlidür
	Vâlidem Müslime Hânım-ı Merhûmenüñ Terceme-i Hâlidür
Harem-i Şerîf-i Nebevî Na't-ı 'Âlîsi	Harem-i Muhterem-i Hâzret-i Risâlet-Penâhiye 'Âcizâne Ta'lik Olunan Na't-ı Şerîf
Mevlid-i Celîl-i Nebevî Na't-ı 'Âlîsi	Mevlid-i Celîl-i Hâzret-i Nebevî'ye 'Âcizâne Ta'lik Olunan Na't-ı Şerîf
Lihye-i Şerîfe Na't-ı 'Âlîsi ve Kıt'alar	Lihye-i Şerîfe Na't-ı 'Âlîsi Olarak Muşafâ Bünyâmîn-i Ayâşî Kıddise Sırruhû Hâzretleriniñ Türbe-i Münifelerine Tahrîr ü Ta'lik Olunan
Kezâlik Kıt'alar ve İcâzet-i 'Aliyye Târîhi	Beyrût'da Hâzret-i Yahyâ 'Alâ-Nebiyyinâ ve 'Aleyhi's-Şalâtü ve's-Selâm Efendimiziñ Mervî Olan Türbe-i 'Ulyâlarına Ta'lik Olunan
	Akşemse'ddîn Kıddise Sırruhû Hâzretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine Ta'lik Olunan Kıt'a
	Muşafâ Bünyâmîn-i Ayâşî Kıddise Sırruhû Hâzretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine Kezâlik Ta'lik Olunan Kâle Nâzımü'l-Emâlî Raḥmetü'l-lâhi Te'âlâ 'Aleyh
	Kâle Kemâl bin Vecîhî Paşa Veffekahümü'lâhü Bi-Taḥşîl-i Rızâihî Dâi'mâ
	Kuṭb-ı Müşârün-ileyh Hâzretleriniñ İsm-i Sâmîlerini Hâvî 'Âcizâne Tenmîk ve Kezâlik Türbe-i Şerîfelerine Ta'lik Olunan Tuḡrânîñ Zeyline Yazılan Kıt'a
	Şehr-i Haleb'de Medfûn Nesimî Kıddise Sırruhû Hâzretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine Ta'lik Olunan Kıt'a
	Rûm İli Hişârî'nda Medfûn Tırmuş Dede Kıddise Sırruhû Hâzretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine Ta'lik Olunan Kıt'a
	Târîh-i İcâzet-i 'İlmiyye-i 'Âcizi

	‘Arabî Tahmîs-i ‘Âcizi Der- Münâcât-ı Bârî
Kezâlik ‘Arabî Kaşîde Der-Na‘t-ı Şerîf-i Nebvî	‘Âcizâne Muqaddemâ Harem-i Muhterem Hazret-i Risâlet-penâhî’ye ve Sâ’ir Ba‘zı Maḥall-i Şeref-iştimâle Ta‘lîk Olinan Tahmîs-i ‘Âcizi
Târîḥ ve Teşekkür-i İhtitâm-ı Kitâb	Kezâlik ‘Arabî Olarak ‘Âcizâne Tanzîm ve Harem-i Melâ’ik-ḥadem Hazret-i Risâlet-penâhiye ve Ba‘zı Maḥall-i ‘Âliyyeye Ta‘lîk Olinan
	Târîḥ-i İcâzet-i ‘İlmiyye-i ‘Âcizi

2.1.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

XIX. yüzyılda Divan şiirinin etkisi devam etmektedir. Arapça ve Farsça sözcüklerin kullanımı oldukça fazladır. Ancak Tanzimat dönemindeki dilde sadeleşme akımının etkisi divan edebiyatında da görülmektedir. Yeni şiir eski şiirden tamamıyla bağımsız değildir. Dil, vezin ve nazım şekilleri büyük oranda aynıdır. Şairler eski gelenekle yetişmiş kişilerdir, dolayısıyla bu geleneğe ait birçok eser vermişlerdir. İstanbul kütüphaneleri Türkçe yazma divanlar kataloğunda bu döneme ait çok sayıda eser bulunmaktadır.²⁷ Sâdık Kemâl eserde Farsça ve Arapça terkiplere yer vermiştir. Arapça müfredler, kasîde ve tahmîs yazmıştır. Bununla birlikte menkabelerde anlaşılır bir dil kullanmıştır.

XIX. yüzyıl şairlerinin yetişmelerinde etkili iki faktör bulunmaktadır. Bunlar tarîkat ve devlet çevreleridir.²⁸ İsmâil Sâdık Kemâl’in bu iki çevreden de etkilendiğini söylemek mümkündür. Çocukluğundan itibaren babasının önemli devlet görevlerinde bulunması ve kendisinin de devlet içerisinde görevler icra etmesi onun kültürel anlamda bu çevreden etkilendiğini ve Dügümlü Baba’ya olan intisabı da tarîkat çevreleriyle güçlü bir irtibata sahip olduğunu göstermektedir. Bu tesirle birlikte Sâdık Kemâl’in geleneğe bağlı tasavvufî bir eser kaleme aldığını söylemek mümkündür.

Sâdık Kemâl, şair olma iddiasında olmayıp şiir meclislerinde de bulunmamıştır. Şiir yazmayı, kendi değerlerini ifade etme aracı olarak kullanmış, klâsik şiire uyum sağlamakla birlikte gerektiği ölçüde edebî eserler vermemiştir. Edebî kaygıdan ziyade fikirleri ifade etmeyi ön planda tutmuştur.

²⁷ Ünver, İsmail, “XIX. Yüzyıl Divan Şiiri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 32, S.1-2, Ankara 1988, s.131.

²⁸ Ünver, “XIX. Yüzyıl Divan Şiiri”, s.132.

İncelediğimiz eser XIX. yüzyılda yazılmış olmasına rağmen eski Anadolu Türkçesinin imlâ, ses ve şekil özelliklerini yer yer taşımaktadır. Çalışmamız doğrudan bir dil çalışması olmayıp edebiyat çalışması olduğu için bu kapsamda yapılan çalışmalardan²⁹ faydalanılarak sınırlı sayıdaki kelimelerin dil özelliğine dikkat çekilmiştir. Eserdeki bazı örnekler şu şekildedir: Berü, karşı, kendü, oturdı, bulmuş, okudu, diyü, ideli, oldukda, olındukca, idügin, gördiginde, olıcak, olınca, bakup... vb.

İsmâil Sâdık Kemâl, geleneğe uygun olarak esere besmele ile başlamıştır. Namaz, mihrap, minber, kürsü, saf, mahfil, imam gibi terimlerle *Âsâr-ı Kemâl*'in tüm bölüm başlıklarına teşbihte bulunarak beyitler yazmıştır:

Besmele oldu namâz kılmâğa niyyet-âsâ

İki rek'at gibi hâmd ü şalavâtı îfâ

Şerh-i esmâ'-i İlâhiyye olup mihrâbı

Şerh-i esmâ'-i Nebî minber-i pür-feyz ü hüdâ (2/1-5)

Hem 'akâ'id dahı şerh oldu kütüb-hâne gibi

Oldı i'lânda fihrist menâre-âsâ

Enbiyânın oturuyor na't-ı 'alâsı şaf şaf

Hilye-i Mefhâr-i kevneyn imâm-ı a'lâ

Bin ehadîsin olur şerhi dahı dâr-ı hadîs

Qışsa-i âl-i kirâm mahfil-i Şâh-ı dü-serâ

Oldı kürsîsi de aşhâb-ı kirâm menkâbesi

²⁹ Korkmaz, Zeynep, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1-2*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 2017, ss. 3-202.

Gülsevin, Güner, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 2017.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, İstanbul 2012.

Mşiri, Huda Hasan, "Eski Anadolu Türkçesi Dil Özellikleri", *Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Dergisi*, S.17, ss. 122-150, Bağdat 2007.

Evliyâ kışşası da tekye-i irşâd-efzâ (2/6-7-8-9)

Eserde; bahşâ, zîrâ, ihvâ, imhâ, recâ, isrâ, inşâ, ihyâ, Mevlâ, Hudâ, hakkâ, ebedâ, lâ-yuhsâ, icrâ, eclâ, Fahr-ı dü-serâ, Fahr-ı enâm, Resûl-i dü-serâ, cüdâ, peydâ, imlâ, edâ, efzâ, a'lâ... vb. kelimeleri sıklıkla kullanılarak kâfiye tekrarlarına düşülmüştür:

Hemişe evliyâ vü şâlihîniñ vaşfı feyz-efzâ

İki 'âlemde bûy-i yûmn-i zikri gülşen-i a'lâ (35/1)

Cenâb-ı Muslihi'ddîn Merkez ile iştiâr-efzâ

Velâyet dâ'iresinde anıñ da merkezi a'lâ (120/1)

Yazıldı Hâzret-i Seyyid Hüdâyî vaşfı bu gûnâ

Ki ism ü zâtı Maḥmûd kûṭb-ı aḳṭâb-ı reşâd-efzâ (113/1)

Buyurdı Hâḳ Cenâb-ı Ḥasan da bu gûnâ

Ḥadîsi cedd-i celîli Resûl her dü-serâ (17/1)

Ḥadîs içre cenâb-ı Ḥüseyn içün inbâ

Buyurdı cedd-i celîli Resûl-i her dü-serâ (18/1)

Nakarat beyitlerinin dışında da bazı beyitlerin ikinci kez tekrar edildiği görülmüştür. Bu beyitler şunlardır:

Cenâb-ı Mâriye'dendür ṭulû'-ı İbrâhîm

Ṭoḡurdı sâ'irini hep Ḥadîcetü'l-Kübrâ (3/10 , 5/5)

Buyurdı Ṭorbalı'ya nâm-ı dîḡer Göynük'e teşrîf

Ḥaḳîḳî şânı şıḡmaz Ṭorba-i eflâke de aşlâ (76/20 , 9/8)

Buyurdi iki arşūn yer kazıldukda çıkar bir taş
Ki vardur hatt-ı ‘İbrānī me’ālin didi ser-tā-pā (31/23, 76/18)

Hemān hafr olunup çıktı okundı nuṭkı üzre hep
Tebeyyūn itdi artık cümleñiñ ‘indinde şems-āsā (31/24 , 76/19)

Rabbenā ṣalli ‘alā-eşrefi ḥalkın vü ‘alā
Ālihi ente kemā ḳulte vü terzā ‘annā (128/8 , 129/6)

2.1.3. Nazım Şekilleri

Sâdık Kemâl, çalıştığımız eseri manzum olarak kaleme almıştır. Eserdeki na’t ve menkabeler, daha çok kâfiyeleniş şeklinden ve medih bölümlerinden dolayı kasîde nazım şekliyle yazılmıştır. Na’tların beyit sayısı 5, 7, 14, 19 ve 29 şeklinde, kasîde beyit sayısı 22’dir. Menkabeler ise 8 ile 70 beyit arasında yazılmıştır. Kıt’alar ikişer beyit halinde yazılmış, dörder beyitten oluşan kıt’a-i kebîreler de bulunmaktadır. Şairin, müstakil Arapça yazdığı birer kasîdesi ve tahmîsi bulunmakta, bunların dışında kalanlar ise birer beyitten oluşan müfredlerdir.

Manzum eserlerin hepsi aruz kalıplarıyla yazılmıştır. Ölçü hataları az görülmekle birlikte aruz kusuru sayılan zihâflar vardır. Zihâf görülen mısraların bazıları aşağıda verilmiştir:

- Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün

Kemâl-i ‘acz ile her anda niyâz iderim (4/19)

Dîğir ḥadîşde Şāh-ı rüsül Ḥabîb-i Ḥudā (5/22)

Baḳî’ a virdi şeref cism-i pākî anıñ da (5/26)

Yine buyurdi du‘âsında vâli men vālāhū (10/3)

- Fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün (fâ‘lün)

Ḳale bâbında olan Mevlevî dergâhında (50/10)

Eserde remel, hezec, müztec ve muzâri' kalıplarında beş farklı aruz vezni kullanılmıştır. Bu aruz kalıpları şunlardır:

1. Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün (fa'îlün)
2. Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün
3. Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
4. Mefâ'ilün / fe'îlâtün / mefâ'ilün / fe'îlün
5. Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) / fe'îlâtün / fe'îlün (fa'îlün)
6. Mef'ûlü / fâ'îlâtü / mefâ'ilü / fâ'îlün
7. Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

Eserde en çok kullanılan aruz kalıbı; fe'îlâtün (fâ'îlâtün) / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün (fa'îlün)'dür. Mef'ûlü / fâ'îlâtü / mefâ'ilü / fâ'îlün ve fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün kalıpları ise sadece birer kıt'ada kullanılmıştır. Sâdık Kemâl, şiirlerinin hepsinde son beyitten önceki beyitleri farklı kalıplarda nakarat halinde kullanmıştır:

- Mefâ'ilün / fe'îlâtün / mefâ'ilün / fe'îlün
Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da
Ḥudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ
- Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
Mefḥar-i kevneyne cümle âline aşḥâbına
Eylesün Mevlâ şalât ile selâmı dâ'imâ
- Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün (fa'îlün)
Mefḥar-i 'âlem ile âline aşḥâbına da
İde bî-ḥadd şalavât ile taḥiyyâtı Ḥudâ
- Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün
Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-'aded olsun *kemâ yerzâ bihe'l-Mevlâ*

2.1.3.1. Kasîde

Şiir medeniyetlerin kendini ifade etme ve geleceğe taşımadaki en önemli unsurlarından biri olmuştur. İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren hayatın her alanında yerini bulmuş ve şiire her zaman ilgi duyulmuştur. Şiirin bilinen ilk formlarından birisidir kasîde. Sözlükte "kastetmek, azmetmek, bir şeye doğru yönelmek" gibi anlamlara gelen kask kökünden türeyen kasîde³⁰ yaygın olarak belli bir şiir türünün adı olarak bilinmektedir. Belli bir amaç için yazılan kasîdeler daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılmıştır.³¹

Kasîde, Arap edebiyatının en eski ürünlerindendir; Arap edebiyatından İran edebiyatına, buradan da XIII. yüzyılda Türk edebiyatına geçmiştir. Câhiliye³² döneminde muallakât³³ şairleri kasîdenin ilk örneklerini vermişlerdir. Fars edebiyatında İslâm'ın etkisiyle birlikte en parlak dönemini yaşamıştır.³⁴ Türk edebiyatında eskiden hakanları ya da beyleri övmek için söylenen koşuklarla kasîdeler arasında benzerlik görülmesi, kasîdelerin hızla benimsenmesine ve kendine has kurallarıyla gelişmesine sebep olmuştur.³⁵

Sâdık Kemâl'in yazmış olduğu kasîdeler 22 ile 24 beyittir. Kâfiye şeması aa / ba / ca / da... şeklindedir. Kasîde, nesîb (teşbîb), girîzgâh, medhiye, tegazzül, fahriye, dua olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.³⁶ İncelediğimiz eserde kasîdenin tam bölümleri yer almamaktadır.³⁷ Sâdık Kemâl, kasîdede doğrudan konuya girerek medhiye bölümüyle başlamış ve dua ederek bitirmiştir. Kasîdenin son iki beyitleri şu şekildedir:

Mefhâr-i kevneyne cümle âline aşhâbına

Eylesün Mevlâ şalât ile selâmı dâ'imâ

Cümlesinden hîşşe-yâb-ı feyz ola 'âciz Kemâl

³⁰ Elmalı, Hüseyin, "Kasîde", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, s. 562, ss. 562-64, İstanbul 2001.

³¹ Pala, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2015, s. 258.

³² Fayda, Mustafa, "Câhiliye", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, VII, ss. 17-19, İstanbul 1993.

³³ Daha geniş bilgi için bkz. Tülüçü, Süleyman, "Muallakât", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXX, ss. 310-12, İstanbul 2005.

³⁴ Vanlıoğlu, Mehmet, "Kasîde (Fars Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, s. 564, İstanbul 2001.

³⁵ Pala, İskender, "Kasîde (Türk Edebiyatı)", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, s. 564, ss.564-66, İstanbul 2001.

³⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Pala, "Kasîde (Türk Edebiyatı)", s. 565.

³⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Tanyıldız, Ahmet v.dğr., *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, ed. Özer Şenödeyici, Kesit Yayınları, İstanbul 2015, s. 160.

Her biriniñ luṭf-ı rūḥānisini eyler recā (6/21-22)

Sâdık Kemâl, ashâb-ı kirâm menkabelerine geçmeden önce onları medhetmek amacıyla kasîde yazmıştır. Şair, kasîdede Peygamberimizin sahâbe ve tâbiîn ile ilgili hadislerine telmihte bulunmuştur. Bu beyitler ve ilgili hadisler şu şekildedir:

1. “İnsanların en hayırlıları benim asrımda yaşayanlardır. Sonra bunları takip edenlerdir, sonra da bunları takip edenlerdir.”³⁸

Eylemiş bu vech-ile ehl-i ‘ulûm u etḳıyâ

Cümle aşḫâb-ı kirâmıñ vaşf u ta‘rîfin edâ

Tâbi‘îne cümle aşḫâb-ı Nebî tafḏîl olur

Hîç ḥaḳḳa ihtilâf itmeklik itmez iḳtizâ

Çünkü ḥayru’ n-nâs ‘asrımda olanlar ba‘dehû

Bunlara tâbi‘ olanlar didi maḥbûb-ı Ḥudâ (6/1-2-3)

2. “Ashâbıma sebb etmeyin (dîl uzatmayın). Nefsim elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun (sizden) biri, Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan birinin infak ettiği bir müdd'e, hatta yarım müdd'e bedel olmaz.”³⁹

Bir ḥadîşinde daḥı sebb itmeyiñ aşḫâbıma

Kim Uḥud kūhı kadar itse biriñiz zer ‘aṭâ

Biriniñ bir müddiniñ olmaz naşîfine ‘ivâz

Sizleriñ itdigiñiz ol rütbe infâḳ ü seḫâ (6/11-12)

³⁸ Buhârî, *Şehâdât* 9, *Fezâilü'l-Ashâb* 1, Rikak 7, Eyman 27; Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 214; Tirmizî, Fiten 45, *Şehâdât* 4; Ebû Dâvud, Sünnet 10; Nesâî, Eyman 29.

³⁹ Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe* 221, (2540).

3. “Ashâbım hakkında Allah’tan korkunuz. Benden sonra onları hedef almayın. Onları seven beni sevdiğinden sever. Onlara buğz eden bana buğz ettiğinden buğz eder. Onlara eziyet eden bana eziyet etmiş, bana eziyet eden Allah’a eziyet etmiş olur. Allah’a eziyet edeni de Allah’ın cezalandırması yakındır.”⁴⁰

Bir hadîşinde bu şüret ile te’kîd iderek
Emr ü fermân eyledi Şāhenşeh-i her dü-serā

Ḥavf idiñ Allāh’dan Allāh’dan aşhābıma
Hiç benden soñra buğza itmeyesiz ictirā

Anlara ḥubbı idenler ḥaqqına ḥubb eylerim
Anlara her kim muḥibb ise muḥibb olur baña

Anlara buğz eyleyenler ḥaqqına buğz eylerim
Anlara mubğiz baña görmüş olur buğzı reva

Anlara iden ezā baña ezā itmiş olur
Ḥazret-i Mevlā’ya dimekdür baña olan ezā

Ḥālîk-ı bî-çūna her kim ki ezā eyler ise
Eylemiş olur ‘itāb-ı Ḥaqq’a kendüyi sezā (6/4-5-6-7-8-9)

4. “Bir yerde ölen ashâbımdan hiçbirisi yoktur ki, kıyamet günü oranın ahâlîsine bir nûr ve onlara (cennete sevke) bir rehber olmasın.”⁴¹

Hem buyurmuş Mefḥar-i ‘ālem ki aşhābıñ biri
Fevt olup bir arzda medfûn olsa ger aña

⁴⁰ Tirmizî, *Menâkıb* 58, (3862).

⁴¹ Tirmizî, *Menâkıb* (3864).

Hak kıyâmetde o arz ehline bir nûr gönderüp

Bî-tekellûf cennete idhâl olurlar rû-nümâ (6/13-14)

5. “Ashâbımla ümmetimin misâli yemekte tuzun misâli gibidir. Yemek ancak tuzla sâlih olur.”⁴²

Ümmet içre anları milh-i ta‘āma beñzedüp

Bir hadîşinde buyurmuşdur yine medh ü şenâ (6/15)

Şairin, yazdığı Arapça kasîdede, Kur’an-ı Kerim’deki “*kâffeten li’n-nâs*”⁴³, “*ersele resûlehû bi’l-Hudâ*”⁴⁴, ve “*rahmeten lil âlemîn*”⁴⁵ âyetlerine telmihte bulunduğu beyti şu şekildedir:

Hüve kâffeten li’n-nâsi ursile bi’l-hudâ

Hüve rahmeten lil-‘âlemîne mü’ebbedün (149/4)

2.1.3.2. Kıt’a

Sâdık Kemâl, menkabelerden sonra kıt’alara yer vermiştir. Bu kıt’aların ardından da sonradan eklenen kıt’a ve rubâ’îler şeklinde bir başlık oluşturmuştur. Sonradan eklenen kıt’a ve rubâ’îleri incelediğimizde; rubâ’î başlığı altında yer alan beyitlerin, rubâ’î özelliklerini taşımadığı görülmektedir. Bunun gerekçesi olarak şunlar söylenebilir:

1. Arapça bir kelime olan rubâ’î “dörtlü, dörtlük” anlamındadır. Klâsik Türk edebiyatında rubâ’î⁴⁶, dört mısradan oluşan nazım şekline verilen isimdir. Birinci, ikinci ve dördüncü mısraları kâfiyeli, üçüncü mısra serbest (aaba) ya da dört mısraı da birbiriyle

⁴² İbn-i Kayyım el-Cevziyye, *I‘lam-ül Müvakkîn*.

⁴³ “... bütün insanlara ...” 34/Sebe sûresi 28. âyet.

⁴⁴ “... Resûlünü hidayet ile gönderdi ...” 48/Fetih sûresi 28. âyet.

⁴⁵ “... âlemlere rahmet için ...” 21/Enbiyâ sûresi 107. âyet.

⁴⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Çalka, Mehmet Sait, *Klasik Türk Şiirinde Rubâî* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014.

kâfiyelidir.⁴⁷ Eserde rubâ'î başlığı altında yazılmış beyitleri incelediğimizde dörder beyit hâlinde yazıldığı görülmektedir. Ayrıca kâfiyelenişi ba/ca/da/ea şeklindedir.

2. Rubâ'îler kendilerine has vezinlerle söylenirler. Rubâ'î mısralarından her biri aynı vezinle söylenmek zorunda değildir, herhangi bir rubâ'î vezniyle söylenebilir.⁴⁸ 24 rubâ'î vezni bulunmaktadır. Bunlar ahrem ve ahreb vezinleridir.⁴⁹ Rubâ'î başlığında yer alan beyitlerin hiçbiri bahsedilen kalıplarla yazılmamıştır. Bu beyitler remel ve müstec bahirleriyle yazılmıştır.

3. Kıt'a sözlük anlamı "parça, cüz, bölüm ve kısım" dır.⁵⁰ Edebiyatta aynı vezinden oluşan en az iki beytin bir araya gelerek oluşturduğu anlamlı bütün olarak ifade edilir. Kıt'adaki beyitlerin ilk mısraları serbest, ikinci mısraları birbiri ile kâfiyelidir. Beyit sayısı ikiden fazla olan kıt'alar da vardır. Bunlara kıt'a-i kebîre adı verilir.⁵¹ Eserde rubâ'î başlığı altında yer alan beyitler de dörder beyittir ve kâfiyelenişi ba/ca/da... şeklindedir.

Tüm bu hususlar dikkate alındığında; beyitler, rubâ'î değil kıt'a-i kebîre özelliği göstermektedir. Metin kısmında da bu durum; başlık köşeli parantez [] içerisinde kıt'a-i kebîre olarak verilip dipnotta eserde yazan şekli belirtilerek ifade edilecektir.

İncelediğimiz eserin genelinde bir kişiyi övme, ahlâk, tasavvuf, felsefe, hikmet, düşünce vs. konularıyla ilgili beyitler yazılmıştır. Şair bu konulara kıt'alarda da devam etmekle birlikte farklı olarak kimya, fizik, tıp vb. gibi alanlardaki terimleri kullanarak da beyitler yazmıştır.

Kîmyâ ancak oluyor nazar-ı ehlu'llâh

Bağs-i küfr içre olan kalbi ider zer-âsâ (203/1)

Pek hafî olsa ruṭûbetle yebûset eşeri

Barometro ider âtîde hevâyı iḥbâr (199/2)

⁴⁷ Pekolcay, Neclâ, *İslâmî Türk Edebiyatında Şekil ve Nev'ilere Giriş*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000, s. 42.

⁴⁸ Öztürk, Mürsel, "Rubâ'î", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXV, s. 177, ss. 176-77, İstanbul 2008.

⁴⁹ Tanyıldız, Ahmet v.dğr., *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, s. 170.

⁵⁰ Sami, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Sahafılar Kitap Sarayı Yayınları, İstanbul 2008, s.1076.

⁵¹ Aksoy, Hasan, "Kıt'a", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXV, s. 505, İstanbul 2002.

Eserde kıt'a ve kıt'a-i kebîre başlıkları dışında şairin farklı isimlendirdiği kıt'a başlıkları da vardır. Bu başlıklar şunlardır:

1. Mu'aşşaran Kezâlik Tanzîm-kerde-i 'Âcizi Olarak Buraya Yazılan
2. Târîh-i İkmâl-i Kitâb
3. Tõkuz Def'a Kemâl Oķunan Kıt'a-i 'Âcizi
4. Târîh-i İcâzet-i 'İlmiyye-i 'Âcizi
5. Rûm İli Hîşârı'nda Medfûn Tõrmuş Dede Kuddise Sırruhû Hâzretleriniñ Tûrbe-i Şerîfelerine Ta'lîk Olinan Kıt'a
6. Şehr-i Haleb'de Medfûn Nesîmî Kuddise Sırruhû Hâzretleriniñ Tûrbe-i Şerîfelerine Ta'lîk Olinan Kıt'a
7. Akşemse'd-dîn Kuddise Sırruhû Hâzretleriniñ Tûrbe-i Şerîfelerine Ta'lîk Olinan Kıt'a
8. Kõutb-ı Mûşârûn-ileyh Hâzretleriniñ İsm-i Sâmilelerini Hâvî 'Âcizâne Tenmîk ve Kezâlik Tûrbe-i Şerîfelerine Ta'lîk Olinan Tuğrânıñ Zeyline Yazılan Kıt'a

2.1.3.3. Tahmîs

Bir gazelin beyitlerinin önüne aynı vezin ve kâfiyede üçer mısra ekleyerek yazılan muhammeslere tahmîs denir.⁵² Tahmîste ilk üç mısra sonradan ekleme yapan şaire, son iki mısra ise asıl şiire aittir. Şair kendisine ait şiire de tahmîs yazabilir.⁵³ Şair son bendde mahlasını söyler.⁵⁴

İncelememizde yer alan tahmîs, on iki bendden oluşmaktadır ve dili Arapçadır. Tahmîsin son bendinde, Sâdık Kemâl'in kendi ismi geçmektedir. Muhtemelen şiir şairin kendi gazeline yazılmış bir tahmîstir. Tahmîsin son bendi şu şekildedir:

Âti'l-Kemâl'e li-şâdıķın ve li-ehlihî

Liyekun ke-İsmâ'îl'e ħüsnü me'âlihî

⁵² Tâhirü'l-Mevlevî, *Edebiyat Lügatı*, haz. Kemâl Edib Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973, s. 142.

⁵³ Tanyıldız, Ahmet v.dğr., *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, s. 176.

⁵⁴ Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, s. 223.

Yā seyyidī ve'l-ḥamdu virde maḳālīhī

Şümme'ş-şalātü 'ale'n-Nebiyyi ve ālihī

Ḥayru'l-ḥalāyıkı şāfi'un ve müşeffe'un (148)

2.1.4. Nazım Türleri

İsmâil Sâdık Kemâl, *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası*'nda besmele, na't ve kasîdeden sonra kıssalara halife efendilerimiz Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali hakkında yazarak başlamıştır. Bununla birlikte bu bölümde sahâbe, aşere-i mübeşşere, on bir fukahâ, yedi huffâz, evliyâ, tâbiîn ve ulemâ kıssaları yazmıştır. İncelememizde farklı tür ve şekillerde besmele ve der-kenârlar da dahil olmak üzere 207 içerik bulunmaktadır. Bu içeriklerin sadece nazım türlerine göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Muhtevanın Nazım Türlerine Göre Dağılımı

Adedi	Nazım Türleri	Türlerin Dağılımı	Dili
119	Menâkıb	(4) Halîfe	Türkçe
		(24) Ashâb-ı Kirâm	
		(9) On İki İmam	
		(82) Evliyâ ve Ulemâ	
7	Na't	Hz. Hatîce, Hz. Âişe, Evlâd-ı Kirâm, Harem-i Şerîf, Mevlîd-i Celîl ve Lihye-i Şerîf	Arapça
		Hz. Peygamber	

Eserde; İslâm telif geleneğinde, sahasında tanınmış şahsiyetlerin biyografilerini konu edinen tabakat⁵⁵ ile İslâm velîlerinin ve büyüklerinin biyografilerini ihtiva eden tezkire⁵⁶ türlerine örneklik edebilecek bilgiler de mevcuttur. Ancak eserde, şahsiyetlerin daha çok fazîletleri üzerinde durulması ve kerâmet unsurlarının çok fazla görülmesi

⁵⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Avcı, Casim, “Tabakat”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXIX, ss. 297-99, İstanbul 2010.

⁵⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Öngören, Reşat, “Tezkiretü'l-evliyâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XLI, ss. 74-75, İstanbul 2012.

sebebiyle eserin menâkıb-nâme yönünün ağır bastığı düşünülmektedir. Bu bakımdan incelememiz bu tür başlığı altında detaylandırılarak ele alınmıştır.

2.1.4.1. Na't-ı Şerîf

Na't kelimesi “bir şeyi medh ederek anlatma, vasıflandırma”⁵⁷ anlamlarında kullanılmaktadır. İslâm edebiyatında ise daha çok Hz. Peygamberimize karşı duyulan muhabbet, sevgi ve saygıyı dile getirmek, onun çeşitli meziyetlerinden ve üstün sıfatlarından bahsetmek için yazılmıştır. İlk na't örnekleri Arap dünyasında, İslâm dininin yayılmasından sonra meydana gelmiştir. İslâm'dan sonra Fars edebiyatında manzum ve mensur eserlerde tevhîdden sonra genellikle Peygamberi öven bölümlere yer verilmiştir.⁵⁸ Türk edebiyatına Fars edebiyatından geçen na'tlar, XI. yüzyıldan itibaren Türklerin yaşadığı bölgelerin tamamında yazılmıştır.

XIX. asırda Türk edebiyatı batılılaşma etkisine girmiş olmakla birlikte geleneksel tesirini sürdürmüştür. Özellikle asrın ilk yarısında bu etki daha belirgindir.⁵⁹ Şairler tarafından önemli bir yere sahip olan na'tların, bu dönemde de örnekleri görülmüştür. Bu yüzyılda yaşayan İsmâîl Sâdık Kemâl de *Âsâr-ı Kemâl*'in birinci ve araştırmamızın konusunu oluşturan üçüncü bölümünde farklı içerikte na'tlara yer vermiştir. *Âsâr-ı Kemâl*'in birinci bölümünde, Hz. Muhammed ve diğer peygamberler için yazılmış na'tlar,⁶⁰ çalıştığımız bölümünde de başta Hz. Hatîce, Hz. Âişe ve evlâd-ı kirâm ve sonlarında Peygamberimiz, harem-i şerîf, mevlîd-i celîl ve lihye-i şerîf için yazılmış toplam yedi na't bulunmaktadır.

Manzum na'tların hemen hemen bütün nazım şekilleriyle yazıldığı görülmekteyse de divan edebiyatında na'tlar⁶¹ çoğu zaman kasîde şekliyle yazılmıştır. İncelediğimiz eserde geçen na'tlar da kasîde nazım şekliyle yazılmıştır. Eserin nazım şekillerini incelediğimiz bölümde kasîde hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre kasîdeler belli amaçlarla yazılmış manzûmelerdir, Türk edebiyatında özellikle din ve devlet büyüklerini

⁵⁷ Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara 2015, s. 948.

⁵⁸ Daha geniş bilgi için bkz. Çiçekler, Mustafa, “Na't (Giriş-Fars Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXII, s. 435, ss. 435-37, İstanbul 2006.

⁵⁹ Tanpınar, Ahmet Hamdi, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014, s. 89.

⁶⁰ Karakuş, Yasin, *Âsâr-ı Kemâl'deki Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ*, s. 25.

⁶¹ Daha geniş bilgi için bkz. Yeniterzi, Emine, *Dîvan Şiirinde Na't (Basılmış Doktora Tezi)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989.

övmek için yazılmıştır. Bu sebeple Sâdık Kemâl'in, na'tlarda bu nazım şeklini kullanmış olması bu eserlerin yazılış amacına uygun düşmektedir.

Pek çok eserde yer alan na'tlar, zamanla edebiyatımızda kuralları olan bir gelenek haline gelmiştir. Na'tlar yaygınlaşarak bestelenmiş, özel ve dinî törenlerde na't okuyan kişiler tarafından söylenmiştir.⁶² “Birçok beyti hattatlar eliyle levhalara nakşedilip mescid, dergâh, ev ve dükkân gibi mekânları süsleyen birer sanat eseri olarak itibar görmüştür”.⁶³ İyi bir hattat olduğu bilinen Sâdık Kemâl'in, incelememizde geçen na't'ı şerîflere ait hat örnekleri de mevcuttur.⁶⁴ Ta'lik levha örneği bulunan na't-ı şeriflerden birisi şöyledir:

Ey Resûl-i dü-serâ çâkerîñim ben de seniñ

Vâsıl-ı Hâk olur ancak ki ola bende seniñ

Bî'setiñ virdi dü-âlemde hayât-ı imâñ

Mihr-i nuṭkuñ olarak nûr-ı fezâ bende seniñ

Hüccet-i bî-âdediñden biri beyne'l-ketefeyn

Mühr-i âlî-i nübüvvetle be-nâm ben de seniñ

Bend-i küfri himemiñ tîği kesüp itdi ḫalâş

İrişüp saṭvet ü ḫahrîñ ile ol bende seniñ (127/1-2-3-4)

Na'tların ekserisini Peygamberimiz için yazılanlar oluşturmaktadır. Ayrıca diğer peygamberler, halîfeler, velîler, din büyükleri ve mürşidler hakkında da yazılan na'tlar vardır. Sâdık Kemâl, çalışmamızın ilgili kısmı olan eserde besmeleden sonra Hz. Hatîce, Hz. Âişe ve evlâd-ı kirâm hakkında na'tlar yazmıştır. Derinlemesine bir araştırma yapmamakla birlikte; bu alanla ilgili yapılan çalışmaları taradığımızda, kadın sahâbe ya

⁶² Onay, Ahmet Talât, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, haz. Cemal Kurnaz Berikan Yayınları, Ankara 2013, s. 314.

⁶³ Yeniterzi, Emine, “Na't (Türk Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXII, s. 436, ss. 436-37, İstanbul 2006.

⁶⁴ Hat resimleri için bkz. Subaşı, Hüsrev, *Tarihte - Günümüzde Ayaş ve Bünyâmin Ayaş Sempozyumu*, ss. 318-320.

da kadın evliyâ hakkında na't yazma geleneği çok görülmemektedir. Ancak bu konu hakkında daha detaylı araştırmalara ve taramalara gerek duyulduğu muhakkaktır.

Sâdık Kemâl'in yazdığı ilk iki na't, Peygamberimizin eşleri Hz. Hatîce Hz. Âişe hakkındadır. Şair, Peygamberimizin ikinci eşinden ve diğer eşlerinden bahsetmemiştir:

Birinci zevce-i 'ulyâ-yı Mefhar-i dü-serâ
Cenâb-ı bint-i Hüveylid Hadîcetü'l-Kübrâ (3/1)

Üçüncü zevce-i 'ulyâ-yı Mefhar-i dü-serâ
Cenâb-ı 'Âişe Şiddîka oluyor inşa (4/1)

Şair, Hz. Hatîce, Hz. Âişe ve evlâd-ı kirâm için yazdığı na'tlarda onların üstün vasıflarından ve fazîletlerinden bahsetmiştir. Yine yazdığı na'tlarda ortak ve benzer beyitler vardır. Bu beyitlerde; Kur'an-ı Kerim'de geçen "Peygamber, müminlere kendi canlarından daha önce gelir. Onun eşleri de müminlerin analarıdır."⁶⁵ âyetine telmihte bulunmuştur:

Buyurdu anları Hâk ümmehât ümmetine
Beyân ider yine Kur'ân-ı Rabb-ı bî-hemtâ (3/12)

Ki cümle zevcesidür ümmehât ümmetine
Beyân eyledi Kur'ân'ı Rabb-ı bî-hemtâ (4/17)

İdüp nisâ-i Nebî'niñ sitâyişin Kur'ân
Cemî'-i nisveye eyler tefevvukın inbâ (3/11 , 4/5)

Cemî'-i nisveniñ içinde dört olup efdal
Birisi o idüğün eyledi hadîş inbâ (3/7 , 5/16)

⁶⁵ "... anneleri ..." 33/Ahzâb sûresi 6. âyet.

Na'tların yazılmasındaki en önemli gayelerden birisi mahşerde Peygamberin şefaatine ulaşma isteğidir. Na'tın yazıldığı diğer şahsiyetlerde de şefaate isteği görülmektedir. Sâdık Kemâl, yazdığı na'tların son beyitlerinde bu dileğini şu şekilde ifade etmiştir:

Kemâl Faḥr-i kemâl ehl-i beyte nisbetidür

Kemâl-i luṭf u şefâ'atleri ide ihyâ (3/14)

Kemâl-i 'aciz ile her anda niyâz iderim

Kemâl'e eyleye Ḥaḳ ehl-i beyti de şüfe'â (4/19)

Buyurur ḳabrimi züvvâra şefâ'at vâcib

Bir ḥadîşinde daḥı Ḥazret-i Faḥr-i dü-serâ (128/7)

2.1.4.2. Menâkıb-nâme

Menâkıb sözlükte 'menkabe'nin çoğulu olup "mefharet, bâis-i iftihar olacak vasıf, fazl, meziyet, fiil-i hüsn"⁶⁶ olarak tanımlanmıştır. Bu manasıyla menkabe, ilk defa IX. yüzyıldan itibaren yazılan hadîs kitaplarında, Hz. Peygamber'in sahâbelerinin meziyetlerinin bahsedildiği bölümlerde kullanılmıştır. Menkabe, tasavvuf büyüklerinin kerâmetlerini anlatan hikâyeler anlamında IX. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. İslâm'ın yaygınlaşmasıyla tarikat liderleri ile birlikte, tasavvuf silsilesinde yer alan diğer önemli kişiler, şeyhlerin aileleri ve sûfîler hakkında da menkabe yazılmıştır.⁶⁷

Eserde yer alan menkabelerin beyit sayısı 8 ile 70 beyit arasındadır. Sâdık Kemâl, menkabelerde şahsiyetler hakkında kaynaklarda yer alan bilgileri ve önemli olayları aktarmakla birlikte; onların vasıflarından, etrafında bulunan kişilerden, insanlara tesirlerinden, özellikle de fazîlet ve kerâmetlerinden bahsetmiştir. Sâdık Kemâl'in menkabelerinde yer alan şahsiyetler Tablo 3'te aşağıdaki şekilde verilmiştir:

⁶⁶ Muallim Naci, *Lugat-i Nâci*, Asır Matbaası, İstanbul H. 1322, s. 639.

⁶⁷ Şahin, Haşim, "Menâkıbnâme", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIX, s. 112, ss.112-14 İstanbul 2004.

Tablo 3

Menkabelerde Yer Alan Şahsiyetler

1.	Ashâb-ı Kirâm	Aşere-i Mübeşşere	Hz. Ebū Bekrini'ş-Şıddîk (r.a.)
2.			Hz. 'Osmân-ı Zū'n-Nüreyn (r.a.)
3.			Hz. Talha (r.a.)
4.			Hz. Zübeyr (r.a.)
5.			Hz. Sa'di'bn-i Vakḳāş (r.a.)
6.			Hz. Sa'îd (r.a.)
7.			Hz. 'Abdu'r-Rahmân (r.a.)
8.			Hz. Ebu'l-'Ubeyde 'Âmir (r.a.)
9.			Hz. 'Ömerü'l-Fârûk (r.a.)
10.		On Bir Fukahâ	Hz. 'Aliyyü'l-Murtaẓā (r.a.)
11.			Hz. Ebu'd-Derdā' (r.a.)
12.			Hz. 'Abdu'llāhi'bn-i Zübeyr (r.a.)
13.			Hz. 'Abdü'llāhi'bn-i Kays (r.a.)
14.			Hz. 'Abdu'llāhi'bn-i Mes'ūd (r.a.)
15.			Hz. Zeydi'bn-i Sābit (r.a.)
16.			Hz. Übeyyi'bn-i K'ab (r.a.)
17.			Hz. 'Abdu'llāhi'bn-i 'Abbās (r.a.)
18.		Yedi Huffâz	Hz. 'Abdu'llāhi'bn-i 'Ömerü'l-Fârûk (r.a.)
19.			Hz. 'Abdu'llāhi'bn-i 'Amri'bn-i 'Âş (r.a.)
20.			Hz. Ebū Hüreyrete (r.a.)
21.			Hz. Enesi'bn-i Mâlik (r.a.)
22.			Hz. Cābir (r.a.)
			(Hz. 'Â'işe-i Şıddîka'nın na'tı vardır.)
23.			Hz. Ebū Eyyüb-i Enşārî (r.a.)
24.			Hz. Selmân-ı Pāk (r.a.)
25.			Hz. Huzeyfe (r.a.)
26.			Hz. Kanber 'Alî (r.a.)
27.			Hz. Hasan (r.a.)
28.			Hz. Hüseyin (r.a.)
		On iki İmam	Hz. 'Aliyyü'l-Murtaẓā (r.a.) (ikinci kez ismi geçmektedir)
29.			Hz. İmām-ı Ca'fer-i Şādîk (r.r.)
30.			Hz. İmām-ı Hasan-ı 'Askerî (r.r.)
31.			Hz. İmām-ı Zeyni'l-'Âbidîn (r.r.)
32.			Hz. İmām-ı 'Alî Rızâ (r.r.)

33.	Evliyâ ve Ulemâ		H. İmâm-ı ‘Alî Hâdî (r.r.)
34.			H. İmâm-ı Muḥammed Bâkır (r.r.)
35.			H. İmâm-ı Muḥammed-i Takî (r.r.)
36.			H. İmâm-ı Muḥammed Mehdi (r.r.)
37.			H. İmâm-ı Mūsâ Kâzım (r.r.)
38.		Tabiîn	H. Üveysü’l-Ḳaranî (r.r.)
39.			H. Ḥasan-ı Başrî (r.r.)
40.			H. İmâm-ı Evzâ’î (r.r.)
41.			H. İbn-i Sîrîn (r.r.)
42.		Altı Hadîs İmamı	H. İmâm-ı Aḥmed-i Nese’î (r.r.)
43.			H. İmâm-ı Ebû Dâvud (r.r.)
44.			H. İmâm-ı Muḥammed Tirmizî (r.r.)
45.			H. İmâm-ı Müslim (r.r.)
46.			H. İmâm-ı Buḥârî (r.r.)
47.		Dört Mezhep İmamı	H. İmâm-ı Mâlik (r.r.)
48.			H. İmâm-ı A‘zam (r.r.)
49.			H. İmâm-ı Şâfi‘î (r.r.)
50.			H. İmâm-ı Aḥmed’ibn-i Ḥanbel (r.r.)
51.			H. İbrâhîmi’bn-i Edhem (k.s.)
52.			H. İbrâhîm Desûkî (r.r.)
53.			H. İbrâhîm Gülşenî (k.s.)
54.			H. Aḥmed-i Harîrî (k.s.)
55.			H. Aḥmed-i Nîşâbüri (r.r.)
56.			H. Aḥmed-i Ḳudûrî (r.r.)
57.			H. Aḥmed-i bni’r-Rufâ’î (k.s.)
58.			H. Aḥmed-i Bedevî (k.s.)
59.			H. Aḥmed-i Ḥayâlî (r.r.)
60.			H. Aḥmed-i Ş-Şehir be-İbn-i Kemâl Pâşâ
61.			H. İsmâ‘îl-i Keyyâl-i ve Ḥândân-ı Kerâmet-i ‘Unvânî (k.s.)
62.			H. Molla Gürânî (r.r.)
63.			H. Şâriḥ-i Meşnevî İsmâ‘îl (r.r.)
64.			H. Bişr Hâfî (k.s.)
65.			H. Hâcî Bektâş-ı Velî (k.s.)
66.			H. Behlûl-i Dâna (k.s.)
67.			H. Hâcî Bayrâm-ı Velî (k.s.)
68.			H. Zü’n-Nün-ı Mısrî (k.s.)
69.			H. Ca‘fer-i Şiblî (r.r.)
70.			H. Cüneyd-i Bağdâdî (r.r.)

71.	Evliyâ ve Ulemâ	Hız. Hâmid-i Kayşerî (k.s.)
72.		Hız. Habîb-i 'Acemî (k.s.)
73.		Hız. Hallâc-ı Manşûr (k.s.)
74.		Hız. Dâvud-ı Tâ'î (r.r.)
75.		Hız. İmâm-ı Züfer (r.r.)
76.		Hız. Zeyne'ddîn-i Hâfî (k.s.)
77.		Hız. Seriyî-i Saķatî (r.r.)
78.		Hız. H'âce Sa'de'ddîn-i (r.r.)
79.		Hız. Sünbül Sinân-ı (k.s.)
80.		Hız. Sehli'bn-i 'Abdu'llâh-i Tüsterî (k.s.)
81.		Hız. Şa'bân-ı Velî (k.s.)
82.		Hız. Şakîķ-i Belhî (k.s.)
83.		Hız. Akşemse'ddîn (k.s.)
84.		Hız. Bâyezîd-i Beştâmî (k.s.)
85.		Hız. Molla Câmî (r.r.)
86.		Hız. 'Abdü'l-Kâdir-i Geylânî (k.s.)
87.		Hız. Ebü'n-Necîb-i Sühreverdî (k.s.)
88.		Hız. H'âce'-i Aķrâr 'Ubeydu'llâh (k.s.)
89.		Hız. İmâm-ı 'Aliyyü'l-Eş'arî (r.r.)
90.		Hız. 'Alî Ebü'l-Haseni's-Şâzelî (r.r.)
91.		Hız. 'Alî Efendî e's-Şehir bi-Zenbîlli (r.r.)
92.		Hız. İbn-i Fârîz (k.s.)
93.		Hız. 'Ömer-i Şehâbe'ddîn-i Sühreverdî (k.s.)
94.		Hız. 'Ömer-i Sikkînî (k.s.)
95.		Hız. Gül Baba (k.s.)
96.		Hız. İmâm-ı Gazâlî (r.r.)
97.		Hız. İmâm-ı Muhammed (r.r.)
98.		Hız. İmâm-ı Fahre'ddîn-i Râzî (r.r.)
99.		Hız. Şems-i Tebrîzî (k.s.)
100.		Hız. Mevlânâ Celâle'ddîn-i Rûmî (k.s.)
101.		Hız. Sadre'ddîn-i Konevî (k.s.)
102.		Hız. Muhammed Bahâe'ddîn-i Nakşibendî (k.s.)
103.		Hız. Hâfız-ı Şîrâzî (k.s.)
104.		Hız. Şeyh Muhammed-i Şâzelî'-i Hanefî (k.s.)
105.		Hız. Molla Fenârî (r.r.)
106.		Hız. Molla Hüsrev (r.r.)
107.		Hız. Ebü's-Su'ud Efendî (r.r.)
108.		Hız. Şeyh Üftâde Efendî (k.s.)
109.		Hız. Şeyh Maķmûd-ı Hüdâyî (k.s.)
110.		Hız. Şeyh Maķmûd Ebü'l-Cedâ'il (k.s.)

111.		Hız. Şeyh Muhyi'ddîn-i 'Arabî (k.s.)
112.		Hız. Şeyh Bünyâmîn-i Ayâşî (k.s.)
113.		Hız. Şeyh Hâcî Hâfız Muştafâ Dügümlî Baba (k.s.)
114.		Hız. Şeyh Sa'dî (k.s.)
115.		Hız. Şeyh Merkez Efendî (k.s.)
116.		Hız. Şeyh Ma'rûf-ı Kerhî (k.s.)
117.		Hız. Yahyâ Efendî (k.s.)
118.		Hız. İmâm-ı Ebû Yûsuf (r.r.)
119.		Hız. Şeyh Yûnus Emre (k.s.)

Türklerde evliyâ menkabelerinin doğuşu İslâmiyet'in etkisiyle olmuştur. Bunda tasavvufun etkisi büyüktür. Menkabenin dilinin ağır olmaması ve İslâm öncesinden gelen efsane, destan vb. eserlerle arasında benzerlik olması hızla benimsenmesini sağlamıştır. Anadolu'da ilk tasavvuf hareketlerinin başladığı XIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla dek menâkıb-nâme edebiyatı tasavvuf hareketlerine paralel olarak değişik örnekler vermiştir.⁶⁸ İncelediğimiz menkabelerde İslâmî, kültürel ve tasavvufî unsurlar bulunmaktadır. Sâdık Kemâl tasavvufî terimleri⁶⁹ sıklıkla kullanmıştır. Bu terimlerden bazıları Tablo 4'te; terimlerin geçtiği beyitler, parantez içerisinde (şiiir numarası/beyit numarası) verilmiştir.

Tablo 4

Tasavvufî Terimlerin Yer Aldığı Beyitler

Tasavvufî Terimler	Terimlerin Geçtiği Beyit Numaraları
Tarîkat	(48/27), (55/1), (81/4), (89/6), (101/9), (106/14), (113/11), (122/3), (133/1), (159/3)
Kesret	(44/7), (106/14)
Vahdet	(64/1), (105/9), (106/14)
Bâtın	(46/11), (68/2), (74/2), (79/1), (80/13), (88/4-14), (89/6), (105/2-12), (106/14), (108/2), (109/13), (115/10), (118/2), (120/2), (124/1), (189/1)
Zâhir	(10/32), (41/7), (53/2), (59/13), (60/2), (63/16), (64/11), (68/2), (72/2), (73/11), (74/2-6), (79/1), (89/6), (91/29), (99/10), (101/9), (104/21), (105/2), (106/14), (108/2), (115/8), (118/2-15), (120/2), (124/1-7), (134/1), (189/1-2)

⁶⁸ Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, Ankara 2010, s. 42.

⁶⁹ Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1999.

Sülûk	(38/14), (55/3), (106/15), (112/3), (113/8-10)
Hızır	(52/14-15), (60/6), (89/3), (112/4), (119/6)
İrfân	(56/10-16), (59/16), (102/13), (106/12), (115/24), (124/6)
Halvet	(68/4-5), (76/11-12), (101/5), (102/16), (103/8), (106/16), (108/11-12-15), (112/8), (118/13)
Şeyh	(35/15), (37/1), (38/1-2-4), (51/1), (56/3), (59/2-3), (60/1-7-8-9), (64/5), (68/9), (76/4-23-26-28), (79/3-5), (80/13-15), (81/2), (89/8), (94/8-10), (103/4), (104/25), (105/5-6), (106/3), (108/1-4), (111/3), (114/1), (/1-2), (115/1-2-16-23), (118/11-14), (119/2), (121/15), (126/1)
Meşâyih	(35/17), (62/1), (76/28), (104/26), (119/7)
Takvâ	(80/18), (93/4)
Lâhût	(38/10)
Zuhûr	(7/38), (8/13), (9/12), (10/28-59), (11/9), (12/8), (19/35), (21/16), (34/7), (64/15), (79/7), (83/19), (97/17), (99/9), (103/7-10), (110/3), (117/5), (123/13)
Manevî	(38/15), (64/15), (113/8), (118/7-13), (124/7)
Vird	(38/1), (91/7-57)
Zikr	(18/33), (35/1), (44/1), (46/11), (49/20), (63/8)-15, (78/4), (80/4), (90/6), (93/4), (104/14-17), (106/11-17), (114/2)
Gayb	(39/5), (45/4), (99/6-9), (107/1)
Kurb/Bu'd	(5/29), (6/18), (31/13), (62/10)
Mürşid	(45/19), (55/4), (62/3), (68/3), (72/5), (89/6), (107/3), (118/9), (132/2)
İrşâd	(2/9), (55/5), (58/3), (62/3), (74/4), (86/3), (102/18), (108/18), (112/5), (117/4-12), (120/5), (159/2)
Mürîd	(53/3), (60/7-9), (72/6), (73/7), (76/6), (89/4), (106/20)
Fazl	(4/6), (9/1), (27/2), (49/1-13), (66/2), (67/9), (68/2), (70/8), (71/1), (74/5), (92/2), (95/4), (96/4), (98/1), (100/1), (102/4-6), (109/1), (113/16), (116/1-7), (123/2), (124/6), (125/3), (127/5),
Himmet	(7/37), (12/10), (13/6), (33/2), (38/6), (48/26), (49/2-13), (55/5), (61/23), (62/4), (63/10), (64/4), (66/9), (70/6-7), (72/4), (76/8-24), (82/11), (84/14), (90/1-5-7), (92/3), (104/3), (105/3-8), (106/7), (112/4-5), (118/16-19-40), (119/3), (120/2), (122/2), (123/8-20), (136/2), (140/1), (203/2)
Kerâmet	(36/10), (39/5), (48/8-11-17), (53/2), (54/1), (57/1), (63/1-17), (67/1), (73/1), (76/16), (79/1), (80/21-22), (83/1-12-16-21), (84/1), (86/24), (88/16), (91/10-12),

	(94/1), (96/4), (97/1-4-15), (99/1), (104/4), (108/1), (114/1-4-7-15), (115/15-17), (117/2), (118/1-39), (121/1), (122/1), (123/2), (126/4), (143/1)
Evliyā	(2/9), (35/1), (36/1), (41/1), (44/2), (45/1-16), (50/1), (52/9), (55/7), (56/1), (58/1), (59/1), (60/2), (61/1), (64/3), (65/1), (72/1), (75/1), (76/1), (77/1), (80/1-25), (81/1), (82/5-6), (88/15), (89/3), (90/1), (91/55), (101/2), (105/2-19), (106/2), (108/4), (117/1), (118/40), (122/5), (126/1-3)
Fakr	(28/10), (32/7), (57/12), (63/17), (76/4), (82/4)
Perde	(37/12), (83/17), (107/2), (136/2)
Nefs	(14/9), (15/9), (26/10), (37/3), (41/4), (55/11), (56/8-16), (57/5), (62/9-17), (64/12), (69/8), (70/15), (77/12), (78/4-15), (80/14), (86/8-14), (92/9), (106/13), (112/18), (115/15-25), (120/9), (135/2), (138/1), (140/2), (152/2), (156/2), (167/1), (196/1-2-), (198/1), (207/1)
Velî	(10/2), (53/1-10), (55/1-4), (108/6)
Nazar	(23/8), (44/15), (45/19), (48/24), (51/14), (58/15), (104/6), (106/15), (119/10), (171/2), (203/1)
Tekye	(2/9), (108/8), (118/42), (126/5)
Post	(112/14)
Makâm	(45/11), (68/8), (86/5), (122/27), (129/1)
Dervîş	(61/5-19), (68/13), (69/7), (104/20), (106/22), (118/31), (126/3)
Hevâ	(32/8), (37/3), (64/8), (78/15), (109/17), (120/9), (133/2), (135/2), (138/1), (152/2), (153/3), (186/1), (195/2), (196/1)

Menkabeler, dinî - tasavvufî özellik göstermenin yanı sıra hâdiselerin ve meydana geldiği sahaların fikrî, kültürel ve sosyal yönleriyle incelenmelerinde önemli birer tarihî belge niteliğindedir. Menkabelerde elde edilen bilgiler doğrultusunda, eksik kalan bilgiler tamamlanmış, bilinmeyen bazı gerçekler ortaya çıkmıştır.⁷⁰ Menkabeler hakkında Mübahat Kütükoğlu, içerisinde bulunan bazı zayıf rivayetler ve uydurma haberler çıkarıldıktan sonra ve gerekli tenkit metodu ile incelendiği zaman, tarihe kaynaklık edecek niteliğe kavuşacağını ifade etmiştir.⁷¹ Fuad Köprülü ise menkabeleri Anadolu'nun yerli kaynakları içerisinde ele almıştır.⁷²

⁷⁰ Togan, Zeki Velidî, *Tarihte Usûl*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985, s. 49.

⁷¹ Kütükoğlu, Mübahat, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1998, s. 20.

⁷² Köprülü, Mehmet Fuad, *Anadolu Selçukluları Tarihinin Yerli Kaynakları*, Belleten S. 27, C. VII, TTK, Ankara 1943, s. 421.

Bu doğrultuda eserde bulunan menkabeleri incelediğimizde sadece kerâmetlerin olmadığı, kerâmetlerle birlikte tarihî kaynaklara paralel bazı bilgilerin de yer aldığı görülmektedir. Eserde yer alan menkabelerde, şairin yaşadığı döneme ait bazı bilgilerin bulunduğu beyitler vardır. Yine şairin eserde kullandığı bilgileri kitaplara dayandırdığı yazmış olduğu şu beyitlerden de anlaşılmaktadır:

Kendünün ismi ile terceme-i hâlinde

Aradım ba‘zı tevârih içinde amma

Bulmadım yazılısın oldı lisânen mervî

Ki şehîd olmuş iderken kefare ile gâzâ (91/51-52)

2.1.4.2.1. Eserde Yer Alan Kerâmet Motifleri⁷³

“Destan, efsane, masal gibi anlatım türlerinde cereyan eden harikulade olaylarda sık sık tekrarlanan ve bu olaylara belli bir özellik veren birtakım unsurlar vardır ki, bunlar motif tabir edilmektedir.”⁷⁴ Ölüyü diriltme, kısa sürede uzun mesafeler gitme, ateşte yanmama gibi birtakım olağanüstü olaylardan oluşan unsurlar bu motifleri oluşturmaktadır.

Menkabe, masal, efsane ve destan gibi türler içerisinde değerlendirilmiştir. Bu türler, benzerlik gösterse de aralarında çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Menkabe de efsane gibi olmuş olayları anlatır, ancak menkabenin en çarpıcı farkı dinî kahramanlar bahsinin önemidir.

Menkabelerde de geniş bir kitleye yayılarak tesirlerini yüzyıllardır sürdüren motif unsurları görülmektedir. Bu unsur özellikle evliyâ, velî, derviş tiplerinde kerâmet olarak ortaya çıkmaktadır. Velî üstün vasıflarla donanmış insan tipidir. Bu tipin etrafında daima olağanüstü haller cereyan etmektedir ve bu hâdiseler benzer özellikler göstermektedir.

Ocak, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler* kitabında önemli destanlardan ve menâkıb-nâmelerden bazılarını yer vermiş ve bu eserlerde bulunan motifleri tabloştürmüştür. İncelediğimiz eserde yer alan menkabelerde de kerâmet özelliği gösteren

⁷³ İncelediğimiz eserdeki motifleri tespit ederken; konuyla ilgili müstakil çalışmalar yapan Ahmet Yaşar Ocak’ın *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler* eserinden faydalanılmış, bu eserdeki şablon kullanılarak kendi çalışmamıza uyarlanmıştır.

⁷⁴ Ocak, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, s. 70.

bazı motifler bulunmaktadır. Ocak'ın kitabında yer alan motiflerden faydalanılarak, çalıştığımız eserde bulunan motifler tespit edilmiştir. Bununla birlikte farklı kerâmet motifleri eklenerek listelenmiştir. *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası*'nda bulunan kerâmet motifleri aşağıdaki gibidir:⁷⁵

I. Velînin kendi vücudunda cereyan eden kerâmet motifleri:

1. Doğum sırasında fevkalâde hallerin zuhûru;

Yine bir gün didi çoğaldı bûy-ı misk-ârâsı

O merd-i Hâk ʔulû' itmek gerekdür şimdi gül-âsâ (106/6)

2. Ruhu bedenini terk edip tekrar dönme;

Ki şıbyân istemişdi pertev itmek bāmdan bāma

Buyurdi kendüyi merdiyyet itmekdür göge i'lä

Buradan ref' olındım gökleri devr ile seyr itdim

Olup feryādınız geldi diyü kılmış idi inbâ (104/5-7)

3. Bir anda çok uzak mesafeleri kat edebilme (Tayy-i mekân);

Hużūrında görildi eyledi ʔayy-i mekân bir zât

Şorıldukda buyurmuş idi ta'rif anı bu gūnâ

Su'âl itmiş olan zâtı dahı ʔayy-i mekân ile

Aña işâl idüp tefhîmini itdirecek icra

Hemân gelmiş olan zât buldı kendü meskenin yine

Ki bā-ʔayy-i mekân oldu i'âde geldigi-âsâ (44/5-9-12)

⁷⁵ Ocak, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, ss. 70-96.

Ḥaml olur ṭayy-i mekân ile edā itmesine
Ger dimiş ise namāzım benim olındı edā (53/5)

Merātib ṭayy idüp Dāvud-ı Ṭā'î āftāb-āsā
Anıñ da ḳadrini Ḥaḳ ḳıldı beyne'l-evliyā' a'lā (65/1)

İşāret eyleyince Mekke'yi gösterdi 'ayniyle
Hemān işāle dek görindi kendüsi daḥı ḥattā

Açıldı feyzi gitdi Mekke'ye on gün olan arza
Cemā'atle yine beş vaḳti itdi Mekke'de ifā (88/7-8)

Getürdi mescid-i Kūfe'ye hem Medīne'ye de
Ṭavāf-ı Mekke'yi de itdirüp hemān ifā

O ğā'ib oldı yine kendümi burada bulup
İkinci yıl daḥı itdirdi böylece icrā (97/8-9)

4. Yemeden, içmeden, uyumadan uzun zaman durabilme;

Ki suṭūḥ üzre mürūr eyler idi kırk günler
Yimez içmez idi bozmazdı vuzū'ı aṣlā (45/15)

Leyālīde uyumaz idi üç yaşında şubḥa dek
'İbādātı iderdi ḥāline hem-ḥāl olup ifā (735/4)

Mübārek sinni altı yıl-idi māha irişdükde
Ṭutup dā'im şiyāmı itdi terk-i in'am-ı dünya (73/5)

Tevekkül üzre kırk gün habbe ekl itmeksizin tırdı
 Ta‘ām ihzār idüp bir zāt kendin eyledi ihfā (80/11)

O ‘ışk ile ta‘āmı istemez kırk gün giçer idi
 Tenāvül şöhbeti olduğda men‘ eylerdi bi’l-īmā (103/3)

5. Öldürücü ve tahrip edici şeylerden etkilenmeme (ateşte yanmama);

Cisīm āteşde çok tırdı yine zıkr iderek çıkdı
 Ki āteş tığ ü sikkīne zarar virmez ider a‘lā (90/6)

Żarar görmezler etbā‘ı yemekle zinde hayyātı
 Turur āteşde bī-pervā anıñ feyzi ile hālā (44/4)

6. Öleceği yeri ve zamanı önceden bilme;

İdüp vefātını bir zāta kendüsi ihbār
 Didi ki da‘vet ider rūḥ-ı Ḥazret-i Mūsā (87/11)

Hem şehīd olacağı vaḳti daḥı keşf iderek
 Vech-i İzāḥ ile kendüsi buyurmuş inbā (91/53)

Vefātını işidüp eyledi o zāt ḥisāb
 Vefātı anda imiş görmüş oldığı rū’yā (98/13)

Nişīn-i ḥalvet iken çağrılınca kalkarak derḥāl
 Buyurdi ḳatl için çağrıldığını keşf ile hattā (103/8)

Kendü kendünün o günlerde vefātın ihbār
 Eylemiş olduğu da ‘aḳlıma geldi ḥaḳḳā (118/29)

İrtihâli günini dahı haber virmiş-idi

At meydânı namâzında tolup kalmadı cā (118/44)

7. Ölüm sırasında ve sonrasında fevkalâde hallerin zuhûru;

Şehîd olduğu gün nakl olur ki bed' iderek

Maţar ider idi kaç gün nüzûl-i hûn-âsâ

Görildi Şâm'da hûn kangı taş ref' olsa

Nice 'alâmeti de itdi müncelî Mevlâ (18/8-9)

Vefâtı iki yüz kırk bir senesi idi Bağdâd'da

Şalât-ı na'sını pek çok cemâ'at itdiler îfâ

O gün îmâna geldiler yigirmi biñ kadar küffar

Zihî te'sîr-i rûhânî olmuş idi feyz-efzâ (39/6-7)

Hevâ hâr olduğundan na's-ı pâkî nakl olur iken

Cenâh-ı sebz ile kuşlar idüp halka zülâl ilkâ

Olinca kabrine vâşıl görünmez oldu ol murğân

Bulındı irtesi gün böyle olmuş kabrine inşa (56/12-13)

Ṭarîk-i Mekke'de şahrâda fevt ü defn oldu

Olındı anda da böyle kerâmeti imla

Ki tozlı idi şuyı tâtlu oldu şahrânî

Olinca lezzet-i feyz-i vücûdî nûr-efzâ (86/24-25)

Sürür ü kāmı hāşıl oldu itdi öylece riḥlet

Cenāzesi namāzı oldu bāṭınca daḥı ĩfā

Ki rūḥānī imām oldu cenāb-ı Meḥḥar-i ‘ālem

Nebīler evliyā vü ins ü cin kılmış idi ḥaḳḳā (88/14-15)

II. Tabiat varlıkları ve eşya üzerinde cereyan eden kerâmet motifleri:

1. Maddelerin mâhiyet ve niteliklerini değiştirme;

Ḥāki alduḳda hemān ḥınṭa olup içinde

Oldı çuvallarınıñ cümlesi böyle emlā (48/7)

Turābı ol ḳoęaya koydı anda başladı ekle

Semāvī bir ṭa‘āmdur bildim andan itdim istid‘ā (122/16)

Sütūnuñ itse idi altun olmasına du‘ā

Zeheb olur idi kīmyāsı himmetiyle hemān (123/8)

2. Meyve ağacı olmayan ağaçlarda meyve oldurma;

Du‘āsı ile hemān meyve virmiş idi şecer

Tarāvetinden eşer ḳalmamış iken aşıā (96/14)

3. Tabiat kuvvetlerini ve olayları istediği gibi yönetme;

Görinür idi nücūm olmayup ebruñ eşeri

O hemān itdi du‘ā oldu maṭar luṭf-ı Ḥudā (48/20)

4. Yerden taş veya kayadan su fışkırtma;

İrişdik menzil-i Rammâne'ye gördüm ser-i çāhde
 Kōğası düşdi çıkardı du'āsı ile coşdı mā' (122/15)

5. Cansız varlıkları konuşturma;

Ekābirden kimiñ giydiklerini vākı'am içre
 Şayup tāk̄ye didi mey-ḥor şahşa olamam aḥrā (68/10)

Şoricaḳ söyledi bā-nuṭḳ-ı faṣīḥ tūt ağacı
 Ğars olındım şuarılup baña geldükde nemā (108/16)

III. Hayvanlar üzerinde cereyan eden kerâmet motifleri:

a. Vahşî ve yabanî hayvanları itaate alma;

Yanımda şubḥa degin gezdiler sibā' u vuḥūş
 Maḳām-ı üns-i Ḥudā'dan o gice feyz eclā

Şadā irişdi sibā' ile eyledik ünsi
 Bugün ne oldu ki keklik telāş virdi saña (86/5-7)

b. Hayvanları konuşturma;

Bā-izn-i Ḥaḳ kebüter nuṭḳa geldi böyle didi kim
 Beni mismār-ı 'ışḳ itmekdedür pā-beste bu gūnā (59/21)

IV. Gizli şeyler üzerinde cereyan eden kerâmet motifleri:

a. Akıldan geçenleri bilme, düşüncüyü okuma;

Ḥuẓūrına gidecek idi faḳr içün iki zāt
 Bilüp kerâmet ile kıldı da'veti icra

Emelleri ne kadar akçedür ne içündür
Buyurdi keşf ile mecmû'ını dağı i'fâ (63/17-18)

Kağısı Müslim ü Tersâ vü Yahūdî idügi
Görinürdi kimi de şûret-i hayvân-āsâ (108/13)

Virdi rü'yâda tesellî yaşıyordum maḥzûn
Gitdim irtesi günü itmek için istikşâ

Hîçbir şey dimedim kendü buyurdi derḥâl
Biz anı söylemiş iken yine şormak ne reva (118/21-22)

b. Başka yerlerde vukû bulan olayları, mevcut kişileri görme;

Eğerçi yok didim ammâ baña cenâb-ı İmâm
Kerîmemiñ bezi keyfiyyetin idüp inbâ

Buyurdi vaż' olınan şandığı dağı iḥbâr
Bir iki mes'eleyi ḳalben itdim istikşâ

Hemân anlara da keşf ile cevâp virüp
Bu vech-ile dağı oldı kerâmeti eclâ (83/10-11-12)

c. Gizli eşya ve maddeleri bulup çıkarma;

Buyurdi iki arşûn yer ḳazıldukda çıkar bir taş
Ki vardur ḥaṭṭ-ı 'İbrânî me'âlin didi ser-tâ-pâ

Hemân ḥafr olunup çıktı okundı nuṭḳı üzre hep

Tebeyyün itdi artık cümleñiñ ‘indinde şems-āsā (31/23-24)

d. Gelecekte olacakları haber verme;

Dīger oğlum toğacak oldığı eşnāda dağı
Erkek olacağını didi bi-ilhām-ı Hudā (118/26)

Dimişdi ‘Ā’işe Hazretleri menāmımda
Suḡūṭ eyledi hücreme üç meh-i ḡarrā

Buyurdi vālidī üç zāt anda defn olacak
Ki cümle ehl-i zemīnden o üç zevāt a‘lā

Buyurdi Faḡr-i rūsūl anda cenneti teşrif
Aña defn olarak itdi ḡıbtagāh sema

Cenāb-ı ‘Ā’işe’ye didi Hazret-i Şiddīk
Budur o üç kameriñ ište eşrefi ḡaḡkā

Ebū Bekr’le ‘Ömer Hazreti de anda defn
İder füyūzı ḡaḡīḡatde dilleri iḡyā (4/9-10-11-12-13)

Teveccüh istedükde fetḡ-i İstanbul için Fātīḡ
ḡaber virmişdi fetḡiñ mevzi’-ile vāḡtini eclā

Buyurdığı mekān ile zamān içre olup fetḡi
Murād itmişdi Fātīḡ kendü ḡalvet itmegi amma (76/10-11)

Didi ki dün gice rü’yāda Seyyidü’l-kevneyn
Duḡūl itme diyü nehyi eylemişdi baña

Baňa qalur ise sizler de gitmemek lazım

Ĥalife nuşhı tıutup gitmemiş idi amma

Vezîri gitdi helâk oldu ol gün anda hemân

Dîger kerâmeti de böyle oluyor imla (83/14-15-16)

Görüp iki refîkin anlarıñ da ĥâl-i âtisın

Beyân itdi vuķû‘a geldi nuţkı üzre ser-tâ-pâ (109/7)

e. Kabir ahvâline vâkıf olma;

Ziyâret eyledükde qabrini Ma‘şûķ-ı Tûsî’niñ

Selâmı virdi ĥâl ü ĥâtırını kıldı istikşâ

Selâmın aldı hoş-ĥâl oldıgın qabri nidâ itdi

İşitdi münkerânı itdiler iķrârı da îfâ (106/18-19)

V. Mukaddes, insanüstü ve gizli güçler üzerinde cereyan eden kerâmet motifleri:

a. Peygamberleri görme (açıktan, rüya ile);

Ki maĥbûsiyyetinde bir du‘âyı yine rü’yâda

Resûl-i kibriyâ emr itdi oldu müştâgil aña (122/21)

b. Hızır ve diğerk gayb erenleriyle görüşme;

Hemân ‘aķd itdi bir dest oldu tâhir cânib-i ĥaybdan

Burağıldı dögilmek bu kerâmet olıcaķ eclâ (39/5)

Didi mevsūk bir zāt ‘ālem-i ma‘nāda gördüm ki
Benim ile tekellüm eyliyor Ḥallāk-ı bī-hemtā (42/3)

Peder-i muḥteremi Ḥazret-i Seyyid ‘Alī’ye
Hātif-i ğaybdan irişdi nidā bu gūnā (45/4)

Ṭa‘āma kıldı da‘vet Şeyḫ Maḥzūmī yine līkin
Tevakḫufda iken irdi Cenāb-ı Hıẓr idüp isrā (80/15)

Didi Cenāb-ı Ḥüseyn’iñ ser-i mübārekiniñ
Emānet oldığı cāmi‘de geldi baña nida (97/6-7)

‘İbādet eyler idim anda nūrveş bir zāt
Zuhūr idüp beni çağırdı pey-rev oldım aña (97/6-7)

VI. Biyolojik mâhiyette kerâmet motifleri:

a. Hastalıkları iyileştirme;

Bir yetīm olmuş iken ‘illet-i fitḫa dūçār
Ḳucağına alıcak ḳalmamış ‘illet aşlā (48/16)

Oğluma ḫayli çıban ‘arız olup müzmin idi
Altı māh olmadı meşye bile ḳādir aşlā

Başladı irtesi gün gezmege ol himmet ile
Şoñra mecmū‘ı şavup buldı tamāmiyle reha (118/17-19)

Çend yıl şoñra kızım ḫaste olunca gidilüp
Olmamışken aña dā’ir yine bir şey inbā (118/34)

Kesb-i ııffet idüp ol gün kıızımın hasteligi
İki gün sonra gelüp eyledi hayret hükemā (118/36)

Şükr-i bî-gāyet ola kim o da şavışdırdı
Duhter-ı dığerime oldu yine feyzi devā (118/38)

b. Vücut arızalarını giderme;

Şakalı bir müridiñ gelmemişdi istedi lihye
Eliñi yüziñe sür didi derhāl çıkdı pek ra'nā (73/7)

Şakalı bî-eşer iken ricāli eyledi ol mır
İdince himmeti Nürü'l-hüdā Hāķ eyledi peyda (76/24)

Bir adamın elini kesmiş-idi sırķat için
Şorıldı ķātı' oldu yine şenā-efzā

İşitdi celb ile maķtū' elin koyup yerine
Muķaddemi gibi sağ oldu eyleyince du'ā (10/63-64)

VII. Velîligini kabul edenlere yönelik kerâmet motifleri:

a. Bereket getirme;

Hemān ğars oldu mecmū'ı o yılda virdi ğarmānı
Resûl-i kibriyāya beyzaveş oldu zeheb i'ķā (32/20)

Naķd ü erzāķ getürdi didi ol hātuna
Bunı gönderdi Hudā emri daķı bu gūnā (61/15)

İşāret itdi eliyle hemān İmām-ı hümām

Bināyı vāsi‘ ü cūlar görindi pek ra‘nā (84/9)

Ucını kıldırup oturdığı postın gördi

Kaynayup çıkmadadır şu gibi sīm-i a‘lā (112/14)

b. Az yiyecekla çok kişiyi doyurma;

Mürīdāndan biriniñ hānesin teşrīf itdükde

İki ay tırdı gelmişdi nice aḥbābı da ḥattā

Hemān bir yük daḳıḳ olup idāre itdi mecmū‘ın

Buyurdi şoñra ‘avdet o tükenmezdi yine ḳaṭ‘ā (106/20-21)

Oluşturulan listeye göre çalıştığımız eserde bulunan menkabelerde 25 farklı kerâmet motifi bulunmaktadır. Bu motiflerin tamamı Tablo 5’te gösterilmiştir:

Tablo 5

Menkabelerde Bulunan Kerâmet Motifleri

Kerâmet Motifleri	
1	Doğum sırasında fevkalâde hallerin zuhuru
2	Bir anda çok uzak mesafeleri kat edebilme (Tayy-i mekân)
3	Yemeden, içmeden, uyumadan uzun zaman durabilme
4	Öleceği yeri ve zamanı önceden bilme
5	Ölüm sırasında ve sonrasında fevkalâde hallerin zuhuru
6	Maddelerin mâhiyet ve niteliklerini değiştirme
7	Yerden, taş veya kayadan su fışkırtma
8	Cansız varlıkları konuşurma
9	Vahşî ve yabanî hayvanları itaate alma
10	Akıldan geçenleri bilme, düşüncüyü okuma
11	Başka yerlerde vukû bulan olayları, mevcut kişiler görme
12	Gelecekte olacakları haber verme
13	Kabir ahvâline vâkıf olma

14	Peygamberleri görme (açıktan, rüya ile)
15	Hızır ve diğer gayb erenleriyle görüşme
16	Hastalıkları iyileştirme
17	Bereket getirme
18	Ruhu bedenini terk edip tekrar dönme
19	Öldürücü ve tahrip edici şeylerden etkilenmeme (ateşte yanmama)
20	Meyve ağacı olmayan ağaçlarda meyve oldurma
21	Tabiat kuvvetlerini ve olayları istediği gibi yönetme
22	Hayvanları konuşturma
23	Gizli eşya ve maddeleri bulup çıkarma
24	Vücut arızalarını giderme
25	Az yiyecekten çok kişiyi doyurma

Sâdık Kemâl'in topladığı malzemeler içinde kullandığı motifleri bu başlıklar altında listelemek mümkün olmuştur. Bu motif başlıklarının dışında kalan ve eserde kerâmet olarak tespit edebildiğimiz motiflerin sayısı çok fazla değildir. Motifler; velînin çocukluk çağında görülen kerâmetler, velînin kabri ziyaretinde edilen duaların kabul olması ve melekleri görme başlıkları altında aktarılmıştır. Bunlar dışında tespit edilen farklı kerâmet motifler ise, diğer motifler başlığı altında sınıflandırılmadan aktarılmıştır.

a. Velînin çocukluk çağında görülen kerâmetler;

Altı yaşında ‘alâda olan eşyâyı görüp

Sekizinde de görünmüş idi levh-i a‘lâ (37/4)

Vefât-ı vâlidinde ‘ammi Seyyid Şeyh ‘Alî bakdı

Şabâvetde dahı lu‘b itmeyüp zühdi idi eclâ (38/4)

Nifâsdan mâderi gısl itmeyince almayup şîri

Şabâvetde iken de lu‘b ü lehvi itmedi aşlâ (82/3)

Hudâ’yı üç diyü ta‘lîmde eylerdi keşîş ısrâr

Yine tevhîd iderdi tıfl iken de nûrveş hâkkâ (121/4)

b. Velînin kabri ziyaretinde edilen duaların kabul olması;

Muktebes nûr-ı vücûdın ki orada kabri
 Qalb-i züvvârını himmetle ider kām-revā (61/23)

Ziyârete giderek kabr-i Hamza'ya iki zât
 Birine maṭlabıveş oldu cüz'î aḳçe i'tā (86/20)

Qabr-i pâkinde ziyâretle murâdın dilese
 Hâzret-i Hâlık-ı bî-çün ider luṭf u 'aṭā (108/10)

c. Melekleri görme;

İki kez görmiş-idi Hâzret-i Cebra'îl'i
 İtdi bu vech-ile de kesb-i füyûzât-ı 'ulā (19/8)

Mürîdânıyla birlikde semâ'a kendü kalkınca
 Görinürdi melekler gökde eylerdi semâ' icra (72/6)

Melâ'ike inerek nûrdan ṭabaḳalar ile
 Şorınca Hâzret-i Sa'dî'ye didiler bu 'aṭā (119/8)

d. Diğer motifler;

1. Didi dūzaḥdan 'ıtkı müştemil gökden ire kâğıd
 Semâdan yazusız bir kâğıd oldu der-'akab isrā (44/14)

2. Anlarıñ feyzi irer hirresine bile didi
 Naḳşibendî'de müceddid bulunan Mevlânâ

Dü-kevn içre düşüp altunlu fesi bir çocuğun
Anların hirresi kuyıyı iderdi imā (48/22-23)

3. Buyurdi kendü gördüm düşdi a‘mā olarak bir kuş
Zemīn şakḳ olarak iki çanak oldu hemān peyda

Birisi āb ile memlū birisi de ṭolı sūsām
Ḳuşun öñine vardı ekl ü şürbi eyledi icra (56/5-6)

4. Şoyılmış bir koyunu göricek ḳaşṣāb dükānında
Didi bu mürde meyte oldığın ma‘nen ider inbā
Hemān bā-ḥayret ü dehşet gelüp ḳaşṣāba baygınlık
İfāḳat buldı bi’t-taşdīḳ itdi tevbeyi ifā (81/5-6)

5. Sülūkuñ evvelinde bile ḡāyet ihtimām itdi
Ki varup mevkib-i ervāhı seyr eyler idi ḥattā (113/10)

6. Virüp Dāvud-ı Ṭā‘ī Ḥazreti ekl itdigi ḥubzı
O nāndan oldı şulb-ı vālidinden ol gice peyda

İrişdi vālideynine hidāyet soñra feyziyle
Şabāvetde daḥı ḥıfz eylemişdi kendüsin Mevlā (121/2-3)

7. Der-‘akab pişmiş iken ḥūn olarak işbu ṭa‘ām
Ḳalbine virdi bu şüretle nedāmet Mevlā (61/6)

8. Burāḳdı sözini baḥre semeklerden ṭalep itdi
Hemān aḡziyle mähiler çıkarup eyledi i‘ṭā (36/8)

9. Ođlı ğurbetde idi Bařra'da bir ħātūnuñ
 şağ ise ğörmesini itdi baña eyle recā

Didi dervīřlere eyle tařadduķ řoñra
 Varıcaķ ħāneñe řād ide anıñla Mevlā

Didi Kirmān'da idim işte bu sā'at iäre
 Rūzgār eyledi iřāl olıcaķ emr-i Ħudā (61/18-19-21)

3.1. Metnin Kurulmasında İzlenilen Yol

Çalışmamızı ve transkripsiyonlu metni oluştururken şu esaslara dikkat edilmiştir:

1. Metin transkripsiyon alfabesi esas alınarak çevrilmiştir.
2. Yazma nüsha ile matbû arasındaki farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
3. İçindekiler bölümünde yer alan der-kenâr esere başlamadan önce, son bölümde yer alan der-kenârlar da ilgili bölümün sonunda verilmiştir.
4. Eserin matbûsunda yer alan sayfa numaraları, metinde başlıklardan önce parantez içerisinde (m. sayfa numarası) belirtilmiştir.
5. Başlıklara besmele ve der-kenârlarda dahil olmak üzere birden başlayarak numara verilmiştir. Her başlık birden başlayarak kendi içinde numaralandırılmış, Arapça yazılan tahmîs ve müfredler numaralandırılmamıştır.
6. Çevriyazı metnin kuruluş esaslarının belirlenmesinde ilmî çalışmalardan faydalanılmış, İsmail Ünver'in belirtmiş olduğu esaslar takip edilmiştir.
7. Arapça ve Farsça terkiplerde gerekli durumlarda kesme işareti ve kısa çizgi kullanılmıştır: Üveysü'l- Kârânî vb.
8. Atıf vavı kullanılan yerlerde uygunluğuna göre "u, ü, vu, vü" şeklinde yazılmıştır.
9. Dil özellikleri göz önünde bulundurularak, sözcük ve eklerin yazılışında metne sadık kalınmıştır: virür, bilür, gelür, idügidür, oldukda, bulınca, göricek vb.
10. Beyitlerde hareke kullanılan kelimelere müdahale edilmemiştir.
11. Eserin matbûsunda başlıklar harekeli verilmiştir. Bu başlıklardan; Üveysi'l-, Hadîceti'l-, Ömeri'l-, Aliyyi'l-, Fahrü'ddîn, Abdi'llâh, Zeyni'ddîn, vb. isimler hatalı olarak harekelendiğinden; bu hatalar düzeltilerek Arapça kurallarına uygun olarak Üveysü'l-, Hadîcetü'l-, Ömerü'l- vb. şeklinde gösterilmiştir.
12. Türkçe olup "b" harfi ile biten kelimeler, günümüzdeki kullanımına uygun olarak "p" harfine çevrilmiştir: bilüp, virüp vb.
13. Geçmiş zaman ekleri, -dı, mış üçüncü şahıslarda düz ünlü ile okunmuştur: okudı, gördi, görmiş, okumuş vb.
14. İle, içün, idi, iken gibi edat ve bağlaçlar metinde bitişik yazıldıysa tire '-' ile gösterilmiştir: vech-ile, olmuş-idi vb.
15. Ölçüsü bozuk olan mısralar dipnotta verilmiştir.
16. Arapça metinler ve âyetler italik yazılmıştır. Âyetlerin ve Arapça ibarelerin çevirisi dipnotta verilmiştir.

17. Eserde parantez içerisinde yazılan kelimeler metinde de parantez içerisinde gösterilmiştir.
18. Metin içinde yapılan düzeltmeler ve eklemeler köşeli parantezle [] verilmiş, dipnotta ise eserde geçen şekli gösterilmiştir.

3.2. Transkripsiyon Alfabeti

ء	د	ص	ş
ا(آ)	a, ā	ض	ž, ɖ
ا(أ)	a, e, ɪ, i, u, ü	ط	ʈ
ب	b, p	ظ	ʒ
پ	p	ع	‘
ت	t	غ	ğ
ث	s	ف	f
ج	c, ç	ق	ş
چ	ç	ك	k, g, (ñ)
ح	h	ڭ	ñ
خ	ħ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z	ن	n
ر	r	و	v, u, ū, ü, o, ö
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	لا	la, lā
س	s	ى	y, ɪ, ĩ, i
ش	ş		

3.3. Eserin Transkripsiyonlu Metni

(m. 1)

ŞERH-İ ESMÂ'-İ EVLİYÂ'NİN KİŞŞASI⁷⁶

- Na't-ı Şerîf-i Hâzret-i Hâdîcetü'l-Kübrâ Rağıya'llâhu 'Anhâ
- Na't-ı Şerîf-i Hâzret-i 'Â'îşe-i Şiddîka Rağıya'llâhu 'Anhâ
- Na't-ı Şerîf-i Evlâd-ı Kirâm Nebevî Rıdvânu'llâhi 'Aleyhim Ecma'în
- Kaşîde-i İ'tikâdiyye Der-Haḵk-ı Aşhâb-ı Kirâm Rıdvânu'llâhi 'Aleyhim Ecma'în
- Hâzret-i Ebû Bekrini's-Şiddîk Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i 'Ömerü'l-Fârûk Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i 'Osmân-ı Zü'n-Nüreyn Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i 'Aliyyü'l-Murtażâ Rađıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i Talha Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i Zübeyr Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i Sa'di'bn-i Vaḵkâş Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i Sa'îd Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'r-Raḥmân Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i Ebu'l-'Ubeyde 'Âmir Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i Hasan Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i Hüseyin Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'llâhi'bn-i 'Abbâs Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'llâhi'bn-i 'Ömerü'l-Fârûk Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'llâhi'bn-i Zübeyr Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'llâhi'bn-i 'Amri'bn-i 'Âş Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i 'Abdu'llâhi'bn-i Mes'ûd Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i Zeydi'bn-i Şâbit Rağıya'llâhu 'Anhu
- Hâzret-i Übeyyi'bn-i K'ab Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu

⁷⁶ Matbûda yer alan başlık ve fihrist yazma nüshada bulunmamaktadır.

- H  ret-i ‘Abdu’l  hi’bn-i   ays Ra  iya’ll  hu ‘Anhu
- H  ret-i Eb  ’d-Derd  ’ Ra  iya’ll  hu ‘Anhu
- H  ret-i Eb   H  reyrete Ra  iya’ll  hu Te‘  l   ‘Anhu
- H  ret-i Enesi’bn-i M  lik Ra  iya’ll  hu ‘Anhu
- H  ret-i C  bir Ra  iya’ll  hu Te‘  l   ‘Anhu
- H  ret-i Eb   Eyy  b-i En  ar   Ra  iya’ll  hu ‘Anhu
- H  ret-i Selm  n-   P  k Ra  iya’ll  hu Te‘  l   ‘Anhu
- H  ret-i H  zeyfe Ra  iya’ll  hu Te‘  l   ‘Anhu
- H  ret-i   anber ‘Al   Ra  iya’ll  hu Te‘  l   ‘Anhu
- Evliy  -i ‘  z  m    ‘Ulem  -i Fi   am Revve  a’ll  hu Erv    ahum H  zer  t  n   Ezk  r-
   ‘Aliyyelerini   Men  fi‘i
- H  ret-i   br  h  mi’bn-i Edhem   uddise S  rruh  
- H  ret-i   br  h  m-i Des     Revve  a’ll  hu R   ah  
- H  ret-i   br  h  m-i G  l       uddise S  rruh  
- H  ret-i   m  m-   A  medi’bn-i H  nbel Revve  a’ll  hu R   ah  
- H  ret-i   m  m-   A  med-i Nese’   Revve  a’ll  hu R   ah  
- H  ret-i A  med-i H  r  r     addesa’ll  hu S  rrah  
- H  ret-i A  med-i N    b  r   Revve  a’ll  hu R   ah  
- H  ret-i A  med-i   d  r   Revve  a’ll  hu R   ah  
- H  ret-i A  medi’bni’r-Ruf  ‘     addesa’ll  hu S  rrah  
- H  ret-i A  med-i Bedev     addesa’ll  hu S  rrah  
- H  ret-i A  med-i H  y  l   Revve  a’ll  hu R   ah  

(m. 2)

- **Ḥazret-i Aḥmedi’ş-Şehir be-İbn-i Kemāl Paşa Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū**
- **Ḥazret-i İsmā‘īl-i Keyyāl ü Hāndān-ı Kerāmet-‘Unvānī Qaddesa’llāhu Te‘ālā Esrārahum**
- **Ḥazret-i Molla Gürānī Revveḥa’llāhu Rūḥahū**
- **Ḥazret-i Şāriḥ-i Meşnevi İsmā‘īl Revveḥa’llāhu Rūḥahū**
- **Ḥazret-i Üveysü’l- Karanī Revveḥa’llāhu Rūḥahū**

- Һазрет-и Бишр-и Һафӣ Қаддеса’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Һаҷи Бекташ-и Велӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Беһлӯл-и Дана Қаддеса’ллаһу Сирраһу
- Һазрет-и Һаҷи Байрам-и Велӣ Қаддеса’ллаһу Сирраһу
- Һазрет-и Зӯ’н-Нун-и Мишрӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Са’фер-и Шадӣқ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Са’фер-и Шиблӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Ҷунеъд-и Бағдадӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Һамид-и Қайсерӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Һабӣб-и ‘Асемӣ Қаддеса’ллаһу Те‘ала Сирраһу
- Һазрет-и Һасан-и Башрӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Һасан-и ‘Асерӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Һаллаҷ-и Маншӯр Қаддеса’ллаһу Сирраһу
- Һазрет-и Давуд-и Та’ӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Зүфер Реввеҳа’ллаһу Те‘ала Рӯҳаһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Зейни’л-‘Абидӣн Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Зейни’ддин-и Һафӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Сериъ-и Сақатӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Һ’аҷе Са’де’ддин Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Ебӯ Давуд Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Сунбӯл Синан Қаддеса’ллаһу Сирраһу
- Һазрет-и Сехли’бн-и ‘Абду’ллаһ-и Түстерӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Ша’бан-и Велӣ Қаддеса’ллаһу Те‘ала Сирраһу
- Һазрет-и Шақӣқ-и Белҳӣ Қаддеса’ллаһу Те‘ала Сирраһу
- Һазрет-и Ақшемсе’ддин Қаддеса’ллаһу Сирраһу
- Һазрет-и Баъезид-и Бешамӣ Қуддиси Сирруһу
- Һазрет-и Ёмәм-и Евза’ӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и Молла Ҷамӣ Реввеҳа’ллаһу Рӯҳаһу
- Һазрет-и ‘Абдӯ’л-Қадир-и Гейланӣ Қуддиси Сирруһу

- H  zet-i Eb  'n-Nec  b-i S  hreverdi   ddise Sırruh  
- H  zet-i H  'ace-i A  r  r 'Ubeydu'll  h   ddise Sırruh  
- H  zet-i   m  m-1 'Al   R  z   Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 'Al   H  di Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 'Aliyy  'l-E   ar   Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i 'Al   Eb  'l-H  sen-i e'  -  zeli Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i 'Al   Efendi e'  -  h  r bi-Zenbilli Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   bn-i F  r  z   ddesa'll  hu Te'  l   Sırrah  
- H  zet-i '  mer      be'd   n-i S  hreverdi   ddise Sırruh  
- H  zet-i '  mer-i Sikk  n     ddesa'll  hu Te'  l   Sırrah  

(m. 3)

- H  zet-i G  l Baba   ddesa'll  hu Te'  l   Sırrah  
- H  zet-i   m  m-1 M  lik Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   bn-i S  r  n Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Mu  ammed B  k  r Revve  a'll  hu Te'  l   R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Mu  ammed Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1   f  '   Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Mu  ammed-i Tak   Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Bu   ar   Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Mu  ammed Mehdi Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Mu  ammed Tirmizi Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1   z  li Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   m  m-1 Fa  re'd   n-i R  zi Revve  a'll  hu R   ah  
- H  zet-i   ems-i Tebrizi   ddesa'll  hu Sırrah  
- H  zet-i Mevl  n   Cel  le'd   n-i R  m     ddise Sırruh  
- H  zet-i   adre'd   n-i   onevi   ddise Sırruh  
- H  zet-i Mu  ammed Bah  e'd   n-i Nak   ibendi   ddise Sırruh  
- H  zet-i H  f  z-1   r  zi   ddise Sırruh  
- H  zet-i   ey   Mu  ammed-i   zeli-i H  nefi   ddise Sırruh  

- H   ret-i Molla Fen  r   Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i Molla H  srev Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i Eb  's-Su'  d Efendi Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i   ey     ft  de Efendi K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   ey   Ma  m  d-   H  d  y   K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   ey   Ma  m  d Eb  'l-Ced  'il K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   ey   Mu  yi'dd  n-i 'Arab   K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   m  m-   M  slim Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i   ey   B  ny  m  n-i Ay     K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   ey   H  c   H  f  z Mu  taf   D  g  mli Baba K  ddesa'  l  hu Te'  l   S  rrah  
- H   ret-i   ey   Sa'd   K  ddesa'  l  hu S  rrah  
- H   ret-i   ey   Merkez Efendi K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   ey   Ma'r  f-   Ker     K  ddise S  rruh  
- H   ret-i   m  m-   M  s   K  z  m Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i   m  m-   A'  zam Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i Ya  y   Efendi K  ddesa'  l  hu S  rrah  
- H   ret-i   m  m-   Eb   Y  suf Revve  a'  l  hu R   ah  
- H   ret-i   ey   Y  nus Emre K  ddise S  rruh  
- K  f  yeleri Bir Laf  zda Olarak Na't-     er  f
- H  rem-i   er  f-i Nebev   Na't-   '  l  si
- Mevlid-i Cel  l-i Nebev   Na't-   '  l  si
- Li  ye-i   er  fe Na't-   '  l  si ve Kötü'alar
- Kez  alik Kötü'alar
- Kez  alik Kötü'alar ve   c  zet-i 'Aliyye T  r    
- 'Arab   Ta  m  s-i '  cizi Der-M  n  c  t-   B  r  
- Kez  alik 'Arab   Ka   de Der-Na't-     er  f-i Nebev  
- T  r    ve Teşekkür-i    tit  m-   Kit  b

(m. 3) 1

Der-kenâr⁷⁷*Bismillâhi'r-Raḥmāni'r-Raḥîm*

Elḥamdü li'llâhi Rabbi'l-'âlemîn ve's-şalevatü ve's-selâmü 'alâ-Seyyidi'l-mürselîn. Ve 'alâ-cemî'i'n-nebiyyîn. Ve 'ibâdihi el mûminîn ammâ ba'dü fe-ḳad vaḳafe heze el-kitâbe el-'abdü el-aḥḳaru ellezî ellefehu bi el-'aczi ve el-ḳuşûr. Müsteniden bi-luṭfi Allâhi el-Vehhâb. Es-seyyidü İsmâ'îlü Şâdiḳ Kemâl bin Muḥammedin Vecîhî Paşa Şeyḥ ve el-Ḥarameyn. El-Muḥarrameyn rabbenâ vefîḳnâ li-taḥşîl. Rızâ'ike dâ'imen bi-câhi Rasûlike el-'Azim şallâ'l-lâhu te'âlâ 'aleyhi ve 'alâ âlihi ve şaḥbihi ve sellim kemâ yuḥibbû ve yerḳâ ve el-ḥamdü. Li'llâhi Rabbi'l-'âlemîn.

(m. 4) 2

Bismillâhi'r-Raḥmāni'r-Raḥîm⁷⁸

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün)

(fa'lün)

1. Besmele oldu namâz kılmaya niyyet-âsâ
İki rek'at gibi ḥamd ü şalavâtı îfâ
2. Çünkü rûz-ı süḥanıñ fecri dimek dîbâce
İbtidâ böyle namâz olmalıdır ḥüsn-i edâ
3. Ḥameyi sâcid-i seccâde-i kırtâs itdim
Ḳa'de-i 'ömrüñ ola ḥatmi selâm-ı Mevlâ
4. Câmî'-i ḥayr oluyor işbu kitâb anda gönül
Nazma itmekle ḳıyâm râki'-i fikr-i ma'nâ

⁷⁷ Matbûda yer alan der-kenâr yazma nüshada bulunmamaktadır.

⁷⁸ Matbûda yer alan besmele yazma nüshada bulunmamaktadır.

5. Şerh-i esmā'-i İlāhiyye olup mihrābı
Şerh-i esmā'-i Nebī minber-i pür-feyz ü hüdā
6. Hem 'akā'id dahı şerh oldu kütüb-ḥāne gibi
Oldı i'lānda fihrist menāre-āsā
7. Enbiyānıñ turuyor na't-ı 'alāsı şaf şaf
Ḥilye-i Meḥḥar-i kevneyn imām-ı a'lā
8. Biñ eḥādīşin olur şerhi dahı dār-ı ḥadīs
Kışsa-i āl-i kirām maḥfil-i Şāh-ı dü-serā
9. Oldı kürsisi de aşḥāb-ı kirām menḳabesi
Evliyā kışsası da tekye-i irşād-efzā
10. Vaşfi pā-büşlarını bile Kemāl eyleyemez
Kılsa bevvāb gibi ḡayreti de bī-iḥşā
11. Vakf-ı evḳāt iderek eylese şarf-ı diḳḳat
Yine irād u cibāyet idebilmez ašlā
12. Ücret-i 'ācile vü āciledür kesb-i füyūz
Eyleye dā'im anıñ ile 'imāretde Ḥudā
13. Bir de temşilde esmā'-i Ḥudā'dur tekbīr
İftitāḥ oldu namāz gibi süḥan bi'l-ifā
14. Fātiḥa oldu 'akā'id ile esmā'-i Nebī
Zamm-ı sūre gibidür ḥilye-i Faḥr-i dü-serā

15. Enbiyā na‘tı vü eḥādīṣ taḥiyyāt anda⁷⁹

Qıssaş-ı sâ’ire daḥı şalavāt-ı ‘ulyā

16. Ḥaqq’a tesbîḥ ile tekbîr ile ḥamd eyleyelim

Ola bādî-i selām itdigimiz ḥayr du‘ā

17. Yuḡaruda yazılup sâ’iri şimdi olacaḡ

Âl ü aṣḡāb u veliyyîn ü efāzıl inbā

(m. 1)

3

Na‘t-ı Şerîf-i Ḥazret-i Ḥadîcetü’l-Kübrā Raḡıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhā

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Birinci zevce-i ‘ulyā-yı Mefḡar-i dü-serā

Cenāb-ı bint-i Ḥüveylid Ḥadîcetü’l-Kübrā

2. Nesebce de olaraq ittiḡād-ı Şāh-ı rüsül

Bu vech-ile daḡı virdi şeref aña Mevlā

3. Buyurdı evveli îmān cümle ümmetden

Resül-i ekremiñ olduḡda bi‘seti ḡaqqā

4. Buyurdı taḡt-ı nikāḡ-ı Nebî’de ‘azm-i behişt

Yigirmi beş sene kesb itdi Faḡr-i lâ-yuḡṣā

5. Ḥayāt üzre bulınduḡça zāt-ı ‘ulyāsı

Tezevvüc eylemedi diḡerin Resül-i Ḥudā

⁷⁹ Bu mısrada vezin bozuktur.

6. Vefâtı Mekke’de hicretten üç sene aḳdem
Resûl-i ekrem ider çok ḥadîş ile şenâ
7. Cemî‘-i nisveniñ içinde dört olup efḍal
Birisi o idügin eyledi ḥadîş inbâ
8. Nebiyy-i ekreme nisvânda cümleden aḳdem
Buyurdu nefsi ‘ulâsıyla mâlını i‘tâ
9. Resûl-i a‘zamıñ evlâdı cümlesi andan
Ṭulû‘ eyledi reşk itdi burc-ı şems-i ‘alâ
10. Cenâb-ı Mâriye’ dendür ṭulû‘-ı İbrâhîm
Toğurdu sâ’irini hep Ḥadîcetü’l-Kübrâ
11. İdüp nisâ-i Nebî’niñ sitâyişin Ḳur’ân
Cemî‘-i nisveye eyler tefevvuḳın inbâ
12. Buyurdu anları Ḥaḳ ümmehât ümmetine⁸⁰
Beyân ider yine Ḳur’ân-ı Rabb-ı bî-hemtâ
13. Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da
Ḥudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ
14. Kemâl Faḥr-i kemâl ehl-i beyte nisbetidür
Kemâl-i luṭf u şefâ‘atleri ide iḥyâ

⁸⁰ “... anneleri ...” 33/Ahzâb sûresi 6. âyet.

(m. 1) 4

Na't-ı Şerîf-i Hâzret-i 'Â'îşe-i Şiddîka Rağıya'llāhu Te'ālā 'Anhā

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

1. Üçinci zevce-i 'ulyā-yı Mefhar-i dü-serā
Cenāb-ı 'Â'îşe Şiddîka oluyor inşā
2. Nesebce de var idi ittiḥād-ı Şāh-ı rüsül
Ki vālidî idi Şiddîk-ı ma'delet-pîrā
3. Cenāb-ı Mefhar-i kevneyn çok ḥadîşi ile
Buyurdu medḥ ü şenā-yı celîlini ḥaḳḳā
4. Ḥadîşde yedi zāt-ı celîl olup ḥuffāz
Biri de Hâzret-i Şiddîka-i şeref-efzā
5. İdüp nisā-i Nebî'niñ sitāyişin Qur'ān
Cemî'-i nisveye eyler tefevvukın inbā
6. Cemî'ine daḥı tercîḥ olur bi-faẓl u şeref
Cenāb-ı 'Â'îşe ile Ḥadîcetü'l-Kübrā
7. O iki zāt-ı ma'ālî-sıfât-ı pür-feyziñ
Biri birine de tercîḥi oluyor imlā
8. Yine bu vech-ile birbirine olur tafḍîl
Cenāb-ı 'Â'îşe ile de Hâzret-i Zehrā
9. Dimişdi 'Â'îşe Hâzretleri menāmımda
Sukûṭ eyledi ḥücreme üç meh-i ğarrā

10. Buyurdi vâlidî üç zât anda defn olacak
Ki cümle ehl-i zemînden o üç zevât a'lâ
11. Buyurdi Faḥr-i rüsûl anda cenneti teşrîf
Âña defîn olarak itdi ğıbtagâh semâ
12. Cenâb-ı ‘Â’îşe’ye didi Ḥazret-i Şiddîk
Budur o üç kâmeriñ işte eşrefi ḥaḳḳâ
13. Ebû Bekr’le ‘Ömer Ḥazreti de anda defîn
İder füyûzî ḥaḳîḳatde dilleri iḥyâ
14. Şenâ-yı Ḥazret-i Şiddîkâ’da çok âyet var
Ki ifki itdi kelâm-ı celîl-i Ḥaḳ imḥâ
15. Vefâtı hicretiñ elli yedinci sâlinde
Baḳî‘a⁸¹ oldu anıñ cismi de şeref-baḥşâ
16. Ḥayâtı idi vefât-ı Nebî’de ammâ kim
Hemişe feyz-i nigâḥ-ı Nebî olur eclâ
17. Ki cümle zevcesidür ümmehât ümmetine⁸²
Beyân eyledi Ḳur’ân’ı Rabb-ı bî-hemtâ
18. Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da
Ḥudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ

⁸¹ Cennetü'l-Bakî: “Medîne’deki Müslümanların ilk mezarlığı.”, Fayda, Mustafa, “Cennetü'l-Bakî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, VII, s. 387, İstanbul 1993.

⁸² “... anneleri ...” 33/Ahzâb sûresi 6. âyet.

19. Kemāl-i ‘acַz ile her anda niyāz iderim
Kemāl’e eyleye Hāk ehl-i beyti de şüfe‘ā

(m. 2) 5

Na‘t-ı Şerīf-i Evlād-ı Kirām Rıd̡vānu’llāhi Te‘ālā ‘Aleyhim Ecma‘ın
Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Budur menākıb-ı evlād-ı Mefhar-i dü-serā
Ki dört benāt-ı kirām evcde necli nūr-ārā
2. Cenāb-ı Kāsım ü Zeyneb ü Ruḳıyye vü ‘Abdu’llāh⁸³
Dinürdi Ṭāhir ü Ṭayyib daḥı laḳab-āsā
3. Hem Ümmügölşüm ile Fāṭıma’yla İbrāhīm
Ki nūr-ı seb‘-i semāvāt cümlesi ḥaḳḳā
4. Ṭulū‘da ḳaḅıssı aḳdem diyü rivāyet çok
Burada yazdığımızdur rivāyet-i aḳvā
5. Cenāb-ı Māriye’dendür ṭulū‘-ı İbrāhīm
Ṭoḅurdi sā’irini hep Ḥadīcetü’l-Kübrā
6. Dinildi Ṭāhir ü Ṭayyib egerçi iki idi
İkisi bir idi dinmek eşaḥḥ olur inşā
7. Şabāvet üzre vefāt itdiler maḥādīmi
Nübüvvet olmayıcaḳ çünki ba‘de-i i‘tā

⁸³ Bu mısra da vezin bozuktur.

8. Hādīce Hāzreti'niñ hāle-zādesi Ebü'l-Āş
Şahābeden idi Zeyneb hālile idi aña

9. Tūlū' itdi bir oğlu Üssāme'dür ismi
Emāme ismi ile bir de duḡter-i 'ulyā

10. Vefāt idince Medīne'de Hāzret-i Zeyneb
Yediyle eyledi tedfīn Faḡr-i her dü-serā

11. Ruḡiyye Hāzreti'niñ zevci Hāzret-i 'Oşmān
Medīne'de o daḡı eylemişdi 'azm-i beḡā

12. Tūlū' eyledi birinci ismi 'Abdu'llāh
Anıñla künye-i 'Oşmān olunur imlā

13. Yine aña virerek soñra Ümmügölşüm'i
Buyurdi şāḡib-i nūreyn anı Hābīb-i Hudā

14. Toḡurmadı toḡuzıncı senede hicretten
Medīne'de o daḡı kıldı cenneti me'vā

15. Cenāb-ı Fāḡıma mevlidce soñradur līkin
Cemī'-i nisveye tercīḡ olunur ḡattā

16. Cemī'-i nisveniñ içinde dört olup efḡal
Birisi o idügin eyledi ḡadīş inbā

17. Cenāb-ı 'Ā'īşe'ye daḡı ba'zı ehl-i 'ulūm

İder tefevvuk-i adr-i celîlini ina

18. Kimiñ muabbet ü adri ziyâde ‘indi Resûl

Diyü olınmı-idi çün su’âl ü istia

19. Nisâda azret-i Zehrâ ricâlde zevci

Buyurdu azret-i iddîa-i eref-pîrâ

20. adîde azret-i Zehrâ’yı *biz‘atûn minni*⁸⁴

Diyü buyurdu cenâb-ı Resûl-i her dü-serâ

21. Baña azab virür ağızâb eylemeklik anı

Diyü yine o adî-i erîf ider inbâ

22. Buyurdu nisve-i ehl-i behi seyyidesi

Dîger adîde âh-ı rûsûl abîb-i udâ

23. Cenâb-ı Fâıma’dan işbu altı evlâdı

Cihâna aydar-ı zîânıñ oldı nûr-efzâ

24. Ki ol zevât asaneyn ile Ümmügülûm’le

Ruıyye vü Zeyneb ü Musin diyü yazar ‘ulemâ⁸⁵

25. Vefât-ı azret-i Far-i rûsûlden altı mâh

Mürûr idince vefât itdi azret-i Zehrâ

26. Baî‘a virdi eref cism-i pâkî anıñ da

Ki abri ubbe-i ‘Abbâs’da olması avâ

⁸⁴ “Benden bir parçadır.” Hadîs-i erîf. Tirmizî, Menâkıb, 61.

⁸⁵ Bu mısrada vezin bozuktur.

27. İrer faķat Ḥasaneyn'e şerîf ü seyyidler

Ki Ḥaķ ikisiniñ itdi sülâlesin ibķā

28. Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da

Ḥudā şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedā

29. Kemâl Mefḥar-i şādık siyâdet İsmâ'îl

Ki maḥşer içre de fâ'ik meveddet-i kurbā

(m. 4) 6

Ḳaşıde-i İ'tikâdiyye Der-Ḥaķķ-ı Aşḥâb-ı Kirām Rıdvānu'llāhi 'Aleyhim Ecma'in

Fā'ilâtün / fā'ilâtün / fā'ilâtün / fā'ilün

1. Eylemiş bu vech-ile ehl-i 'ulûm u etkıyā

Cümle aşḥâb-ı kirāmiñ vaşf u ta'rîfin edā

2. Tâbi'îne cümle aşḥâb-ı Nebî tafḍîl olur

Hîç ḥaķķa ihtilâf itmeklik itmez iktizā

3. Çünki ḥayru'n-nās 'aşrım da olanlar ba'dehū

Bunlara tâbi' olanlar didi maḥbûb-ı Ḥudā⁸⁶

4. Bir ḥadışinde bu şüret ile te'kîd iderek⁸⁷

Emr ü fermān eyledi Şāhenşeh-i her dü-serā

5. Ḥavf idiñ Allāh'dan Allāh'dan aşḥâbıma

⁸⁶ Hadîs-i şerîf. Buhârî, *Şehâdât* 9, *Fezâilü'l-Aşḥâb* 1, *Rikak* 7, *Eyman* 27; Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 214; Tirmizî, *Fiten* 45, *Şehâdât* 4; Ebû Dâvud, *Sünnet* 10; Nesâî, *Eyman* 29.

⁸⁷ Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Menâkıb* 58, (3862).

Hîç benden şöıra buğza itmeyesiz ictirā

6. Anlara hubbı idenler haqqına hubb eylerim

Anlara her kim muhibb ise muhibb olur baña

7. Anlara buğz eyleyenler haqqına buğz eylerim

Anlara mubğiz baña görmiş olur buğzı revā

8. Anlara iden ezā baña ezā itmiş olur

Hazret-i Mevlā'ya dimekdür baña olan ezā

9. Hāl-ı bî-çūna her kim ki ezā eyler ise

Eylemiş olur 'itāb-ı Haqq'a kendüyi sezā

10. Bir hadîşinde dağı ikrām idiñ aşhābıma

Kim siziñ ahyarıñız olduklarıdır rû-nümā⁸⁸

11. Bir hadîşinde dağı sebb itmeyiñ aşhābıma

Kim Uhud kūhı kadar itse biriñiz zer 'atā

12. Biriniñ bir müddiniñ olmaz naşîfine 'ivaz

Sizleriñ itdigiñiz ol rütbe infāk ü seḥā⁸⁹

13. Hem buyurmuş Mefḥar-i 'ālem ki aşhābıñ biri

Fevt olup bir arzda medfūn olsa ger aña

14. Haqq kıyāmetde o arz ehline bir nūr gönderüp

⁸⁸ Hadîs-i şerîf. Buhârî, *Menâkıbu'l-ensâr* 9; Müslim, *Cihad* 128.

⁸⁹ Hadîs-i şerîf. Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe* 221, (2540).

Bî-tekellûf cennete idhâl olurlar rû-nümâ⁹⁰

15. Ümmet içre anları milh-i ta‘āma beñzedüp
Bir hadîşinde buyurmuşdur yine medh ü senā⁹¹

16. Böyle dimiş-kim İmām-ı Şāfi‘î Hāzretleri
Her bir aşhāb-ı cenāb-ı Pādşāh-ı dü-serā

17. Her ‘ulūm u ictihād ü ‘aql ü fikr ü re’y ile
İtdi yüz biñ rütbe bizler üzre haqqā i‘tilā

18. Kurb u bu‘dından cemāl-i Faḥr-i kevneyni gören
Olur aşhābdan budur maqbūl-i kavlı-i pür-‘alā

19. Ya‘nî kim ehl-i hadîş ‘indinde kaḡı Müslümān
Görse Faḥr-i ‘ālemi aşhābdan dinür aña

20. Didiler ehl-i uşul odur şaḡābe kim görüp
Hıdmet idüp soñra emrinden de hiç olmaz cüdā

21. Meḡhar-i kevneyne cümle āline aşhābına
Eylesün Mevlā şalāt ile selāmı dā’imā

22. Cümlesinden ḡişşe-yāb-ı feyz ola ‘āciz Kemāl
Her biriniñ luṭf-ı rūḡānisini eyler recā

⁹⁰ Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Menâkıb* (3864).

⁹¹ Hadîs-i şerîf. İbn-i Kayyım el-Cevziyye, *İ‘lam-ül Müvakkîn*.

(m. 5) 7

Ḥazret-i Ebū Bekrini's-Şiddîk Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Efḍal-i aşḥāb Ebū Bekr'in Resūl-i kibriyā
Ḥaḳḳ-ı 'ālisinde böyle eyledi medḥ ü şenā
2. Andan efḍal kimse üzre toğmamışdur āftāb
Hem gurūbı itmedi va'llāhi ba'de'l-enbiyā'
3. İsmi 'Abdu'l-Ka'be idi ya'nī Ka'be ḥādimi
Virdi 'Abdu'llāh nāmın Pādşāh-ı dü-serā
4. Faḥr-i 'ālemden ḥaḍarda da seferlerde daḥı
Bî'setiñ mā-ḳabl ü mā-ba'dında olmamış cüdā
5. Nesl-i pākī Merretü'bn-i Ka'be irer kim odur
Cedd-i Faḥrū'l-enbiyā' zāten ḳarābet rū-nümā
6. Virdi Şāh-ı mürseline duḡter-i 'ulyāsını
Buldı şihriyyetle de faḥr ü mübāhāt-ı 'ulā
7. Cümle ümmetden 'azīz ü eşref anıdur didi
Ḥazret-i Fārūḳ iderken vaşf-ı 'ālisin edā
8. Seyyidimiz serverimiz Ḥazret-i Şiddîk'dur
Didi diğeri def'a da Fārūḳ ider iken şenā
9. Hem dimiş nezd-i Resūllu'llāh'da bizden eḥabb
Bizden efzūn ḥürmet ü 'izzet daḥı eyler aña

10. *Ṣāniyeşneyn*⁹² ile *etķā*⁹³ ile Mevlā vaşf idüp
Virdi Qurʾān-ı celīli ile ġāyet iʿtilā
11. Bu daķı Faķr-i enāmiñ bir ĥadīş-i enveri
Hem bu ġūnā eylemiş taʿrīf ʿAliyyü'l-Murtażā
12. Enbiyādan şoñra ĥayru'n-nās Ebū Bekr olarak
Şoñrası oldı ʿÖmer şoñrasını bilür Ĥudā⁹⁴
13. Öyle Şiddīķ-i muʿazżamdur ki vaşfında anıñ
Bir ĥadīşinde buyurmuşdur Resūl-i müctebā
14. Ehl-i arz ĩmānı ile vezn olunmış olsa ger
Elbet ĩmānı Ebū Bekr'in olur tercīħ aña⁹⁵
15. Ĥaķ ben andan rāziyim benden o da rāzi midür
Didigin iħbār itdi Pādşāh-ı dü-serā
16. Ümmetimden senden evvel kimse varmaz cennete
Didi tebcīl eyledi yine Ĥabīb-i kibriyā
17. Mūnisimdür dāderimdür didi ĥaķķında Resūl
Ĥāşılı eyler idi ġāyet ile medħ ü şenā
18. Bir ġazāda Nevfel'i küffār itmişdi şehīd
Cümle aşķāb aña cemʿ olmuş idi baʿde'l-ġazā

⁹² "...iki (kişinin) ikincisi..." 9/Tevbe sûresi 40. âyet.

⁹³ "...çok takvâ sahibi..." 92/Leyl sûresi 17. âyet.

⁹⁴ Hadîs-i şerîf. *Kenzul-Ummâl*, 10/543; *es-Savâik*, 249; Suyuti, *Tarihü'l-hulefâ*, 42

⁹⁵ Hadîs-i şerîf. *Kenzul-Ummâl*, 35614.

19. Cismini herkes görüp maḥzūn olup defn itdiler

Ḳabri de oldı ziyāret ile rūḥ-içün du‘ā

20. Ardu geldükde giçenlerden şorardı māderi

Ardu ardına işāretle olurdı iktifā

21. Ṣuhr irdü de Ebū Bekr’i görüp itdi suāl

Ḳalmayup te’vīl maḥalli itdi tefhīm iḳtizā

22. Ṭoḡrısın dimekde müşkil kızb olınmaz irtikāb

Bi’t-taḡarru‘ itdi yā Allāh diyü bir kez nidā

23. Ḥazret-i Nevfel ḥayātı buldı sür‘atle gelüp

Ṭoḡdı iki oḡlı yine eylemiş idi ḡazā

24. Mefḥar-i ‘ālem buyurdı leyle-i Mi‘rāc’da

Ehl-i arzı kime terk itdiñ buyurmuşdı Ḥudā

25. Ben Ebū Bekr’e buraḡdım diyicek Rabb-ı enām

Didi senden şoñra ḥaḳḳā ki eḥabb odur baña

26. Anı istiḥlāf itmişdi imāmetde Resūl

Görmüş oldı muḳtedālıḳ emrini aña sezā

27. Ya‘nī emr itdi cemā‘atde ola Şiddīḳ imām

Ḥastelik za‘fī vücūdında olınca rū-nümā

28. Nerm-dildür ol yerinizde imām olmaz diyü

‘Â’işe Hazretleri ‘özü itdi iki kez aña

29. Gösterüp Şiddîka’ya anıñ için biraz melâl

Eyledi bu emrini aşhâbına bi’z-zât edâ

30. Didi ‘Abdu’llâh egerçi çıkmış idim lîk ben

Görmedim anı teşâdüf eyledi Fârûk baña

31. Sen imâmet eyle didigim için oldı imâm

Faḥr-i ‘âlem ḥışmnâk olup didi üç def’a lâ

32. Yine emr ü celb idüp itdi Ebû Bekr’i imâm

Ol namâz kılnmış iken itdirüp tekrâr edâ

33. Kendüsi de iktidâ idüp berâber kıldılar

İtdi dünyâca da ümmet bi’at itmek iktizâ

34. Kâble techîzi’n-Nebî icmâ‘-i ümmet ‘aḳd olup

Oldılar emr-i ḥilâfetde aña bi’at-fezâ

35. Dîne ḥıdmet ile eyyâm-ı ḥilâfetde daḥı

Şer‘ ile te’dîb ü te’lîf eyledi kıldı ḡazâ

36. İki yıl dört ay ḥalîfe olarak bi’l-irtilhâl

Nezd-i Faḥr-i ‘âleme defn ile de buldı ‘alâ

37. Vaḳt-i hicretde mübârek pâyini şokmışdı mâr

Der-‘aḳab bâ-himmet-i Peyḡamberî geldi şifâ

38. Āhîr-i ‘ömrinde nûş itmek ile oldı şehîd

Cilve-i Hâkık’ın zuhûrî kâdre virür irtikâ

39. Mevhar-i kevneyne cümle âline aşhâbına

Eylesün Mevlâ şalât ile selâmı dâ’imâ

40. Mevt-i kâsretten Kemâl’in kâlbini tahlîş idüp

İde ihyâ iki ‘âlemde füyûzât-ı Hudâ

(m. 7) 8

Hâzret-i ‘Ömerü’l-Fârûk Rağıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhu

Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

1. Cümle aşhâb üzre Şiddîk Hâzreti’nden mâ-‘adâ

Hâzret-i Fârûk tercih oldığıdur rû-nümâ

2. Olsa benden sonra peygamber ‘Ömer elbet olur

Didi hakkinda cenâb-ı Pâdşâh-ı dü-serâ⁹⁶

3. Gölgesinden de anın şeytân ider imiş firâr

Bir hadîs-i pür-şeref itmekdedür böyle şenâ⁹⁷

4. Hâk ‘Ömer’den râziyim benden o da râzi midür

Didiğin ihbâr itmişdür Resûl-i kibriyâ

5. Bu dahı Faır-i enâmın bir hadîs-i enveri

Hem bu gûnâ eylemiş tâ’rif ‘Aliyyü’l Murtażâ

⁹⁶ Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Menâkıb*, 48, (3686).

⁹⁷ Hadîs-i şerîf. Buhârî, Müslim.

6. Enbiyâdan şoñra hayru'n-nâs Ebū Bekr olarak
Şoñrası oldu 'Ömer şoñrasını bilür Hūdā
7. Nesl-i pākī oluyor vāşıl livāya kim odur
Cedd-i Şāh-ı enbiyā zāten qarābet rū-nümā
8. Virdi Şāh-ı mürselīne duḡter-i 'ulyāsını
Buldı şıhriyyetle de faḡr ü mübāhāt-ı 'ulā
9. Oldı ikinci ḡalīfe ittifāḡ 'aḡd olarak
Dīn içün itdi ḡilāfet ile de ḡıdmet edā
10. İḡtilāl-i riḡleti Şıddīḡ ıḡlāḡ eyleyüp
'Asr-ı Fārūḡī de çok oldı futūḡāt ü ḡazā
11. Nuḡkını ḡuḡbede ḡuş itdirdi bir aylık yere
Bildirüp keyd-i 'adūyı itdi irdü ittīḡā
12. Nāmesi ilḡā olınca neyli cārī eyledi
İnḡıḡā'ından ahālī itmiş-idi iḡtikā
13. On sene beş ay ḡilāfet eyleyüp oldı şehīd
Cilve-i Ḥaḡḡ'ın ḡuhūrı ḡadre virür irtīḡā
14. Ḥazret-i Şıddīḡ-āsā irtīḡālinde yine
Nezd-i Faḡr-ī 'āleme defn ile de buldı 'ulā
15. Meḡḡar-i kevneyne cümle āline aşḡābına
Eylesün Mevlā şalāt ile selāmı dā'imā

16. Neyl-i feyz-i Hâkķ ile ihyā ola ‘āciz Kemāl
Gonce-i āmālī bulsun iki ‘ālemde nümā

(m. 7) 9

Hāzret-i ‘Osmān-ı Zū’n-Nüreyn Rađıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu
Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Hāzret-i Şiddīķ ü Fārūķ ikisinden mā-‘adā
Cümle aşhāb üzre oldı fażl-ı ‘Osmān rū-nümā
2. Virmiş-idi duĥter-i ‘ulyāsını Faĥr-i enām
Ol vefāt itdükde virdi dıĥerin daĥı aña
3. O da fevt oldı buyurdı kırķ kerīmem olsa ger
Aña virürdim birer birer Resül-i müctebā
4. Her nebīniñ cennet içinde refīķi olacak
Anda ‘Osmān’dur refīķim didi Şāh-ı enbiyā⁹⁸
5. Bir ĥadışiñde me’ālinden olur kim müstebān
Ümmetiñ yetmiş biñi bulur recāsıyla rehā
6. Nesl-i pākī irişür ‘Abdimenāf’a kim odur
Cedd-i Faĥrū’l-enbiyā’ zāten qarābet rū-nümā
7. Hāķ ben andan rāzīyim cennet refīķiñ eyledim
Didigin iĥbār itmişdür Hābīb-i kibriyā

⁹⁸ Hadīs-i şerīf. Trmizī, *Menāķīb*, 19; İbn Māce, *Muĥaddime*, 11.

8. Dindi Zü'n-nüreyin iki def'a dāmādlık için
Buldı şihriyyetle de böyle füyūzāt-ı 'ulā
9. İki nūra nice ma'nālar dağı irād olur
Her birisi de yine bādī-i faḥr ü i'tilā
10. Oldı üçinci ḫalīfe bi'atı ifā olup
Dīn için itdi ḫilāfet ile de ḫıdmet edā
11. On iki yıla qarīb idi ḫilāfet müddeti
'Aşr-ı 'ālisinde de çokdur fütūḫāt ü gaza
12. 'Aḫibet Qur'ān okur iken şehīd olmuş idi
Cilve-i Ḥaḫḫ'ın zuhūrı ḫadre virür irtikā
13. Hūn-ı 'ālisi işābet eyledi bir āyete
Kim me'ālinden bilindi ḫahrolurlar eşḫıyā
14. Anı işbu āyeti okur iken olur şehīd
Diyerek ihbār itmişdi Resūl-i dü-serā
15. Ḫatline cūr'et idenler oldı dūḫār-ı cünūn
Cümlesi anıñla ihlāk olaraq buldı cezā
16. Ḫabrim ile ḫabrinin mā-beyni cennet ravzası
Dimiş idi bir ḫadīşinde Ḥabīb-i kibriyā
17. Ceyş-i kevkeb-nām muḫalli de Baḫī' a idüp

Kendü kabrin anda hâzır itdi defn oldı aña

18. Mefhar-i kevneyne cümle âline aşhâbına

Eylesün Mevlâ şalât ile selâmı dâ'imâ

19. Mazhar-ı Nüreyñ 'afv ü luṭf-ı Hâḳ olsun Kemâl

Ṭal'at-i mihr-i şefâ'at olarak pertev-fezâ

(m. 8) 10

Hâzret-i 'Alîyyü'l-Murtażâ Raḳıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

1. Cihâryârda dördinci Şîr-i Hâḳ ammâ

Müreccaḥ oldı cemî'-i şaḥâbeye ḥaḳḳâ

2. Ben andan ol daḥı benden diyüp Resûl-i kerîm

Velîyy-i cümle-i mü'min diyü buyurdı şenâ

3. Yine buyurdı du'âsında *vâli men vâlâhû*⁹⁹

Didi 'adâveti itsün adûsına Mevlâ

4. Nesebce ḳurbet-i 'ulyâları daḥı der-kâr

Buyurdı hem anı dâmâd Mefhar-i dü-serâ

5. Muhâcirîn ile enşâr dâder olduḳda

Vürüd itmemiş-idi cenâb-ı Ḥaydar aña

⁹⁹ "Allahümme vâli men vâlâhû ve 'âdi men 'âdâhû: Allah'ım! Ali'nin velâyetini kabul eden ve onu seven kimseyi sen de sev; Ali'ye düşmanlık eden kimseye sen de düşmanlık et.", Fıḡlalı, Ethem Ruhi, "Gâdir-i Hum", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXI, s. 279, ss. 279-80, İstanbul 1996.

6. Hâzîn olmuş-idi şöñradan vürüd idicek
Buyurdi böylece talîfini Resûl icrâ
7. Ki sen baña iki ‘âlemde de birâdersin
Diyüp yedin tutarak oldu mevhîbet-fermâ
8. Anıñ içün olıcak kısr-ı Faḥr-i kevneyniñ
Muḳâbilindeki kısr-ı behişt aña i‘tâ
9. Birâderim idügi bâb-ı cennete mektûb
Diyü yine viriyor bir ḥadıṣı ile a‘lâ
10. ‘Azîmet eyler iken bir ğazâya Faḥr-i rüsûl
Emîn ol buyurup ehl-i beytim üzre aña
11. Hâzîn olup didi ben nisveden mi ma‘dûdum
Buyurdi böyle cevâbı Resûl-i luṭf-ârâ
12. Naşılsa Hâzret-i Hârûn ‘ind-i Mûsâ’da
Seniñ de menziletiñ öyle olmuş oldu baña
13. Faḳaṭ buyurmuş idi *lâ-nebiyye ba‘dîyî*¹⁰⁰
Bu şûret ile ḥadıṣinde kıldı istiṣnâ
14. Cenâb-ı Fâtıma ile şıyâmı nezr iderek
Şa‘îr ḥubzı bulunmuş idi bir ay ğıdâ
15. Gelüp ğurûbda miskîn ile yetîm ü esîr

¹⁰⁰ “Benden sonra peygamber yoktur.” Hadîs-i şerîf. Buhârî, *Enbiyâ*, 49; Ahmed, II, 297.

Rızā-yı Hāk için ol hūbzı itdiler i‘tā

16. Şıyāmı aç yaṭarak ṭutdılar temām üç gün

Cenāb-ı Hāk daḥı Qur’an’ı içre kıldı şenā

17. Buyurdı her kime mevlā isem Resūl-i güzīn

Olur o kimseler için ‘Alī daḥı mevlā¹⁰¹

18. Saña eḥabb-ı ‘ibād olanı baña gönder

Diyü ta‘āmda Resūl eyledi Hūdā’ya recā

19. Vürūd eyledi Ḥaydar berāber ekl itdi

Diyü egerçi olınmış rivāyet ü inbā

20. Kıyās itmemeli çāryāriñ efḍalidür

Olamaz emr-i ḥilāfet içinde ‘azv ü ḥaṭā

21. Ki her ḥilāfet için ittifākḍur ma‘kūd

Şaḥābeler idi her ḥālde cümleden dānā

22. Cenāb-ı Ḥaydar’a da işbu ‘azv olur rāci‘

Berāber idi o da itdi bī‘atı ḥattā

23. Olup veliyy ile Mevlā için me‘ānī çok

Anıñla da yine olmaz ḥilāfet evvel aña

24. Eḥabb demek daḥı ba‘zı ciḥetle demek olur

Çehāryāriñ olındı öbürleri de şenā

¹⁰¹ Hadīs-i şerīf. Tirmizī, *Menākıb*, 19; İbn Mâce, *Mukaddime*, 11; İbn-i Hanbeli/84,118,119.

25. Ki anları da sitâyişde nice nice hadîş
Şeref-vürûdı yine oldu derc ile imlâ
26. Şehîden ‘azm-i bekā eyleyince Zü’n-nüreyn
Hâlife ol diyü aşhâb itdi istid‘â
27. Qabûl eylemedi qatl olunmasıyla o zât
Şahâbeler yine üç gün giçince itdi recâ
28. Ki dîniñ itmiş-idi ihtilâli havfı zuhûr
Kasem de virdiler artık qabûl içün hattâ
29. Qabûl idince hemân bî‘at itdi mevcûdlar
Şavâbı eylediler ictihâdda icrâ
30. Nizâ‘ ü harb-i hilâfet içün degil ise de
Öbür tarafda hatâ ictihâdda haqqâ
31. Buyurdu kim ‘fi’e-i bâğiye’¹⁰² şehîd eyler
Şahâbeden olan ‘Ammâr içün Resûl-i Hudâ
32. Bulındı cânib-i Haydar da harb-i Şıffîn’de
Öbür taraf anı qatl itdi zâhir oldu hatâ
33. Bulındı ‘asker-i Şâm içre ba‘zı zât urulup
Cenâb-ı Haydar’a bî‘at içün iderdi nidâ

¹⁰² Buhârî ve Müslim’de ‘Dimaşk halkı’ olarak geçmektedir.

34. İmām-ı ‘ādile bî‘atsız ölmek istemedi
Ki böyle kesb-i vuķūf itmiş oldu o da buñā
35. Cenāb-ı ‘Ā’işe yevm-i Cemel’de gelmeklik
Dü-fırķa beynini ıslāhı görmiş-idi sezā
36. Murādı anları ıslāh eylemek ise de
Nedāmet eyledi bî-şekk vürūdına ĥattā
37. Mu‘āviye tarafında bulunmuş idi Zübeyr
Çekilmiş-idi o da terk-i ĥarbi gördi revā
38. Olur bu vech-ile şerĥ-i ‘aķā’id içre beyān
Ri‘āyet olmalı cümle şaĥābeye ifā
39. Ki ta’n eylememek vācib olduğu der-kār
Nice ĥadīş-i şaĥīḥ vardur işte bu gūnā
40. Tecāsür itmeyiñ aşĥāba sebt eylemege
Biriñiz itse de infāķ zer Uĥud-āsā
41. Birisiniñ yine bir müddiniñ naşifine de
Teķābül eyleyemez didi Mefĥar-i dü-serā
42. Yine buyurdu ki aşĥābıma idiñ ikrām
Ki munteĥibleriñiz anlar oldılar ĥaķķā
43. Yine bu vech-ile te’kīd idüp buyurmuş-kim
Hemişe ĥavf-ı Ĥudā’yı idiñ idiñ ifā

44. Ki ittiḥāz-ı ğaraż itmeyiñ şaḥābelere
Mürür idince zamānım daḥı şaḥın ebedā
45. Muḥabbeti iderim anlarıñ muḥiblerine
Ki ḥubbı eyleyen itmiş olur o ḥubbı baña
46. Kim itse anlara buĝz ben aña buĝz iderim
Ki buĝzı görmiş olur ol kimesne baña revā
47. Kim olsa anlara mûzî baña eziyyet ider
Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a dimekdür baña olınca ezā
48. Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a ezā eyleyen kesān daḥı
Olur mu’āḥeze-i Rabb-ı ‘āleme aḥrā
49. Cihāryār-i güzīn ile Ḥazret-i Ḥasaneyn
Sitāyişinde ḥadīş-i şaḥīḥ çok ammā
50. Dīger kibār-ı şaḥābeleriñ sitāyişi de
Yine şaḥīḥ ḥadīşler ile olur inbā
51. Egerçi olmuş-idi içlerinde ḥarb ü nizā‘
Nice meḥāmil ü te’vīl var aña evfā
52. Birisi ḥaḳḳına da sebb ü ta‘nı eylemeyüp
Hemişe itmeli ḥüsn-i ri‘āyeti ifā
53. Olursa ta‘n-ı muĝāyyir delīl-i kaṭ‘īye

Cesâret iden ider küfre kendüyi ilkā

54. Degil ise de mübâyin delîl-i kaṭʿiye

Yine bu ṭaʿnı olur fışk ü bidʿatı icrā

55. Cemîʿ-i müçtehidîn itmemişdi laʿneti çün

Muʿaviye ile aʿvânı üzre de aşlā

56. Olur nihāyeti bağy ü ʿaleʿl-imām ḥurūc

Bunuñla laʿnetiñ icābı olamaz zîrā

57. Yazıldı şerḥ-i ʿaḳāʾid meʿālî buraya dek

Riʿāyet itmelidür cümlesine de ebedā

58. Yine menāḳıb-ı Ḥaydar beyānını idelim

Buyurmuş idi ḥavāric ile cihād u gāzā

59. O ḳavm-i bedden imiş İbn-i Mülcem itdi şehîd

Zuhūr-ı cilveʿi Ḥaḳ oldu irtika-baḥşā

60. Hılāfet eyleyerek dört sene ile tokuz ay

Buyurdu ḥıdmet-i dîn-i mübîni yine edā

61. Buyurmuş-idi bu gūnā şehîd olacağız

Cenāb-ı Seyyid-i kevneyn kendüye inbā

62. Kılındı medfeni maḥfî vaşiyyeti üzre

Beḥişt içinde olur çār-ı Meḥḥar-i dü-serā

63. Bir adamıñ elini kesmiş-idi sırkat için
Sorıldı kâṭı‘ oldu yine şenā-efzā
64. İşitdi celb ile maḳṭū‘ elin koyup yerine
Muḳaddemi gibi sağ oldu eyleyince du‘ā
65. Şehādetinde ḫilāfet daḥı temām oldu
Otuz yıl olmuş-idi riḥlet-i Nebī zīrā
66. Ḫilāfet olur otuz sāl soñra Şāh-ı ‘azūz
Ben irtihāl idince didi Ḥabīb-i Ḥudā¹⁰³
67. Kılındı ba‘zı mülūke ḫalīfe ta‘bīri
Buyurdu böylece ḥamlin aña bir ‘ulemā
68. Ḫilāfete dinilür kāmile ḥaḳīḳīyye
Ki bu ḥadīş otuz yıl diyü ider iḥşā
69. Şeh-i risālet ile cümle āl ü şaḥbına da
Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
70. Kemāl’iñ eyleye perverde ḳalb-i miskīnin
Kemāl-i merḥamet ü luṭf u feyz-i āl-i ‘abā

(m. 12) 11

Ḥazret-i Ṭalḥa Raḍıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

¹⁰³ Hadīs-i şerīf. Ebû Dâvud, *Sünnet* 8; Tirmizî, *Fiten* 48; Ahmed b. Hanbel 4/272, 5/220, 221.

1. On zevâtı kim mübeşşer kıldı Faḥrû'l-enbiyâ'
Ḥazret-i Ṭalḥa beşinci 'add olunmuşdur aña
2. Kim ki dünyâda şehîdî bir ḥayât görmek diler
Ṭalḥa'ya baksun buyurmuşdı Resûl-i müctebâ
3. Ṭalḥatü'l-ḥayr ile itmişdi Uḥud içre be-nâm
Bir ğazâda Ṭalḥatü'l-cûd ile virdi i'tilâ
4. Bir ğazâda Ṭalḥatü'l-feyyâz ile bi't-tesmiye
İşbu üç nâm ile tebcîl itdi Şâh-ı enbiyâ
5. Gerçi diğer ḥıdmete göndermiş ise de Resûl
İtdi Bedr'inde ğanâyim ḥışşesin yine 'atâ
6. Ya'nî andan başkasında ol daḥı mevcûd olup
Eyledi Faḥr-i risâlet ile birlikde ğazâ
7. Mefḥar-i kevneyn ile nesli de olup mütteḥid
Ḥaḳ ḳarâbet ile de virdi mübâḥât-ı 'ulâ
8. Hicret-i Peyġamberî'niñ otuz altıncı sene
İtdi Mervân'ın¹⁰⁴ elinde bâ-şehâdet i'tilâ
9. Ba'zı ḳavle göre oḳ irüp şehîd olmuş idi
Cilve-i Ḥaḳḳ'ın zuhûrî ḳadre virür irtikâ
10. Başra'da defn oldı üç yıl giçerek ḳabri için

¹⁰⁴ "Emevi halîfesi ve Mervânî kolunun kurucusu." Aycan, İrfan, "Mervân", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIX, ss.225-27, İstanbul 2004.

Ḥazret-i Şiddīka'ya rü'yāda itdi iştikā

11. Cism-i 'ālīsin ter ü taze çıkardup Başra'da

Şağlığında ḥānesi var idi defn oldu aña

12. Meḥḥar-i kevneyne cümle āline aşḥābına

Eylesün Mevlā şalāt ile selāmı dā'imā

13. 'Avn-i Ḥaḡ'la ḥayr ü cūd ü feyz-dārını bulup

Kām-yāb olsun Kemāl-i aḥḡar-ı 'ac-z-iḥtivā

(m. 12) 12

Ḥazret-i Zübeyr Raḡıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. On zevātı kim mübeşşer kıldı Şāh-ı enbiyā

Zāt-ı 'ālī-i Zübeyr altıncı olmuşdur aña

2. Meḥḥar-i kevneyn ile nesli de olup mütteḥid

Ḥaḡ qarābet ile de virdi mübāḥāt-ı 'ulā

3. Faḡr-i 'ālem her nebī için ḥavārī var idi

Ol ḥavārīmdür benim dımekle virdi i'tilā

4. Bir ḡadīşinde de böyle eyledi talḡif kim

Vālideynim yā Zübeyr ikisi de saña fedā¹⁰⁵

5. Her ḡazāda ḡidmet-i Faḡr-i risāletde idi

¹⁰⁵ Hadīs-i şerīf. Buhārī, (3481); Müslim, *Fezāilü's-Sahābe* 49, (2416).

Müşrikîne seyfi çarb iden o idi ibtidā

6. Hāzret-i Şiddīka ile bir tarafda tūrdılar
Olıcak yevm-i Cemel hārbiñ görüp terkin revā
7. Hicret-i Peyğamberī'niñ otuz altıncı sene
Başra'da Sinvān'da oldı 'āzim-i sūy-i bekā
8. Ya'nī Sinvān'da 'Umeyr'iñ oldı destinde şehīd
Cilve-i Hakk'ın zuhūrı kadre virür irtikā
9. Mefhār-i kevneyne cümle āline aşhābına
Eylesün Mevlā şalāt ile selāmı dā'imā
10. Himmetine nā'il idüp cümle aşhābıñ dağı
İki 'ālemde Kemāl'i şād-kām itsün Hudā

(m. 13) 13

Hāzret-i Sa'di'bn-i Vakḳāş Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu
Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. On zevātı kim mübeşşer kıldı Şāh-ı enbiyā
Hāzret-i Sa'di'bn-i Vakḳāş 'add olur sābi' aña
2. Mefhār-i kevneyn ile nesli de olup müttehid
Hak karābet ile de virdi mübāhāt-ı 'ulā
3. Fārisü'l-İslām ile nām-dār olmışdı çün
Hūn-i küffārı o da itdi isāle ibtidā

4. Her ğazāda ĥidmet-i Faḥr-i risāletde idi
Bin oḡ atmışdı Uḥud'da oldığı demde ğazā
5. Anda remy-i tîri fermān eyleyüp Şāh-ı rüsûl
Vālideynim didi talṭîfen saña olsun fedā
6. Bil ki muḥkem du‘āsı müstecāb-ı remy-i şedîd
Olması-çün himmeti kıldı Resûl-i kibriyā
7. Cümlesi oldu du‘āsı da olup maḡbûl-ter
Bir şaḡābe olmamış bu bâbda fā’iḡ añā
8. Fārise ğitdi ğazāya cānib-i Fārûḡ’dan
Çok belāda oldu fātih Kûfe-yi itdi binā
9. Hicretiñ elli beşinci yıl idüp ‘azm-i behişṭ
Oldı ğülzār-ı Baḡî‘a ol daḡı verd-i ‘alā
10. Meḡḡar-i kevneyne cümle āline aşḡābına
Eylesün Mevlā şalāt ile selāmı dā’imā
11. Faḥr-i ‘ālem ḡürmeti içün Kemāl-i ‘āciziñ
Dā’imā ḡayr du‘āsın müstecāb itsün Ḥudā

(m. 13) 14

Ḥazret-i Sa‘îd Raḡıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Fā’ilātün / fā’ilātün / fā’ilātün / fā’ilün

1. On zevâtı kim mübeşşer kıldı Faḡrû’l-enbiyā’
Zāt-ı ‘ālî-i Sa‘îd ‘add olunur şāmin añā

2. Mefh ar-i kevneyn ile nesli de olup müttehid
H k  ar bet ile de virdi m b h t-ı  ul 

3. Oldı anı  da du ası  indi H k  da pek  ab l
Evvel-i a   b-ı hicret olduğı da r -n m 

4. Gerçi diğer h dmete göndermiş ise de Res l
İtdi Bedr i de  an yim  i  sesin yine  at 

5. Ya n  andan başkasında ol dağı mevc d olup
Eyledi Fahr-i ris let ile birlikde  az 

6. D yısı anı    mer H zretlerini  v lidi
Virdi hem  resini de H zret-i F r   a  a

7. Defn olmuşdur Med ne de vey   d K fe de
Hicreti  elli birinci yıl idüp  azm-i beş

8. Mefh ar-i kevneyne cümle  aline a   bına
Eylesün Mevl   al t ile sel mı d  im 

9. D  men-i nefse muzaffer ola bu   ciz Kem l
Lu f-ı H k  dan eyler istimd d ile d  im rec 

(m. 14) 15

H zret-i  Abdu r-Ra m n Ra ıya ll hu Te  l   Anhu

Fe il t n / fe il t n / fe il t n / fe il n

(F  il t n)

(fa l n)

1. On ‘aded zātıña mübeşşer olaraqdur şādān
Toğuzıncılarıdur Hāzret-i ‘Abdu’r-raḥmān
2. Bir ġazā içre namāz kılup anıñ ḥalfinde
Fevt olan rek‘atı da kıldı Nebī-i zıṣān
3. Uḥud ü Bedr ile sā’ir ġazavāt olduġda
Ḥıdmet-i Faḥr-i rūsülde o da oldı pūyān
4. Didi yerlerde semālarda emīn olduġını
Anı da eyledi talḫıf Resūl-i Yezdān
5. Muttaşıl nesl ile de Pādşeh-i kevneyne
Ḥaḫ ḫarābet ile de virdi şeref bī-pāyān
6. Şerveti çok olarak nice ḫul āzād itdi
Fuḫarāya buyurur idi hemişe iḥsān
7. Hicretiñ otuz ikinci senesi itdi vefāt
O daḫı defn olarak itdi Baḫı‘i şādān
8. Meḫḫar-i ‘ālem ile āline aşḫābına da
İde bī-ḫadd şalāt ile selāmı Yezdān
9. Ḳayd-ı nefsi ile mānend-i esīr oldı Kemāl
O da āzād olarak feyz ile olsun ḫandān

(m. 14) 16

Ḥazret-i Ebu'l-‘Ubeyde ‘Āmir Raḍıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. On zevâtı kim mübeşşer kıldı Faḥrū’l-enbiyā
Bü’l-‘Ubeyde Ḥazret-i ‘Āmir onıncıdur aña
2. Her nebî ümmetleriniñ de emîni var idi
O emîn ümmetimdür didi Maḥbûb-ı Ḥudā
3. Gerçi aşḥâb-ı kirāmıñ cümlesi idi emîn
Ba‘zısı ba‘zı sıfatda eylemişdür irtikā
4. Meḥḥar-i kevneyn ile nesli de olup mütteḥid
Ḥaḳ ḳarābet ile de virdi mübāḥāt-ı ‘ulā
5. Her ğazāda ḥıdmet-i Peyġamberî’de olarak
Eyledi çeşm-i Nebî’niñ ḥıdmetini de edā
6. Zırhıñ iki ḥalkası girmişdi iḥrāc eyledi
Çeşm-i ḥürşid ile taḥsîn eyledi aña semā’
7. Bir ğazāda vālidı kendüsine olup esîr
Ḥaḳk-ı Faḥr-i enbiyā da itdi ḳavl-i nā-sezā
8. Nuşḥ u pendı eylemişse de itāle idicek
Der-‘aḳab ḳatlı eyleyüp itmişdi icrā-yı cezā
9. Anı talṭifen bir āyet ol zamān itmiş nüzûl
Muḥtaşarca böyle ma‘nā olunur taḥrîr aña

10. Mü'min itmez merhamet ābā vü ebnāsı daḥı
İtse Mevlā'ya Resūl'ine fenāya ictirā

11. Hicret-i Peyğamberī'den on sekiz yıl giçerek
İtdi Ürdün-nām maḥalde 'azm-i gülzār-ı beḳā

12. Meḥḥar-i kevneyne cümle āline aşḥābına
Eylesün Mevlā ṣalāt ile selāmı dā'imā

13. Rūz-ı maḥşerde Kemāl-i 'āciz ü nā-çize de
Bī-azāb itsün behişt-i Ḥazret-i Mevlā 'aṭā

(m. 15) 17

Ḥazret-i Ḥasan Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu
Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Buyurdi Ḥaḳ Cenāb-ı Ḥasan da bu gūnā
Ḥadīşi cedd-i celīli Resūl her dü-serā
2. Muḥaḳḳaḳ aña muḥibbim Ḥudā da ḥubb iderek
Muḥiblerine de itsün muḥabbeti Mevlā
3. Bu müslimīniñ iki fırkasına muşliḥ olur
Diyü buyurmuş-idi Ḥazret-i Ḥabīb-i Ḥudā
4. Ḥilāfet için iki fırka oldu mü'minler
Vefāt-ı Ḥazret-i Ḥaydar'da ḥaḳḳıdur am mā
5. Buyurdi terk-i ḥilāfetle anları ıslāḥ

O bir tarafda yine içtihadı oldu haṭā

6. Bu bābda şerḥ-i ‘aḳā’id daḥı ider îzāḥ

Ri‘āyet olmalı cümle şaḥābeye icrā

7. Ki ṭa‘n eylememek vācip olduğu der-kār

Yine şaḥīḥ olarak çok ḥadīṣ olur inṣā

8. Olındı kıṣṣa-i Ḥaydar ḳaṣīdesi içre

Ḥadīṣler ile anıñ me’ālî de imlā

9. Ḥilāfet itdi Cenāb-ı Ḥasan hemān yedi māḥ

O sāl-i hicretiñ olmışdı kırk biri ḥaḳḳā

10. Zamān-ı terki de şehir-i rebī‘-i evvel olup

Olur ḥadīṣ-i şerīf üzre dāḥil-i ḥulefā

11. Ḥilāfet olur otuz sāl soñra şāḥ-ı ‘azūz

Ben irtihāl idicek didi çün Resūl-i Ḥudā¹⁰⁶

12. Yine o māḥda hicretten on birinci sene

Buyurdu Meḥḥar-i kevneyn ‘azm-i sūy-ı beḳā

13. Cihāna ṭal‘atıdur hicretiñ üçinci sene

Vefātı kırk sekizinci sene olur inbā

14. Du‘āsı ile hemān meyve virmiş idi şecer

Tarāvetinden eşer ḳalmamış iken aṣlā

¹⁰⁶ Hadīs-i şerīf. Ebu Dāvūd, *Sünnet*, 8; Tirmizî, *Fiten*, 48; Ahmed b. Hanbel, 4/272, 5/220, 221.

15. Dinür şehîd olarak irtihâl-i ‘âlîsi
Zuhûr-ı cilve-i Hâk oldu irtikâ-baḥşâ
16. Defîn-i Kûbbe-i ‘Abbâs’dur Baḳî‘ içre
Cenâb-ı mâderi kavî-i eşaḥḥla koñşu añâ
17. Resûl-i ekreme rûy-i ḥasenle cism-i Hüseyin
Şebîh idi be-ḡâyet diyü olur inşâ

18. Buyurdi ikisiniñ ḥaḳlarında Reyḥânî¹⁰⁷
Ḥadîşî içre cenâb-ı Resûl-i her dü-serâ

19. İkişi seyyid-i şübbân-ı ehl-i cennetdür
Diyü yine buyurur bir ḥadîşde ḥaḳḳâ¹⁰⁸

20. Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da
Ḥudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ

21. Hemîşe müşmir-i feyz ola naḥl-i ḳalb-i Kemâl
Kemâle irdirerek luṭf u feyz-i âl-i ‘abâ

(m. 16) 18

Ḥazret-i Hüseyin Raḳıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhu

Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün

1. Ḥadîş içre cenâb-ı Hüseyin içün inbâ
Buyurdi cedd-i celîli Resûl-i her dü-serâ

¹⁰⁷ Hadîs-i şerîf. Buhârî, *Fezâilü’s-Sahâbe*, 22, Tirmizî, *Menâkıb*, 31, *Sünen*, V, s. 323.

¹⁰⁸ Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Menâkıb*, (3778).

2. Hüseyn benden olup ben de olarak andan
Baña muhabbet ider kim muhabbet itse aña¹⁰⁹
3. Şehîd olacağını virerek haber Cibrîl
Türâb-ı meşhediniñ itdi cüz'ini i'tâ
4. Birisi şakladı ezvâc-ı t̤ahirâtıñ anı
Buyurmuş-idi vedî'a aña Resûl-i Hudâ
5. Dimişdi her ne zamân hûn olur ise bu türâb
İder Hüseyn o zamânda şehîden 'azm-i beķâ
6. Derûn-ı şîşede t̤urmaķda idi hûn oldu
Vürûd eyleyicek ol zamân ğam-efzâ
7. Şehâdeti nice oldıĝı istemez tafşîl
Zuhûr-ı cilve-i Hâķ oldu irtikâ-baķşâ
8. Şehîd oldıĝı gün naķl olur ki bed' iderek
Maţar ider idi kaç gün nüzûl-i hûn-âsâ
9. Görildi Şâm'da hûn ķanĝı taş ref' olsa
Nice 'alâmeti de itdi mûncelî Mevlâ
10. Şehâdetinde olan emr ile rızâyı viren
Yakında buldı helâķ ile dünyevîde cezâ

¹⁰⁹ Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Menâķıb*, (3777); İbn-i Mâce, *Mukaddime* (144).

11. Zemīn-i Şām'da olan vādi-i cehennemde
Yezīd olmuş-idi nā-bedīd gidüp aña
12. Düşüp binādan aşağı helākı da mervī
Ki boynı altına kalmışdı mest idi hattā
13. Bu bābda Şerh-i 'Aķā'id içinde Sa'de'ddīn
Ne yazmış olduğunu bunda idelim inşā
14. Muşalliyān ile ger ehl-i kıble üstine de
Buyurdu la'neti menhi Resūl-i her dü-serā
15. Yezīd'e ba'zı selef itdi la'neti ıtlāk
Bu katli emr idicek kāfir oldu o zīrā
16. Ki kātili ile emr ü rızā virenle mücīz
Olanlara idiyor la'ni cümleten 'ulemā
17. Ezālarında tefāşıl olsa da āhād
Tevātür üzre olur işte böylece imlā
18. Yezīd bu katle rızā ile itdi istibşār
İhāneti dahı āl-i Nebī'yedür eclā
19. Tevaķķuf itmeyiz imānı olmasında bile
Anıñ ile 'avenesine la'net ide Hūdā
20. İdüp bu vech-ile Şerh-i 'Aķā'id işte beyān
Şarāhaten idiyor böyle la'neti am mā

21. Bu bâbda Şerh-i ‘Aḳā’id daḥı ider îzâḥ
Ri‘āyet olmalı cümle şaḥābeye icrā
22. Ki ṭa‘n eylememek vācip oldığı der-kār
Yine şaḥīḥ olarak çok ḥadīṣ olur inşā
23. Olındı Kışsa-i Ḥaydar ḳaṣīdesi içre
Ḥadīṣler ile anıñ me’āli de imlā
24. Yezīd ḥaḳḳına ba‘zılar ihtimāl yazar
Ki şoñra tevbesi melḥūṣ olur diyü ammā
25. Aña daḥı ‘ulemā bu cevābı virmişdür
Ki tevbe itmediği müstebān anıñ zīrā
26. Ki ehl-i beyt-i Nebī’ye nice ezālar ile
Mürür-ı ‘ömri tevātürle oluyor eclā
27. Cenāb-ı Faḥr-i enāma ezā olur bî-şekk
Buyurdı böyle kelām-ı ḳadīm-i Ḥaḳ inbā
28. Cenāb-ı Haḳḳ’a Resūl’e ezā idenler içün
Dü-‘ālem içre bilā-şübhe la‘n ider Mevlā
29. Ḥadīṣde Ḥazret-i Zehrā’yı *biz‘atün minni*¹¹⁰
Diyü buyurdı cenāb-ı Resūl-i her dü-serā

¹¹⁰ Hadīs-i şerīf. “Benden bir parçadır”, Tirmizî, *Menākıb*, 61.

30. Baña ğazab virür aġzāb eylemeklik anı
Diyü yine o ħadiş-i şerīf ider inbā

31. Cenāb-ı Fāṭıma ile ‘Alī ile Ḥasaneyn
İçün buyurđı Resūl-i Ḥudā yine ħaqqā

32. Ben anlar ile muḥārib olan ile ḥarbim
Kim anlar ile mesālim olursa silmim aña

33. Ḥadişde böylece olmış beyān silm ile ḥarb
Ki böyle zıkr ile ma‘naları olur aqvā

34. Yazıludur edebiyāt kitābları içre
Yezīd küfr ile bir şi‘ri eyledi inşā

35. Ki bir gün itdi tefe’ül kelām-ı Bārī’dan
Zuhūr itdi hemān işbu āyet-i ‘ulyā

36. Me’ālī ḥā’ib olur her ‘anīd olan cebbār
Hem evvelinde de *vestefteḥū*¹¹¹ buyurđı Ḥudā

37. Görince şi‘r ile cebbār olan ‘anīd benim
Ben anı şakḳı ideyim ide Rabb’ine şekvā

38. Diyüp eliyle Kelām-ı Ḥudā’yı pārelemiş
Şerāb ḥaqqına bu beyti de olur imlā

39. Egerçi olmuş-idik dīn-i Aḥmedī’de ḥarām

¹¹¹ “Fetih istediler...” 14/İbrahim sûresi 15. âyet.

Vürüd eyle Mesîh dîni hükmi üzre baña

40. Velîd'in olması da yazılır o eş'ârîñ

Yezîd'in olması lîkin rivâyet-i aqvâ

41. Ten-i cemîl-i Hüseyn oldu Kerbelâ'da defîn

Ser-i celîli dahı oldu Mısr'a nûr-efzâ

42. Vefâtı hicretiñ altmış birinci sâl idi

Behîşt ü kevşer ile oldu mükrim ü isķâ

43. Şeh-i risâlet ile cümle âl ü şaḥbına da

Hudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ

44. Semâ-yı dîdeden aķmaķdadur sirişk-i Kemâl

ķabûl eyleye Mevlâ bi-ḥaķķ-ı âl-i 'abâ

(m. 18) 19

Ḥazret-i 'Abdu'llâhi'bn-i 'Abbâs Raḍıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1. On bir aşḥâb-ı kirâma dinilürdi fuķahâ'

Evveli idi 'Ömer ḡānîsidür Şîr-i Hudâ

2. Oldı üçincileri Ḥazret-i İbn-i 'Abbâs

'Amm-i Peyğamber idi Ḥazret-i 'Abbâs eclâ

3. Mâder-i pâki de zevcât-ı Nebî'den biriniñ

Uḥtidür ikisi de duḡter-i Ḥâriş zîrâ

4. Kendünün ism-i mu‘allâlarıdur ‘Abdu’llâh
Togdı hicretten iki üç sene aqdem o hüma
5. Mevlidinde fem-i zîşân-ı Resûlu’llâh’dan
Dehen-i pâkine cüllâb şeref oldu ‘aṭâ
6. Koltuğı altına alurdi şabâvetde Nebî
‘Âlim olmaqlığı içün buyurur idi du‘â
7. İki kez görmiş-idi Hâzret-i Cebrâ’il’i
İtdi bu vech-ile de kesb-i füyûzât-ı ‘ulâ
8. ‘Âmil olur idi kavli ile aşḥâb-ı güzîn
İstifâde ider ‘ilminden e’imme ḥaḳḳâ
9. Büyük aşḥâb ile Fârûḳ müşâvir olıcaḳ
Az iken sinni anıñ re’yin iderdi icrâ
10. Bulunup oldığı dem ğazve-i İfrîkiye¹¹²
Ol zamân olmuş-idi Mısr’a daḫı nûr-efzâ
11. Fevtidür hicretiñ altmış sekizinci senesi
Ḳabri Ṭâ’if’de ider ṭâ’ifini kâṃ-revâ
12. Meḫḫar-i ‘âlem ile âline aşḥâbına da
Ola bî-ḥadd şalât ile taḫiyyât-ı Hudâ

¹¹² “Ortaçağda Araplar’ın Mağrib’in doğusuna, bugünkü Tunus ve civarına verdikleri isim.”, Özkuyumcu, Nadir, “İfrîkiye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXI, s. 515, ss. 515-16, İstanbul 2000.

13. ‘İlm-i pür-nef’ dü-‘âlemle Kemâl’i dağı Hâk
Anlarıñ hürmet-i ‘ulyāsına kılsun ihyā

(m. 19) 20

Hâzret-i ‘Abdu’llâhi’bn-i ‘Ömerü’l-Fârûk Rağıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhu
Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün
(Fâ‘ilâtün) (fa‘lün)

1. On bir aşhâb-ı Nebî kim dinilürdi fuğahâ’
Necî-i Fârûk-ı güzîn anlara râbi‘ haqqâ
2. Kendünün ism-i mu‘allâlarıdur ‘Abdu’llâh
Vâlidî ile me‘an oldı şeref-yâb hüdâ
3. Neseb-i Mefhâr-i ‘âlem ile birdür nesli
Hâk qarâbet ile de qadrini kıldı a‘lâ
4. Geldi hicretten on üç yıl kadar aqdem kevne
Genç iken de bulınur idi olınduğda gâzâ
5. İstemiş idi Uğud içre gâzâya girmek
Sinni on dört idi men‘ itdi Resûl-i dü-serâ
6. Evra‘ ü a‘lem idi eyleyerek pek teftiş
İhtiyâf eyler idi virdigi demde fetvâ
7. Hicretiñ yetmiş üçinci senesi içinde
Eyledi Mekke’de teşrîf cinân-ı ‘ulyâ
8. Mefhâr-i ‘âlem ile âline aşhâbına da

Ola bî-hadd şalavât ile taḥiyyât-ı Ḥudā

9. Müstefîz-i himemi her biriniñ kalb-i Kemāl

İdeler luṭf u şefâ'atle hemîşe iḥyâ

(m. 19) 21

Ḥazret-i 'Abdu'llāhi'bn-i Zübeyr Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün)

(fa'îlün)

1. On bir aşḫāb-ı Nebî kim dinilürdi fuḫahā'

Ḥazret-i İbn-i Zübeyr anlara ḥāmis ḥaḫḫā

2. Kendünüñ ism-i mu'allālarıdur 'Abdu'llāh

Ṭoğdı hicretten iki yıl giçerek işbu hümā

3. Neseb-i Mefḥar-i 'ālem ile birdür nesli

Ḥaḫ ḫarābet ile de ḫadrini kıldı a'lā

4. Māder-i pāki de Şiddîḫ-i ma'ālî-şānıñ

Duḫteri Ḥazret-i Esmā bu da faḫr-i isnā

5. Fem-i pākiñde Nebî çigneyerek ḫurmayı

Mevlidinde deheni içre virüp kıldı du'ā

6. İtdi bir ḫaṭre-i āb fem-i 'ālisini de

Yine ağızına 'ināyetle du'āyı icrā

7. Her gice ḫā'im ü gündüzleri şā'im olarak

Şıla-i raḥmi de fevt eylemez idi ḫaṭ'ā

8. Farz ü sünnetleri kılup da yine her gice
Böylece itdi şalât ile ‘ibādât-ı Hudā
9. Bir gice kâ’im ü bir gice de sâcid olarak
Bir gice râki‘an eylerdi huşû’ı îfā
10. Yüz yigirmi biñ idi leşker-i İfrîkiye
Mü’minin itdi yigirmi biñ iken yine ğazā
11. İntihāb eyledi bir fākımin ol zāt-ı celîl
Bir hücūm-ile hemān oldu perişān a’dā
12. Mülk-i İslām’a ‘ilāve olup İfrîkiye
Meliki düşmeni itmiş idi kahr ü ifnā
13. Degil ‘innin var idi gerçi sekiz maḥdūmı
Gelmedi rüy-ı şeref-būlarına mū aşlā
14. Giçdi Faḥr-i rüsülün hicreti altmış dört yıl
Şām’dan ğayrısına itdi hilāfet icrā
15. Bî’atı itdi Hicāz ile ‘Irāk ile Yemen
Hem Ḥorāsān ile ğayrısı bilā-istiḡnā
16. Ḥaqq-ı pākinde daḥı cılve-i Ḥaḥ itdi zuhūr
Ki şehādet ile de kıldı mükerrerrem Mevlā
17. Hicretiñ yetmiş üçinci senesi oldu şehīd

Mekke'de eyledi teşrîf cenâb-ı 'ulyâ

18. Mefhar-i 'âlem ile âline aşhâbına da
Ola bî-hadd şalavât ile taḥiyyât-ı Hudâ

19. Mültecî her biriniñ feyzine nâ-çîz Kemâl
İdeler luṭf u şefâ'atle hemân kām-revâ

(m. 20) 22

Ḥazret-i 'Abdu'llāhi'bn-i 'Amri'bn-i 'Āş Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün)

(fa'îlün)

1. On bir aşhâb-ı kirāma dinilürdi fuḫahâ'
İbn-i 'Amr oldı zihî anlara sâdis ḫaḫḫâ
2. Peder-i ekreminiñ künyesidür İbnü'l-'Āş
O da aşhâb-ı kirāmdan idügidür eclâ
3. Neseb-i Mefhar-i 'âlem ile birdür nesli
Ḥaḫ ḫarâbet ile de ḫadrini ḫıldı a'lâ
4. Sinni on üç olıcak Ḥazret-i İbnü'l-'Āş'ıñ
ḫıldı ol necl-i necîli aña Mevlâ i'tâ
5. Kendünüñ ism-i mu'allâlarıdur 'Abdu'llāh
Hicrete ḫaldı toḫûz yıl toḫıcak işbu hümâ
6. Oḫumışdı Kütüb-i Menzile-i Erba'ayı
Vera' ü 'ilm-i tilâvetde daḫı pek ra'nâ

7. Muhtelef vakt-i vefâtiyle maḥall-i defni
Mısr ü Mekke'yle Filistîn kılınmış inbâ
8. Hicretiñ altmış üçinci senesi içinde
Mısr'a defn olması hakkında rivâyet aqvâ
9. Mefḥar-i 'âlem ile âline aşḥâbına da
Ola bî-ḥadd şalavât ile taḥiyyât-ı Hudâ
10. Cümle aşḥâb-ı kirâmı daḥı maḥşer olıcak
'Abd-i nâ-çîzi Kemâl'e ide Mevlâ şüfe'â

(m. 20) 23

Ḥazret-i 'Abdu'llâhi'bn-i Mes'ûd Raḍıya'llâhu Te'âlâ 'Anhu

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün)

(fa'îlün)

1. On bir aşḥâb-ı kirâma dinilürdi fuḫahâ'
İbn-i Mes'ûd yedincileri idi ḥaḫḫâ
2. Kendünüñ ism-i mu'allâlarıdır 'Abdu'llâh
Sinni otuz yedidür hicret olinca icrâ
3. Neseb-i Mefḥar-i 'âlem ile birdür nesli
Ḥaḫ ḫarâbet ile de ḫadrini kıldı a'lâ
4. Hicret ile ḡazavâtta bulunup birlikde
O da ḥaḫḫâ ki buyurmuş idi sa'y-i evfâ

5. Hıdmeti içre havāşşdan iderek Faḥr-i rüsül
Çok zamānda buyurur idi anıñla şūrā
6. Kıldı talṭif ḥadīşi ile Şāh-ı kevneyn
‘Ācizāne idelim bunda me’ālen inşā
7. İbn-i Mes‘ūd behişt ehl-i kirāmındandur
Kim ki marzīsi olur benden ider kesb-i rızā
8. Kim ki marzīsi degil ben daḥı rāzī olmam
Her kime nāzır olursa nazarım olur aña
9. Sinni altmış tokız olduḡda vefāt eyleyerek
Oldı gülzār-ı Baḳī‘a o da verd-i ra‘nā
10. Ba‘zılar Kūfe’dedür riḥlet ü ḳabri didiler
Ḳavl-i evvel olıyor aña müreccaḥ imlā
11. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da
Ola bī-ḥadd şalavāt ile taḥiyyāt-ı Ḥudā
12. Anlarıñ ḥürmetine ḥālī Mes‘ūd ide Ḥaḳ
‘Abd-i nā-ḳiz-i Kemāl eyleye taḥşil-i rızā

(m. 21) 24

Ḥazret-i Zeydi’bn-i Şābit Raḳıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Şaḥābeden dinilür idi on biri fuḳahā’
Dinildi şāmini Zeydi’bn-i Şābit’e ḥaḳḳā

2. Cenāb-ı Fahr-i enāmıñ yazup mekātibin
İderdi muşhaf ü vaḥyiñ kitābetin ifā
3. Bulındı cümle ğazālarda ol daḥı mevcūd
Tebük'de Şāh-ı rüsül kıldı bir 'alem i'tā
4. Ğazā-yı Bedr'e de çıkmışdı sinni ḥādiş iken
Anıñ-çün itdi i'āde Resūl-i her dü-serā
5. Anı ḥalīfe iderdi Medīne'de Fārūk
İdince kendüsi her çend 'azm-i beyt-i Hudā
6. Buyurdı Ḥazret-i 'Oşmān emīn-i beytü'l-māl
Vefātı hicret ile elli dört olur imlā
7. Medīne-i şeref-ārāda itdi 'azm-i cinān
Ḥulāşa-i fużalā idi ol daḥı ḥaqqā
8. Şeh-i risālet ile cümle āl ü şaḥbına da
Hudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
9. Tevessül eylerim anlarla Rabb-ı bī-çūna
Kemāl-i feyz ile olsun Kemāl kām-revā

(m. 22) 25

Ḥazret-i Übeyyi'bn-i K'ab Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Şaḥābeniñ dinilür idi on biri fuḥahā'

Biri cenāb-ı Übeyyi'bn-i K'ab idi haqqā

2. Şayıldı anlarıñ içinde bu toközuncı
Ki idi seyyid-i kurrā' ü a'lemü'l-fużalā'
3. Ġazā-yı Bedr'e dağı hıdmet-i Resül'e irüp
Bulındı başqa maḥallerde de olınca ġazā
4. Buyurdu ümmetimiñ 'akra'ı diyü tavşîf
O Zāt-ı pür-şerefi Pādşāh-ı her dü-serā
5. Faḳāhet ü vera' ü 'ilmini sitāyişde
Vürüd itdi eḥādîş-i vāfire haqqā
6. Medīne'de otuzuncı senede hicretten
Buyurdu 'azm-i gülistān-ı cennet-i 'ulyā
7. Şeh-i risālet ile cümle āl ü şaḥbına da
Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
8. Kemāl'i de vera' ü 'ilme Ḥaḳ muvaffaḳ ide
İder cemī'ine de böyle ilticā vü recā

(m. 22) 26

Ḥazret-i 'Abdü'llāhi'bn-i Ḳays Raḳıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılün

(Fā'ılātün)

(fa'lün)

1. On bir aşḥāb-ı Nebī kim dinülürdü fuḳahā'
Oldı onıncıları böylece vaşf u inbā

2. Ya'nî kim ism-i mu'allâlarıdır 'Abdu'llâh
İbn-i Kays bin Selîm idügi olmuş inşâ
3. Hicret-i Faḥr-i risâletde berâber olarak
Eyledi ḥıdmet-i zîşân-ı Resûl'i îfâ
4. Yemen'in sâhilini hem de Zebîd ü 'Aden'i
Şeh-i kevneyn aña kılmışdı emânet i'câ
5. Şoñra Fârûḳ-ı güzîn Başra ile Kûfe'ye de
İtdi ol zât-ı keremkârı 'adâlet-fermâ
6. Hicretiñ on birisi içre cenâb-ı Fârûḳ
Eyledi ardına da anı ḥükûmet-pîrâ
7. Emr-i Fârûḳ ile Ahvâz'a varup feth itdi
İşfahân'ı daḥı zabt itdi bi-luṭf-ı Mevlâ
8. Mekke'de hicretiñ ellinci senesi içre
Ol daḥı eyledi teşrîf cinân-ı 'ulyâ
9. Meḥḥar-i 'âlem ile âline aşḥâbına da
Ola bî-ḥadd şalavât ile tahiyyât-ı Hudâ
10. Kal'a-i nefsinı zabt ide Kemâl-i 'âciz
Feth ide bâb-ı füyûzâtını Mevlâ ebedâ

(m. 23) 27

Ḥazret-i Ebu'd-Derdā' Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. On bir aşḥāb-ı Nebī kim dinilürdi fuḳahā'
On birincileri böyle oluyor vaşf u şenā
2. İsm-i 'ālisi 'Uveym idi Ebu'd-Derdā' dur
Ḥilm ü faẓl ile faḳāhetde o da pek ra'nā
3. Her ḡazālarda bulunmışdı Uḥud'dan ḡayrı
Anda olmaḳlıḡı da oldı rivāyet ḥattā
4. Hicretiñ itdi otuz bir senesi içre vefāt
Ol zamān Şām'da idi vāli-i pür-feyẓ ü 'ulā
5. Şedef-i medfeni ol dürr-i şeref-baḡşānıñ
Cānib-i bāb-ı şaḡır ravẓa-i Ümmü'd-Derdā
6. Mefḥar-i 'ālem ile āline aşḥābına da
Ola bī-ḥadd şalavāt ile taḥıyyāt-ı Ḥudā
7. Müstenid cümlesiniñ feyẓine nā-çız Kemāl
Müstemidd her biriniñ luṭfını itmekde recā

(m. 23) 28

Ḥazret-i Ebū Hüreyrete Raḍıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Mefā'ilün / fe'ılātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Şahâbeler hâzerâtına Mefhâr-i dü-serâ
Buyurdu vâsıtasız ger hadîşleri inbâ
2. Bu bâbda anlarıñ içinde imtiyâz iderek
Yedî zevât idi huffâz idelim inşâ
3. Ebû Hüreyre ile necl-i Hâzret-i ‘Abbâs
Biri de Hâzret-i Fârûk-zâde’dür haqqâ
4. Biri de Hâzret-i Şiddîka’dur birisi dahı
Enes idi biri de Câbir oluyor inşâ
5. Biri de Hâzret-i ‘Amri’bn-i ‘Âş maḥdûmı
Kılındı her biriniñ na‘tı başkaca imlâ
6. Ebû Hüreyre idi ibtidâsı huffâzıñ
Unutmaz idi hadîş istimâ‘ idüp ebedâ
7. Duḥûl eyleyüp îmâna ba‘dehû hergiz
Huḫûr-ı Şâh-ı risâletden olmamışdı cüdâ
8. Nereye Mefhâr-i ‘âlem buyursa teşrîfi
Mülâzemet idüp ayrılmamış idi kaṭ‘â
9. Şahâbelerde eḥādîşi cümleden ezyed
Rivâyeti bu sebep ile eyledi ifâ
10. ‘Ulûmı eyledi taḥşîle sa‘y-i bî-pâyân
Ki hâl-i fakrı da kayd eylemezdi virdi rızâ

11. Alurdu gürbeleri yerden eşfakıyyet ile
İderdi perverişi beytine idüp isrā
12. Bu künyeyi aña mebnî cenāb-ı Faḥr-i rüsül
Buyurmuş idi hemān itlifāt içün i‘tā
13. Ki aṣl-ı ism-i mu‘allāsı ‘Abd-i Raḥmān’dur
Bu ismi de aña virmiş idi Ḥabīb-i Ḥudā
14. Buyurdu hicretiñ elli yedinci yılda vefāt
Bakî‘a oldu anıñ da vücūd-ı nūr-efzā
15. Şeh-i risālet ile cümle āl ü aşḥāba
Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
16. Kemāl gürbeden ez‘af ḥaḳīr ü ‘ācizdür
Hemîşe dār-ı füyūzāt ide ḥimāyet aña

(m. 24) 29

Ḥazret-i Enesi’bn-i Mālīk Raḍıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Olur ḥadīşlere ḥuffāz yedi zevāt inbā
Şaḥābelerde bu nām oldu anlara i‘tā
2. Beşincisi de Enesi’bn-i Mālīk idi anıñ
Bulındı hicret ile her ğazāda da ḥaḳḳā
3. Taḳarrüb eyledi evlādı yüz otuz ‘adede

İrişdi yüz yediye ‘ömri oluyor inşā

4. Vefâtı toğsan üçinci senede hicretten
Maḥall-i ḳabri de ḳaşr-ı Enes’le nām-ārā
5. Maḥall-i fevti ile Başra bir buçuk fersaḥ
Bu şüret ile tevārîḥ eyliyor imlā
6. Şeh-i risālet ile cümle āl ü şaḥbına da
Ḥudā şalāt ü taḥiyyâtı eylesün ebedā
7. Kemāl cürm ile oldı daḥîl-i ḳalb-i za‘îf
Kemāl-i ‘âcize Ḥaḳ cümlesin ide şüfe‘ā

(m. 24) 30

Ḥazret-i Cābir Raḳıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Olur ḥadîşlere ḥuffāz yedi zevāt inbā
Şaḥābelerde bu nām oldı anlara i‘ṫā
2. Cenāb-ı Cābir idi içlerinde sādîs olan
Buyurdı eyledigin on yedi ḡazāyı edā
3. Uḥud’da vālidî oldı şehîd şoñra o hîç
Ġazālarıñ birisinden de olmamışdı cüdā
4. Buraxmamış idi Bedr ü Uḥud’da çün pederi
Bulunmadığına işbu sebeb olur imlā

5. Medīne içre vefāt itdi sinni toḡsan dōrt
Ki hicretiñ daḡı yetmiş üçincidür ḡaḡḡā
6. Şeh-i risālet ile cümle āl ü şaḡbına da
Ḥudā şalāt ü taḡiyyātı eylesün ebedā
7. Meded-fezā bize āyāt ile eḡādīşdür
Kemāl’i anlar ile dā’im ide Ḥaḡ iḡyā

(m. 25) 31

(31) **Ḥāzret-i Ebū Eyyüb-i Enşārī Raḡıya’llāhu Te’ālā ‘Anhu**

Mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün / mefā’īlün

1. Ebū Eyyüb-i Enşārī cenāb-ı Ḥālīd’in ḡaḡḡā
Vücūd-ı feyz-ālūdı bu arza ni’met-i ‘uzmā
2. Ḥādīşde bir şaḡābem ḡaḡı yerde fevt ü defn olsa
Olur yevm-i ḡıyāmetde o arz ehline nūr-isrā
3. O nūr ile tekellüfsüz olurlar cennete dāḡıl
Buyurmış Mefḡar-i ‘ālem zihī tebsīr-i feyz-ārā¹¹³
4. Bürīde Ḥāzreti işbu ḡadīş-i nūr-efzāyı
Şehenşāh-ı risāletden işidüp eyliyor inbā
5. Yine mevşūḡ rāvīler yazarlar kim Yemen içre
Giçen şāhāndan bir ḡānedān Tubba’ dinür ḡattā

¹¹³ Hadīs-i şerīf. Tirmizī, *Menākīb* (3864).

6. Birisi anlarıñ kaç yüzyıl evvel Şāh-ı kevneyniñ
Senā-yı pākini Tevrāt'dan itmişdi istinbā
7. Medīne içre anıñ taķımından dört yüz ‘ālim
Ḳalup ikrām itdi eyledi bir ‘arz-ı hāl imlā
8. Ki na‘tıñ gūş itdim zāt-ı pākiñ Mefḥar-i ‘ālem
Şefā‘at isterim taşdıķ itdim şimdiden ḥaķķā
9. O ‘ālemler re’isinde buraķdı ‘arz-ı hāl kim
Ḳudūmında anıñ nesli ide taķdimini ifā
10. Cenāb-ı Ḥālid işte ol re’isñ nesl-i pākinden
Naşib olmış idi kendüsine ol ni‘met-i ‘uzmā
11. Buyurdi Faḥr-i ‘ālem hicretinde emr-i Bārī’dür
Deve ķanda ķu‘ūd eylerse nāzil olurum aña
12. Rükūbında mehārin koyvirüp teşrīf ider iken
Ḳu‘ūd-içün ahālī şütri teşvīķ itdiler evfā
13. Cenāb-ı Ḥālid’in bu‘diyyet-i beyti idi māni‘
Anıñ-çün ummayup teşvīķ şütüri itmedi aşlā
14. Çeker idi mehārin anda Cibrīl eyledi iķ‘ād
Şerefle oldu taḥtānī oṭa içinde nūr-efzā
15. Şu‘ūdı eylemem züvvārıma böyle münāsibdür
Getürsin de emānet var diyü emreyledi ḥattā

16. Şorıldukda emānet itdi tafşīlen daḥı îzāḥ
Getürildi me’ālen açmadan evvel idüp inbā
17. Buyurdı işbu Tubba‘ da nübüvvet olması meşkūk
Aḥī ta‘bīri ile kıldı kadr ü şanını i‘lā
18. Cenāb-ı Ḥālīd ile zevcesi şubḥa deḡin bī-dār
Olup ol ḥücre üzre oṭaya hīç başmadılar pā
19. Buyurdı Meḡḡar-i ‘ālem seni dünyāda ‘uḡbāda
Mu‘azzez muḡterem kılsun mükerrerem eylesün Mevlā
20. Niyāz idüp Resūl’i fevḡ-i beyte eyledi ıṣ‘ād
Yedi ay oldu mihmān Ol nişīn-i taḡt-ı *ev ednā*¹¹⁴
21. Vefāt-ı Ḥazret-i Peyḡamberī’den şoñra feth içün
İdüp İslāmbol’a teşrīf oldu ‘āzim-i ‘uḡbā
22. Cenāb-ı Akşemse’ddīn idince medfenin iḡbār
Dimişdi Ḥazret-i Fātīḡ ola bürhānı da icrā
23. Buyurdı iki arşūn yer kazıldukda çıkar bir taş
Ki vardur ḡaṭṭ-ı ‘İbrānī me’ālin didi ser-tā-pā
24. Hemān ḡafr olınuṗ çıḡdı okundu nuṭḡı üzre hep
Tebeyyün itdi artıḡ cümleñiñ ‘indinde şems-āsā

¹¹⁴ “... hatta daha da yakın” 53/Necm sûresi 9. âyet.

25. Şeh-i kevneyne cümle âl ü aşhâb-ı kirâm üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*¹¹⁵
26. Mübâhât-ı Kemâl ‘âlemde kesb-i feyz-i Hâlid’dür
Olur anıñ ile iḥrâz her bir ni‘met-i ‘ulyā

(m. 26) 32

Ḥazret-i Selmân-ı Pāk Raḍıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhu

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Muḥarrer Ḥazret-i Selmân-ı Pāk’ıñ na‘tı bu gūnā
Resūlu’llāh’ıñ aşhâb-ı kirāmından idi ḥaḳḳā
2. Ġazālarda buyurdi ihtimām ü sa‘y-i nā-maḥşūr
‘Ulūm içre irişdi rütbe-i ‘ulyāya nūr-āsā
3. Didi *Selmānu minnā*¹¹⁶ ehl-i beyte Seyyid-i kevneyn
Nice faḥr-i mü’ebbeddür bu mensūbiyyet-i uz mā
4. Buyurdi Fāris-i sâbık diyü yine ḥadîşinde¹¹⁷
O zāt-ı Fārisi meydân-ı feyze fāris-i ra’nā
5. Vazîfe oldı beytü’l-mâlde beş biñ kadar dirhem
Taşadduḳ eyleyüp anı geçinür idi bu gūnā
6. Yapup zenbili üç dirhem bahāya şatarak anıñ
Birin sermāye eylerdi birin muḥtâclara i‘tā

¹¹⁵ Arapça: “Allah tarafından razı olunan.”

¹¹⁶ “Selmân bizdendir.” Hadîs-i şerîf. İbn Hişâm, es-Sîre, I, 72; Zehebî, *A’lamu’n-nübelâ*, I, 540.

¹¹⁷ Hadîs-i şerîf. İbnü’l-Cevzî, *el-Muntazam*, V/25.

7. Birisiyle ta‘ayyüş eylemişdi hāl-i fakr üzre
İder idi umūr-ı Müslimîn’i böylece îfâ
8. Hevânîñ germ ü serdin eyleyüp tahtü’l-cidâr imrâr
Buyurmamışdı kendüsi için ‘ömrinde beyt inşâ
9. Buyurmuşdı ta‘accüb itmelidür ehl-i dünyāya
O ğāfil mevt anı tālibdür itmez ğafleti kaç‘ā
10. Dağı dāhık olur derk eylemezken kendü haqqında
‘Acep rāzî midür sâhıf midur Hallāk-ı bî-hemtā
11. Evā’il sergüzeştin Şerh-i Hemziyye ider tefhîm
Anı İbn-i Hacer kendüden itmiş naql ile imlā
12. Ki aşlı İşfahānî’dür zamān-ı cāhiliyyetde
Mecūs āyînin öğrendi re’is olmuş idi hattā
13. Naşārā’nıñ da anda Erzurüm’da Şām u Muşûl’da
Nuşaybin’de ‘Amūdiyye’de dînin itdi istikşâ
14. Niḥāyet didi bir rāhib cihānda görmezem şimdi
Naşārā dîni üzredür diyecek kimseyi ašlā
15. Karîb oldu dü-‘ālem Mefḥar’iniñ ‘aşr-ı zîşânı
Diyüp ba‘zı ‘alāmâtın dağı kılmış idi inbā
16. Hicāz’a ‘azm iderken yolda ğadran şatdılar bir kavm

Medīne'ye fūrūht olmak ile olmuş idi isrā

17. Resūl-i kibriyānīn hicretin gūş eyleyüp derhāl

Gelüp meşhūdı oldu ol 'alāmāt-ı şeref-baḥşā

18. Hemān izhār-i imān itdi ḥālīn eyledi taḳrīr

Mekātib olınuḫ taḥlīş olındı işte bu gūnā

19. Dimişdi şāḥibi kırk kıyye altun isterim hem de

Ki üç yüz naḥl ola ğars ile tā kim meyvesi peydā

20. Hemān ğars oldu mecmū'ı o yılda virdi ḥarmānı

Resūl-i kibriyāya beyzaveş oldu zeheb i'tā

21. Dücāce beyzası deñlü iken kırk kıyye geldi tām

Resūl-i kibriyānīn mu'cizātından bu da ḥaḳḳā

22. Ḥilāfetde 'Ömer yāḥūd 'Osmān Ḥazreti idi

Vefāt itdi Medāyin'de iken vāli-i feyz-ārā

23. Faḳīrāne libāsın gördi bir kes ba'zı eşyāyı

İdüp 'unf-ile taḥmīl itdi şoñra ba'zılar inbā

24. Egerçi i'tizār idüp talep itmemişdi eşyāyı

Yine buraḳmayup anıñ yerine eyledi isrā

25. Medāyin şehir-i Bağdād'a gelür ancak ki dört sâ'at

Hükümet anda olurdı muḳaddemden berü icrā

26. Hādīs itmişdi Bağdād'ıñ nebe olacağın iħbār
Olup iħbārı üzre oldı yine mu'cize eclā
27. Şeh-i kevneyne cümle āl ü aşhāb-ı kirām üzre
Şalāt-ı bî-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
28. Kemāl'ıñ gerçi miqdār-ı şevābı beyzadan aşğar
Girān-ğadr eyleyüp Mevlā zünübın eylesün imhā

(m. 27) 33

Hāzret-i Hūzeyfe Rađıya'llāhu Te'ālā 'Anhu

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün)

(fa'lün)

1. Na't-ı 'ālī-i Hūzeyfe yazılır bu gūnā
Zāt-ı zīşānı Yemen'den diyü olmuş inbā
2. Meḥḥar-i 'ālemiñ aşhāb-ı kirāmından olup
O daḥı himmet-i bî-ḥadd ile eylerdi ğazā
3. Eyledi vaḳ'a-i Hendeḳ'de 'adüvv aḥzābın
Şiddet-i şarşar-ı ḳahr-ı Şamedānī ifnā
4. Didi cennetle tekeffül iderim Şāh-ı rüsül
Düşmeniñ ḥālını kim itse gidüp istikṣā
5. Şiddet-i berd-i hevā virmiş idi pek dehşet
Çağırup aña Hūzeyfe'yi buyurdı isrā
6. Bizim ile idecek ni'met-i ferdāda seni

İşbu hıdmet diyerek kılmış idi hayr du‘ā

7. Dest-i zîşânını vaz‘ eyleyicek sînesine

Eşer-i berd ile cû‘ı bütûn itdi imhâ

8. Gördi a‘dâ kaçıyor virdi haber aşhâba

Yine hakķında du‘ā kıldı Resûl-i dü-serâ

9. Yâr ü hem-râz olarakdur ki Şâh-ı rüsûle

İsm ü resmiyle münâfıkları kıldı inbâ

10. Çün Nihâvend Ėazâsı’nda sipahdâr-ı şehîd

Oldı anıñ yerine giçmiş-idi mihr-âsâ

11. Hemedân ü Rey ile Deynur’ı fetih itdi

Hicretiñ oldı yigirmi yedi sâli imlâ

12. Kırb-ı Bağdâd’da Medâyin’de otuz beş senesi

Eyledi azm-i gülistân-ı behişt-i a‘lâ

13. Mefhâr-i ‘âlem ile âline aşhâbına da

İde bî-hadd şalavât ile taḥiyyâtı Hudâ

14. Dest-i feyz ide Kemâl’iñ daḥı şadrın tenvîr

Eşer-i berd-i zünûbın kıla Mevlâ imhâ

(m. 28) 34

Ḥazret-i Kıanber ‘Alî Raḍıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhu

Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün

1. Bu gūnā oldu na‘t-ı Hāzret-i Kānber ‘Alī imlā
Ki aşhābdan ğulām-ı şîr-i Yezdān idi nūr-āsā
2. Ğulām ammā ki ğılmān-ı cināna ğıbta-baḥş oldu
Cihānda idüp anlardan muḫaddem ḥıdmetin ifā
3. Seferlerde ḥaḍarda ol İmām-ı kām-baḥşānıñ
Edāyı ḥıdmetiyle itdi kesb-i feyz-i lā-yuḥşā
4. Ḥuşuşā ekşer-i emr-i mühimmiñde ḥuşul-içün
Şeref-yāb-ı ḥiṭāb-ı Murtezā olur idi ḥaḫḫā
5. ‘İrāk’ın ittifākı üzre gerçi medfeni Bağdād
İderler ekşer-i nās böyle taḫḫik itdigin inbā
6. Ki Kūfe ile Başrā arasında şehr-i Vāsıṭ’da
Defn oldu şehid itmiş idi Ḥaccāc-ı zulm-efzā
7. Zuhūr-ı cılve-i Ḥaḫ irtikā-yı ḫadri mūcibdür
Anıñ ḥaḫḫında da oldu vuḫū‘ı işte bu gūnā
8. Şeh-i kevneyne cümle āl ü aşhāb-ı kirām üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
9. Ne devletdür Kemāl öyle ğulāma da ğulām olmaḫ
Çerağ eyler Ḥudā maḥşerde āzād eyleyüp zîrā

(m. 28) 35

Evliyā-i ‘İzām ü ‘Ulemā-i Fihām Revveḥa’llāhu Ervāḥahum Ḥazerātınıñ Ezkār-ı
‘Aliyyeleriniñ Menāfi‘i

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Hemîşe evliyā vü şālihîniñ vaşfı feyz-efzā
İki ‘ālemde bûy-i yümn-i zikri gülşen-i a‘lā
2. Göñül için olur hışn-ı ḥaşîn a‘dā-yı kâsveden
Kelām-ı pür-ḍalālî ehl-i inkār idemez ilkā
3. Selefde ehl-i ḥaqqıñ ḥaqlarında cılve-i Bārî
Nicedür nice şabr olmuş bilinmekde şebât-ārā
4. Nu‘ût-ile muḥabbet ḥāşıl olur anlara dilde
Denilmişdür qarâbetden muḥabbet akreb ü akvā
5. Yazıldı burada ba‘zılarınıñ vaşf-ı ‘ālîsi
Ola anlarla da kesb-i füyûzât-ı şeref-baḥşā
6. Esāmîniñ olur evvelki ḥarfî üzre tertîbi
Tetebbu‘ eyleyen zāta suhûlet-baḥş ider zîrā
7. Zamân-ı riḥleti ba‘zılarınıñ olmuyor ma‘lûm
Degil terciḥ ile tertîbi ḥaddim bu daḥı eclā
8. Cenāb-ı Fahr-i ‘ālemden ḥaberde vârid olmuşdur
Ümidsiz bir günahkâra diye ḥaşr olıcaḥ Mevlā
9. Bilür misiñ filân ‘ālim veya ‘ārif olan zātı

Bilürüm didigindedür seni bağışladım aña

10. Mücerred bilmesi böyle necāta bā'ış olduḡda

Muḡabbet eylemek tābi' bulınmaḡda necāt evlā

11. Ebü'l-‘Abbās dimiş-kim dostān ḡaḡḡı bulmazsañ

Muḡabbet itmelidür anlara ḡubb idene zîrā

12. Ki ḡaḡḡ'ın dostānına muḡabbet eyleyen zāta

Meveddet eylemek de anlara rāci' olur ḡaḡḡā

13. Cenāb-ı İbn-i Mes'ūd bu ḡadîşin oldı rāvîsi

İdelim 'ācizāne bunda da maẓmūnını inşā

14. Ḳalup ehl-i İmānın beḡāyet-i muḡkemi ol kim

İde dostluḡ ile ḡubb ile buḡzı ḡaḡ için icrā

15. Buyurdı şeyḡ-i İslām ya'ni 'Abdu'llāh-ı Enşārî

Ki her bir pîrden bir nuşḡuñ idiñ ḡıfzını îfā

16. Egerçi mümkün olmazsa esāmîsini ḡıfz idiñ

Ki anıñla naşîb ü ḡaz olur sizde daḡı eclā

17. Dimiş hem de 'alāmatıñ bu bābda aḡdemi bu kim

Meşāyiḡ sözleri lezzet virüp te'sîr ola peydā

18. Saña kendüyi izḡār itse ehlu'llāhdan bir zāt

Anı inkār ü taḡkîr her günāhın bed-teri ḡaḡḡā

19. Egerçi olmasa ol kimse ehlu'llāhdan yine
Saña olmaz zarar şıdk ile kaçdıñ olıcak aqvā
20. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
21. Kemāl’i kām-yāb itsün kemāl-i feyzi ile Hāk
Dü-‘ālem içre de enzār-ı ehlu’llāh ide ihyā

(m. 29) 36

Ḥazret-i İbrāhîmi’bn-i Edhem Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı İbn-i Edhem ya‘nî İbrāhîm feyz-ārā
Kibār-ı evliyā’u’llāhdan oldıgıdur eclā
2. Mülūk-zāde idi Belhî idi pek şābb iken kendü
Buyurdı terk-i dünyā böylece bā‘ış olur inbā
3. Giderken şayda tenhā gūş itdi cān-güdāz āvāz
Ki me’mūriyyet ü hālķıñ bunuñ içün midür āyā
4. ‘Aķıbince ciger-süz bir şadā geldi ki şayd içün
Bizi maḥlūk u me’mūr itmemişdür Ḥazret-i Mevlā
5. Hemān vazgiçdi anıñ olacaķken saltanatü’l-haķ
Gedālķ ḥālî ile itdi kesb-i mülk-i lā-yüfnā
6. Giçerken debdebeyle bir maḥall vālîsi baķdı kim
Leb-i deryāda eyler şevbıñıñ ta‘mîrini ifā

7. Ziyāret itmege maḥfī gelüp tırdıḡda ḡalfinde
Düşindi terk-i dünyā itmege bā'ış nedür āyā
8. Buraḡdı sözini baḡre semeklerden talep itdi
Hemān aḡziyle māhiler çıkarup eyledi i'ṡā
9. Baḡup vāliye didi işte budur bā'ış-i terki
Nice nice kerāmāt-ı 'alāsı da olur imlā
10. 'Adūdan 'acz ile ḡabrinden itdi ḡalk istimdād
Yine ba'zı kerāmet gördiler ṡāḡıldılar a'dā
11. Şehāb-ı riḡlet olmaz nūr-ı şems-i fevze ḡıç ḡā'il
Aña ḡıbṡa iderse mihr ü māh-ı āsmān aḡrā
12. Defīn oldıḡı ḡarye Lāzḡiye'niñ civārıdur
Yüz altmış altı tārīḡinde fevti oluyor inşā
13. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeti üzre
Salāt-ı bī 'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
14. Kemāl'i şems-i feyziñ kām-yāb-ı nūrı ḡılsun ḡaḡ
Zelīl-i ḡāk-i ḡasvet şebnem-i ḡalbi ola a'lā

(m. 30) 37

Ḥazret-i İbrāhīm-i Desūḡı Revveḡa'llāhu Te'alā Rūḡahū

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün)

(fa'lün)

1. Hâzret-i Şeyh Düsûkî-i füyûzât-ârâ
Hâş ü ‘āmmiñ dahı hâkķında vüşûķı eclâ
2. İsm-i ‘ālîleri meşhûr-ı cihân İbrâhîm
Hâşimî seyyid-i ‘ālî-neseb-i nûr-efzâ
3. Nefs ü şeytân ü hevâ ile mücâhid olarak
İtmemiş müddet-i ‘ömrinde de ğaflet aşlâ
4. Altı yaşında ‘alâda olan eşyâyı görüp
Sekizinde de görünmiş idi levh-i a‘lâ
5. Şoñra da nice füyûzât-ı İlâhiyye ile
Rû-nümâ oldu kerâmât-ı me‘ālî-pîrâ
6. Çok neşâyıh buyurup âb-ı hayâta tev’em
Kıldı ez-cümle bu nuşhı dahı ‘ibret-baħşâ
7. Ğıybet iden kişi itsün ebeveynin ğıybet
Hasenâtın viricek anlara virmek evlâ
8. Biridür zât-ı mu‘allâları dört aķtâbıñ
Hâzret-i İbn-i Rufâ‘î biri oldu imlâ
9. Birisi dahı anıñ Hâzret-i ‘Abdu’l-Kâdir
Biri de Hâzret-i Aħmed Bedevî’dür hâkķâ
10. Altı yüz yetmiş ile altı da itmişdi vefât
Sinni kırķ üç diyü Şa‘rânî buyurdi inşâ

11. Mefhar-i ‘âlem ile âline aşhâbına da

Ümmeti üzre dağı ide şalâtı Mevlâ

12. Kâm-yâb ide Kemâl’i dağı feyzi ile Hâk

Cism-i kalbinden ola perde-i gaflet imhâ

(m. 31) 38

Hâzret-i İbrâhîm-i Gülşenî Kaddesa’llâhu Te‘âlâ Sırrahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Cenâb-ı Pîr İbrâhîm ider vird-i dili ihyâ

Reşâdîñ Gülşenî’dür muhlişâne maḥlaşı-âsâ

2. Tûlû‘ı dehre Azerbâycân’da tâze cân virdi

Sekiz yüz otuz oldu vakt-i mîlâdî diyü imlâ

3. Lisân-ı Türki vaz‘ itmişdi ceddinden yedincisi

Beliğ idi be-ğâyet ismidür anıñ ‘Oğuz Atâ

4. Vefât-ı vâlidinde ‘ammi Seyyid Şeyḥ ‘Alî bakdı

Şabâvetde dağı lu‘b itmeyüp zühdi idi eclâ

5. Cenâb-ı mâderi de dâ’imâ ğâyet ‘ibâdetle

Şıyâm üzre idi sâdâtdan oldığı olur inşâ

6. ‘Ömer Hâzretleri kim Rûşenîdür eyleyüp himmet

Füyûz-ı Rûşenî buldı cenâb-ı Gülşenî ḥaḳḳâ

7. Vefât-ı Rûşenîde ḳuṭb idüp anı dağı Yezdân

Buyurdi Mısr'ı merkez Gülşen'e dönderdi bi'l-ihyā'

8. Toğuz yüzle otuz beşde Süleymān Hān idüp da'vet
Ziyāret itdi İstanbül'a olduğda şeref-pīrā
9. İdüp i'zāzlığın yine Mısr'a eyledi teşrīf
Toğuz yüz kırkda itdi anda 'azm-i cennet-i 'ulyā
10. Celāle'ddīn-i Rūmī Hāzreti üç yüz sene evvel
Didi 'uşşāka lāhūt içre anı gördigin hattā
11. Kitāb-ı Meşnevī içre dağı vaşf-ı mu'allāsın
Diyüp teşrīf-i 'ālīsın buyurmuşdı zihī inbā
12. Cenāb-ı Şeyh Şa'rānī dağı dimiş şenāsında
Ki tefsir ü hadīs ile kelāma idi pek dānā
13. Taşavvuf içre ma'kūlāt-ı 'ilminde dağı el-hağ
Nazīri nādir idi oldı taşnīfātı da evfā
14. Nazīre yaptı İbn-i Fārız'ın Tā'iyye'si üzre
Sülūk ile merātib gevherine anı silk-āsā
15. Cevāb-ı Meşnevī'de ma'nevīyi kırk gün içinde
Temām itmişdi kırk bin beyt anın da cümlesi a'lā
16. Var andan başka bir dīvānı pür-taḥkik ü rengini
Nice eş'arı da var her birisi ser-te-ser ra'nā

17. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre

Şalât-ı bi-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

18. Kemāl’i Hâk şafâ-yı Gülşen-i feyziyle şād itsün

Kemāl-i Rüşenî-i çeşm-i kalb ile idüp ihyā

(m. 31) 39

Hâzret-i İmām-ı Aḥmed’ibn-i Ḥanbel Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Yüz altmış dört olunca sāl-i hicret oldu mihr-āsā

İmām-ı Aḥmed’ibn-i Ḥanbel’iñ mīlādı nūr-efzā

2. Egerçi vālidi ismi Muḥammed ceddi Ḥanbel’dür

Anıñla nām-ı ceddi olmuş oldu eşher ü eclā

3. İmām-ı Aḥmedi’bn-i Ḥanbel oldu baḥş ile gālib

Ṭarılup Mu‘taşım ḍarb ile itdi maḥbese ilḳā

4. Olurken ḍarb şevbi oldu münḥall ihtirāz itdi

Maḥall-i vācibü’s-setriñ idince ḥıfzın istid‘ā

5. Hemān ‘aḳd itdi bir dest oldu ṭāhir cānib-i ḡaybdan

Buraḡıldı dögilmek bu kerāmet olıcaḳ eclā

6. Vefātı iki yüz kırḳ bir senesi idi Baḡdād’da

Şalât-ı na‘şını pek çok cemā‘at itdiler ifā

7. O gün İmāna geldiler yigirmi biñ ḳadar küffār

Zihī te’şīr-i rūḥānī olmuş idi feyż-efzā

8. Resûl-i ekrem ile âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bi‘aded olsun kemā yerzā bihe’l-Mevlā
9. Kemāl’ın ‘ayb ü zenbin ide dest-i mağfîret mestûr
Kemāl-i lutf ile mesrûr kılsun Rabb-ı bî-hemtā

(m. 32) 40

Ḥazret-i İmām-ı Aḥmed-i Nese’î Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Altı zāt oldu eḥādîşe e’imme inşā
Biri Aḥmed Nese’î Ḥazreti olmuş inbā
2. Bir gün iftār iderek bir gün olurdu şā’im
Ṭal‘atı sālî olur iki yüz on dört imlā
3. Feth-i nûn ile Nese’ ismi olup bir şehriñ
Mevlididür dinilür arz-ı Ḥorāsān aña
4. Mısr’a teşrîf idüp oldu fuḫalā içre maşîr
Çok teşânîfî ḥadîş içre anıñ da ḥaḫḫā
5. Bā-ḥuşûş oldu kitāb-ı Nese’î’de eṣeri
Eyledi üç yüz üçinci sene ‘azm-i ‘uḫbā
6. Riḥleti Mekke’dedür anda daḥı neşr iderek
Dillere virdi şeref āb-ı ḥayātdan a‘lā

7. Ki anıñ feyzi degil sâde cihâna maḥşûr
İki ‘âlemde de itmekde ḳulûbı ihyâ
8. Pür-şeref medfeni Merve’yle Şafâ beynidür
Rûḫınıñ meskeni cennet olup itmekde şafâ
9. Meḥḥar-i ‘âlem ile âline aşḫâbına da
Ümmeti üzre daḫı ide şalâtı Mevlâ
10. Feyz-i Ḳur’ân ü eḥādîse ider ğıbṭa nesîm
Bâ-şeref ḳalb-i Kemâl’i ideler verd-âsâ

(m. 32) 41

Ḥazret-i Aḥmed-i Ḥarîrî Ḳaddesa’llâhu Te‘âlâ Sırrahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Ḥarîrî ile meşhûr Ḥazret-i Aḥmed daḫı ḥaḳḳâ
Kibâr-ı evliyâdandur olur bu vech-ile inbâ
2. Cüneyd-i müştehir Ḥazretleriniñ irtiḥâlinde
Ṭarîḳ ü ‘ilm ile de câ-nişîn olmış idi aña
3. Deḥânı cennet-âsâdur tecessüm itdirüp nuşḫı
Libâs-ı nuṭḳı iksâ eyledi böyle ḥarîr-âsâ
4. Esîr-i nefis olur maḥkûm-i şehvet olsa bir kimse
Fevâ’idden anı maḥrûm eyler Ḥâlîḳ-ı dânâ
5. Telezzüz idemez Ḳur’ân ile her gün de ḥatm itse
Ṭarîḳ-i fehmini mesdûd ü mestûr eyleyüp Mevlâ

6. İder çok kimse ‘aklı maḥbesinde kendüyi maḥbūs
Ki ḥaḳḳı bilmeyüp öğrenmeyüp ‘ömrin ider ifnā
7. ‘Ulūm-ı zāhiresi olsa da ğayre temellükde
Bu şüretle ider tezlil anı Ḥallāḳ-ı bî-hemtā
8. Murākıb olmayanla ittiḳâyı itmeyen eşḥāş
Müşāhid olamazlar keşfe vāşıl olamaz zîrā
9. Qırā’at eyleyen Qur’ân’ı cennet rıf’atı için
Dimekdür kendüyi şey-i ḳalil ile ider ırzā
10. Ki cennet cümleten maḥlūk ü Qur’ân ğayr-i maḥlūkdur
Likā-i Ḥaḳ ile fehm-i ḥiṭābın istemek a’lā
11. Qırā’atden egerçi ḳaşdı dünyā olsa insānıñ
İfāte eylemiş olur bütün ḥayrı daḥı ḥayfā
12. Olur sāl-i vefātı üç yüz on bir oldığı taḥrîr
Ḥarîr-i ḳadri maḥsūd atlas-ı cerḥa daḥı ḥaḳḳā
13. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
14. İpek-āsā leṭāfetle berāber dil ḳavî olsun
Kemāl olmak için dūrri reşādı dizmege ahrā

(m. 33) 42

Hâzret-i Aḥmed-i Nîşâbü'rî Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Vaḥîd-i 'aşr idi tefsîrde ğāyet olup dānā
Ebū İshâk-ı Nîşâbü'rî Aḥmed Şa'lebî ḥaḳḳā
2. Bu da'vāya muvaffaḳ olduĝı tefsîrdür bürhān
'Arā'isle müsem mā enbiyā târîḫi de ra'nā
3. Didi mevsûḳ bir zāt 'ālem-i ma'nāda gördüm ki
Benim ile tekellüm eyliyor Ḥallāḳ-ı bî-hemtā
4. Buyurdi işte geldi merd-i şāliḫ ben daḫı baḳdım
Gelür ḳarşudan Aḥmed Şa'lebî ḥaḳḳā zihî rü'yā
5. Vefâtı hicretiñ dört yüz yigirmi sâlini giçdi
Yazıldı şehr-i Nîşâbü'r ta'rîfi de bu gūnā
6. Ki ol mevḳi' Neyistān idi Şābü'r-nām mülk gördi
Kesüp ḳamışları emr itdi kim belde ola inşā
7. Ḥorāsān'ın büyük bir şehri oldu dindi Nîşâbü'r
Ney ü şābü'rden ismi mürekkeb oluyor imlā
8. Şeh-i kevneyne cümle āl ü saḫb ü ümmeti üzre
Şalāt-i bî-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
9. Kemāl'i de kemāl-i feyz-i Ḳur'ān ide ber-ḥür-dār
Dü-'ālemde penāḫımdur hemîşe eylesün iḫyā

(m. 34) 43

Hâzret-i Aḥmed-i Ḳudūrî Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün) (fa'lün)

1. Oldı te'lîf-i Ḳudūrî ile şöhret-pîrā
Bü'l-Hüseyn Aḥmed-i 'allāme-i fahrü'l-fuḫalā
2. Ya'nî 'aşrında 'Irāk içre re'îs-i Ḥanefî
Ḳaryeniñ ismi Ḳudūr idügi olmış imlā
3. Ḥanefilerle Şevāfi'de olan muḥtelifât
Oldı Tecrîd kitâbında anıñ ḥüsn-i edā
4. Ḥanefilerce tebâyün bulınan şeyleri de
İtdi Takrîb dinen iki kitâbda inbā
5. Fevti dört yüzle yigirmi sekizinci senedür
Oldı ḳabri daḫı Bağdād'a füyûzât-efzā
6. Mefḥar-i 'ālem ile āline aşḫābına da
Ümmeti üzre daḫı ide şalâtı Mevlā
7. Enbiyā vârişi dîn 'ilminiñ ehli oluyor
İde anıñla Kemāl'i daḫı Yezdân ihyā

(m. 34) 44

Hâzret-i Aḥmedi'bni'r-Rufā'î Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

1. Rufā'î pîri Seyyid Aḥmed-i zîşânı feyz-ārā
Dinür İbni'r-Rufā'î nesli öyle zikr olur zîrā
2. Tarîḳan Ḥazret-i Şıblî'ye varur beş vesâ'itle
Ki anıñ da kibâr-ı evliyâdan oldığı eclā
3. Batâyıḡ Başra ile Vāsıṭ'ıñ beyninde köylerdür
Buyurdı orada ümm-i 'Ubeyde ḳaryesin süknā
4. Żarar görmezler etbā'ı yemekle zinde ḥayyâtı
Turur âteşde bî-pervā anıñ feyzi ile ḥālā
5. Ḥuzûrında görildi eyledi ṭayy-i mekân bir zât
Şorıldukda buyurmuş idi ta'rîf anı bu gûnā
6. Ricāl-i erba'anıñ bu birisidür ki anıñla
Ḥudā baḡr-ı muḥîtiñ ḥıfzını itmekdedür ammā
7. Görince keşret bârânıña giçmişdi ki fikrinden
Bu yağmür olsa ma'mûr yerler üzre kâşki isrā
8. Egerçi itdi istiğfâr işbu i'tirāz için
Ḥudā mehcûr itdi itmedim kendüsine inbā
9. Su'âl itmiş olan zâtı daḡı ṭayy-i mekân ile
Aña işāl idüp tefhîmini itdirecek icrā
10. İştîdükde ḳasem virdi süriyüp cismimi yerde
Çaḡır kim i'tirāzıñdur cezāsı işte bu gûnā

11. Gelen zāt idecekdi çaresiz ammā ki hātifden
Nidā irdi ki itme oldu rāzī Rabb-ı bî-hemtā
12. Hemān gelmiş olan zāt buldı kendü meskenin yine
Ki bā-ṭayy-i mekân oldu i‘āde geldigi-āsā
13. Şorup bir zāt feyz-i Hāzret-i İbn-i Rufā‘i’yi
Dimişdi dīgeri maḫşūdını eyle hemān inbā
14. Didi dūzaḥdan ‘ıtkı müşt Emil gökden ire kâğıd
Semādan yazusız bir kâğıd oldu der-‘akab isrā
15. Cenāb-ı pīre derḥāl gösterüp hîç söylememişken
Nazar kıldukda itdi secde-i şükri hemān ifā
16. Didi dünyāda gördüm nārdan aşhābımın ‘ıtkın
Didiler bu varak aḫdur görünmez anda ḥaṭṭ aşlā
17. Buyurdi işbu kâğıd nūr ile taḥrīr olınmışdur
Siyāh olmaz olunca dest-i ḫudret ile ḥaṭṭ zīrā
18. Vefātı hicretiñ beş yüz ile yetmiş sekiz sālî
Yine ümm-i ‘Ubeyde’de diyü olmaḫdadur imlā
19. Şeh-i kevneyne cümle āl ü saḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
20. Kemāl-i ‘ācizi de eyleyüp dünyāda Ḥaḫ mu‘taḫ

Dü-‘âlemde kemâl-i feyzi ile eylesün ihyâ

(m. 35) 45

Ḥazret-i Aḥmed-i Bedevî Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Evliyâ burcına fer virdi zihî mihr-āsâ
Ṭal‘at-ı Ḥazret-i Aḥmed Bedevî de ḥaḳḳâ
2. Mağribiñ cāy-i selāṭini olan Fās’da toğup
İtdi ol şehre ḥased maşrıḳ-ı şems-i ‘uzmâ
3. Mağribe gitmiş-idi cediti Ḥicāz’dan çünki
Zulm-i Ḥaccāc ile tağılmış idiler şürefâ
4. Peder-i muḥteremi Ḥazret-i Seyyid ‘Alî’ye
Hâtif-i ğaybdan irişdi nidâ bu gūnâ
5. Mekke’ye ‘azm iderek anda tavaṭṭun idesiz
Sizlere şân-ı ‘azîm olsa gerekdür peydâ
6. Oradan Mekke’ye geldi iki maḥdûmı ile
Biri o diğeri Seyyid Ḥasan oldu inşâ
7. Ḥayli müddet oturup Seyyid ‘Alî itdi vefât
Ḳabri anıñ da Mu‘allâ’da olur feyż-efzâ
8. Dâderi Ḥazret-i Seyyid Ḥasan ekber sinnen
Kendü necli ile birlikde okutdı ḥaḳḳâ

9. Bedevî dinmek ile oldu mülakḳab çünki
Rûyın örterdi bahâdırlığı da bî-hemtâ
10. Altı yüz otuz üçüncü senede üç kerre
Hâtif itdi Bedevî Hâzreti'ne böyle nidâ
11. Şarkâ andan daḥı Tāntâ'ya ki Mısr'a tâb'ı
Gidesin anda türâbıñla maḳâmıñ zîrâ
12. İtdi teşrîf 'Irâḳ'a oradan da Mısr'a
Ba'dehû ḳarye-i Tāntâ'ya olup nûr-ārâ
13. İtdi bir beyt suṭûhında ḳarâr on iki yıl
İḥtilâṭ itmeyerek eyledi 'uzlet icrâ
14. Hâzret-i İbn-i Hacer ḥâfız ü şâriḥ meşhûr
İtdi evşâfını bu vech-ile naḳl ü inbâ
15. Ki suṭûḥ üzre mürûr eyler idi kırk günler
Yimez içmez idi bozmazdı vuṣû'ı aşlâ
16. Şoñra Feyşâ dinilen ḳaryeye teşrîf iderek
Evliyâdan iki zât oldılar ülfet-efzâ
17. Birisi 'Abd-i Mecîd idi biri 'Abdü'l-'âl
'İşk ile 'Abd-i Mecîd evvel idüp azm-i beḳâ
18. Bedevî Hâzreti'ne ḥıdmet ile 'Abdü'l-'âl

Rihletinde yerine oldu alife hattā

19. Feyz-i ‘ālisi ile yek nazar itdükde o da

Sāliki mürşid-i kāmil buyururdu aqqā

20. İrtihālinde civārında defn olmuşdur

Ğabri anıñ da ziyāretgeh-i pür-feyz-i Ğudā

21. Müntesib olana dinmekde suṭūhı dağı kim

Ol suṭūh olmuş-idi kân-ı füyüzāt-ı u‘lā

22. Vaşfi eflāk-i sūṭūhiyle de güncide degil

Dün olur adrine nisbet ile anlar zīrā

23. Melik-i Zāhir-i Baybars idi Mısr’ın şāhı

İtdi ta‘zīm cenāb-ı Bedevî’yi ifā

24. Kendü ol şāh-ı aḳıķiye iderdi ıdmet

Ğālî olmaz idi Tanṭā’da ziyāretten aña

25. Bedevî Ğazreti’ni münkir olan zerre adar

Ğalmayup nām ü nişānı olur elbet imḥā

26. Tal‘at-ı eşrefi beş yüz ile ṭoksan dördtür

‘Ömri yetmiş ṭokuz idi diyü olmuş inşā

27. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da

Ümmeti üzre dağı ide şalātı Mevlā

28. Nigeh-i feyze Kemāl'i daḥı mazḥar iderek
Eylesün ni'et-i dāreyn ile Yezdān iḥyā

(m. 36) 46

Ḥazret-i Aḥmed-i Ḥayālī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün) (fa'lün)

1. Ḥazret-i Molla Ḥayālī-i feẓā'il-ārā
İsmi Aḥmed idi ḥulḳı da ḥamīd ü ra'nā
2. Nezd-i vālidde daḥı eyledi 'ilmi taḥṣīl
Pederi ḥākim-i şer'ī idi ismi Mūsā
3. Başka yerlerde de kesb eyleyerek neşr iderek
Dillere itdi o da āb-ı ḥayātı icrā
4. Şoñra İznīḳ'deki medrese tevciḥ oldı
Ḥacca niyyet iderek kılmış-idi isti'fā
5. Oldı ısrār deḡışmem didi ben bu seferi
İtse de salṭanatın baña Şehenşāh' i'tā
6. Ḥazret-i Fātiḥ-i zīşān idi evreng-nişin
İtdirüp anda vekālet ile dersi ifā
7. 'Avdet itdükde anıñ nūr-ı 'ulūmiyle zihī
Oldı ol medrese ḡıbtageh-i eflāk-ı 'ulā
8. Didi bir zāt iki yıl ṭurup ol medresede

Görmedim dıhık ü laṭife ider anı aṣlā

9. Pek güzel ḥāṣiyesi şerḥ-i ‘akā’id üzre

Başka te’lifleri de var ki cemī‘ān ra‘nā

10. İnfikāk itmez idi ‘ilm ü ‘ibādetden hiç

Baḥş-i ‘ilm olmayıcaḳ söylemez idi ḳaṭ‘ā

11. Bir ḫalīfesi aña Ḥazret-i Zeyne’ddīn’iñ

Zikri telḳīn ile bāṭınca da oldı a‘lā

12. Riḫleti ḳanḡısına oldıḡıdur ḡayr-ı şarīḫ

Otuz üç sinn-i şerīfi diyü olmiş imlā

13. Mefḫar-i ‘ālem ile āline aṣḫābına da

Ümmeti üzre daḡı ide şalātı Mevlā

14. Ḥā’iz-i ‘ilm ü kemāl ola Kemāl-i ‘āciz

Ḥaḳ kemāl-i keremi ile ide kām-revā

(m. 37) 47

Ḥazret-i Aḫmedi’ş-Şehīr be-İbn-i Kemāl Paşa Revveḫa’llāhu Rūḫahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı fāzıl-ı meşhūrter İbn-i Kemāl Paşa

Ki ismi Molla Şemse’ddīn Aḫmed fāzıl-ı yektā

2. Süleymān vālidı idi Kemāl Paşa daḡı ceddi

Büyürken ‘izz ü nāz ile buyurdı ihtimām icrā

3. Oğuyup hayli şöñra olmuş iken ‘askere mülhak
Yine tekrār sa‘y-i ‘ilme bā‘iş oldu bu gūnā
4. Efāzıldan biri itdi tefevvuk bir büyük mīre
Düşündi ‘askerīde olamam ol mīrden a‘lā
5. İdince gayret öyle ‘ālim olmak emr-i mümkindür
Diyüp itdi o fāzıldan yine taḥṣīli pek ra‘nā
6. Nice nice efāzıldan da iḥrāz-ı ‘ulūm itdi
Buyurdu neşrini kendü daḥı āb-ı hayāt-āsā
7. Edirne ehli dersinde görince nūr-ı taḫrīrin
Didiler lū‘lū’-i yektā odur ne dimeli ḥaḫḫā
8. Żiyā-yı feyżi müftiyyü’l-enām olmaḫla bi’t-ta‘mīm
Semānıñ ğıbṭaḡāhı oldu burc-ı mesned-i fetvā
9. Tıtururken anda cismin ebr u mevt itmisse de mestūr
Yine envār-ı te’līfātına gelmez zevāl aṣlā
10. Bütün evḫātını şarf eylemişdi tuḫfe-i ‘ilme
Hemān sermāye-i efkārını ĩrād idüp aña
11. Yüze yaklaştı taṣnīfātı envā-i fūnūn üzre
‘Ulūm erbābınıñ yüzi şuyı dinmek olur aḫrā
12. Füyūzın ehl-i İslām buldı İslāmbol’da da pek çok
Tokuz yüz kırk tāriḫ-i vefātı oluyor inbā

13. Yavuz Sultân Selîm Hân'ın libâsı üstine bir gün

Anın altında esbiñ pâyî çâmûr eyledi ilqâ

14. Didi ol şâh-ı a'zam cismime örtüyle fevtime

Teberrük eylerim kabrimde ben bu tîn ile zîrâ

15. Şeh-i kevneyne cümle âl ü sahb ü ümmeti üzre

Şalât-ı bî-'aded olsun *kemâ yerzâ bihe'l-Mevlâ*

16. Kemâl-i 'âciziñ evlâdınıñ da her birini Hâk

Kemâl-i 'ilm ü feyze ide nâ'il künye-dâş-âsâ

(m. 38) 48

**Hâzret-i İsmâ'îl-i Keyyâl ü Hândân-ı Kerâmet-'Unvânî Qaddesa'llâhu Te'âlâ
Esrarâhum**

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün)

(fa'îlün)

1. Âl-i Keyyâl'e olan feyz-i Hudâ lâ-yuḥşâ

Keyli eflâk dahı olsa şığışmaz ḥaḳḳâ

2. Cedd-i a'lâlarınıñ ismi idi İsmâ'îl

Şoñra Keyyâl ile tavşîf olındı zîrâ

3. Қаһт olup ba'zı maḥallerde zaḥîre için

Haleb eṭrâfına gelmiş idi tüccâr evfâ

4. Geldi ol zâtıñ oturdığı köye bir taḳımı

Ba'zı nâdân anı gösterdi idüp istihzâ

5. Münzevî olduğunu gördi gelüp tâcirler
Hiç zaḥîre eşeri olmadığı da eclā
6. Lîk bâ-izn-i Hudā nuṭkı şeref-şâdır olup
Keyller ḥâki alup itdi çuvala ilḳā
7. Ḥâki alduḳda hemân hınṭa olup içinde
Oldı çuvallarınıñ cümlesi böyle emlā
8. Medfen-i pâki o köydür adıdur Tırmebe
Ḥândânı oluyor kân-ı kerāmet-pîrā
9. Birisi dā'im anıñ cezbe-i Ḥaḳ'da bulunur
Rihletinde oluyor yine birinde peydā
10. Şām'da ğayri maḥallerde daḥı varanlar
Ḥaleb içinde birin bulmuş-idik mihr-āsā
11. Ğavş-ı Geylāni gibi ismi de 'Abdu'l-Ḳādir
Çok kerāmetleri meşhūdımız oldu ḥaḳḳā
12. Ḥaleb'e biñ iki yüz elli sekizde varılup
Dest-i 'ālîsini teḳbîli naşîb itdi Hudā
13. Ḥāfiyen gezmek ile aldı ayağından tıyn
Şemm idüp gördüm anı miskden el-ḥaḳ a'lā
14. Oldı bir ḳātil içün diyyete teşvîḳ vereşe

Didiler istemeziz olsa zeheble dnyā

15. Kātil mmīdi kesp ismini ağırdı anıñ

Cz'ī şeyle vereşe diyyete gsterdi rızā

16. Bir yetīm olmış iken 'illet-i fitķa dār

Kucağına alıcaķ klmamış 'illet aşıā

17. Cezbeden evvel  soñra da kerāmetleri ok

Grmış olan daķı ok bunda olamaz iķā

18. Cezbeden evvel olandan da birin naķl idelim

Bulunup grmış olanlar didiler bu gnā

19. Bir gice nice zevāt anıñ ile oturduk

Ertesi gn maķar iķn olacaķ idi du'a

20. Grinr idi ncm olmayup ebruñ eķeri

O hemān itdi du'a oldu maķar luķf-ı Hdā

21. İrtihāli senesi biñ iki yz seksen bir

Kabri ķehr-i Hleb iķinde o da kān-āsā

22. Anlarıñ feyzi irer hirresine bile didi

Naķşibendī'de mceddid bulınan Mevlānā

23. D-kevn iķre dşp altunlu fesi bir ocuğñ

Anlarıñ hirresi ķuyıyı iderdi ĩmā

24. Arkasından gidilüp bi're kılındukda nazar
Fes içinde bulunup itdi tebeyyün haqqā
25. Pederim kaç'-ı ümîd eyleyerek deryāda
Âl-i Keyyāl'e nidā eyleyecek buldı rehā
26. Haleb içinde de soñra dahı her yerde hemān
Feyz-i himmetleridür cümlemize kām-resā
27. Seyyid Aḥmed ki odur İbn-i Rufā'î meşhūr
Varıyor nesl ü tarīkatce de Keyyāl aña
28. Mefḥar-i 'ālem ile āline aşḥābına da
Ümmeti üzre dahı ide şalātı Mevlā
29. Ḥāk-i aḥḳar ise de ḳadr-i Kemāl-i nā-çiz
Feyz-i pākī ile Ḥaḳ anı da ḳılsun i'lā

(m. 39) 49

Ḥazret-i Molla Gūrānī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Cenāb-ı Molla Gūrānī idi āb-ı ḥayāt-āsā
Ḳulūbı itdi iḥyā feyz-i 'ilm ü faẓl ile zirā
2. 'Ulūmuñ Mısr içinde eyleyüp taḥşiline himmet
Buyurdı ders-i 'ām ü ḥaş ile neşri o da icrā
3. Görüp Molla Yegān Sulṭān Murād'a geldi birlikde
Anıñ da itdi 'ilm ile yegāne oldıḡın inbā

4. Oquyamaz idi şehzādesi Fātiḥ Muḥammed Ḥān
Güherveş ‘ilmi buldırdı aña Gūrānī kân-āsā
5. Cülüsında vezīr itmek dilerdi itdi istinkāf
Didi tāliblerin me’yūs itmekdür baña i’tā
6. Egerçi Qāzī‘asker itdi soñra olaraq muğber
Gidüp Mısr’a yine teşrīfini itmişdi istid‘ā
7. Burakmamağ dilerdi Qaytbāy sultān-ı Mısr idi
Didi olmaz iki şāha ḥuşūmet olmasun peydā
8. Egerçi sende ḥürmet eyledik ammā ki anıñla
Veledle vālidin ḥubbı gibidür ḥubbumuz ḥaqqā
9. Yine ta‘zīm ü tekrīm itdi pek çok Ḥazret-i Fātiḥ
Buyurdu cāh-ı fetvāya dağı ol mihri nūr-efzā
10. Bu eşnāda idüp Seb‘ü’l-meşānīyi zihī tefsīr
Buḥārī-i şerīf üzre dağı bir şerḥi var a‘lā
11. İ‘bādat ile te’līfāt ü fetvā ile neşr için
Bütün evḳatı şarf itdi muvaffağ eyledi Mevlā
12. Qırā’at ‘ilmini hem ‘ilm-i tefsīr ü ḥadīşı de
Okudup eyledi nice zevātı kāmīl ü dānā
13. Anıñla ehl-i İslām buldı İslāmbol’da çok feyzi

Nesīm-i himmet-ile oldı faẓlıñ gülşeni ihyā

14. Kılup yatsu namāzın bed' idüp Qur'ân-ı zîşâna

Şalât-ı fecre dek her şeb tilâvet eyledi haqqâ

15. Sekiz yüz toksan üçde itdi İslâmbol'da riḥlet

Vefâtı kışşası taḥrîr olınmış işte bu gūnā

16. Şalât-ı şubḥ u işrâkı kılup şâğ yanına yatup

Didi baña oqunsun 'aşra dek Qur'ân-ı feyz-ārā

17. Şalât-ı zuhrı ĩmā ile kıldı nuşḥı da itdi

Buyurmakda idi vaqt-i ezân-ı 'aşrı istinbā

18. Ezân-ı 'aşrda Allāhu ekber dindigi ānda

O da tevḥîd ile rûḥın behište eyledi isrā

19. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre

Şalât-ı bî-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*

20. Ğurûb itdükde de 'ömrüm ide zıkr-i Hudā işrāk

Kemāl olsun kemāl-i feyz-i dāreyn ile de ihyā

(m. 40) 50

Ḥazret-i Şāriḥ-i Meşnevî İsmā'îl Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün)

(fa'îlün)

1. Evliyā içre ekābirden idi mihr-āsā

Meşnevî şāriḥi ḥazretleri bā-feyz ü 'ulā

2. Mevlidi Anḳara'dur ismi idi İsmā'īl
O da hem-nāmı gibi şādık ü marziyy-i Hudā
3. Mevlevī sikkesini evvel idüp sermāye
Meşnevī kenzine kıldı anı ḥāzin Mevlā
4. Öyle gencūr ki iḥsān ider me'zūndur
Olmaz ol kenz-i füyūzāta nihāyet ašlā
5. İhtimām esbi ile eyledi tekmi'l-i ṭarīḳ
Şehr-i taḥḳīḳe varup menzili oldu esnā
6. Ehl-i İslām bulur feyzini İslāmbol'da
Kıldı Hāḳ baḥr-ı kerāmāt ü reşādet-efzā
7. Meşnevī-ḥvān olarak ḥvān-ı füyūzātı için
Oldı dil-sīr-i ni'am ḥāzır olanlar ḥaḳḳā
8. Ğalaṭa'da oḳudup şerḥini de koydı eşer
Oḳuyanlar ğalaṭı itmemek için ebedā
9. Biñ kırk bir senesi beyt-i behiştı daḥı Hāḳ
Şerḥ ü feth eylererek eyledi anı ivā¹¹⁸
10. Kāle bābında olan Mevlevī dergāhında
Türbesi feyz ile züvvārını eyler a'lā

¹¹⁸ Bu mısırda vezin bozuktur.

11. Mefh ar-i ‘ alem ile  aline a   bına da
Ümmeti üzre dağı ide   al tı Mevl 

12. Günce-i  alb-i Kem l’i dağı  er  eyleyerek
 a  nes m-i keremiyle ide verd-i ra n 

(m. 41) 51

   ret-i   veys ’l- aran  Revve a’l ahu Te  l  R  ah 

Fe il t n / fe il t n / fe il t n / fe il n

(F  il t n) (fa l n)

1. Vaşf olur işte   veys ’l- aran  bu g n 
 ey -i ‘Ağır kit bında dağı misk- s 
2. Buyurur Fa r-i r s l   mmetim içre bir z t
 idecek   mmetime nice  ef  at icr 
3. Ki Rab  a v  Mu arra’daki   tr n üzre
Bulunan  a r gibi ol dağı olmaz i   
4.  orılınca didi kim ismi Üveys olup anın
Yemen ilinde  aran  aryesid r mesken a n 
5. Beni g rmeklige gelmez iderek   l g lebe
Sebeb-i d geri de m derid r n -b n 
6. Anda r  ilik idüp v lidesine bağıyor
Öyle ba maklı ı da  er -i  er fi  f 
7. Gerçi  idd   ile ‘O m n anı görmezler

Lîk ‘Ömer ile ‘Alî görüşecekler haqqā

8. Sağ yanında beyāz hāl olarak akçe kadar
Şa‘r-ı çok gögdesiniñ ola selāmım inbā
9. Diyesiz ümmetime hayr du‘ā itmesini
Buyurup hırka-i ‘ulyāsını kıldı ihdā
10. ‘Ömer ü Haydar-ı Kerrār Hāzerātı soñra
Görüp ol bürde-i pür-feyzi de kıldı i‘tā
11. İbtidā itdi du‘ā soñra giyüp söyledi kim
Hırka-i ‘āliyyesi hürmeti ile Mevlā
12. Şa‘r-ı şütrān Rabi‘a vü Muḍarra deñlü
Mücrim-i ümmeti gufrān ile kıldı ihyā
13. Buyurur idi gerekdür kişi nā’im olıcağ
Yaşdığı altına mevti ide her şeb ilkā
14. Dīdeyi fetḥ idicek pīş-i nazarda tursun
Enbiyā riḥletidür herkese nuşḥ-ı aqvā
15. Hük-m-i Qur’ān’ı tutup itmemeli pendı dirîğ
Kendü her rûz ü şeb eylerdi ‘ibādâtı edā
16. Üç gün aç gezmiş-iken yolda bulınca zehebi
Almayup ekl idecek oldı giyāhi ammā

17. Şalkımından tutup ağzıyla ğanim hürmayı

Nuṭka gelmekle didi kıldı saña Hâk isrâ

18. Kendüye hâne daḥı baḥş olup istemedi

Aṭılan eskileri cismine kıldı iksâ

19. Dâ'imâ şâ'im idi cüz'ice iftâr iderek

Ḳalsa bir şey'i taşadduḳ buyururdu ḥaḳḳâ

20. Çünki bir sinn-i nebî oldu ğazâ içre şehîd

Ḳıldı 'aşk-ile otuz iki dişin peyrev aña

21. İde anlarla feleklerde melekler tesbîḥ

Otuz üç olmuş-[idi]¹¹⁹ her biri dürr-i yektâ

22. Anları gevher-i iklîl-i füyûzât iderek

Şühedâ tâcını Hâk kıldı güneşden a'lâ

23. Kendü de oldu şehîd vak'a-i Şıffîn içre

Oraya 'azmi olur böyle beyân ü inşâ

24. Hâzret-i Haydar-ı Kerrâr yigirmi biñ zât

Bize imdâda gelürler didi bildirdi Hudâ

25. Şayılup cümlesi de geldi birisi noḳşân

Soñra gelmişdi o pek pîr ü piyâde zirâ

26. Görüşüp maḳşadı ḥıdmetle şehâdet idüñiz

¹¹⁹ Ölçü gereği "idi" okundu.

Hem Üveysü'l-Ḳaranī oldığın itdi inbā

27. Tābi'ın içre muḥaḳḳaḳ anı efḍal diyerek
Ḥazret-i Faḥr-i rüsül itdi yine medḥ ü şenā

28. Meḥḥar-i 'ālem ile āline aşḥābına da
Ümmeti üzre daḥı ide şalātı Mevlā

29. Ḥaḳ Kemāl'i de o şa'rıñ 'adediyle şaysun
Neşr ü şî'r ile ider 'afv ü kerem istid'ā

(m. 42) 52

Ḥazret-i Bişr-i Ḥāfī Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Bişr-i Ḥāfī daḥı bulmış idi sür'atle 'alā
Şeh-süvār ana da maḥsūd idi nūr-āsā
2. Künyesi iki Ebü'n-Naşr ü Ebü'l-Ḥāriş'dür
Merve'dür mevlidi Baḡdād'ı buyurdı süknā
3. Süllem-i feyze şu'ūd eyledi maḥviyyet ile
Arza pā-püş ile başmaḳdan idüp istihyā
4. Pāyi mekşüf idügi-çün iderek Ḥaḳ maḥfūz
Hîç zuḳaḳlarda devābb itmedi baḥsi ilḳā
5. Şuleḥādan biriniñ revş idicek ḥayvānı
Aḡladı bildi ki Bişr eyledi 'azm-i 'uḳbā

6. Evvel-i hâli ile tevbe vü bed'î-i feyzi
Yine mevşûk olarak böyle olındı inşâ
7. Ki evâ'ilde zu'ka'da gezerek mestâne
Buldu bir kâğıdı Hâk ismi olınmış imlâ
8. Cây-i ta'zîme koyup eyledi ta'tîr anı
Ol gice Hâk-ı celîlde görildi rü'yâ
9. Evliyâ içre yine kadri büyük bir zâtı
Kıldı me'mûr Hudâ böylece tebşîre aña
10. 'İzzetim hakkı dü-'âlemde mükâfât iderim
İtdi ta'zîmi benim ismime çün hüsni edâ
11. İşbu rü'yâyı o şeb görmiş-idi üç def'a
Celb idüp söyleyicek tevbeyi kıldı îfâ
12. İbn-i Hanbel ile meşhûr İmâm-ı Aḥmed
Şoḥbet-i Bişr ile bulurdu füyûz-ı 'uzmâ
13. Ba'zı tilmîzleri ta'rîz idicek virdi cevâb
Ki odur ma'rifetu'llâhda benden dānâ
14. Didi bir zât-ı mu'allâ ki cenâb-ı Hızr'a
Şâfi'î vü Aḥmed ü Bişr'i ben idüp istinbâ
15. Hızr-ı zîşân didi Şâfi'î evtâddandur

İbn-i H̱anbel daḥı şıddik diyü kıldı şenā

16. Rütbe-i Bişr'i bu şüret ile vaşf eyledi kim
Kendüden şöıra bulunmasa gerekdür hemtā

17. İbn-i H̱anbel yanına geldi Zâ'ife H̱ātūn
Didi bir mes'ele ḥallen iderim istid'ā

18. Giçdi ḥuddām-ı ḥalīfe evimiñ yanından
Ellerinde bulunan meş'aleden geldi ziyā

19. O ziyāda bir iki rişte pamuk çekmiş-idim
Cā'iz olur mı diyü şübḥāyı itdim peydā

20. İbn-i H̱anbel buyurup kim idügin istifsār
İtdi hemşire-i Bişr olduğunu çün inbā

21. O imām-ı şeref-ārā didi meşkük-i ta'ām
Olsa hiç dāderiñiñ desti irişmezdi aña

22. İktidā kıl aña kim H̱aḫ seni de ḥıfz eyler
Destiñ olmaz bu mişüllü işe münḳād saña

23. İki yüz ile yigirmi yedi sāl-i fevti
Ḳabr-i 'ālisi de Baḡdād'a füyüzāt-efzā

24. Mefḥar-i 'ālem ile āline aşḥābına da
Ümmeti üzre daḥı ide şalātı Mevlā

25. Hâk Kemâl'i dahı mahfûz-ı ma'âşî itsün
Rişte-i 'ömri rızâsında giçirdüp ebedâ

(m. 43) 53

Hâzret-i Hâcî Bektâş-ı Velî Kaddesa'llâhu Te'âlâ Sırrahû

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1. Hâcî Bektâş-ı Velî Hâzreti'niñ bu gūnâ
Olıyor vaşf-ı mu'allâsı beyân ü inbâ
2. Çok kerâmetleri zâhir olarak türbesi de
Da'avât için icâbetiñe Rabb-ı dānâ
3. Ba'zı mülhid geçinür aña mürîdiz diyerek
Anları hiç kabûl itmedigidür eclâ
4. Ki 'avāmıñ bile kıldığı şalât-ı hamse
Nice mümkün ki havâş içre ola terk aşlâ
5. Haml olur tayy-i mekân ile edâ itmesine
Ger dimiş ise namâzım benim olındı edâ
6. Cezbede olmayıcak her ne kadar olsa büyük
Yine her zât şerî'atle mükellef haqqâ
7. Şer'iniñ hükmini bâkî diyü manşûş idicek
Hiç anıñ gayrını ilhâm ider mi Mevlâ
8. Şavt-ı hâtif gibi olsa yine şeytânîdür

Cüz'ice şer'a muğâyir olarak gelse nidâ

9. Şer'a toğunmayan ilhâmda degil ğayra delîl

Kime olmuş ise ancak ki olur hüccet aña

10. Salţanatda idi Sultân Murâd-ı evvel

Hâcî Bektâş-ı Velî eyleyicek 'azm-i beķâ

11. Sâl-i hicret yedi yüz altmışı giçmiş oluyor

Bulmadım riĥleti târiĥini mażbûţ ammâ

12. Kâbri Kırşehrî civârındaki Türkmen içre

Ŧurđı bed mezheb olan kimseler anda ĥâlâ

13. Zulemât içre anıñ mişli olur âb-ı ĥayât

Hâle içinde meh ü mihre de beñzer ĥaķķâ

14. Hîç ĥâr içre bulınmaķla ĥalel bulmaz gül

Yine şevķiyle hezârân hezâr nağme-fezâ

15. Kâbri 'âlîsini rü'yâda ziyâret itdim

Gördiğim üzre imiş kıldı görenler inbâ

16. Meĥar-i 'âlem ile âline aşĥâbına da

Ümmeti üzre daĥı ide şalâtı Mevlâ

17. Mübtelâ itmeye bed meşreb ü bed mezhebe Hâķ

Hıfz ü luĥfıyla Kemâl'i daĥı kılsun ihyâ

(m. 44) 54

Ḥazret-i Behlül-i Dānā Velī Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Ḥazret-i Behlül-i Dānā-yı füyūzāt ihtivā
Burc-ı 'ālī-i kerāmet üzre mihr-i pür-ziyā
2. İbn-i 'ammi idi Hārūn-ı Reşīd'in līkin o
Terk-i dünyā ile oldu Şāh-ı iqlīm-i beḳā
3. Halkın 'ibret alması-çün çārsūda oturup
Bir dükānı açdı meyt-i başların koydı aña
4. Geldi Hārūn-ı Reşīd fī'atlerin itdi su'āl
Birbirinden fark-ı küllī ile dimişdi bahā
5. Hikmetiñ şordukda üç re'siñ kulağı içine
Kum koyup tıldı birine olmadı aşlā heba
6. Diğeriniñ bir kulağından duḥūl itmişse de
Bir kulağından çıkup bulmazdı içinde beḳā
7. Gūşına bile duḥūli itmedi üçincinin
Didi Behlül böyle dinlerlerdi pend olsa edā
8. Çok kerāmāt ü neşāyı ile meşhūr-ı ciḥān
Ḳabri de Bağdād'da kân-ı füyūzāt-ı 'ulā
9. Meḫar-i kevneyne āl ü şahbına mü'minlere
Haḳ şalāt ile selāmı eylesün bī-intihā

10. Baħr-i na‘tı söylerim sâhilde ƣaldım ise de
Reml-i nuşh ile Kemāl’i pür-füyûz itsün Hudā

(m. 45) 55

Ĥazret-i Ĥacı Bayrām-ı Velī Ƙaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Ĥacı Bayrām-ı Velī pīr-i ƣarīƣat-pīrā
‘İde tercīh olunur feyzi tükenmez ebedā
2. Şolfaşıl Anƣara ƣurbında olup mevlididür
‘İlmi ‘aƣlī ile naƣlīde kemāli eclā
3. Anƣara içre müderris olarak medreseye
Eyledi şoñra ferāƣatle sülūki ifā
4. Mürşidi Ĥazret-i Ĥāmid ki velīler içre
Aƣsarāyī dinilür ol daħı mācid ƣaƣƣā
5. Kendünün himmeti de ‘ayn-i zülāl-i irşād
Nüş idenler iki ‘ālemde olurlar ihyā
6. İtdi efrūşeyi bir ānda hemān Anƣara’dan
‘Arafāt’a getürüp kendü yediyle i‘tā
7. Arz ü eflāke irer şems ü başar nūrına tīz
Evliyā içre ekābirden idi nūr-āsā

8. ‘Azm-i cennet-i ‘alā eyleyerek Anḳara’da
Türbe-i ‘āliyyesi bāğ-ı ‘aṭāyā-yı Ḥudā

9. Ya‘nī Engūri’de engūr-i füyūzātından
Mey-i imdād oluyor zā’irine neş’e-fezā

10. Meḥḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da
Ümmeti üzre daḥı ide şalātı Mevlā

11. Nefsi imsāk iderek rûze-i zühd ile Kemāl
‘İd-i feyze irişüp ola hemān kām-revā

(m. 45) 56

Ḥazret-i Zü’n-Nün-ı Mısrî Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Şehir-i evliyā Zü’n-Nün-ı Mısrî āftāb-āsā
Ebü’l-feyz ismi Şevbān bin İbrāhīm olur inşā
2. İmām Mālīk’iñ tilmizi hem de mezhebindendür
Muvattā’-nām kitābın okudı hıfz eyledi ḥattā
3. Buyurdı şeyḥ-i İslām böylece evşāfını irād
İmām-ı vaḳt idi Zü’n-Nün ṭarīḳ ehline feyż-efzā
4. Hem itmişdür işārāt-ı ḥaḳāik cümleden aḳdem
Cüneyd itmişdi andan şoñraca tertīb ile imlā
5. Buyurdı kendü gördüm düşdi a‘mā olarak bir kuş
Zemīn şaḳḳ olarak iki çanak oldu hemān peydā

6. Birisi āb ile memlū birisi de ʔolı sūsām
Kuşuñ öñine vardı ekl ü şürbi eyledi icrā
7. Hemān anı görince her umūr-ı Hakk’a bi’t-tefviz
Çeküp el māsivādan tevbeyi de eyledim ifā
8. Didi hem ‘izzetiñ a‘lāsı züll-i nefsi bilmekdür
Hicābıñ [gizlusi]¹²⁰ aqvāsı nefsiñ re’yidür hakkā
9. Hudā’nıñ zātını fikr eylemek cehl ü işāret şirk
Haķıķı ma‘rifet hayret diyü eyler idi inbā
10. İki dürlü olur hayret biri cehl ü dalāletdür
Biri maķbül hayretdür ki ‘irfān oluyor maķzā
11. Vefātı Mısr içinde iki yüz kırķ beşde olmışdı
Görildi hın-i fevtinde daķı bu vech-ile eclā
12. Hevā hār oldığından na‘ş-ı pākī naķl olur iken
Cenāh-ı sebz ile kuşlar idüp halka zülāl ilķā
13. Olinca kabrine vāşıl görünmez oldu ol murģān
Bulındı irtesi gün böyle olmuş kabrine inşā
14. Ki Zü’n-Nün’dur Habību’llāh ü şevķ ile Katīlu’llāh
Görildi hafr olındukça yine yazılı ol gūnā

¹²⁰ Eserde “gizlusi vü” şeklinde yazılmıştır.

15. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

16. Kemāl’i eylesün ‘irfān ü feyziyle Hudā şādān
Hicāb-ı re’y-i nefsinden halāş ile ide ihyā

(m. 46) 57

Hazret-i İmām-ı Ca‘fer-i Şādık Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. İmām-ı pür-şerāfet Ca‘fer-i Şādık daḥı ḥaḳḳā
Kerāmet āsmānı üzre oldı mihr-i feyz-ārā
2. Buyurmuşdur şevābı üç hışāl itmām eyler kim
Biri anı muşagḡar görmelidür idicek ifā
3. Biri setr eylemeklikdür biri ta‘cıl itmekdür
Olur bunlar ile ḳadr-i meşūbāt irtikā-pīrā
4. Didi dünyā egerçi eylese iḳbāl bir şaḥṣa
İder gayrında ḥüsniyyātını ol ādeme i‘ṭā
5. Olinca münḳalib idbāra anıñ kendü nefsinde
Ne ḥüsniyyāt bulısa anları bile ider imḥā
6. Buyurdı itmeyin ekli bir insānıñ yedinden kim
Olup açlıkda evvel toḳlığı soñra ola peydā
7. Daḥı mü’mınleriñ mekrūh fi‘lin itmeli te’vıl
Aña envā’-ı seb’iñ üzre te’vılâtı bi’l-icrā

8. Bulunmazsa yine te'vîl olur ammā ki ben bilmem
Dinilmek ile de kılmışdı nuşh ü pendî nūr-āsā
9. Lüzūmı olsa bir şey'in du'ā itdikte Mevlā'dan
Bulurdı anı ceybinde olunmuş der-‘aķab i‘tā
10. Buyurdı rızķı az olan ide teķşîr istiġfār
Daķı bir nuşhı da olmuş idi böyle ziyā-baķşā
11. Ki ebvāb-ı selāţine dūķūlı eylemez ise
Faķîh olan zevāt olur emîn-i enbiyā haķķā
12. Du'ā itdi ẓahîr eyle benî faķr ehline yā Rab
Ne varsa bende mecmū'ı da luţfuñ olduġı eclā
13. Görüp bir ķavmi şordı ekberîn bir kes benim didi
Buyurdı öyle olsa ger benim dimez idiñ aşlā
14. Bakî' de Kûbbe-i 'Abbās'da medfûn olmuşdur
Vefâtı oluyor yüz kırķ sekiz sālî diyü inbā
15. Muĥammed Bāķır'ın şulb-i şerîfinden tûlû' itdi
Füyûzı her biriniñ âfiţāba oldu nūr-efzā
16. Şeh-i kevneyne cümle āl u şaķb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
17. Penāhım āl-i 'ālîşān-ı Sultān-ı risāletdür

Kemāl ol ḥānedāna ilticādur feyż-i lā-yuḥşā

(m. 47) 58

Ḥazret-i Ca'fer-i Şiblî Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün) (fa'lün)

1. Ca'fer-i Şiblî Ebū Bekr-i füyüzāt-efzā

Evliyā içre ekābirden o da mihr-āsā

2. Mevlidi Mısr olarak menşe'i Bağdād idi

Nefeḥāt içre olur vaşfi bu gūnā imlā

3. İctihād şāhibidür fikh ü ḥadīs 'ilminde

Mezhebi Mālikî'dür mālîk-i irşād u 'ulā

4. Buyurur Ḥaḳḳ-ı celīlinde Cüneyd'i emced

*Min 'uyūni's-Samedāniyye*¹²¹ diyü medḥ ü şenā

5. Daḥı her kavm için tāc-ı mübāḥāt olur

Şiblî'dür tācı bu kavmiñ diyü oldı inbā

6. Cezbe-i Ḥaḳ ile gāh oldı cünūna nisbet

Ḥaḳadur ḥaḳa-i ḳalbim didi ol merd-i Ḥudā

7. Sā'iliñ mükrim için gördi şenāsın didi kim

Luṭf-ı maḥlūḳa teşekkür olıcaḳ bu gūnā

8. Mükrim ü sā'ilede luṭf-ı ḥaḳîḳî Ḥaḳ'dan

¹²¹Arapça: “Allah’ın lütuf kaynaklarından.”

Şükr-i ihsânını mümkün olamaz hiç edâ

9. Tîn yemek istedi şahrâda ağacı itdi

Bir Yahūdî'niñ idügin hemân ihbâr ü nidâ

10. Şer' ü sünnetde devâmı idi bir rütbede kim

Muhtażarken idicek aḥz-ı vuzûyı icrâ

11. Liḥye taḥlîlin unutmış idi der-ḥâtır idüp

Anı da eyledi ol ānda tekrâr îfâ

12. Cum'aya gider iken böyle buyurdi bir zât

Ki yarın Şiblî baña lâzım olacak ḥaḳḳâ

13. Ol gice fevt olarak ğasline herkes anı

İntihâb eyledi da'vetcıyi kıldı isrâ

14. Da'vete gitmiş olan kimse henüz söylemeden

İrtihâl itdi mi Şiblî diyü geldükde nidâ

15. Bilmez imiş anı da'vetcı nazar itdigi o

Cum'aya gider iken gördigi zât-ı ra'nâ

16. Nice bildigini şordukda cevâben didi kim

Şiblî'nin bildigi 'âlemden olındı inbâ

17. Riḥleti üç yüz otuz dört senesi Bağdâd'da

'Ömr-i pür-feyzi olur seb' ü semânın inşâ

18. Mefhar-i ‘âlem ile âline aşhâbına da
Ümmeti üzre dağı ide şalâtı Mevlâ

19. Şer‘ ü sünnetde Kemâl’i de muvaffak iderek
Ser-i mü eylesün Hâzret-i Allâh cüda

(m. 48) 59

Hâzret-i Cüneyd-i Bağdâdî Revveha’llâhu Te‘âlâ Rûhahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Kibâr-ı evliyâdandur Cüneyd-i pür-himem haqqâ
Anıñ da feyz-i rûhâniyyeti âb-ı hayât-âsâ
2. E’immeniñ imâmı şeyh-i yektâ idi ‘aşrında
Uşûl-ile fûrû’ında ‘ulûmuñ mihr-i nûr-efzâ
3. Varınca hacca gördi anda dört yüz şeyh-i fâzıllar
İderler şükri şerh itmekde çok baḡş ü delîl inbâ
4. Buyurdi lutf-ı Haqq’ı bilmelidür olmayup ‘âşî
Anı ‘işyâna mâye itmemek şükre olur ma‘nâ
5. Didiler âferîn ey nûr-baḡş-ı çeşm-i şiddîkîn
‘İbâdetde dağı ikdâmı olur böylece inşâ
6. Dükânda evveli aḡz ü ‘aṭâ eyler iken bile
Kılardı dört yüz rek‘at namâzı günde bi’l-iḥfâ
7. Dükânı da buraḡdı soñra kırk yıl kâ’imen her şeb
İderdi bir vuzû’ ile ‘aşâ vü şubḡı da ifâ

8. Olinca kırk yıl maḳṣūdı buldum ḥātırası-çün
Göñülden giçdi Ḥaḳ kıldı cevāb-ı pür-‘itāb i‘tā
9. İdüp bu ḥātıra içünde istiğfār ile dā’im
‘İbādetle yine olmakda idi iştiğāl-ārā
10. Ḥasūdānıñ söziyle Şāh-ı ‘aşrı tecrübe içün
Güzel bir cāriye öğretti gizlüce gelüp aña
11. İbā itdikçe işrār eylemişdi cāriye gāyet
Çıķup bir āh yakdı oldı cism-i cāriye ifnā
12. Didi Şāh i‘tizār ile buña yazık degil midür
Buyurdı kırk yıllık sa‘īmi ifnā mıdur aḥrā
13. Muḥarrer böyle Şerḥ-i Meṣnevī dibācesi içre
Ki şer‘iñ zāhirinden de tesāmuḥ itmeyüp ḳaṭ‘ā
14. İrişdi sem‘ine bir gün ki ba‘zı ma‘rifet ehli
İder a‘māli terke ḳābiliyyet rütbesin peydā
15. Buyurdı ḳaṅı ḳavm isḳāṭ-i a‘māle ola zāhib
Olurlar düzd ü zāniler daḥı ol ḳavmden a‘lā
16. Ki Ḥaḳ’dan aḥz-ı a‘māl eyleyüp ‘irfān aşḫābı
Yine a‘māl ile eyler rücū‘-i dergeh-i Mevlā
17. Olurdu cāme-pūş ehl-i ‘ulūmuñ hey’eti üzre

Ki rag̃bet harkayadur hırkaya olmaz diyüp ašlā

18. Şorılduğda taşavvuf didi ‘abdin Hāk idüp meyyit

Yine kendü de ihyā eylemeklikdür anı haqqā

19. İdüp Qur’ān-ı hatmin hatm olurken muşhaf-ı ‘ömri

Buyurdı besmeleyle rūḥ-ı pākin cennete isrā

20. Giderken cism-i pākī bir kebūter cenb-i ṭābūta

Konup gerçi çalışıldı iṭāre itmege ammā

21. Bā-izn-i Hāk kebūter nuṭka geldi böyle didi kim

Beni mismār-ı ‘ışk itmekdedür pā-beste bu gūnā

22. Bugün hem cism-i ‘ālisi ferişteher naşibidür

Eger gavḡā-yı merdüm olmasa uçardı bāz-āsā

23. Vefātı iki yüz toḡsan yedinci sāl-i hicretde

Vücūdı cāmī‘-i ḡarbī-i Bağdād’da füyūz-efzā

24. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeti üzre

Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

25. Kemāl’iñ nāme-i ‘ömri de ḡüsn-i ḡāl ile maḡtūm

Olup fekk olmasun maḡbūl itsün Rabb-ı bī-hemtā

(m. 49) 60

Ḥazret-i Ḥāmid-i Ḳayserī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı Şeyh Hāmid-i Kāyşerī'de toğdı mihr-āsā
Dinilür Aḳsarāyī anda da zīrā ki nūr-efzā
2. 'Ulūm-ı zāhire vü bātına cem' eylemiş idi
Kibār-ı evliyādandur kerāmâtı dahı evfā
3. İdüp evvel Burūsa'da tavaṭṭun ile bey'-i nān
Teyemmün kıldı nās itdi şirāya rağbet-i 'uzmā
4. Görüp meşhūr olan Molla Fenārī Ḥazreti andan
Fenār-ı ḳalbe ḳat ḳat fer bulup itmış idi eclā
5. İdince Bāyezīd Ḥān anda olan cāmi'in itmām
Ṭaleb itdigi içün va'zı birkaç gün idüp icrā
6. Teveccüh gördi nāsdan Aḳsarāy'a eyledi teşrīf
Muşāhib olmış-idi Ḥazret-i Hızr ile de ḥaḳḳā
7. Zira'āt eylemişdi bir mürīdi iki tarlayı
Biri kendüsi içün dīgeri şeyhi içün ammā
8. Anıñ tarlası münbit olmuş-iken Ḥazret-i Şeyh'iñ
Ḥudā'nıñ ḥikmetiyle virmemişdi tarlası aşlā
9. Benim ḳaḅsıdır didi gezer iken cenāb-ı Şeyh
Hicābından mürīdi eyledi pür-ḥāşılın imā
10. Olup pür-ḡam buyurdi kim günahım olmalı çünkü
Benim içün olan tarlada olmuşdur ekin peydā

11. Buyurdu Aḡsarāy'da gülistān-ı cennete teṣrīf
Virür züvvāra kāmı türbesinde Rabb-ı bī-hemtā
12. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
13. Olur memdūḡ iki ‘ālemde ehlu’llāha ḡamidler
Kemāl ‘āciz şenāda vire Mevlā feyz-i lā-yuḡṣā

(m. 50) 61

Ḥazret-i Ḥabīb-i ‘Acemī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Evliyā içre Ḥabīb-i ‘Acemī de ḡaḡḡā
Pür-füyüz idi ekābirden idi kân-āsā
2. Evvel-i ḡālī bu gūnā olınur kim taḡrīr
Başra’da ḡarż olarak aḡçe iderdi i‘ṡā
3. Müjd-i pāy alur idi borcını kim virmez ise
Müjd-i pāyiñ yerine virdi biri laḡmı aña
4. Söyledi ḡīzem ü nār olmadıḡın ḡātūnı
Sa‘y idüp buldı hemān ṡabḡı da oldı ifā
5. Şadaḡa istedi geldi ḡapuya bir dervīş
Didi ḡātūn aña kim sen gibi biz de fuḡarā

6. Der-‘akab pişmiş iken hūn olarak işbu ta‘ām
Kālbine virdi bu şūretle nedāmet Mevlā
7. İrtesi gün göricek kendüsini çend eṭfāl
Didiler kaçmalı bundan ki ider ekl-i ribā
8. Gūş idüp gitdi cenāb-ı Ḥasan-ı Başrī’ye
Tevbeyi eyleyerek buldı füyūzāt-ı ‘ulā
9. Ḥāneye ‘avdet iderken yine ol kūdekler
Didi tā’ib geliyor itmeli ta‘zīm aña
10. İşidüp şükr iderek didi reh-i Mevlā’ya
Bir daḳıka gidicek oldu bu devlet i‘tā
11. Bende bir aḳçe kimiñ ḥaḳḳı var ise alsun
Diyü itdirdi münādīler ile şehre nidā
12. Cümle mālın virerek eyledi redd anları hep
İtdi taḥşīl Ḥasan-ı Başrī’den ‘ilm ile hüdā
13. Zevcesi ba‘zı levāzım talep itdükde didi
Ḥaḳ’dan ücret dilemem ḳullıḡı itmekle edā
14. Ya‘nī ben şerm iderim kendü virür on güne dek
Vāḳı‘ā oldu onıncı günü bir zāt peydā
15. Naḳd ü erzāḳ getürdi didi ol ḥātuna
Bunı gönderdi Ḥudā emri daḡı bu gūnā

16. Ki ide dā'im 'ibādet ile zevcin tevķir
Virürüm ben daħı tevķir iderek rızķı aña
17. İşidüp didi bunı virdi Hudā on günde
'Ömr ile hıdmet için luķfı olunmaz ihķā
18. Oğlı ğurbetde idi Başra'da bir hātūnuñ
Şağ ise ğörmesini itdi baña eyle recā
19. Didi dervişlere eyle tařadduķ řoñra
Varıcaķ hāneñe řād ide anıñla Mevlā
20. Bi't-tařadduķ gidicek oğlını buldı derhāl
Nice gelmiş idüĝin eyleyicek istinbā
21. Didi Kirmān'da idim işte bu sā'at içre
Rūzgār eyledi iřāl olıcaķ emr-i Hudā
22. Cānib-i ğarbī-i Baĝdād'da bir cāmi' kim
Ķameriyye dinilür anda o şems-i ra'nā
23. Muķtebes nūr-ı vücūdın ki orada ķabri
Ķalb-i züvvārını himmetle ider kām-revā
24. Meķķar-i 'ālem ile āline ařķābına da
Ümmeti üzre daħı ide řalātı Mevlā
25. Ķalmasun ğurbet-i ğafletde Kemāl-i 'āciz

Vaṭan-ı kâme ide bād-ı füyûzât îvâ

(m. 51) 62

Ḥazret-i Ḥasan-ı Başrî Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün) (fa'lün)

1. Ḥasan-ı Başrî idi re's-i meşâyih ḥaḳḳā
Menba'-ı âb-ı ḥayât-ı ṭuruk oldu zîrâ
2. Sübḥa-i feyze imāme ol imām-ı zîşân
Çekdi her dānesiniñ reşkini dürr-i yektâ
3. Ḥazret-i Ḥaydar olup mürşid-i bî-vāsıtası
Silk-i irşād ile ol sübhayı dizdi ra'nâ
4. Sâ'ir aşḥâb-ı Nebî'den daḥı himmet bularaḳ
Tābi'în içre ekābirden idi mihr-āsâ
5. Zevce-i Faḥr-i rüsül Ḥazret-i Ümmü Seleme
Anı feyż ile şabāvetde buyurdi ihyâ
6. Buyurur idi ki biñ âdeme dost olmaḳ için
Görme bir âdeme düşmanlığı 'âlemde revâ
7. Ḥaḳ meyyitde cihân içre muzırr odur kim
Borcını virmeyüp itmekde qarâbetle buña
8. Görse seyr-i iclâ buğz ider âmâle kişi
Meclis-i zıkr-i Ḥudâ ḳasveti eyler imḥâ

9. ‘Alenen nefisini zemm itmesi medh itmekdür

Eyle ihvāna kerem kim ola ḥubbı ibkâ

10. Zenb için tevbe olur kurb-ı Hudâ’ya bādî

Olur ikincisi de bā’iş-i kurb-ı Mevlâ

11. Meyyit olmaz kişi mevt ile olunca rāḥat

Meyyit oldur ki ḥayātda ola meyyit-āsā

12. ‘Uḳalâ elsinesi ḳalbiniñ ardında olur

Ḳalbe ric‘atle münāsib suḥanı eyler edâ

13. Cühelâ elsinesi ise bunuñ ‘aksinedür

Ağzına her ne gelürse anı söyler ḥayfâ

14. Bir maṭiyye ki cihân rākib olursañ taşıyup

İder ihlāk o saña rākib olursa ḥaḳḳâ

15. Bir fenâlık göricek eyle veledde ıslâḥ

O fenâlıkla da zikriñ olacaḳdur zîrâ

16. Bir kişi şâlih ise itme ‘adâvet zinhâr

Anı itmez saña teslîm Hudâ-yı ibkâ

17. Ol kişi fâsık ise fışkı ceza-yı kâfî

Görme bî-hûde yere nefsiñe it‘âbı revâ

18. Ḥaḳḳ’a tã‘at idene ḥubb ü meveddet lâzım

Ki anıñ hubbı olur Haqq'ā muḥabbet-āsā

19. Bu cihānı taleb itmekle bulunmaz 'uqbā

Lik olur t̄alib-i 'uqbāya da dünyā i'tā

20. Hāl-i sekrinden ifākat bulamaz bir 'āşık

Tā ki ma'sūḳ ide rü'yeti ile ihyā

21. Başra'da riḥlet-i 'ulyāsı o ḳuṭb-ı 'asrın

Başar-ı ḳalbi ider feyz-i müniri eclā

22. Hicretiñ toğdı yigirmi iki tārīhinde

Yüz onıncı senesi cenneti ḳıldı me'vā

23. Mefḥar-i 'ālem ile āline aşḫābına da

Ümmeti üzre daḫı ide şalātı Mevlā

24. Dinemez tevbemize ba'de ḫarābü'l-Başra

Luṭf ile ḳalb-i Kemāl'i ider i'mār Hudā

(m. 52) 63

Ḥazret-i İmām-ı Ḥasan-ı 'Askeri Revveḫa'llāhu Te'ālā Rūḫahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Zihī şerāfet ü feyz ü kerāmet-i 'uzmā

E'immeden Ḥasan-ı 'Askeri'de de ḫaḳḳā

2. Münir ü ḫāliş ile 'askerī vü sirāc ü zekī

Laḳabları idügi cümlesi olur inşā

3. Cihāna şulb-ı İmām-ı ‘Aliyyi Hādī’dan
Tulū‘ itdi o da mihr-i eşref-i ra‘nā
4. Şabāvetinde zuḳaḳda gezerdi girye ile
Çocuklar anda iderken melā‘ıbı icrā
5. Görüp bu ḥālını Behlül idince istifsār
Didi ki ḥulḳunumuz lu‘b için degil zīrā
6. Buyurdi Ḥaḳ sizi ḥalk itmedim ‘abeş olarak
Rucū‘ idersiniz elbette cümleñiz de baña
7. Şabāvet içre bu ḥüzne sebep nedür diyicek
Buyurdi böylece teşbīh ile cevāb i‘tā
8. Kibār-ı şem‘e şıḡārı ile olur îḳād
Anıñ için iderim ḥavf ü ḥaşyeti ebedā
9. Du‘āya çıkdı ahālī ḡalāy ü ḳaḥṭ olarak
Nüzül iderdi maṭar rāhib eyleyince du‘ā
10. Te’essüf eyledi Müslimler anı gördükde
Ḥalīfe himmet-i pāk-i imāmı itdi recā
11. Ḥalāş itdirerek ḥabs olan aḥibbāsın
Buyurdi irtesi gün böyle ḥallini îfā
12. Açınca destini rāhib yine görindi şehāb
Girift itdirerek ol imām-ı feyz-ārā

13. Görildi-kim tutıyor cüz' ü 'azm-i insānı
Anı alup didi şimdi de itsün istiskā
14. O rāhib eyleyicek destini du'āya küşād
Tağıldı kalmadı hāzır olan seḥāb ašlā
15. Didi imām-ı hümām 'azm-i enbiyādandur
Açıkda tursa semādan maṭar olur peydā
16. Olındı tecrübesi zāhir oldı cümleye de
Servere kalb ile ekdārı eyledi imḥā
17. Huzūrına gidecek idi fakr için iki zāt
Bilüp kerāmet ile kıldı da'veti icrā
18. Emelleri ne kadar akçedür ne içündür
Buyurdu keşf ile mecmū'ını daḥı i'tā
19. Biri ticāret için gidecekdi bir ṭarafa
Buyurdu keşf ile hem sūy-ı diğere isrā
20. Gidince emri ile gördi nefi gāyet çok
Vefātı iki yüz altmışda olunur inbā
21. Defn o beldede kim 'serre men re'y' esmā
Dinür gālaṭ olarak şimdi aña Sāmarrā
22. Cenāb-ı vālidiniñ nezdine defn olarak

Semāyı feyze zihī oldı Ferkadān-āsā

23. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine

Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā

24. Kemāl-i sinn-i vuḳūf içre bî-vuḳūf ü kemāl

İşi mülā‘ebe beñzer bula ḥalāş ü ‘alā

(m. 53) 64

Ḥazret-i Ḥallāc-ı Manşūr Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Ğarîḳ-i baḥr-i vaḥdet mest-i ‘aşḳ-ı Rabb-ı bî-hemtā

Ḥüseyn-i pür-şeref Manşūr-ı Ḥallāc ‘ārif ü dānā

2. Dinür Ḥallāc aña çünki görüp bir penbe enbārın

İşāretle içinden dānesin itmişdi istiṣnā

3. Olup Beyzāvī aşlı şoñra oldı menşe’i Bağdād

Kibār-ı evliyādandur olur bu vech-ile inşā

4. Şehāvet himmet ü cehd ü feşāḥat şāḥibi idi

Ğarîb-gū oldığından ba‘zılar münkir idi aña

5. İderdi ba‘zı cāhil kimseler ilḥādı da isnād

Cenāb-ı Şeyḫ ‘Aṭṭār eyledi te’vîl bu gūnā

6. *Ene’l-Ḥak*¹²² kavli geldi vādî-i Eymen’de ağaçdan

¹²² Arapça: “Ben Hakk’ım”

Niçün işbu nidā cism-i Hüseyn'e olmasun ahrā

7. Bulınmaz anda ilhād ü hulūl ihsan idi hālī
Diyüp haqqında eylerler aña bir çok şenā imlā
8. Refiḳ-i hücce celb itdi hevādan tīn ü helvāyı
Buyurdu çöl ile şehri baña bir eyledi Mevlā
9. İdüp uryān iḳāmet nezd-i beyt-i Haḳ' da tām bir yıl
İzābe itdi cismin anda şem' -i pür-ziyā-āsā
10. Muḥarrer böyle kim tāriḫi İbn-i Ḥallikān içre
İşidilmişdi nā-fehm-ide ba'zı sözleri hattā
11. Görilmiş küfri dā'ī şüret-i zāhirde ol sözler
Şerī'at zāhirince ḳatline fetvā olup i'tā
12. Buyurdu nefsimi itlāfa virmem ehl-i İslām'a
Faḳat bildim ki mevt ile olur nefse şifā peydā
13. Senin şevḳiñ baña ey Ḥālīḳ-ı ma'būd-ı maḳşūdum
Lezīz ol rütbe kim mişli degil dünyā vü mā-fihā
14. Gelince pāy-i dāra virdi ḳaḫki ile de 'ibret
İki rek'at namāz-ı pür-niyāzı eyledi ifā
15. Buyurdu kendünüñ ḳatli içün kendü daḫı emri
Zuhūr-ı cilve-i Haḳ ile oldı ma'nevī ihyā

16. O şāhib-i hāl için bādī-i kıl ü kāl olan sözler
*Ene'l-Hak ile mā-fī'l-cennet gayru'llāh*¹²³ idi ammā

17. İmām-ı Hücetü'l-İslām virür mişkāt-i envārda
 Bu sözler şiddet-i vecd ü muhabbetdür diyü ma'nā

18. Bu vak'a hicretin üç yüz yedinci yılda olmuşdur
 Ziyāretgāh oldu meşhed-i Bağdād'da feyz-efzā

19. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şāhb ü ümmeti üzre
 Şalāt-ı bī-aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*

20. Kemāl'in kutt-ı kalbinden de çıksun dā'ne-i gaflet
 Füyūzātı ile mesrūr kılsun Rabb-ı bī-hemtā

(m. 54) 65

Hazret-i Dāvud-ı Tā'ī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Merātib tayy idüp Dāvud-ı Tā'ī āftāb-āsā
 Anıñ da qadrini Hak kıldı beyne'l-evliyā' a'lā
2. Yigirmi yıl İmām-ı A'zam u ekrem idüp ta'līm
 'Ulūmuñ cümlesinde siyyemā fikh içre pek dānā
3. Didi bir nevḥa-ger kimdür ki olmaz ḥāk ile yeksān
 Bu sözden sūz-ı kalbin itdi ol üstāzına inbā

¹²³ Arapça: "Ben Hakk'ım", "Hak'tan gayrı değilim."

4. İmām-ı pür-şeref dünyādan itdi ‘uzleti tergīb
Ve-līkin ‘uzleti gördükde ġāyet eyliyor icrā
5. Yine ehl-i ‘ulūm ile mu‘āşir eylemiş idi
Cidāl ü baḡşi terk itmek için de nuşḡı bi’l-īfā
6. Didi kendüsi bir yıl öyle baḡşi terk ile şabrım
Otuz yıllık olan a‘mālime terciḡedür aḡrā
7. Buñā eylerdi destinde olup bir pāre nān-ı ḡuşk
Şorıldukda didi bilmem ḡelāl midür bunı zīrā
8. Oḡası çok serāyı var iken bir ḡücrede dā’im
İḡāmetle ḡarāb olsa iderdi dīġerin me’vā
9. Didi bir ḡāneyi tecdīd ü i‘mār itmemek için
Cenāb-ı Ḥaḡ’la ‘ahd itdim anı itmekdeyim icrā
10. Ḥarāb oldu serāyıñ cümlesi dehlīzde oḡurdı
Vefātında anı da münhedim kıldı hemān Mevlā
11. Su’āl olmuş idi bu rütbelerde bādī-i ‘uzlet
Cevāb-ı ‘ibret-efzāyı buyurdı böylece i‘ḡā
12. Muşāḡib olsam eḡfāl ile emr-i dīni bilmezler
Şüyūḡ ‘aybımı te’vīl ile setr idüp ider ıḡrā
13. Ḥilāfetde gelüp Hārūn Ebū Yūsūf’la birlikde
İcāzet virmemişdi nezdine varmaḡlıġa ḡattā

14. Recāyı eylediler māderinden o da bi'l-ibrām
Ziyāret itdiler çok akçe virmek istedi ammā
15. Didi aḥz itmeyüp mīrāşdan māl-i ḥelālim var
Anıñ ile ḥitām-ı 'ömri Ḥaḳ'dan itdim istid'a
16. Ebū Yūsūf idüp taḥḳīḳ anı bildi cüz'idür
Ḥesāb itmişdi şarfin irdi fevtinde ḥitām aña
17. Şalātda secdede iken yüz altmış beşde fevt oldu
Vücūd-ı cānib-i ğarbī-i Bağdād'a ziyā-efzā
18. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
19. Kemāl'in cümle noḳşanın Ḥudā feyziyle bi'l-ikmāl
Kemāl'in süllemin ṭayy itdirüp ḳadrin ide a'lā

(m. 55) 66

Ḥazret-i İmām-ı Züfer Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. E'imme-i Ḥanefiyye ki oldu nūr-efzā
Biri İmām-ı Züfer olduğu anıñ eclā
2. Buyurdılar aña ta'līm-i faẓl ü 'ilm-i celīl
İmām-ı A'zam ile çok ekābir-i fuẓalā
3. Ḳıyāsda benim aşḥābım içre a'lemdür

Diyü anı buyururdu Ebû Hanîfe şenā

4. Nice zevāta buyurmışdı ol dahı ta'lim

Zülāl-i 'ilme anıñ da fezā'ili mecrā

5. İmām-ı A'zam okuyup nikāhı huṭbesini

Buyurdu vaşf u şenāsın yine zihī ifā

6. Vefātı Başra'dadur kırk sekiz yaşında idi

Ṭulū'ı oldu yüz on sālī oldığı imlā

7. Hüzeyl idi pederi Başra vālisi o zamān

Ahālī de idiyordı ku'ūdın anda recā

8. Resül-i ekrem ile āl ü şaḥb ü ümmetine

İde şalāt ü taḥiyyātı bī-'aded Mevlā

9. Hemişe nūr-ı başar himmet-i e'imme-i dīn

İki cihānda Kemāl anlar eyliyor bīnā

(m. 55) 67

Ḥazret-i İmām-ı Zeyni'l-'Ābidīn Revveḥa'llāhu Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Füyūzāt ü kerāmetde idi ab-ı ḥayāt-āsā

İmām-ı pür-şerāfet ya'nī Zeyni'l-'Ābidīn ḥaḳḳā

2. Hüseyin'ibn-i 'Alī Ḥazretleriniñ neclidür hem de

Aña ḥaşr oldu nesli oldu şulbinden şeref-pīrā

3. Mülûkdan Yezd-i Cerd'in duhteridür mâder-i pâkî
Esîr olup eb-i zîşânına olmuş idi i'fâ
4. 'Alî 'aşgar dinür ceddi 'Aliyyü'l-ekbere nisbet
Ki yoḥsa kendünüñ de ḳadri ḥaḳḳâ ekber u a'lâ
5. Hemîşe mâderine pek ri'âyet itdigi içün
Ṭa'âm itmezdi birlikde sebebdür idi bu gūnâ
6. Ki şâyed mâ'ide içre murâd itdigi bir loḳma
Buña gelmekle ḥaḳḳ-ı mâderiyyet olamaz ifâ
7. Vefâtı hicretiñ olmuşdı ṭoḳsan dört sâlinde
Sinîn-i 'ömri elli altı oldığı olur inşâ
8. Baḳî'de 'amm-i zîşânı Ḥasan Ḥazretleri ile
Mücâvir ḳabr-i pür-feyzi o da verd-i şeref-efzâ
9. Zamânında anıñ da fazlı fâ'îḳ cümle emşâle
İder 'aşrında mevcûd bulunan ehl-i 'ulûm inbâ
10. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-'aded olsun *kemâ yerzâ bihe'l-Mevlâ*
11. Resûl-i kibriyânıñ âl-i 'âlîşânını dâ'im
Kemâl-i 'âciziñ ḥaḳḳında Ḥaḳ itsün füyûz-ârâ

(m. 56) 68

Ḥazret-i Zeyni'ddīn-i Ḥāfī Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün / mefā'īlün

1. Cenāb-ı pīr Zeyni'ddīn-i Ḥāfī āftāb-āsā
Ḥorāsān cānibinde Ḥāf' dan olmışdı nūr-efzā
2. Muḥammed ism-i 'ālisi Ebū Bekr ile şöhet-yāb
'Ulūm u fazlı oldı zāhir ü bāṭınca da eclā
3. Olınca mürşid-i kāmīl [ü] mükemmel zāt-ı zīşānı¹²⁴
İcāzet virdi yazdı mürşid-i sāmisi bu gūnā
4. Ki anda ḥalvete hem de fütūḥāt-ı İlāhiye
Ḳabūlinde görüp ehliyyet itdim ḥalvete ilḳā
5. Yedi gündür benim ol ḥalvetim anda baña aḳdem
Füyūzāt eyledi luṭf u kerem Ḥallāḳ-ı bī-hemtā
6. Aña luṭf eyledi dördinci gice eyleyüp tezyīd
Ḳuyūd teferruḳa oldı şühūdü'l-cem' ile imḥā
7. Olup bunlar henüz eyyām-ı seb'a olmadan itmām
Ḥitāmında irişdi cem'-i cem'in lem'ası ḥaḳḳā
8. Teraḳḳī eyliyor şimdi de kılsun Ḥaḳ anı dā'im
İmām-ı müttek'in olsun maḳām-ı tām ola i'tā

¹²⁴ Bu mısra da vezin bozuktur, "ü" çıkarılırsa vezin düzelmektedir.

9. Buyurdi kendü virmiş idi şeyhim baña bir tākye
Taleb itmek ile bir kimse i‘tā eyledim ammā

10. Ekābirden kimiñ giydiklerini vākı‘am içre
Şayup tākye didi mey-ħor şahşa olamam aħrā

11. Refiķim anı bī-hoş buldı aħz idüp baña virdi
Yine gülzāre geldi tākye çalıdan hezār-āsā

12. Sekiz yüz sālini otuz sekiz giçdükdedür fevti
Kılındı kırye-i Mālīn’de defni ibtidā icrā

13. Oradan naķl olup Dervīşābād’a oradan da
Herat’ıñ ‘idgāhınıñ civarına olup isrā

14. Binā oldu mübārek cism-i pür-envārına türbe
Olur feyzi haķıķī ‘idgāhı ‘āşıkıñ haķķā

15. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

16. Kemāl’ıñ ķalbini de feyż-i Haķ pür-zīb ü zīn itsün
Esās-ı dīn ile oldu ezelden beyt-i Haķ zīrā

(m. 57) 69

Hażret-i Seriyy-i Seķatī Revveħa’llāhu Te‘ālā Rūħahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Neyyir-i feyż-i Seriyy-i Seķatī’yi Mevlā

Burc-ı lutf u himeme eyledi envār-efzā

2. Hāl-i evvelde dükān içre ta‘ayyüşde olup
Yine maḥfice ‘ibādet [buyururdu]¹²⁵ evfā
3. Şatdığı şey’iñ idi ismi sekaṭ ammā kim
Şağ idi her işi gāyet ile anıñ ḥaḳkā
4. Oldı bādem içün üç mişli bahāsı teklīf
Yüzde beş menfe‘ate ‘ahdini itdi inbā
5. Dūn kıymetle ḳabūl eylemedi ṭālib olan
İkisine daḥı kār oldı füyūzāt-ı Ḥudā
6. Bir ḥarīḳ olmağ-ile yanmış iken eṭrāfı
Ol dükān orṭa yerinde ise de buldı rehā
7. Bey‘i terk ile virüp mālını dervīşāne
Oldı gāyetle riyāzetde mesā‘ī-pīrā
8. Ma‘rifet mebdē’idür nefsinı Ḥaḳḳ’a tecdīd
Diyü nuşḥ eyledi ol mihr-i ḥaḳāyık-ārā
9. Nās içün ziynet iden dūr olur ‘ayn-i Ḥaḳ’dan
Diyerek pend-i zülālın yine ḳıldı icrā
10. Andan a‘bed olanı görmemişim didi Cüneyd
Muṣṭaci‘ olmadı yetmiş sene giçdi ḥaḳkā

¹²⁵ Bu kelime, matbûda “buyurdu” şeklinde yanlış olarak yazılmış ve yazma nüshadan karşılaştırılarak düzeltilmiştir.

11. İki yüz elli üçüncü senede itdi vefât
Cânib-i ğarbî-i Bağdâd'da o da virdi ziyâ

12. Mefhâr-i 'âlem ile âline aşhâbına da
Ümmeti üzre dağı ide şalâtı Mevlâ

13. Rîh-i a'lâ-yı füyûzâtı idüp Hâk ihsân
İki 'âlemde Kemâl'i dağı kılsun ihyâ

(m. 57) 70

Hâzret-i H^vâce Sa'de'ddîn Revveha'llâhu Te'âlâ Rûhahû

Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

1. Cenâb-ı H^vâce Sa'de'ddîn müftî-i füyûz-ârâ
Hasan Cân-nâm zâtın neclî hüsniyyâ-yı cân-efzâ
2. Tarîk-i 'ilme sâlik oldı mâlik feyz-i evfâya
Buyurdu neşr-i 'ilmi şoñra kendüsi dağı icrâ
3. Olup şehzâdelikde h^vâce üçüncü Murâd Hân'a
İderdi ebr-i nîsân-ı 'ulûmından dürer peydâ
4. Cülûsında o da gerçi oturdu kaçır-ı ikbâle
O kaçırî bî-kuşûr itmişdi hayra haşr idüp haqqâ
5. Muḥammed Hân olunca câlis-i evreng-i sultânî
İdüp üstâzı rihlet oldı ol yine şeref-baḥşâ
6. Buyurdu himmeti toğrısı gâyet Egri fethinde

Bozuğ orduyı re'ÿ-i müstaķımı eyledi i'lā

7. Netice virdi haķķā re'ÿi yüz biñ kāfiriñ qatlin
Degildür himmet-i suġrā ki oldu ġazve-i kübrā
8. Virildi cāh-ı fetvā seyf-i fażlı ile bi't-tedķīķ
Dinilse bir kılı kırķa yarar el-haķ olur aķrā
9. Ayaşofya'da her cum'a mesā'il olınuᵑ irād
İderdi naẓm ü neşr ile cevābı der-‘aķab i'ṭā
10. Olur yevm-i vefātı yine ḥüsn-i ḥāline şāhid
O ġün Şāh-ı rüsül toġdı hem oldu ‘āzim-i ‘uķbā
11. Ayaşofya'ya mevlid istimā'-içün gidecekti
Behişt içre semā'a itdi rūḥın füc'eten isrā
12. Civār-ı Ḥāzret-i Ḥālid'de qabri dār-ı Qurrā'da
Vefātı biñ sekizde ‘ömri altmış beş olur imlā
13. Ḥ^vāce tāriḫi kendü cümle-i āşār-ı pākinden
Buyurdi terceme Tāriḫ-i Lāri'yi de pek ra'nā
14. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
15. Ne ni‘met ḥışn-ı nefis-i keç-revī teşḫir ü zabt itmek
Kemāl-i istikāmetle Kemāl'i ide Ḥaķ iḥyā

(m. 58) 71

Ḥazret-i İmām-ı Ebū Dāvud Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Eḥādīse e'imme oldu altı zāt-ı faẓl-ārā
Ebū Dāvud Süleymān Ḥazreti anıñ biri ḥakḳā
2. Bulur idi eḥādīs ehlini her ḳande gūş itse
İderdi her birisinden daḥı taḥşıl ile inşā
3. Semerḳand ü Ḥorāsān u 'Irāḳ u Şām ile Mısr'ı
Gezüp 'ilm-i ḥadīs içün buyurdu sa'y-i lā-yuḥşā
4. Ḥadīşde müştahirdür bir kitābı yādgār itdi
Telemmüz itdi andan da nice fāzıl olup iḥyā
5. Görüp ez-cümle Bağdād ehli de taḥşıl-i 'ilm itdi
Eḥādīşi idüp işbu kitābdan daḥı istikḣā
6. Ḥuşūşā kim İmām-ı Aḥmedi'bn-i Ḥanbel-i meşhūr
Be-ḡāyet eyleyüp taḥsīn icāzet eyledi i'tā
7. Sinīn-i 'ömri yetmiş üç idi Başra'da fevt oldu
Vefātı iki yüz yetmiş beşinci sāl olur imlā
8. Buyurmuşdı Sünen'de dört eḥādīs eyledim taḥrīr
Olur kāfī me'ālin mütteḳiler eylese icrā
9. Birincisi anıñ a'māl-i niyyāt iledür ancak
İkincisi daḥı tefhīm olunmuş işte bu gūnā

10. Ki mālāya'nī terki hüsn-i İslām'ından insānıñ
Üçincisine de anıñ virilmiş böylece ma'nā
11. Ki mü'min mü'min olmaz tā ki marzīsi olan şey'iñ
İde ihvān-ı dīn içün huşūlüne rızā i'fā
12. Me'ālī rābi'iñ haqqā helāl ile harām ma'lūm
İkisiniñ arasında nice şübhelü var eşyā
13. Ki ol eşyayı halkıñ ekseri bilmez şaķınanlar
İder dīninde 'arzında taħaffuz itmegi ifā
14. Harāma düş olur aña cesāret eyleyen kimse
Mişālidür civār-ı mülk-i maħfūzı iden mer'ī
15. Ki ol maħfūz-ı mülke düş olmak ihtimāli var
Himāyet oldıgın her mülke lāzım bilmesi haqqā
16. Hudā'yı bī-zevāliñ mülk-i maħmīsi maħārimdür
Tevakķī eylemek lāzım demek oldıgıdır iclā
17. Bunı da bilmeli vardur cesed içinde bir muḍğa
Ki ḳalb işte odur ammā ider te'sīr ser-tā-pā
18. Şalāh üzre olur cümle cesed ḳalbiñ şalāhıyla
İder ḳalbiñ fesādı ser-te-ser cisme fesād ilkā
19. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre

Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

20. Hudā kalb-i Kemāl’i hayra kalb itsün füyûzıyla

Vücüd ma‘şiyet-i âlûd-ı bî-sûdı ola ihyā

(m. 59) 72

Ḥazret-i Sünbül Sinān Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Kibār-ı evliyādan Ḥazret-i Sünbül Sinān haqqā

Şafāda feyzi Sünbül kaṭ‘-ı ğafletde Sinān-āsā

2. Evā’ilde ‘ulûm-ı zāhire taḥşîl itmişdi

Efāzıl eylediler kümmelinden oldığın inbā

3. Taşavvuf ‘ilmini de zamm ü ilhāk eyleyüp el-ḥaḳ

‘Ulûmuñ oldu envā’ıyla kat kat sünbül-i a’lā

4. Buyurdi Mısr’a teşrîf anda da itdi ‘azîziyyet

Nice iḥvân-ı dîni himmetiyle eyledi ihyā

5. Füyûzın ehl-i İslām buldı İslāmbol’a ‘avdetle

Yine çok zātı kıldı feyzi ile mürşid-i ra‘nā

6. Mürîdânıyla birlikde semā’a kendü kalkınca

Görinürdi melekler gökde eylerdi semā’ icrā

7. Vefâtı Bāyezidi’bn-i Muḥammed Ḥân ‘aşrında

Vücûdı mezra‘-ı kabr-i münîre ḥabbe-i ‘ulyā

8. Nice nice ħubūbāt-ı murādātı ider inbāt
Ki feyz içün olur anıñla pek çok sünbüle peydā
9. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaĥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
10. Laţif itsün Kemāl’iñ ħalbini sünbül gibi Yezdān
Bahār-ı feyz ile sermā-yı ğaflet olarak imĥā

(m. 60) 73

Ĥazret-i Sehli’bn-i ‘Abdu’llāh-i Tüsterī Ĥaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı Tüsterī Sehli’bn-i ‘Abdu’llāh mihr-āsā
Kerāmet burcı üzre itdi nūr-ı feyzini eclā
2. İrişdi ĥıdmetine Ĥazret-i Zü’n-nün-ı Mışrī’niñ
Zamānı içre kendü mişli de nā-yābdur ĥaĥķā
3. Buyurdi Tüster’e ‘avdetle ‘azm-i gülşen-i cennet
İki yüz seksen üç tārīĥi fevti oluyor inşā
4. Leyālīde uyumaz idi üç yaşında şubĥa dek
‘İbādātı iderdi ĥāline hem-ĥāl olup ifā
5. Mübārek sinni altı yıl-idi māha irişdükde
Tutup dā’im şiyāmı itdi terk-i in‘am-ı dünyā
6. Tenāvül itmeyüp ĥubz-ı şa‘iriñ mā-‘adāsın ĥiç
Ĥanā‘at eyledi anıñ da cüz’isi ile ĥaĥķā

7. Şakalı bir müridiñ gelmemişdi istedi lihye
Eliñi yüziñe sür didi derhâl çıkdı pek ra'nā
8. Gelürdi nezdine dürlü sebā'ī eyledi te'dīb
Dinür Tüster'de anıñ hānesi beytü's-sebā' hattā
9. Buyurdi ehl-i İslām içre küffāra qarīb olur
Kimiñ kim şabrı olmaz imtiḥānı olıcaḡ icrā
10. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
11. Kemāl'in ‘aczi zāhirdür umūrın sehl ide Yezdān
Dü-‘ālemde füyüz ü ‘afv ü luḡfi eylesün iḫyā

(m. 60) 74

Ḥazret-i Şa‘bān-ı Velī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Ḳaşṭamonı'da ṭulū‘ eylerek mihr-āsā¹²⁶
Ḳabri de Ḥazret-i Şa‘bān’ıñ aña nūr-efzā
2. Zāhir ü bāṭın ‘ulūmında da māhir olarak
Ḳıldı Ḥaḡ mecma‘-ı baḡreyn-i füyüzāt-ı ‘ulā
3. Ḳalbi temīz ider feyzi berāt gicesiveş

¹²⁶ Bu mısra da vezin bozuktur.

Kām-ı menşūrına enzārı nişān u ʔuğrā

4. Yapdı bir zāviye kim Kaʕbe-i ʕuşşāk oldu
Eyledi zemzem-i irşādı ʔulūbı isķā
5. Rihleti oldu ʔoķuz yüz ile yetmiş yedide
Cā-nişīn oldu Fuʕādī ʕÖmer-i fażl-ārā
6. ʕİlm-i zāhir ile aķdemce taʕarruzda iken
Bīʕat itmişdi kerāmātı olup feyż-nümā
7. Kendü gibi o da ʔuṭbiyyeti iḥrāz itdi
Oldı fevtinde daḥı böylece Ḥaķķʕa inbā
8. Ki anıñ ʔabrine ʔonmış idi ʕādī destār
Ol zamān şemle-i ʔuṭbiyyet idi müsteşnā
9. Didi rūʕ yādaki Şaʕbān-ı celīlüʕl-ʕunvān
Var mı ʔuṭb olduğına şübheñiz anıñ āyā
10. Ne içün koymadıñız şemle-i ʔuṭbiyyeti kim
ʔuṭb idüp eyledi Ḥaķ anı daḥı kām-revā
11. Bulınup heyʕet-i ʔuṭbiyye ile destārı
Kimseniñ vażʕına da ʔalmadı ḥācet ʔaṭʕā
12. Līk ʕÖmer Ḥazreti örtirdi didi rūʕyāda
Ben teʕeddüb iderim çünki yaķın ʔabrim aña

13. Mefhar-i ‘âlem ile âline aşhâbına da
Ümmeti üzre dağı ide şalâtı Mevlâ

14. Haq Kemâl’i ide maḥşer denilen dīvānda
Emr ü fermân ile derhâl cinâna isrâ

(m. 61) 75

Ḥazret-i Şaḳīḳ-i Belḫī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Kibâr-ı evliyādandur Şaḳīḳ-i Belḫī mihr-āsâ
Şenâ-yı pâkidür burc-ı beyâna böyle nûr-efzâ
2. Ḥadîş ‘ilmin idüp taḥşîl o da şâhib-ḥadîş oldu
Züfer Ḥazretleri üstâzı oldığı olur inşâ
3. O da Ḥâtem-i Eşam Ḥazretleriniñ oldu üstâzı
Buyurur idi nâs ile tekellüm itmeli ammâ
4. Ḥazır itmek gerek kim itmesün âteş gibi iḥrâḳ
Kelâm-ı pür-fevâ’id varsa hıfzı itmeli icrâ
5. Giçen cürmüm içün ḥavfım da var ammâ ki andan çok
Telâşım ol günehdendür ki anı itmedim zîrâ
6. Ki ma’lûmumdur evvel ḳaḅsını eylemiş isem
Degil meczûm şimden soñra ḳaḅsı olur âyâ
7. Muḳaddem tâcir imiş soñra terk itmiş tevekkülle
Ḥudâ bu vech-ile îḳâz itdigi olur imlâ

8. Dimiş bir kâfire eşnâma ‘âbid olma bî-hûde
Ki Hâk’dur halk idüp rızkı virüp cismi iden ihyâ
9. Cevâb virmiş ki öyle olsa sen de böyle gezmezdiñ
Kânâ‘atle tevekkül eyleyüp turur idiñ Hâk’a
10. Dinür ba‘zı tevârih içre yüz yetmişle dört sâli
Şehîd olmuş idi Hıtlân’da medfûndur aña
11. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemâ yerzâ bihe’l-Mevlâ*
12. Şaķık-i rûhdur feyz-i celîli luţf idüp Yezdân
Kemâl’in eylesün rûh u vücûdına hayât i‘tâ

(m. 61) 76

Hâzret-i Akşemse’ddîn Kâddesa’llâhu Te‘âlâ Sırrahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Kibâr-ı evliyâdan Akşemse’ddîn-i feyz-ârâ
Vilâdet itdi Şâm’da nesl-i Şiddîk’dan idi haķķâ
2. Gelüp Rûm’a ‘ulûm-ı nâfi‘ayı eyledi tekmiñ
Müderriş oldı ‘Oşmancık’da neşr-i ‘ilmi bi’l-îfâ
3. İnâbetde cenâb-ı Hâcî Bayrâm’a olup teşvîķ
‘Azîmet itdi Şâm’a cüz’îce münkir idi aña
4. Ki ehl-i fakr için nâsdan su’âl eylerdi sūk içre

Bunuñ-çün başqa şeyhe gitdi gördi böyle bir rü'yā

5. Olup boynında zencîr ucı dest-i Hâcî Bayrām'da
Uyandı geldi gördi ol ekin biçmekde nûr-āsā
6. Berāber biçdi likin olmadı çok iltifāt hem de
Mürîdāne ta'ām virildi aña olmadı i'tā
7. Kilāb ile oturdı başladı birlikde çün ekle
Çağırdı Hâzret-i Pîr iltifâtı eyledi icrā
8. Tārîķi itdi tekml himmetiyle Hâcî Bayrām'ın
Kerāmāt ü şerefle 'îd-ber-'abd eyledi haqqā
9. Giyāhın her birisi kanğı emrāza devā ise
Aña esmā' ile eylerdi kendü kendüsin inbā
10. Teveccüh istedükde feth-i İstanbul için Fâtih
Haber virmişdi fethin mevzi'-ile vaktini eclā
11. Buyurdığı mekân ile zamân içre olup fethi
Murād itmişdi Fâtih kendü halvet itmegi ammā
12. Cevāb itmiş idi kim lezzet-i halvet bilindükde
Gönülden salţanat sevdālarını eyleyüp imhā
13. Varur halkın umûrî ihtilāle Hâk gāzab eyler
'Adāletle virür maqşūdını Hallāk-ı bî-hemtā

14. Dağı nice neşâyı kıldı hem de Hâzret-i Fâtih
İki biñ zer virüp ağız itmedi ol zât-ı feyz-efzâ
15. Çağırdı nezdine kable's-seher ol Hüsrev-i Gâzi
Karañlıkda görünmez çok kesân öpdi elin ammâ
16. Kerâmet dîdesiyle içlerinde fark idüp şâhı
Der-âgüş itdi fahr oldı şalâtı eyleyüp ifâ
17. Cenâb-ı Hâlid'in kabrin Şehensâh itdi istifsâr
Haber virmiş ise de itdi bürhânı da istid'â
18. Buyurdu iki arşun yer kazıldukda çıkar bir taş
Ki vardur hañ-ı 'İbrâni me'âlin didi ser-tâ-pâ
19. Hemân hafr olunup çıkdı me'âli nuñkı üzre hep
Tebeyyün itdi artık cümleñin 'indinde şems-âsâ
20. Buyurdu Torbalı'ya nâm-ı diğer Göynük'e teşrîf
Hañkî şânı şıgmaz Torba-i eflâke de aşı
21. İkâmetle şeref-yâb itdi anda göçdi 'uqbâya
Füyûzât-ı Hudâ'ya oldı kabri kân-ı kâm-ârâ
22. Meñâdîm-i kirâmından biri Nürü'l-hudâ idi
Şabâvetde idi meczûb nûr-ı Rabb-ı bî-hemtâ
23. Köse bir beg var idi geldi nezd-i Hâzret-i Şeyhe
Görüp Nürü'l-hudâ didi bu 'avret kim ola âyâ

24. Şakalı bî-eşer iken ricâli eyledi ol mîr
İdince himmeti Nürü'l-hüdâ Hâk eyledi peydâ
25. Görince lihyesin Sultân Muḥammed Ḥân idüp taḥkîk
O maḥdûma buyurdu çok 'aḳârı vaḳf ile i'tâ
26. Maḥādîm-i kirâm-ı Şeyḥ on iki idi şükr itdi
Didi Nürü'l-hüdâ bâdî-i şükri ideyim inbâ
27. Ki maḳşûduñ baña Hâk virmiş iken şol kadar evlâd
Yine ḳalben birisine muḥabbet virmedi aṣlâ
28. Cenâb-ı Şeyḥ taṣdîḳ ile taḥsîn eyledi nûtḳın
Maḥādîmi de ḥâl-bu-kim meşâyih içre feyz-ārâ
29. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-'aded olsun *kemâ yerzâ bihe'l-Mevlâ*
30. Kemâl'in zerreden aḥḳar ise de ḳadr-i nâ-çizi
Ḥudâ şems-i füyûzâtıyla dâ'im eylesün a'lâ

(m. 63) 77

Ḥazret-i Bâyezîd-i Beṣtāmî Ḳaddesa'llāhu Te'ālâ Sırrahû

Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

1. Cenâb-ı Bâyezîd Tayfûr Beṣtāmî-i feyz-ārâ
Kibâr-ı evliyâ'u'llâhdan oldığıdur eclâ
2. Nice kesb-i ma'âlî itdiği olduğda istifsâr

Didi açıklıkla ‘uryāniyyetimle kıldı Hāk i‘lā

3. Buyurmuşdur felekde görseñiz bir kes ider pervāz
Göñül virmemelidür hālını bilmeksizin zīrā
4. Hudūd-ı şer‘i hıfz eylerse tābi‘ olması ni‘met
Anıñ ‘aksi ise niķmetdür eb‘ad olmalı haķķā
5. Zamānında velāyet ile meşhūr tıydı bir şahşı
Ziyāret itmege hıdmetcisiyle gitdiler hattā
6. O şahşı buldı mescidde egerçi kıbleye tırmış
Tükürdi kıbleye karşı görince gitmeyüp kaṭ‘ā
7. Selāmı bile i‘tā itmeden ‘avdet buyurmuşdı
Su‘āl olduķda ĩzāh-ı sebeb itmişdi bu gūnā
8. Ki her kim kıble ādābın edā itmez ise artık
Hudā’nıñ kullıķına nice olur lā’iķ ü ahrā
9. Vefātı iki yüz altmış birinci yılda Bestām’da
İder ba‘zılar iki yüz otuz dōrtde diyü inbā
10. İmām-ı Ca‘fer’iñ maḥdūmınıñ kabir-i şerīfiyle
Muķābil beyti oldu kabri olmaķla da nūr-efzā
11. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

12. Hudā hışn-ı şeri‘atde Kemāl’i de idüp maḥfūz
 ‘Adū-yı nefis-i bed-peymāye maḥkūm itmesün aṣlā

(m. 63) 78

Ḥazret-i İmām-ı Evzā‘ī Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Olıyor Ḥazret-i Evzā‘ī bu şuretle şenā
 Tābi‘īn içre e’immeden o da mihr-āsā
2. Ba‘lebek mevlididür ismi de ‘Abdu’r-raḥmān
 Toğdı seksen sekizde diyü olmuş inşā
3. Buyurur idi kıyāmetde cihān evkātı
 Gün-be-gün sâ‘at ü sâ‘at görilür ser-tā-pā
4. Kağdı sâ‘at ki giçer zıkr-i Hudā’dan ḥālī
 Görmesi nefse ider tığ-i nedāmet ilkā
5. Öyle çok sâ‘at ü eyyām olursa ḥālī
 Ḥālī nice olıcağ şāḥibi bakdukda aña
6. Şayd-ber-yavrı zamanı dir idi mekrūhdur
 Anlarıñ ḥaqqına da maḥşadı raḥmi icrā
7. Ḥazret-i Ḥālīk’a ta‘zīm ile taḥdīs iderek
 Eyledi kudretiniñ böyle ‘ulüvvün inbā
8. Şaḥm ile nāzır idüp laḥm ile nātık itdi

‘Azm ile gūş idici kıldı yaradup Mevlā

9. Nuşh ider idi kişi kaçmamalı ehinden

‘Abd-i ābık gibidür öyle firārī zīrā

10. Ehline ‘avd ü rücū‘ eylemedikce anıñ

Olamaz şavm ü şalâtı bile maqbūl-i Hudā

11. İrtihāl itdi yüz elli yedi tārīhinde

Fevti Beyrūt’da idi böylece oldu inşā

12. Gitdi hāmmāmcı burağup anı hāmmām içre

Buldi müstaḳbel-i kıble olarak nūr-āsā

13. Hem tevessüd ile şāğ cānibine fevt olmuş

Ḥil‘at-i rahmeti Ḥaḳ cismine kılmış iksā

14. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşhābına da

Ümmeti üzre daḥı ide şalâtı Mevlā

15. Yelḳovān gibi hevā ‘akreb-i nefis üzre döner

Sā‘at-i ḳalbe kemāl toḡrılıḡı vire Hudā

(m. 64) 79

Ḥazret-i Molla Cāmī Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Molla Cāmī dinilen zāt-ı kerāmet-ārā

Zāhir ü bāṭın ‘ulūmında da ekmel ḥaḳḳā

2. Olarak ism-i mu‘allâları ‘Abdu’r-raḥmân
Kendü ol maḥlaşınıñ bā‘işin itdi inbâ
3. Mevlidim Câm kalamam Reşḥa’da cām-ı füyûz
Şeyḥ-i İslâm anı itmiş idi baña i‘tâ
4. Bu iki vech-ile mecmû‘a-i eş‘ârımda
İderim maḥlaş-ı Câmî’yi dile neş’e fezâ
5. Câm Ḥorāsân’da bir belde ki Şeyḥü’l-İslâm
Aḥmed-i Nāmıķî’niñ mevlidi de dindi aña
6. Fevti târiḥi sekiz yüz ile toḡsan sekiz
Eyledi Câm ecel-i bezm-i behište isrâ
7. Medfen-i cismi Herât idi zuhûr itdi ‘adû
Añlaşıldı ki Kızılbaş idecek istilâ
8. Cismini belde-i uḡrâya getürdi oḡlı
Bulmayup kendüsini ḡabrini yaḡdı a‘dâ
9. Çünkü aḡvâl-i tavâ’ifle beyân-ı Ḥaḡ’da
Tuydılar ḡavlini olmışdı ḡuşûmet aḡvâ
10. ‘Aşrı içinde ferîd idi ma‘ârifde vaḡîd
Oldı İstanbul’a da‘vet ile ta‘zîm icrâ
11. Nazm ü neşr ile feşâḡatde nazîri nâdir

‘İlm-i esrār-ı ḥaḳīḳatde de māhir ḥaḳḳā

12. Var fuṣūṣ üzre de bir şerḥi dinür Naḳş-ı Fuṣūṣ

Eşeri oldu ‘arūz ile ‘ulūm-ı şettā

13. Eyledi evvel-i Ḳur’ān-ı Kerīm’i tefsīr

Bi’t-tamām Kāfiye’niñ şerḥini kıldı ifā

14. Çok fūnūn üzre olup ḥāşılı te’līfātı

Baḥş ider ḥalka füyūzāt ü ma‘ārif evfā

15. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da

Ümmeti üzre daḥı ide şalātı Mevlā

16. Cām-ı feyz ile Kemāl’in dil-i maḥzūnı daḥı

Bularak neş’e-i dareyni ola kām-revā

(m. 65) 80

Ḥazret-i ‘Abdü’l-Ḳādir-i Geylānī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı Pīr ‘Abdü’l-ḳādir-i Geylānī’yi ḥaḳḳā

Buyurdu evliyānıñ muḳtedāsı Ḥazret-i Mevlā

2. Ḥafīd-i Mefḥar-i ‘ālem Ḥasan Ḥazretleri nesli

Cihāna ‘ışḳ tārīḥinde toḡdı āftāb-āsā

3. Henüz şīr-ḥvār iken emmezdi rūz rüzede şīri

Anıñ-çün itdi şekki gurrede ḥalk anı istikṣā

4. Haber virildi şîr-ḥ^vâr olmadığı zîkr olan günde
Nihâyet olmuş-idi ğurre olduğu anıñ eclâ
5. Olurken ‘âzim-i Bağdâd biraz kâfile ile
Gelüp altmış kimesne kâfileyi itdiler yaġmâ
6. Seniñ de var mı bir şey’iñ diyü olduğda istifsâr
Buyurdi koltığı altında kırk dînâr çün inbâ
7. Niçün izhâr itdiñ didiler mümkün iken ketmi
Buyurdi vâlidemle şıdka ‘ahdi eyledim îfâ
8. Re’îs ile tevâbi‘ tevbe itdi hep inâbetle
Yine aşhâbına menhûb mâlı kıldılar i‘tâ
9. Gelüp dört yüz ile seksen sekiz sâlinde Bağdâd’a
Hadîs ü fıkḥ ü âdâb ile oldu iştiġâl-ârâ
10. Tefevvuk eyleyüp akrânına pek az zamân içre
Zülâl-i va‘zı üç yıl soñra kıldı ‘âleme icrâ
11. Tevekkül üzre kırk gün ḥabbe ekl itmeksizin tûrdı
Ta‘âm ihzâr idüp bir zât kendin eyledi ihfâ
12. Yine ekl itmedi Hâlık’a ‘ahd itmiş idi çünki
Yiyüp içmemeye tâ kim dehânına ola i‘tâ
13. Cenâb-ı Şeyḥ Maḥzûmî gelüp gûş-ı nidâ itdi
Ki bātından gelüp elcû‘ feryâdı olur iclâ

14. Şorınca didi nefsim gerçi cu'ından ider feryād
 Kārārında müşāhiddür Hudā'yı rūḥ revḥ-ārā
15. Ta'āma kıldı da'vet Şeyḥ Maḥzūmī yine līkin
 Tevaḳḳufda iken irdi Cenāb-ı Hıẓr idüp isrā
16. Fem-i zīṣānına destiyle loḳma virdi Maḥzūmī
 Buyurdu ḥırḳa'ı feyzi de zāhr-i pākine iksā
17. Bu nuṭḳ-ı ḳuṭb-ı Geylānī cemī'ı-nuṣṣı şāmildür
 Kılındı ḥisse-yāb olmaḳ için bunda daḥı imlā
18. Ki taḳvāyı idüp ta'rīf buyurdu evveli anıñ
 'İbādīñ ḫulmü ḫaḳḳından taḫarrüz olmalı ifā
19. Birisi de kebā'irle şaḡā'irden tevaḳḳīdür
 Birisi ümmehāt-ı zenb olan dil zenbini imḫā
20. Şikātiñ ittifāḳı vardur oldı tecrübe pek çok
 Taşarrufda olur ba'de'l-memāt ḫāl-i ḫayāt-āsā
21. İmām-ı Yāfi'ī yazmış kerāmātı ḳadar el-ḫaḳ
 Kerāmet virmemiş sā'ir şüyūḫa Rabb-ı bī-hemtā
22. Ne a'lā Gavṣ-ı Geylānī şikārı feyż-i ceylānī
 Hudā'nıñ şīr-i zīṣānı kerāmet ḳānıdur ḫaḳḳā
23. Cenāb-ı māderin ḫıfz eylemişdi bāz şeklinde

Henüz toğmamış-idi kimse bilmezdi bunu aşlā

24. İdince kendü iḥbār eylemişdi māderi taṣdīk

Dinür bāz-ı Ḥudā ol bāz-ı kendüsi idi zīrā

25. Buyurdu evliyā irkābı üzre pāyini zīver

Burūc-ı ‘āliyāt üstinde oldu şems-i nūr-efzā

26. Kemāl-i ‘ışk¹²⁷ tārīḥinde Bağdād şehri içinde

Buyurdu neş’e-i ‘ışk ile ‘azm-i cennet-i ‘ulyā

27. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre

Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

28. Kemāl itdi ziyāret ḳabr-i ‘ālīsin ḳabūl olsun

Ḥudā ḳılsun dü-‘ālemde kemāl-i feyz ile iḥyā

(m. 66) 81

Ḥazret-i Ebū’n-Necīb-i Sühreverdī Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Kibār-ı evliyādan bü’n-Necīb Ḥazretleri ḥaḳḳā

Ziyā’eddīn ‘Abdü’l-ḳāhir ismi oluyor inşā

2. Şehābe’ddīn ‘Ömer Ḥazretleriniñ ‘amm ü üstāzı

Daḥı vāfir-i kibār ḳudsiyānıñ şeyḫi nūr-āsā

3. Dinilür Sühreverd ism-i maḥalle şeh-i Bağdād’da

¹²⁷ Eserde kelimenin altına Abdü’l-kādir Geylān’nin ölüm tarihi olan "561" tarihi not düşülmüştür.

On iki vāsıtayla ceddîdür Şiddîk-i feyz-ārā

4. Şerī'atde tarīkatde zihī te'līfi bī-gāyet
Kerāmātından olmuşdur birisi böylece imlā
5. Şoyılmış bir koyunu göricek kaşşāb dükānında
Didi bu mürde meyte olduğın ma'nen ider inbā
6. Hemān bā-hayret ü dehşet gelüp kaşşāba baygınlık
İfākat buldı bi't-taşdīk itdi tevbeyi ifā
7. Recūliyyet ne olduğın su'āl itdükde yārānı
Cevāb-ı pür-şavābı eylemiş bu vech-ile i'fā
8. Muḥīṭi katrede şemsi dahı zerrede seyr itmek
Hem 'arz-ı teşnegîdür eyleyüp deryāları ihfā
9. Anıñ da şehr-i Bağdād içre qabri kân-ı feyz-i Ḥakk
Cināna beş yüz altmış üçde uçdı rûhı murğ-āsā
10. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
11. Kemāl'in zerre-i qalbinde şems-i ma'rifet yā Rab
Tulū' itmekle kılsın gül-sitān-i feyzini a'lā

(m. 67)

82

Ḥazret-i Ḥ'āce-i Aḥrār 'Ubeydu'llāh Qaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Cenāb-ı H^vāce-i Ahrār ‘Ubeydu’llāh-ı rüsd-efzā
Nice ahrārı bende itdi keşf-i feyz ile haqqā
2. Sekiz yüz altı tārīhinde toğdı mevzını Tāşkend
Kerāmâtı tūlū‘ından-berü olmağdadur inşā
3. Nifāsdan māderi ğusl itmeyince almayup şīri
Şabāvetde iken de lu‘b ü lehvi itmedi aşlā
4. Muqaddem kendü faqrı var iken geldükde bir sâ’il
Bulınmamışdı bir şey’ eyledi destārını i‘fā
5. Semerķand ü Herāt ü Māverāü’n-nehr’e bi’t-teşrīf
Kibār-ı evliyādan feyzi ikmāl eyledi haqqā
6. Yedi yıl gezdi çıkmışdı yigirmi iki yaşında
E‘āzımdan buyurdı evliyāda anı da Mevlā
7. Şıla itdükde kesb-i rızķ için bir müşterek buldı
Şerīkiñ yardımını ile hemān bir çift olup peydā
8. Be-ġāyet eyledi teksīr maḥşūlātını Yezdān
Ki soñra şervet ü sāmānı olmuş idi lā-yuḥşā
9. Nice imdād ü luṭfin gördiler yārān ü bī-ġāne
Olurdı ḥüsn-i ḥulķı cümleñiñ ‘indinde de eclā
10. Buyurur idi ḳalb-i mü’mini taṭyībe bi’t-terġīb
Ki bir müslim için yardım nevāfilden olur evlā

11. Şalāḥa bā‘iṣ oldu himmeti üç şāḥ beyninde
Daḥı nice kerāmâtıyla oldu ḥalka nūr-efzā
12. Zamān-ı irtihālîdür sekiz yüz ile toḡsan beş
Olur şehr-i Semerḡand içre medfūn olduḡı inbā
13. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
14. Kemāl’i ide ḥürriyetde feyzi ile dā’im Ḥaḡ
‘Adū-yı ḡaflet ü ḥüznüñ esîri itmesün aṣlā

(m. 68) 83

Ḥazret-i İmām-ı ‘Alī Rızā Revveḡa’līlāhu Te‘ālā Rūḡahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Şerāfet ile kerāmet ile ḡayāt-efzā
Zülāl-i feyż-i İlāḡı İmām ‘Aliyyi Rızā
2. Gelüp Medīne’de şulb-ı İmām-ı Mūsā’dan
Olur vilādet-i ‘ulyāsı böylece inşā
3. Dimişdi māder-i Mūsā-yı Kāzım-ı zîşān
Buyurdu vāḡı’ada Pādşāḡ-ı her dü-serā
4. Ki Kāzım’a viresin Necme-nām cāriyeñi
Toḡup ḡafidîñ ider ḡayr-ı ehl-i arz Ḥudā
5. Dinildi ṡāhire ol Necme-nām ṡāhireye

Ki necli Şîd gibi ğıbtageh-i nücûm-ı semâ

6. Dimişdi Aḥmed-i Kûfî ki Kûfe'den çıkıcaḳ

Kerîmem eyledi birkaç zîrâ' bez i'tâ

7. Anı şatup alayım aḳçesiyle firûze

Diyü ḥurûc ider iken eylemişdi recâ

8. İmâm 'Aliyyi Rızâ'nıñ oturdığı şehre

Gelince söyledi birkaç ğulâmî geldi baña

9. Ki bendegân-ı imâmıñ biri vefât itdi

Bize beziñ var ise şat kefenlik olsun baña

10. Egerçi yok didim ammâ baña cenâb-ı İmâm

Kerîmemiñ bezi keyfiyyetin idüp inbâ

11. Buyurdı vaz' olınan şandığı daḥı iḥbâr

Bir iki mes'eleyi ḳalben itdim istikşâ

12. Hemân anlara da keşf ile cevâp virüp

Bu vech-ile daḥı oldu kerâmeti eclâ

13. Ḥalîfe ile vezîr gidecekdi ḥammâma

Vürüdü oldu cenâb-ı imâmıñ istid'â

14. Didi ki dün gice rü'yâda Seyyidü'l-kevneyn

Duḥûl itme diyü nehyi eylemişdi baña

15. Baña alur ise sizler de gitmemek lzım

alife nuhı tıutup gitmemi idi amm

16. Veziri gitdi helk oldu ol gn anda hemn

Diger kermeti de byle oluyor iml

17. alifeye gelicek hcbn idp arza

apunı amadılar perdesin egeri aa

18. Aup dul  hrcında rzgr gelp

uydun o iecek almamıdı bd al

19. Zuhr-ı cılve-i Hk adrimiz tai eyler

Olur vu'ı anı hına daı in

20. İki yz  senesi Ts'da Senbd'da

ehiden eyledi rilet diy olur inb

21. Sinini 'mri olur elli be diy tarr

Kermet ile fyztı olamaz i

22. eh-i rislet ile l  ab  mmetine

ud alt  taiyytı eylesn ebed

23. Keml'i omaya germbe-i 'azbına Hk

Zll-i 'afv ide zenbi v saların im

(m. 69) 84

Ḥazret-i İmām-ı ‘Alī Hādī Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Şerāfet ile kerāmet ile nesīm-āsā
‘Aliyyi Hādī İmām-ı hümām-ı feyz-ārā
2. Seḥāvete daḥı olmışdı kân-ı bî-pāyân
Menākıb-ı kereminden birisi bu gūnā
3. Dimişdi bir kişi var borcum on biñ dirhem
Taşadduk itmesini eylemişdi istid‘ā
4. Cemī‘ine de sened virdi olmayup akçe
Buyurdi eyle ‘umūm içre iltimās edā
5. Öñüne istedi anı ḥalīfe gūş itdi
İmām-ı ekreme üç mişlin eyledi ihdā
6. Otuz biñi de hemān virdi şaḥş-ı medyūna
O almamak dilemişken cemī‘in itdi a‘ṭā
7. Medīne’den o ḥalīfe getürtdi zanna düşüp
Virilmiş-idi faḳīrāne olarak süknā
8. Ta‘accüb eyledi bir zāt irüp ziyāretine
İkāme olmasını görmemişdi anda revā
9. İşāret itdi eliyle hemān İmām-ı hümām
Bināyı vāsi‘ ü cūlar görindi pek ra‘nā

10. Buyurdı ande bulınsa mek nım işte budur

al feye dağı luşf itdi yine bu g n 

11. Ki mehli   illete d  r eyleyüp Yezd n

 m di kesdi ay t-ı al feden  kem 

12.  m m-ı ekreme nezr itdi m deri o m l

Henüz söylememiş idi kimseye amma

13. Bi-ikmet-i şamed niyye bir kimesne didi

Hem n  m m-ı h m mdan olur  il c bu a

14. şif yı viridi ud  feyz-i himmeti olıca

Olındı nezre vef  lik kendü ba r-ı se  

15. Vef t dur iki yüz elli dört s linde

Cih nda kır sene   mr ile oldu n r-efz 

16. Def n o beldede kim şerre men re'y' esm 

Din r alaş olarak şimdi a a S marr 

17. Anı   m m Mu ammed-i Ta   idi pederi

Cem 'i burc-ı şer fetde mihr-i feyz- r 

18. şeh-i ris let ile  l   şa b   ümmetine

ud  şal t   ta iyy tı eylesün ebed 

19. Dev -yı  afvı bula  illet-i z n ba Kem l

Şifa-yı feyz ile Rabb-ı hekīm ide ihyā

(m. 70) 85

Ḥazret-i İmām-ı ‘Aliyyü’l-Eş‘arî Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. ‘Aliyyü’l-Eş‘arî Ḥazretleri’ni Rabb-ı bî-hemtā
‘Aḳā’idde İmām-ı pür-fezā’il itdi nūr-āsā
2. Muḳaddem i‘tizāl üzre bulunmış ise de şoñra
İdüp taḥḳīḳ-i ḥaḳḳı kıldı el-ḥaḳ tevbeyi ifā
3. Buyurdi Başra’da cāmi‘de ḥalḳı cem‘ idüp böyle
Ki isnād eylemem Ḳur’ān’a maḥlūḳiyyeti aṣlā
4. Daḥı effāl-i şerriñ ḥālḳı ḳuldur dimem hem de
Ḥudā’yı dīdeler görmez dimekten tā’ibim ḥaḳḳā
5. ‘Uyūb-ı i‘tizālî ‘adū redd itdi delā’ille
Kütüb taşnīf idüp cerḥ-i ḳalālî eyledi icrā
6. Ki itmişdür berāḥīn-i bedīhiyye ile el-ḥaḳ
Ḍalāletde olan mezhebleriñ ibṭālını ifā
7. Defīn Bağdād’da Kerḥ ile bāb-ı Başra beyninde
İdüp üç yüz yigirmi dördte rūḥın cennete ivā
8. İrişür nesli aşḫāb-ı kirāmdan Eş‘arî’ye kim
Mükennādur Ebū Mūsā ile meşhūrdur ḥaḳḳā

9. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
10. Şu‘ûrî tām olanlar ehl-i sünnetden olup elbet
Kemāl ancak rızâyı Rabb-ı bî-çün andadur zîrā

(m. 70) 86

Ḥazret-i ‘Alī Ebū’l-Ḥaseni’ş-Şāzelī Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. ‘Alī Ebū’l-Ḥasen-i Şāzelī nesīm-āsā
Açardı verd-i füyūzâtı kûṭb idi ḥaḳḳā
2. Dinildi Şāzel’e bir ḳaryesidür Afriḳa’nıñ
Şerāfeti Ḥasenī oldığı olur inşā
3. Vücūdı mihrine İskenderiyye burc olarak
Nice ekābire irşādı oldu nūr-efzā
4. Buyurdu bir gice yatmış idim cebel üzre
O gice ünsüm idi başḳa vāḳitden evfā
5. Yanımda şubḫa deḡin gezdiler sibā‘ u vuḥūş
Maḳām-ı üns-i Ḥudā’dan o gice feyż eclā
6. Görince irtesi gün bir derede çok keklik
Cemī‘i ürkerek itdi baña da ḥavf ilḳā
7. Şadā irişdi sibā‘ ile eyledik ünsi
Bugün ne oldu ki keklik telāş virdi saña

8. Sebeb budur ki bugün kendü nefsiñ ile olup
Bizimle olmuş-idiñ dünki gice üns-efzâ
9. Yine buyurdi ki ben ‘abd-i şâkir olmağ için
Ne ideyim didigimde irişdi böyle nidâ
10. Ki bil saña keremi ğayra luğf olandan çok
Didim nebîler ile var çok ‘âlim ü ümerâ
11. Cevâb irişdi nebîlerle ihtidâ bulduñ
İder mesâ’ili tefhîm dâ’imâ ‘ulemâ
12. İder emîn ümerânıñ vücûdı dünyâyı
Dimek ki cümlesi de benden oldu saña ‘atâ
13. Kelâmınıñ birisi de budur ki rü’yâda
Şudûr eyledi emr-i Resûl-i her dü-serâ
14. Ki şevbi itmeli taḥhîr çürükden tâ kim
İde meded ile te’yîd her nefs-i Mevlâ
15. Hudâ muḥabbet ü tevḥîd ü ma‘rifet ü îmân
İle hem eyledi İslâm’ı beş libâs-âsâ
16. Olur meḥabb-ı İlâhiyye her ḥuşûş âsân
Muvahḥidiyyet ile küfr ü şirk olur imḥâ
17. Göñülde ma‘rifet-i Hâk unutdırır ğayrin

Hemîşe mü'mini eymen ider cenâb-ı Hudâ

18. Günâhı müslim olan itmez itse tevbe idüp

Hudâ kabûl ider tevbeyi idince edâ

19. Bu emr-i Fahr-i risâletde fehm ü derk itdim

Şiyâb tahâreti haqqında âyeti eclâ

20. Ziyârete giderek kabır-i Hamza'ya iki zât

Birine maṭlabıveş oldı cüz'î akçe i'fâ

21. Biri selâmet-i dâreyn eylemişdi niyâz

Gidince Şâzelî'ye itdi keşf ile inbâ

22. Bu akçe istedi vaḳt-i icâbet oldı heder

Şuâ selâmet-i dâreyn oldı luṭf-ı Hudâ

23. Vefâtı hicretiñ altı yüz elli altısıdır

Buyurdi Hacc-ı şerîfi de nice kez îfâ

24. Tarîḳ-i Mekke'de şahrâda fevt ü defn oldı

Olındı anda da böyle kerâmeti imlâ

25. Ki tozlı idi şuyı fâtlı oldı şahrâniñ

Olinca lezzet-i feyz-i vücûdı nûr-efzâ

26. Şeh-i risâlet ile âl ü şahb ü ümmetine

Hudâ şalât ü taḫiyyâtı eylesün ebedâ

27. Dü-‘âlem içre ide şād-ı dil Kemāl’i de Hāk
Ola zamān-ı icābetde eyledigi du‘ā

(m. 71) 87

Hāzret-i ‘Alī Efendi e’ş-Şehīr bi-Zenbilli Revveḥa’llāhu Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. ‘Alī Efendi ki Zenbilli şöhret idi aña
Yigirmi altı senedür meşîḥatı ḥaḳḳā
2. Cemāli de dinilür hem daḥı ‘Alāe’ddīn
Cemāl-i Hāk ile ḥaḳḳā ki bulmuş-idi ‘ulā
3. Vesā’iṭ ü kütübe aḳçe almamaḳlık içün
Olurdı zenbille mevzū‘-ı şüret-i fetvā
4. Hemān çeküp yine zenbille virdi fetvāyı
Olur bu vech-ile Zenbilli şöhreti imlā
5. Edā-yı Hacc-ı şerīf ile de teşerrüf idüp
Buyurdı neşr-i ‘ulūmı daḥı zihī ifā
6. Nice kesāni ḥalāş itdi ḳatlı olacaḳ iken
Naşîḥati idi āb-ı ḥayātdan ra‘nā
7. Ki pādşāhı ḥalāş itdi ḳātiliyyetden
İki cihānda daḥı oldu bādī-i iḥyā
8. Anaṭolı ile Rūm iliniñ şadāreti de
Olup meşîḥate el-ḥāḳ ile aña i‘ṭā

9. Didi hâkemtü dimem çünkü böyle ‘ahdim var

İdüp şadâret-i zühhd ü kanâ‘ati icrâ

10. Vefât itdi toköz yüz otuz iki sâli

Bulındı fevtine dek anda mesned-i fetvâ

11. İdüp vefâtını bir zâta kendüsi iğbâr

Didi ki da‘vet ider rûh-ı Hâzret-i Mûsâ

12. Kitâb eyledi te‘lîf ü ismi Muhtârât

İder mesâ‘il-i muhtârayı o da inbâ

13. Şeh-i risâlet ile âl ü şahb ü ümmetine

Hudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ

14. Tıttup neşâyıḥı zenbil-i hûş içinde Kemâl

Hemân anıñ ile sen bil menâfi‘-i ‘uzemâ

(m. 72) 88

Hâzret-i İbn-i Fâriẓ Kâddesa’llâhu Te‘âlâ Sırrahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Cenâb-ı İbn-i Fâriẓ-kim şenây ü na‘tı bu gūnâ

‘Ömer ismi Ebû Hafş idi künyesi olur imlâ

2. Kâbîlesi Beni Sa‘d idi kim anlardan olmışdur

Resûl-i kibriyânıñ murzi‘ası oluyor inşâ

3. Hümâdan aşlı Mısr olmışdı maṭla‘ miḥr-i zât-içün

Efāzıl içre oldu vālidiniñ qadri de a'la

4. Riyāzet itdi bi'l-külliyye gerçi fevti vālidde
Yine bātınca fetḥ olmaz idi bā-ḥikmet-i Mevlā
5. Ta'accüb itdi bir pīr aldı çün tertıbsız abdest
Ḥicāz'da feyzi yaqlaşdıgın ol pīr eyledi inbā
6. İştıdı bildi bī-tertīb ābdesti tesettürdür
Didi şimdi refiḳ olmaz degil Ḥacc mevsimi zīrā
7. İṣāret eyleyince Mekke'yi gösterdi 'ayniyle
Hemān İṣāle dek görindi kendüsi daḥı ḥattā
8. Açıldı feyzi gitdi Mekke'ye on gün olan arza
Cemā'atle yine beş vaḳti itdi Mekke'de ifā
9. Yine öyle büyükdür Ca'berī eş-Şeyḫ İbrāhīm
Anıñ ḥāl-i vefātın naql ü izāḥ itdi bu gūnā
10. Görindi ihtizārı içre İbn-i Fārız'a cennet
'Aẓīm āh ü fiḡān ile bunı itmiş idi inbā
11. Ki dimiş Rābi'a yā Rab 'ibādetim seniñ-çündür
Degildür ḥ'ahiş-i cennetle ḥavf-ı nār ile aşlā
12. Benim de giçmedi cennet içün 'ömrüm diyüp soñra
Feraḥ geldi veşāyā-yı vedā'ı eyledi icrā

13. Su'âl iden görünmez olduğu hâlde sorıldı kām
Buyurdu rü'yet-i Hâk olduğın 'arz ile istid'â
14. Sürür ü kāmı hâşıl oldu itdi öylece riħlet
Cenāzesi namāzı oldu bāṭınca daħı ifā
15. Ki rūḥānī imām oldu cenāb-ı Mefḥar-i 'ālem
Nebīler evliyā vü ins ü cin kılmış idi ḥaḳḳā
16. Defn olduğda Mısr'a ḳabri yanında ṭurup üç gün
Nice nice kerāmet gördigini eyledi inbā
17. Vefātı altı yüz tārīhini giçmiş idi līkin
Görilen ḳıṣṣası içre kūsūrı olmamış imlā
18. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
19. Keremle feth-i bāb-ı feyz itsün Ḥālīḳ-ı bī-çün
Kemāl 'āciz ise de rü'yetidür maḳṣad-ı aḳṣā

(m. 73) 89

Ḥazret-i 'Ömer Şehābe'ddīn-i Sühreverdī Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Şihābe'ddīn 'Ömer Ḥazretleri de şems-i feyz-ārā
Olur maṭla' cihetle Sühreverdī şöhreti eclā
2. Dinilür Sühreverd ism-i maḥalle şeh-r-i Bağdād'da
On üç rütbede ceddi Ḥazret-i Şiddīḳ olur imlā

3. Cenāb-ı Ğavṣ-ı Geylānī ile çok evliyā ile
Görişdi söyleşürdi Ḥazret-i Hızr ile de ḥattā
4. Didi baʿzı mürīd aʿmālī terk itme baṭāletdür
Olur ammā ki ḳalbimde anı itdükde ʿucb ilḳā
5. Cevābında buyurdi terk-i aʿmāl eylemek olmaz
Göñülden itmelidür ʿucbı istiḡfār ile imḥā
6. Ṭarīḳat içre mürşiddür teşānīfī daḥı çokdur
Olup mecmūʿı ʿilm-i zāhir ü bāṭında pek dānā
7. ʿAvārif-nām teʿlīfīn iderken Mekkeʾde taṣnīf
Ṭavāf-ı beyt ḥall eylerdi olsa müşkili peydā
8. Zamānında olup Baḡdādʾda şeyḥüʾş-şuyūḥ şoñra
Bilād-ı dür ü nezdīk eyler idi feyz-i istīfā
9. Behište gitdi rūḥı altı yüz altıda Baḡdādʾda
Anıñ da türbesidür kân-ı feyz-i Rabb-ı bī-hemtā
10. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥḥ ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-ʿaded olsun *kemā yerzā biheʾl-Mevlā*
11. Kemālʾi ide mesrūr-ı ʿavārif Ḥālīḳ-ı bī-çün
Buyursun Kaʿbe-i feyz ü ʿināyātı ile ihyā

(m. 74) 90

H  ret-i ‘Ömer-i Sikk n   addesa’ll hu Te’ l  Sırrah 

Mef ’ l n / me  ’ l n / me  ’ l n / me  ’ l n

1. Kib r-ı evliy dandur ‘Ömer Sikk n  de  a    
C y  -ı  asveti n -b d ider himmetle t  - s 
2. Bur sa mevlidi s d tdandur z t-ı ‘ l si
 ul ’ itdi cih na anda ol  ems-i f y  z-efz 
3. Egerçi seng u p l d olsa ğaflet sa t olmak da
Kes p atup re  det  an eri ile ider im   
4. Kederden adamını ağzın bı a    maz dağı olsa
K     idüp nes m-i fey zi eyler  oncave  i y 
5. Be-c dur bir  ılı  ır a yarar ta’b ri  a   n da
Ki r      himmet-i ‘uly s n n  te’  rid r ev  
6. Cis m  te de çok  urd  yine z kr iderek  ı  d 
Ki  te  t     sikk ne  arar virmez ider a’l 
7.  ar  i itdi tekm l himmetiyle H c  Bayr m’ n 
Ker m t   şerefle ‘ d-ber-‘ d eyledi  a    
8. Buyurdı  orbal ’ya n m-ı d  er Göynük’e te    f
 a       n     maz çorba-i e l ke de a l 
9.    metle  eref-y b itdi anda g   di ‘u   ya
F y  z t-ı H d ’ya oldu  abri k n-ı k m- r 

10. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

11. Kemāl’i ide a‘dā-yı maḥāzīre Hudā ḡālib
Hemişe ola şemşīr-i füyūzâtı meded-baḥşā

(m. 74) 91

Ḥazret-i Gül Baba Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Ḥazret-i Gül Baba tāk üzre olan gül-āsā
Feyz ile re’s-i derün içre ider nūr ilḳā
2. Gerçi Budīn denilen beldede medfūn ise de
Yine bu dīn-i mübīn ehli gider zā’ir aña
3. Hīç ḥār içre bulunmaḳla ḥalel bulmaz gül
Yine şevḳiyle hezārān hezār naḡme-fezā
4. Zulumāt içre anıñ mişli dimeḳ āb-ı ḥayāt
Hāle içinde meh ü mihre de beñzer ḥaḳḳā
5. Reşk ider gül ki o hīç vakte degildür maḥşūş
Dā’imā būy-ı füyūzâtı virür ḳalbe şafā
6. Siyyemā sādece züvvārına maḥşūş degil
İrişür dūrī-i şūrīde bile pek rā‘nā

7. Verd-i evşāfını vird eyledi bülbul gibi dil
İde mahşerde dağı lutf u himemle ihyā
8. Sene biñ iki yüz altmış ikide görmiş-idim
Böylece kuvvet-i kudsiyyeti ile rü'yā
9. Gülşen-i feyz olan türbesini zā'ir olup
Dīde-i kalbime olmakda idi nūr-resā
10. Kapu yanında ayakda turuyor pīr olarak
Gördüm ol zāt-ı keremkār-ı kerāmet-pīrā
11. Pūs idüp dest-i muḳaddeslerini bi't-ta'zīm
Pey-rev oldım o Süleymān'a hemān mūr-āsā
12. Pek geniş bir eve içre giderek bir oṭaya
Dāḫil olduḫda kerāmetle buyurdu inbā
13. Ki gelür şadra mühür-dār-ı vekīl-i a'zam
Hem Muḫammed 'Alī Paşa'da qarābetde añā
14. Terbiyet-kerdesidür Muştafā Paşa'nıñ da
Diyerek ḫatm-i kelām itdi o zāt-ı ra'nā
15. Kalkup andan yine ḫaylī giderek şahrāda
Tırdı bir köşkün öñinde olarak nūr-efzā
16. Oturur imiş o köşk içre veliyy-i niā'mım
Vālid-i pūr-himemim a'nī Vecīhī Paşa

17. Belğrād içre muḥāfız idi ol eşnāda
Hem berāber idi bu ‘abd-i ḥaḳīr-i ednā

18. Nerd-bāndan birisi indi elinde var idi
Şukḳa yāḥūd ki müsvedde olup da gūyā

19. Pederim Anḳara’ya eylemiş anı taḥrīr
Yā anıñla idiyor Anḳara’yı istid‘ā

20. Didi ol zāt ifāde idiñiz Paşa’ya
İde benden de kenārında selāmi inşā

21. Girerek köşke ḳarīb bir oṭaya şordum ki
Belğrād’da ne ḳadar otururuz biz āyā

22. Seneden girmeye ya çıkmaya bir gün didi līk
Burası ḳalmadı ‘aḳlımda benim pek ra‘nā

23. Hem buyurdı ki ifāde idiñiz Paşa’ya
İstesün Anḳara vāliliğini bi’l-inhā

24. Ger virilmezse yine bir bucuḳ ay şoñra daḥı
Eylesün böyle niyāz ile be-tekrār imlā

25. Uyanup dīmiş idim irtesi gün rü’yāyı
İstimā‘ eyledi pek çok kişi anı ammā

26. Bilmedik nuṭḳ-ı mu‘allālarınıñ ma‘nāsın

İtdi beş on gün içinde bize Mevlâ eclâ

27. Şadra geldigi haber geldi Reşîd Paşa'nın

Şadra evvel gelişi idi bu def'a hattâ

28. Vaqt-i evvelde mühür-dâr-ı vekîl-i a'zam

Oldığın bilmez idim ol dem işitdim haqqâ

29. Hem Muḥammed 'Alî Paşa ile şihriyyeti var

Diyü fikr eyleyicek zâhire çıktı ma'nâ

30. İbtidâ anlamadık eski Mısr vâlisi

Şağ idi ismi Muḥammed 'Alî idi zîrâ

31. Terbiyyet-kerdesi mi Muştafâ Paşa'nın lîk

Bilmezem ismine mi yoḥsa işâret âyâ

32. Belğrâd'dan haber-i 'azl irişince şaydık

Yevm-i tevcîhi ile olduğu gün 'azl icrâ

33. Hem Belğrâd'a girüp çıktığımız bir seneden

Bir gün eksik idi şemsî senesince haqqâ

34. Olup İstanbul'a vâşıl pederim itmiş-idi

Ankara vâlisi olmaḳlığını gerçi recâ

35. İbtidâ olmıyarak Muşul olındı tevcîh

Nuṭḳına mümteşilen itdi yine istid'â

36. Oldı tevcîh ve-lîkin ne ola hikmet ‘aceb
Diyü fikr eyler iken eyledi izhâr Hudâ
37. Ya’nî kim Anḳara’ya ‘âzim olurken yolda
Gördi kim dest-i ‘aşâ’irde esîrdür fuḳarâ
38. Ḳalmamış cânlarına ‘ırzlarına mâllarına
Hîç emniyyeti hayretde ṭurur ehl-i ḳara
39. Ağlayup çağrışarak hep idicek istirḥâm
Eyledi ḥâllerini devlete ‘arz ü inhâ
40. Ḳayşeriyye ile Bozok’da olındı ilḥaḳ
Cümleten oldı suhûletle ‘aşâ’ir îvâ
41. Evvel iskânları ġâyet ile müşkil diyerek
‘Arz itmiş idiler çok vüzerâ vü ümerâ
42. Külli maşraf ile ordulara muḥṭâç diyü
Der-i devletde mecâlisde olındı şûrâ
43. Ol civârda bulunan vâlileriñ cümlesi de
Birḳaç ordu ile me’mûr ḳılınmış ammâ
44. Yine bir çâresini bulamamışlar ḳalmış
Âh u feryâd-ı ahâlî irişüp tâ-be-semâ
45. Buña mebnî yine devletçe ḳılındı tertîb
Şayf irişdükde olınmaḳlığı ‘asker isrâ

46. İşte bu vech-ile şa‘b olduğu bî-şübhe iken
Pek suhûlet ile tevfiğ-i kerem itdi Hudâ

47. Çıkdı meştâlarına cüz’ice ‘askerle hemân
Müteferriğ olarak köylere kıldı İvâ

48. Şer‘ ile aldılar on biñ kîselik mālını halk
Sû-be-sû itmiş anı evvel ‘aşâ’ir yağmâ

49. Ba‘zı harb olsa da iskân için pek cüz’î
Anda da görmedi haksızlığı kimse aşlâ

50. Hâşılı Gül Baba Hazretlerinin feyzi ile
Kıldı gâyet ile teshîl ü muvaffak Mevlâ

51. Kendünün ismi ile terceme-i hâlinde
Aradım ba‘zı tevârih içinde ammâ

52. Bulmadım yazılısın oldı lisānen mervî
Ki şehîd olmuş iderken kefare ile ğazâ

53. Hem şehîd olacağı vakti dahı keşf iderek
Vech-i îzâh ile kendüsi buyurmuş inbâ

54. Bu dîniñ fethi toköz yüzle temām kırk sekiz
Oldı soñra da ğazâ olduğu ānda inşâ

55. Lîk ma‘lûm degil kangı ğazâda var idi

Evliyā içre anıñ qadri de şems-i eclā

56. Mefhar-i ‘ālem ile āline aşhābına da

Ümmeti üzre dağı ide şalātı Mevlā

57. Beste-leb itmeye vird-i dili berd-i gaflet

Bula yā Rab kemāl-i feyz-i bahārın ebedā

(m. 77) 92

Ḥazret-i İmām-ı Mālik Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. İmām-ı Mālik’in vaşf-ı celīlin idelim inşā

Ṭulū‘ı hicretiñ toḳsan beşinde oldı nūr-efzā

2. Buyurmuşlar idi andan ‘ulūm-ı ‘āliyye taḥşil

İmām-ı Şāfi‘i sâ’ir nice çok zāt-ı faẓl-ārā

3. Zamânında kütüb pek az iken himmet idüp gāyet

Buyurmuş idi ta‘līm ü beyânın dâ’imā ifā

4. Degil maḥdūmı aşhābdan Enes Ḥazretleriniñ lîk

Yemen şāhânı neslinden Enes vālid idi aña

5. Ḥadîşi ba‘de tecdîdü’l-vuzū‘ rāvî olup dâ’im

Zemîne āb-destsiz itmedi vaz‘-ı kadem kaṭ‘ā

6. Gezüp māşî Medîne’de rekūb itmezdi ḥayvāna

Hevāsı pür-‘ufūnet dinse ta‘zîr eyledi ḥaḳḳā

7. Vefâtı oldu yüz yetmiş toğuz târîhi içinde
Gülistân-ı Bakî‘a o da oldu gonce-i ra‘nâ
8. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
9. Kemāl ‘aciz egerçi nefesine de mālîk olmağdan
Cenâb-ı Hâk kemāl-i luğf u feyziyle ide ihyâ

(m. 77) 93

Hâzret-i İbn-i Sîrîn Revveha’llâhu Te‘âlâ Rûhahû

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Cenâb-ı İbn-i Sîrîn ‘ilm-i ta‘bîr içre pek dānâ
Ki şahrâ seyrin itmeklik gibi rûşen aña rû‘yâ
2. Kibâr-ı tâbi‘indendür Muḥammed ism-i sāmîsi
İder şîrîn nuşh ü pendî seyr insânı şîr-āsâ
3. Buyurur idi müsteykız iken ḥavf itmeli Hâk’dan
Ki nevm içre görilenler mazarrat itmesün aşlâ
4. İderdi ḥayr ile yād olsa sū‘-i zikri bir şahşîñ
Zalâm-ı zenbe dūş itmezdi bîdâriyyet-i takvâ
5. Be-gâyet ḥürmetinden mâderiyle şoḥbet itdükde
Kelâmın nerm iderdi penbe pisterden dahı ra‘nâ
6. Tarıldığı kesîñ ḥayrını ketm ü şerrini iḥbâr
Celî zulmüñ birisidür diyü olurdu pend-efzâ

7. Kefālet eyleyüp medyūne kendü ḥabs olınuḳda
Didi bekçi gice gidüp de gündüz gel diyü ammā
8. Buyurdı bu didigiñ söz emānetde ḥıyānetdür
Ḳabūl itmem ḥıyānetde mu‘īn olmaḳlıḡı ḳaṭ‘ā
9. Didi tavṣīf iden senden ṣaḥābe olmadı aḥsen
Ḳasem itdigi derkinden bile ‘ācizleriz ḥaḳḳā
10. Ṣemānīni tecāvüz eylemişdi sinn-i ‘ālīsi
Yüz on tāriḥi içre itdi ‘azm-i cennet-i ‘ulyā
11. Şeh-i kevneyne cümle āl ü ṣaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
12. Kemāl’iñ cümle ḥālin intibāḥ üzre idüp Yezdān
Füyüzātı gönülden ide nevm-i ḡafleti imḥā

(m. 78) 94

Ḥazret-i İmām-ı Muḥammed Bāḳır Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Şerāfet ile kerāmetle ṣems-i nūr-efzā
Olup Muḥammed-i Bāḳır imām-ı feyz-ārā
2. ‘Ulūm içre de ḡāyet ‘ulüvv ü vüs‘at ile
Dinür ṣenā ile Bāḳır diyü olur imlā
3. Buyurdı mü’mīn ü ḡayre ṣavā‘iḳ inse daḥı

Olur emîn ide zıkr-i Hâlık'ı îfâ

4. Gülince dir idi yâ Rab eyleme buğzı
İderdi halkı zülâl-i edeb ile irvâ
5. 'İbâdet efdali bañ ile ferci hıfz itmek
Diyü ider idi terğib 'iffeti icrâ
6. Ne rütbe olsa tekebbür bir âdeme reh-yâb
O rütbe 'aqlını tenkîş ider didi hakkâ
7. Olup muhabbeti Şiddîk-i ekbere ğâyet
İderdi vaşf u şenây ü sitâyişin evfâ
8. 'Irâk'da ba'zı kesân itdi buğz şeyhini
Hem âl-i beyte muhibbiz diyü idüp da'vâ
9. Buyurdi anlara eş'âr hîç kabûl itmem
Kim öyle buğza cesâret ider ise hattâ
10. Dimâ'-ı mebgûz-ı şeyhini dögmek ile şevâb
İderdim olsa yedimde hükûmeti icrâ
11. Yüz on yedi senesinde buyurdi 'azm-i behişt
Bağî'de Kûbbe-i 'Abbâs'a o da nûr-efzâ
12. Tûlû'ı şulb-i İmâm Zeyn-i 'Âbidîn'dendür
Hemişe cümlesi de ğıbtagâh-ı mihr-i semâ

13. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine
Hudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā

14. İdüp ḥaṭā vü belādan Kemāl'i de maḥfūz
Kemāl-i luṭf ile maḥzūz eylesün Mevlā

(m. 78) 95

Hāzret-i İmām-ı Muḥammed Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. E'imme-i Ḥanefiyye ki oldı nūr-efzā
Biri İmām-ı Muḥammed'dür anlarıñ ḥaḳḳā
2. Tūlū'ı yüz otuz ikinci yılda Vāsıṭ'da
Buyurdı Kūfe'ye teşrīf buldı neşv ü nemā
3. Otuz biñ aḳçe ḳalup vālidı vefāt idicek
'Ulūma şarf ile itmişdi sa'y-ı lā-yuḥşā
4. Buyurdılar aña ta'līm-i 'ilm ü faẓl-ı celīl
İmām-ı A'zam ile çok ekābir-i 'ulemā
5. İmām-ı Şāfi'ī'ye nice nice zāta daḥı
Buyurdı kendüsi ta'līm-i 'ilm-i feyz-ārā
6. Umūr-ı dīni beyānda kitāb idüp te'līf
Anıñla da eşer-i ḥayrı eyledi icrā
7. Vefātı Rey'dedür elli yedi yaşında idi
Defīn-i rāmına Şehraz'a cismi kenz-āsā

8. O da şümûs-ı ziyâ-pâş-ı ictihâddandur
İmâm-ı Şâfi'î Hazretleri de itdi şenâ
9. Şeh-i risâlet ile âl ü şahb ü ümmetine
Hudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ
10. Kemâl'i de eṣer-i ḥayra Ḥaḳ muvaffaḳ idüp
Hemişe feyzi ile ḳadrini ide i'lä

(m. 79) 96

Hazret-i İmâm-ı Şâfi'î Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Toḡup yüz ellisinde hicretiñ olmışdı nūr-efṣān
İmâm-ı Şâfi'î hem-nām-ı faḥr-i cümle-i ekvān
2. İmâm-ı Mālik ile nice ehl-i 'ilm ü dānişden
Eḥādîş istimā' itdigi de olmaḳdadur tibyān
3. Yetişdi ceddi Şâfi' necl-i sâ'ib Faḥr-i kevneyne
Ki sâ'ib olmuş-idi Bedr içinde nā'il-i imān
4. İmâm-ı Şâfi'î'de bulınan faẓl ü kerāmetler
Mu'aḥḫar gelmiş olan ehl-i 'ilme olmamış iḥsān
5. Buyurmuş Aḥmedi'bn-i Ḥanbel anıñ vaşfını böyle
Ki mişl-i 'āfiyetdür nāsa hem ḥūrşid-i 'ālī-şān
6. Bu ikisi gidince anlara mişl ü ḥalef olmaz

Diyü temşîl idüp kılmışdı qadr ü şânını i‘lân

7. Marîz olur iden dahl ü ta‘arruż mezhebi içün
Muḥarribdür diyü ehl-i vuḳûf itmekdedür tibyân
8. Vefâtı iki yüz dördinci sâl-i hicret olmuşdur
Nice vaşf u şenâ-yı feyz-efzâsı olur ityân
9. İmām-ı Aḥmedi’bn-i Ḥanbel ile nice fâzıllar
Buyurmışlar idi taḥşîl andan ‘ilm-i bî-pâyân
10. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun kemâ yerzâ bihe’r-Raḥmân
11. Hemîşe mihr-i tevfiḳiñ virüp envâr-ı ‘ulyâsın
Kemâl’i ‘âfiyet-yâb-ı füyûzât eylesün Yezdân

(m. 80) 97

Ḥazret-i İmām-ı Muḥammed-i Taḳî Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. İder İmām-ı Muḥammed Taḳî zülâl-āsā
Şerāfet ile kerāmetle feyz ile iḥyā
2. Ḥafid-i Ḥazret-i Mūsā’yı Kāzım-ı zîşân
Ki kendünün pederi Ḥazret-i ‘Alīyyi Rızā
3. Cevād idi laḳab-ı dīgeri anıñ da zihî
Dü-‘ālem içre füyûzât vücūdı nūr-efzā

4. Birisini yazalım cümle-i kerāmetiniñ
Dimiş bu vech-ile bir zāt oluyor inşā
5. Ki Şām'da gūş idüp bir faķīri ben maħbūs
Su'āl eyledim aħvālin eyledi inbā
6. Didi Cenāb-ı Hüseyn'in ser-i mübārekiniñ
Emānet olduğı cāmi'de geldi baña nidā
7. 'İbādet eyler idim anda nūrveş bir zāt
Zuhūr idüp beni çağırdı pey-rev oldım aña
8. Getürdi mescid-i Kūfe'ye hem Medīne'ye de
Ṭavāf-ı Mekke'yi de itdirüp hemān ifā
9. O ğā'ib oldu yine kendümi burada bulup
İkinci yıl dahı itdirdi böylece icrā
10. Muḥammed'ibn-i 'Aliyyi'r-Rızā diyü kendin
Beyān eyledi ben eyleyince istikşā
11. Hikāyet itmiş-idim ḥabse koydı vāli beni
Ki kızbe ḥaml iderek itdi sū'-i zannı baña
12. Dimiş ki rāvī-i vaķ'a o merd-i maħbūsın
Görince ḥālını vāliye söyledim ammā
13. Kim ise öylece bir ānda gezdiren anı
Ḥalāş ide diyerek eyledi cevāb i'tā

14. Yine tefahhüſa gitdim didi ki bevvābān
O ğā'ib oldu bize geldi hayret-i 'uzmā
15. Dīger kerāmeti me'mūn hālīfe ſayda gidüp
Zukākda kaçdı çocuklar telāſ olup peydā
16. Ŗabī ise de ſebāt itdi ol İmām-ı hümām
Sebeb nedir diyü Me'mūn idince istikſā
17. Buyurdı rāh-ı geñiſdür tūrınca dıyk olmaz
Telāſ da eylemez icāb olmayınca haṭā
18. Ta'addīyi daḥı ummam diyü cevāb virdi
Ŗorınca ismini kıldı anı daḥı inbā
19. Ŗikārda hikmet-i Hāk ile bāz bir semeki
Getürdi eyledi me'mūn avcına iḥfā
20. Gelüp cenāb-ı İmām'ı görüp yine orada
Elinde ne idüĝin eyledi su'āl añā
21. Buyurdı kudreti baḥrinde Hāk balık yaradup
İder ſikārda ſehbāz pādſāha 'aṭā
22. Resūl'ün āl-i mu'allāsına ider ilhām
Diyüp ſerāfet-i neslinde eyledi inbā
23. Getürdi nezdine Me'mūn itdi pek ta'zīm

O fā'ik oldu olup imtiḥān-ı 'ilm icrā

24. Virüp kerīme-i pākīzesin daḥı Me'mūn

Medīne içre iḳāmetde idi nūr-āsā

25. Zamān-ı salṭanatı içre mu'taşım çağırup

'Azīmet eyledi Bağdād'a ol meh-i ğarrā

26. Vefāt itdi iki yüz yigirmi sālinde

Sinīn-i 'ömri de olur yigirmi beş inşā

27. İmām-ı Kāzım ile muttaşıl defīn olarak

Kırān eyledi sa'deyn-i pūr-füyüz ü 'ulā

28. Egerçi ba'zı rivāyetde fevti mesmūmen

Ḥaḳīḳatin bilür ancak Ḥudā'yı bī-hemtā

29. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine

Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā

30. Kemāl'i maḥbes-i ḳasvetden eyleyüp taḥlīş

Kemāl-i feyz ile Yezdān eylesün iḥyā

(m. 81) 98

Ḥazret-i İmām-ı Buḥārī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Ḥadīş e'immesi altı zevāt-ı faẓl-ārā

Biri cenāb-ı İmām-ı Buḥārī'dür ḥaḳḳā

2. Muḥammed ismi idi oldu mevlidiyle şehīr
Sinīn-i ‘ömri de altmış bir oluyor imlā
3. Şabī iken pederi riḥlet itdi fāzıl idi
Ḥadāšetinde de kıldı ḥadīşi istikṣā
4. Muḥaddiṣīni işitdik de ḳande ise bulup
İderdi her birisinden de anı istinbā
5. Ḥicāz ü Mıṣr ü Ḥorāsān’ı çok maḥalleri de
Gezüp buyurmuş-idi ‘ilmi aḥz ile inṣā
6. İdüp Şaḥīḥ-i Buḥārī’yi yādgār-ı enām
Telemmüz eyledi ṭoksān biñ ḳadar ‘ulemā
7. Bu gūne eylediler imtiḥān Bağdād’da
Gelince nezdine eṭrāfda olan fuṣalā
8. Ki yüz ḥadīṣ-i şerīfiñ mütūn ü isnādın
Biri birine ḳarıṣdırmış idiler ḥattā
9. On ādemiñ virerek her birine on ‘adedin
Gelüp birer birer itmiş idiler istikṣā
10. Mütūnına getürüp her biriniñ isnādın
‘Ulüvv-i ḳadrini hep itdi i’tirāf ‘ulemā
11. Vefātıdur iki yüz elli altı tāriḥi
Buyurdi sūy-ı Semerḳand’a ‘azm-i dār-ı beḳā

12. Resûl-i ekremi bir zât gördi rü'yâda
Buyurdu muntazırım ben Buḥārî'ye ḥattâ

13. Vefâtını işidüp eyledi o zât ḥisâb
Vefâtı anda imiş görmiş olduğu rü'yâ

14. Şeh-i risâlet ile âl ü şaḥb ü ümmetine
Ḥudâ şalât ü taḥiyyâtı eylesün ebedâ

15. Gelür 'ulûma eḥādîş ile Kemâl-i şeref
Ḥudâ Kemâl'i de anıñla eylesün iḥyâ

(m. 82) 99

Ḥazret-i İmâm-ı Muḥammed Mehdî Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū
Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Şerāfetle kerāmet ile itdi mihr-i nūr-efzâ
E'immeden Muḥammed Mehdî'yi de Rabb-ı bî-hemtâ
2. İki yüz elli beş târiḥi milād-ı mu'allāsı
Ṭulû'ı burcı oldu ḥıṭṭa-i Bağdād'da Sāmarrâ
3. İmāmiyye didi şāḥib zamân Mehdî odur hem de
İderler ḥüccet ü kâ'im diyü ba'zı şıfat inşâ
4. Didi ba'zısı ol beldede altnış beş senesinde
Tesettür itdi bir serdābda maḥfi ṭuruyor ḥālâ
5. Çıkar āḥir zamân içre ki odur muntazar Mehdî

Nüzül eyler anıñ ‘aşrında gökden Һazret-i ‘İsā

6. Dimişler hem de iki def’a ğaybūbet buyurmışdur
Birisı üç yüz altmış sālne dek oldı bu ğūnā
7. Ki ol vaqte deġin ħācāt-ı ħalkı aña ‘arz idüp
Cevābın almaġa dirler vesā’iṭ var idi ħattā
8. ‘Aliyyi’bn-i Muḥammed çıkarup mektūbunı ol yıl
Vesāṭet münkaṭı‘ oldı diyü virmiş ħaber ğüyā
9. O yıldan tā zuhūrına deġin āḫir zamān içre
İkincisi şayarlar işbu ğaybūbiyyetiñ ammā
10. Muḥālif ‘aql ü naḳle cümlesi kizb oldıġı zāhir
Revāfız didi ħayydur Һaydar ü ğayrıyı da ħālā
11. Cemī’an ‘azm-i ‘uḳbā itdiler emr-i bedīhīdūr
Ne mümkin ‘aksine serd-i delīl itmek ile da‘vā
12. E’immeden Һasan Һazretleriniñ neclidūr bu zāt
Ki anıñ maḫlaş-ı meşhūrı olur ‘Askerī imlā
13. Gelecek Mehdī ħaḳķında eḫādīş oldıġı ma‘lūm
Cihāna gelmiş-iken bunca yıl ḳalur mı bu ğūnā
14. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḫb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

15. Resül'ün âl-i 'ālīşānının hāk-i der-i pākī
Kemāl'ın tūtiyāsıdur ider bā-feyz-i Hāk bīnā

(m. 82) 100

Ḥazret-i İmām-ı Muḥammed Tirmizī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū
Mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün / mefā'ılün

1. Ehādīse e'imme oldu altı zāt-ı faẓl-ārā
Olur andan Muḥammed Tirmizī Ḥazretleri imlā
2. Nice nice efāzıldan idüp taḥşīle iḳdāmı
Ḥadīş içre teşānīf-i keşīre itdi nūr-āsā
3. Telemmüz itdi çok fāzılda andan müstefīd oldu
Zülāl-āsā ehādīse o da bir menba'-ı ra'nā
4. Zülāle oldu teşbīhi *ke mişk vātīn*¹²⁸ kabilinden
Degil dünyāya maḥşūr iki 'ālemde ider iḥyā
5. Gülistān-ı behište bülbul-āsā gitdi Tirmizī'de
Vefatı iki yüz yetmiş senesi oluyor inşā
6. Ḥuşūşan yādgārıdur kitāb-ı Tirmizī ḥalkā
Ḥadīşi yazmamış anda mükerrer olarak aşlā
7. Hicāz ile Ḥorāsān ü 'Irāk ehl-i 'ulūmı da
Görüp taḥsīn idüp ḥaḳḳında dimiş idi bu gūnā

¹²⁸ "... kandil gibi ..." 24/Nur sūresi 35. âyet.

8. Kitāb-ı Tirmizî'niñ tırdığı beyt içre gūyā kim
Oturup birini eyler kelām-ı ihtidā-efzā
9. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
10. Kemāl-i ‘ācizî de eylesün ihyā dü-‘ālemde
Vire feyz-i eḥādîşi hemişe Rabb-ı bî-hemtā

(m. 83) 101

Ḥazret-i İmām-ı Ğazālî Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. İmām-ı pür-fezā’il kim Ğazālî şöhretî eclā
Muḥammed ismi Zeyne’ddin olmışdur laḳab aña
2. Ebū Ḥāmid idi Ṭūsî idi ol Ḥüccetü’l-İslām
Kibār-ı evliyā-i feyz-ārādan idi ḥaḳḳā
3. Muḳaddem ‘ilmi Ṭarsūs ile Nîşābūr’da bi’t-taḥşîl
Efāzıl içre nām aldı olup Bağdād’a feyz-ārā
4. Buyurdi māsivāyı terk ü ifā eyledi Ḥaccı
Varup İskenderiyye Mısr ü Şām ü Kudse mihr-āsā
5. Yine geldi vaṭanda rūḥveş ḥalvetde setr oldı
Nice te’lîfi eyler cism-i ‘ilmi dā’imā ihyā
6. Biri Yāḳūt-ı Te’vîl’dür ki kırk cild üzre bir tefsîr
Biri Mişkāt-i Envār’dur ki mihr ü māhdan a‘lā

7. Biri meşhûrdur ismi de İhyāü'l-‘Ulûm ile
Dağı var nice te’lifâtı şöhet-yâb ü pek ra’nâ
8. Varup tekrâr Nişâbûr’da neşr-i ‘ulûm itdi
Yine ric’atle oldı mevlidi burcında nûr-efzâ
9. Binâ itdi tarîkat ehline bir hânkâh anda
‘Ulûm-ı zâhire ehline de bir medrese inşâ
10. Bütün evkâtını a’mâl-i hayra eyledi taqsım
Tilâvet ile neşr ü şoĥbet-i ehl-i kulûb-âsâ
11. İdüp bu vech-ile ikmâl-i ‘ömr-i feyz-baĥşâyı
Cihândan oldı beş yüz beş senesi ‘âzim-i ‘uĥbâ
12. Buyurdı (rûĥ hest-i nîst nümâ-est) ile ta’bîri
Ki ĥaĥķâ rûĥ mevcûddur görünür mûna’dim güyâ
13. Cesed ķalıb olur ancak ĥayâtıdur anî ile
Ķalıbdan görünür eşyâ ĥaber vârid degil aña
14. Ķıvâm olmazdı Ķayyûm olmasa zerrât-ı ‘âlemde
Vücûd Ķayyûm’da zîrâ ‘âriyetdür ĥayrısı maĥzâ
15. ‘Araĥ ile ‘araĥ cism ile cism olur ma’iyyetde
Olur yâĥûd cism ile ma’iyyetde ‘araĥ amma
16. Bu üç gûnâ ma’iyyet olamaz ĥayyûm ‘âlemde

Ki қайыўмиyyete маҳшўш ма'yyet [varur]¹²⁹ ҳаққā

17. Ҳақīқатде бу (hest-i nīst nūmā)¹³⁰ olan ma'yyetdūr

Bunı fehm itmeyen қайыўmı ister bulamaz eclā

18. Bu ma'nāda olur қашırға kim топрақdur meşhūd

Muḥarrrik bād iken her zerresin mer'ī degil қағ'ā

19. Muḥarrrik oldı (hest-i nīst nūmā) ta'bīri ile bād

Tūrābīñ kendü (nīst-i hest nūmā)¹³¹ maḥkūmdur aña

20. Cenāb-ı bü'l-Ḥasen-kim Şāzelī vü 'aşrınıñ kutbı

İderdi vāqı'amda böylece gördüm diyü inbā

21. Ki kıldı Ḥazret-i Mūsā vü 'İsā'ya mübāhātı

Ġazālī ümmetimdendür diyü Şāh-ı rüsül ҳаққā

22. Hem anıñ münkerātın Meḥḥar-i 'ālem idüp ta'zīr

Görildi mevte dek anlarda қамçıdan eşer eclā

23. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre

Şalāt-ı bī-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*

24. Rızāsında ide kā'im Kemāl'i Ḥālīq-ı қайыўm

Tūrāb-ı cismini bād-ı füyüzāt eylesün ihyā

¹²⁹ Bu kelime, matbûda “vardır” şeklinde yanlış olarak yazılmış ve yazma nüshadan karşılaştırılarak düzeltilmiştir.

¹³⁰ Farsça: “Yokmuş gibi görünen var.”

¹³¹ Farsça: “Varmış gibi görünen yok.”

(m. 84) 102

Ḥazret-i İmām-ı Faḥre'ddīn-i Rāzī Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Müfessirlerde Faḥre'ddīn-i Rāzī'niñ daḥı ḥaḳḳā
Kebīr oldığını itmekde Tefsīr-i Kebīr inbā
2. Dinür İbnü'l-Ḥaṭīb ismi 'Ömer'dür vālidiniñ hem
Olur fevtine dek andan telemmüz itdigi imlā
3. Mülakḳab oldı Faḥre'ddīn ile ismi Muḥammed'dür
Dinür Rāzī ṭulū'ı Rey'de rāz-ı Ḥaḳḳ'a da dānā
4. İmām olmış idi 'ilm-i kelām ü ḥikmete el-ḥaḳ
Ki fazlı fenn-i menḳulāt ü ma'ḳulāt da eclā
5. İḳāmet itdi Rey'de Māverāü'n-nehr'e de gitdi
Muḥiṭ olmışdı 'ilmi 'ālemi mānende-i deryā
6. Gelürdi vecd ü ḥāl olmazdı ḥāl-i va'z eylerken
Ruḥ-ı fazlında ol ḥāl olmış-idi ḥāl-i ḥüsn-efzā
7. Ḥorāsān ü Herāt içre daḥı neşr-i 'ulūm itdi
Hirāsān oldı Ḥaḳ'dan bed-mezāhib ehli de ḥaḳḳā
8. Ki çoğı ehl-i sünnet oldı çünki eyledi ilzām
Mülakḳab olmış-idi şeyḥ-i İslām ile de ḥattā
9. Anıñ 'ilm-i kelām ile uşul-i fıḫ ü ḥikmetde
Daḥı ṭıbb ü ferāsetde nice te'lifi var a'lā

10. Buyurdi i'timād olduğda ğayru'llāha bir şeyde
Nice nice belā vü şiddet ü miḥnet olur peydā
11. Herāt'a vardığında her ekābir oldılar zā'ir
Faḫaṭ bir zāt teṣrīf itmedi olduğda istinbā
12. Buyurdi ben faḫīrim gelmiş olsam bir şeref gelmez
Egerçi gelmemiş olsam da nokṣān eylemez ilḳā
13. Ḥaḳīḳīsi şorıldı 'ilm ile de iftiḥār oldu
Didi re'sü'l-'ulūm 'irfān-ı Ḥaḳ'dur olına inbā
14. Cevābında Ḥudā'ya yüz 'aded bürhānımız vardur
Dimiş ise de tekrāren buyurmuş idi bu gūnā
15. Berāhīn şekk içündür şekki itmeme ki ola bürhān
Bunı tıyduḳda itdi ḳalbine te'sīr nūr-āsā
16. O dem bey'atla ḫalvetle fütūḫāta olup maḫzar
Şürü' itmişdi Tefsīr-i Kebīr'e ba'd ez-īn ḫaḳḳā
17. Herāt içre vefātı altı yüz altı senesinde
Sinīn-i 'ömri altmış iki oldığı olur inşā
18. Bu irşadı iden ol zāt Necme'ddīn-i Kübrā'dur
Diyü olmakda imlā nūr-ı feyzi Şīd'den a'lā
19. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḫb ü ümmeti üzre

Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

20. Füyûzâtı ile Rabb’im Kemāl’i eylesün ikmāl

Gülistân-ı nihâdın nev-bahâr-ı rüşd ide ihyâ

(m. 85) 103

Ḥazret-i Şems-i Tebrîzî Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Semiyy-i faḥr-i ‘ālem Şems-i Tebrîzî-i feyz-ārā

Degil Tebrîz’e ḥaş anıñ da şāmil nūrı mihr-āsā

2. Cenāb-ı pādşāh-ı enbiyānıñ ‘ışk-ı ‘ālīsī

Henüz mektebde tıfl iken derûnında idi aqvā

3. O ‘ışk ile ta‘āmı istemez kırk gün giçer idi

Tenāvül şoḥbeti olduḡda men‘ eylerdi bi’l-îmā

4. Dinilür Ḥazret-i Baba Kemāl-i Cündî’dür şeyḫi

Ṭururken şoḥbetinde itdi ḥaḳḳā böylece inbā

5. Saña iḥsān eyler Rabb-ı ekrem ber-muşāḫib kim

‘Uyûn-ı ḥikmeti ḳalbi lisânına ider icrā

6. Seniñ ismine eyler evvelin ü āḫiriniñde

Ḥaḳâyıḳla ma‘ārif gevherini incilā-efzā

7. Zuhûra geldi nuṭḳı altı yüz kırk iki sâlinde

Görüşdiler cenāb-ı Pîr Mevlânâ ile ḥaḳḳā

8. Nişân-i halvet iken çağrılınca kalkarak derhâl
Buyurdu katl için çağrıldığını keşf ile hattâ
9. Şehîden itdi riḥlet altı yüz kırk beş idi târîḥ
Hudâ kâtillerini az zamânda eyledi ifnâ
10. Zuhûr-ı cilve-i Hâk irtifâ-yı kâdri mûcibdür
Anıñ ḥaḳḳında olmışdı vuḳû'ı işte bu gûnâ
11. Anıñ da türbe-i 'ulyâsı mervî Konya şehrinde
İder envâr-ı rûḥâniyyetiyle zâ'iri iḥyâ
12. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-'aded olsun *kemâ yerzâ bihe'l-Mevlâ*
13. Hemîşe Şems-i tevfiḳ ü füyûzât-ı İlâhiyye
Kemâl'in ḳalbini mânend-i gülşen eylesün i'lâ

(m. 86) 104

Hâzret-i Mevlânâ Celâle'ddîn-i Rûmî Ḳaddesa'llâhu Te'âlâ Sırrahû

Mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün / mefâ'ilün

1. Cenâb-ı Pîr Mevlânâ Celâle'ddîn-i feyz-ârâ
Toğup Belḡ içre mihr-âsâ cihâna oldı nûr-efzâ
2. Tûlû'ı nesl-i pâk-i Hâzret-i Şiddîḳ-i ekberden
Ḳulûb-ı şâdıkânı dâ'imâ itmekdedür iḥyâ
3. Semiyy-i mefḥar-i 'âlem idi sâdâtdan idi
Reşâd ü himmeti tevlîd-i feyze vâlideyn-âsâ

4. Görüp rûhāniyānı beş olunca sinn-i ‘ālîsi
Olur altı yaşında bu kerāmet kışşası inşā
5. Ki şıbyān istemişdi pertev itmek bāmdan bāma
Buyurdı kendüyi merdiyyet itmekdür göge i’lā
6. Nazardan gā’ib oldı itdiler etfāl feryādı
Yine ‘avdet buyurdukda cemī’i itdi istikşā
7. Buradan ref’ olındım gökleri devr ile seyr itdim
Olup feryādınız geldi diyü kılmış idi inbā
8. Hemān eylerdi ol yılda her üç dört günde bir iftār
Olinmış ba’zı nuṭḡ-ı pür-ziyāsı böylece imlā
9. Görüp ğamnāk bir zātı buyurdı cümleten ekdār
Cihāna bend-i ḳalb itmek ile olmaḳdadur peydā
10. Olup āzāde-i dünyā bilüp kendüyi de gā’ib
Fenā-yı lezzeti derk eyleyen çekmez keder aṣlā
11. Şorardı dā’imā kim ḥānemizde var mıdur bir şey
Bulınmaz ise memnūnen iderdi ḥamdi de ifā
12. Buyurur idi bugün ḥānemiz olmuş bizim daḥı
Cenāb-ı Faḥr-i kevneyniñ mübārek ḥānesi-āsā
13. Bulinsa nesne maṭbaḥda te’essüf ile söylerdi

Ki Fir‘avn’ın ahvesi oldu ayfā ānede peydā

14. Didi aşābına ben gitmek ile olmayın amnāk

Beni zıkr idene dā’im olur benden meded eclā

15. Bize iki ta‘allu var bu ‘ālemde ki anlardan

Birisi baa olmuştur birisi sizlere ammā

16. Be-luf-ı a baa yüz gsterince ‘ālem-i tefrīd

Baa olan ta‘alluda sizi iun olur icrā

17. Buyurdu hem beni ann itmesun bu cismi ‘āşıqlar

Benim ol neş’e kim zıkrım dil-i ‘uşşāa kām-ārā

18. Bulan ol neş’eyi şükr eyleyüp bilsün ki ben oyum

Buyurmuş idi dıer nuşı da bu vech-ile īfā

19. Ki bir uş yeryüzinden usa eflāka irişmezse

Bulur elbet rehāyı dāmdan eb‘ad olur zīrā

20. Kemāli bulmamış olsa daı dervīş olan kimse

Olur mümtāz kesb-i ıffet idüp minet-i dūnyā

21. Vaşiiyetde buyurdu sırr u zāhir ittiā idi

a‘ām ile menām ile kelām az olmalı aā

22. oyup [alkı cefā melūz şey’i]¹³² şehvet ü cürmi

Şıyām ile kıyām ü şöbet-i şālih ola icrā

¹³² Eserde “alkı vü cefā melūz şey’i vü” şeklinde yazılmıştır.

23. Ki hayru'n-nās olur her kim iderse menfe'at nāsa
Kelām içre delāletle ma'an kılllet olur evlā

24. Bu nuşhı da Hudā'ya hamd ile hatm itdi fevt oldu
Olındı altı yüz yetmiş ikisi hicretiñ imlā

25. Buyurdi Şeyh Şadre'ddīn Cüneyd ü Bāyezīd olsa
Olurdi ğāşiye-dārı anıñ ez-cān u dil haqqā

26. Didi hem neş'e-yāb-ı feyziyiz anıñ tufeyliyiz
İşidüp her meşāyiḥ de didi bu vaşf aña iḥrā

27. Buyurdi türbesi-çün Mollā Cāmī ka'betü'l-‘uşşāk
Tulū'ı altı yüz dört içre oldıǵı olur inşā

28. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*

29. Semā'-ı nuşh idüp tutmak Kemāl'ıñ sikke-i feyzi
Tükenmez mülk-i maḥşerde daḥı sermāye-i 'ulyā

(m. 87) 105

Ḥazret-i Şadre'ddīn-i Konevī Kaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Gelür şadr-ı beyāna vaşfı Şadre'ddīn bu gūnā
Nigīn-i mehde kındı Konya'da cismi güher-āsā

2. Kibār-ı evliyādan çok zevātıñ feyzidür andan

‘Ulūmuñ zāhir ü bātinca mecmū‘ında da dānā

3. Muḥammed ismi idi Bü’l-Me‘ālī künyesi oldu
Devā-yı himmet-i ‘ulyāsıdur şadra şifā ḥaqqā
4. Olup ‘allāme-i Şīrāzī Kuṭbe’ddīn aña tilmiz
Ḥadīs ‘ilmin idüp taḥşil andan eyledi imlā
5. Cenāb-ı şeyḥ-i ekber kim şehīr İbn-i ‘Arab ile
Bilād-ı Rūm’a teşrīf itdi ilhām oldu bu gūnā
6. Henüz gelmişdi dünyāya cenāb-ı Şeyḥ Şadre’ddīn
Ṭulū‘ın hem dü-‘ālem içre şānın kıldı Ḥaḳ inbā
7. Vefāt-ı vālidinde māder-i pākin tezevvücle
Füyuzı oldu ol dürr-i yetīm için şadef-āsā
8. Pedervārī buyurdu bedr-i kāmīl mihr-i himmetle
Semā-yı terbiyeti eyledi māhiyyetin eclā
9. O da şoñra kelām-ı pākiniñ olmışdı neḳkādı
Vücūduñ vaḥdeti ḥaqqında nuṭṭkın şerḥ ider a‘lā
10. Ki ‘aql ü naḳle taṭbīḳan o nuṭṭkuñ sırrını bilmek
Anıñ şerḥ-i dil-ārāsıyla teysīr oluyor ḥaqqā
11. Çok āşarı birisi Fatihā Tefsīr-i ‘ālisi
Biri Şerḥ-i Ḥadīs oldu yine mecmū‘ıdur ra‘nā

12. Biri de Vāridāt-ı Bāṭıniyye'sin ider ĩrād
Ki şarf-ı zihn olınuḡda olur aḡvāli istiḡşā
13. Celāle'ddīn-i Rūmī Ḥazreti'ne eyleyüp ta'zīm
Oṭurmak üzre teklīf eyledi seccādesin ammā
14. Buyurdı ol daḡı ta'zīm ile anı revā görmem
Ma'an iclās idecek oldu ḡā'id olmadı ḡattā
15. Anı ḡaldırıp oṭurdu ikisi de idüp tebcīl
Görüşürler idi ḡubb ü muvālāt itdiler evfā
16. İmāmet itdi na'ş-ı Ḥazret-i Mollā-yı Rūm için
Buyurmuşdı vaşiiyyet kendüsi bu vech-ile zīrā
17. Defn oldu o da fevt oldu şoñra Ḳonya şehrinde
İder envār-ı rūḡāniyyeti züvvārını iḡyā
18. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*
19. Kemāl'in enbiyā vü evliyāyı itmesi ta'rīf
Kelām-ı şadra dehlīzden ḡarışmaḡlık gibi maḡzā

(m. 88) 106

Ḥazret-i Muḡammed Bahāe'ddīn-i Nakşibendī Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Semiyy-i meḡḡar-i 'ālem Bahā'e'ddīn-i feyz-ārā
Ṭarīḡ-i Nakşibendī içre pīr-i muḡtedā ḡaḡḡā

2. Buḥārī'dür ṭarīḳan nisbeti Seyyid Külāl'edür
Ki anıñ da kibār-ı evliyādan oldıǵı eclā
3. İrişdi Şeyḫ 'Abdü'l-Ḥālīḳ'ıñ da feyzi rūḥānī
Semā-yı ḳudsiyān içre o da Ḥürşid-i nūr-efzā
4. Yine öyle e'āzımdan Muḥammed Baba Semmāsī
İder idi ṭulū'ından muḳaddem vaşfinı icrā
5. Mürūr itdikce Ḳaşr-ı Hinduvān'dan dir idi bundan
Gelür bir er ḳoḳısı 'ārifān ḳaşrı ider ḥattā
6. Yine bir gün didi çoǵaldı bŷy-ı misk-ārāsı
O merd-i Ḥaḳ ṭulū' itmek gerekdür şimdi gül-āsā
7. 'Azīmet itdi Ḳaşr-ı Hinduvān'a añlaşıldı kim
Ṭulū' itmiş cihāna gördi himmet ḳıldı bu gŷnā
8. Ki budur işte ḥoş bu şāḥibi merd-i Ḥudā el-ḥaḳ
Benim ferzendim olsun muḳtedā eyler anı Mevlā
9. Didi Seyyid Külāl'e sen mürebbī-i şefīḳi ol
Ṭa'ahhüd eyleyŷp vaḳtiyle ḳıldı emrini ifā
10. Şabāvetde reh-i mektebde pā-bŷşı dŷşŷp tıyne
Çıḳarılmış iken aǵlar idi oldukda istinbā
11. Buyurdi zıkr-i Ḥaḳ'dan eyledi işǵāl iḥrācı

Budur bâdî-i giryâniyyetim pâ-bûş degil aşıla

12. Olinca nakş-ı pend ü nuşhı ile kâsr-ı dil tezyîn

Olur ‘irfân ile mevşûf Kâsr-ı Hinduvân-âsâ

13. Buyurdi keyd-i nefsi bilmeli olmamalı tâb‘i

Ṭarîqe vâşıl olmaqlık bunuñ ile olur peydâ

14. Şorıldukda ṭarîkat didi keşret içre vahdetdür

Ki bâtın haqla zâhir halk ile olmaql olur aḥrâ

15. İder ehl-i sülûki mâsivâ’llâha nazar ızrâr

Göñülce pek büyük mâni‘ dimekdür bu daḥı ammâ

16. Olur ḥalvetde şöhret o da kâlbe ‘ayn-i âfetdür

Görüp yârânı fânî öyle şöḥbet olmalı icrâ

17. Didi hem eylerim aḥfâ ile zıkr-i İlâhîyi

Ki ‘Abdü’l-Ḥâlîk’ındur vâkı‘amda emri bu gûnâ

18. Ziyâret eyledükde kabrini Ma‘şûk-ı Ṭûsî’niñ

Selâmı virdi ḥâl ü ḥâtırını kıldı istikşâ

19. Selâmın aldı hoş-ḥâl oldıgın kabri nidâ itdi

İşitdi münkerânı itdiler ikrârı da ifâ

20. Mürîdândan biriniñ ḥânesin teşrîf itdükde

İki ay ṭurdı gelmişdi nice aḥbâbı da ḥattâ

21. Hemān bir yük daķık olup idāre itdi mecmū‘ın
Buyurdi şoñra ‘avdet o tükenmezdi yine kaç‘ā
22. Faķat emr-i celīli idi bu hāli ola mektūm
Tükendi çünki dervīş itdi ehl-i beytine inbā
23. Buyurdi Kaşr-ı Hinduvān’ı Kaşr-ı ‘Ārifān el-ħaķ
Yedi yüz ile toķsan birde medfūn olarak aña
24. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaħb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
25. Kemāl’iñ beyt-i ĳalbi içre zād-ı feyz ola bī-ħadd
Muvaffaķ ide ĳayra sa‘y içün Hallāķ-ı bī-hemtā

(m. 89) 107

Ĥazret-i Ĥāfız-ı Şirāzī Ĥaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū
Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Muħammed Ĥāfız-ı Şirāzī Şemse’ddīn-i nūr-efzā
Ki dīvānı Lisānū’l-Ġayb ü kān-ı sırr-ı feyz-ārā
2. Ma‘ānī-i ĳaķīķīyye ziyāsı ile memlūdur
Mecāz perdesi her mışrā‘-ı beytin eylemiş aħfā
3. Müfżi ķangı mürşid oldıĳı gerçi degil ma‘lūm
Kelāmı ĳab‘-ı erbāb-ı taşavvūf üzredür ĳaķķā
4. Ki ol rütbe tevāfuk olamaz bir kimse nazmında
Diyü itmekde vaşfin Mollā Cāmī Ĥazreti imlā

5. Muḥaḳḳıklar taṣavvuf üzre taḥrîr eylemiş şerḥin
Olur her beyti bir ḥum-ḥāne-i ‘ışḳ-ı füyûz-efzā
6. Vefâtıdur yedi yüz toḳsan iki sāl-i hicretde
Defîn olduğu da Şîrâz’da olmaḳdadur inbā
7. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
8. Kemāl’iñ beyt-i ḳadrin feyż-i Bārî müstezād itsün
Sözi de vezn-i ṭab‘-ı ehl-i Ḥaḳ üzre ola ra‘nā

(m. 90) 108

Ḥazret-i Şeyḫ Muḥammed-i Şāzelî-i Ḥanefî Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Şāzelî Şeyḫ Muḥammed Ḥanefî’yi de Ḥudā
İtdi zîver-dih-i gülzār-ı kerāmet ḥaḳḳā
2. Zāhir ü bâṭın ‘ulûmında da māhir olarak
‘Aşrı içinde zihî oldu re’îs ü yektā
3. İ’tikâdı var idi kendüye ḥalkın ḡāyet
İnḳiyâdı da mülûkıñ aña oldu evfā
4. Şeyḫ-i Şa‘rāvî dinen Ḥazret-i ‘Abdu’lvehhāb
Evliyā içre anıñ rütbesi de pek ra‘nā

5. H  zet-i Œ  zel  'ni   vaŒf-ı mu  all  larını
Böylece itdi kit  bında Œari  han inb  
6. Ki Œen  sıyla der  numda olan Œev     adar
Olamaz baŒ  a vel  ler olıcağ vaŒf u Œen  
7. İtdi MıŒr içre sekiz yüz ile kır   birde vef  t
Görinür şabr-i m  n  rinde muh  bbet ecl  
8. Tekyesi de H  nefi z  viyesiyle meŒ  r
Anda iŒr  k nam  zıyla olur böyle du  a
9. Cum  a irteleri bi-f  Œıla iŒr  k va  ti
Gidüp     hefte nam  z olduğı demde   fa
10.   abr-i p  kinde ziy  retle mur  dın dilese
H  zet-i H  l  k-ı bi-   n ider lu  f u   a  a
11. Sinni on dört olıcağ   alvete d   il olarak
Yedi yıl   urdı  ı   abri dağı anda h  l  
12. H  ric-i   alvete   ı  du  da nig  h itdikce
Ehl-i İsl  m dinilen a  a olurdu ecl  
13.   ang  sı Müslim    Ters   v   Yah  d   id   i
Görinürdi kimi de Œ  ret-i   ayv  n-  s  
14. Yine H  k itdi niy  zıyla set  r   ayninden
G  rmegi istemey  p kendüsi itmiŒdi rec  

15. H̄alvetiñ h̄āricine çıkmadı t̄ā kim H̄āk’ dan

Emr olındı çıkarak h̄alka ola feyz-efzā

16. Şorıcağ söyledi bā-nuṭṭ-ı faṣīḥ t̄ut ağacı

Ġars olındım şıvarılup baña geldükde nemā

17. Meyve virdim idiyor h̄alk anıñla nef’i

Diyü inṭāḳ buyurmuş idi Rabb-ı yektā

18. Z̄āt-ı z̄iṣānı daḥı meyve-i irṣādı ile

Eyledi z̄ā’ika-i ḳalbini h̄alkıñ ihyā

19. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da

Ümmeti üzre daḥı ide ṣalātı Mevlā

20. Ġaflet-i h̄ārre ile ḳalbi Kemāl’iñ yābis

Meyve-i feyz-i Hudā ide leṭāfet ilḳā

(m. 91) 109

H̄azret-i Mollā Fenārī Revveḥa’llāhu Te’ālā Rūḥahū

Mefā’ilün / mefā’ilün / mefā’ilün / mefā’ilün

1. Z̄alām-ı leyle-i cehli buyurdı faẓl ile imḥā

Muhammed Mollā Şemse’ddīn Fenārī-i füyüz-ārā

2. Fenār bir ḳarye yāḥūd şan’atı olmaḳ daḥı mervī

Yedi yüz elli birde toḡdıḡı da oluyor inṣā

3. Varup Mısr’a ‘ulūmı anda taḥṣīl eyleyüp geldi

‘Azîz itdi maşîr ü merci‘-i ihvân idüp Mevlâ

4. Kılup üç def’a Hacc bir def’a oldu Kuds’i de zâ’ir
Burûsa’ya yine teşrîfi ile oldu nûr-efzâ
5. Nice te’lîfi vardur yâdgâr-ı ‘âlim olmışdur
Ki anlardan zülâl-âsâ ‘ulûmı eylemiş icrâ
6. Dimişdi bir veliyyu’llâh ola sende re’isiyyet
Kazâ vü dîn ü dünya câh-ı fetvâda dahı haqqâ
7. Görüp iki refîkin anlarıñ da hâl-i âtîsin
Beyân itdi vuqû‘a geldi nuṭṭı üzre ser-tâ-pâ
8. Burûsa tahtgâh olmakla kâdî olarak anda
Cemî‘-i mülke müftî oldu kıldı neşri de hattâ
9. Birinci Bâyezîd Hân itdi bir da‘vâda şâhidlik
Kâbûl itmem cemâ‘at târikisin didi bî-pervâ
10. Yapup pîş-i serâya câmi‘i ol şâh-ı ‘âlîşân
Tutup nuṣṣı cemâ‘at terkini itmez idi kaṭ‘â
11. ‘İvâz Paşa olup targın dimişdi umarım Hâk’dan
‘Alîldür o şalât-ı na‘şını ben eylerim îfâ
12. İştîdükde didi ‘aks-i du‘âsın eylesün Rabbim
Olup kendü şifâ-yâb inkisârın kıldı Hâk icrâ

13. Cenāb-ı Hācī Bayrām-zāde'den aḥz-ı taşavvufla
Buyurdi 'îd-ber-'îd 'ilm-i bâṭın ile de a'lā

14. Ta'ayyüş eyledi kıazzâzlık ile kesb-i destinden
Hudā virmiş iken kendüsine de şervet-i 'uzmā

15. Burūsa'nın içinde medresesi cāmi'î vardır
Öninde Cāmi'î'nin kabri de nūru'n cāmi'î ḥaḳḳā

16. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-'aded olsun *kemā yerzā bihe'l-Mevlā*

17. Kemāl'in rehberi idüp Fenār-ı feyzini Yezdān
Şeb-i tār-i hevāda itmesün gümrah anı aşlā

(m. 91) 110

Hāzret-i Mollā Hüsrev Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün / mefā'îlün

1. Cenāb-ı Mollā Hüsrev ḥüsrev-i milk-i 'ulūm-ārā
Muḥammed idi ismi Hüsrev ile müştehir ammā

2. Eniştesi olan Hüsrev Beg'in ismi aña menḳül
Vefāt-ı vālidinde ol bakup dürr-i yetim-āsā

3. Edirne'de müderris olarak neşr-i 'ulūm itdi
Zuhūr itmişdi anda genc-i te'lifâtı pek ra'nā

4. Olup İslāmbol'a ḳādî-i pür-feyz ü himem el-ḥaḳ
Ayaşofya'da neşr-i 'ilmi de eyler idi icrā

5. Anıñla ehl-i İslām buldı İslāmbol'da çok feyzi
Nice nice maḥallinde de mescid eyledi inşā
6. İdüp ta'zîmi îfā Ḥazret-i Fātiḥ Muḥammed Ḥān
Buyurdı cāh-ı fetvāya daḥı ol mihri nūr-efzā
7. Muḥaṣṣā eyledi Tefsîr-i Beyzāvî'yi Telvîḥ'i
Olup sâ'ir nice te'lîfi de ḥaḳḳā ziyā-pîrā
8. Sekiz yüz ile seksen beşde 'azm-i cennet itmişdür
Burūsa içre ḳabri medresesinde şeref-baḥşā
9. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bî-'aded olsun kemā yerzā bihel-Mevlā
10. Kemāl olsun gönül müsveddesi bā-feyż-i Ḥaḳ tebyîz
Su'āl-i ḳabr ü ḥaşra ola fetvā-yı cevāb-ārā

(m. 92) 111

Ḥazret-i Ebū's-Su'ūd Efendi Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Zihî cenāb-ı Muḥammed Ebū's-Su'ūd'ı Ḥudā
Ebū Ḥanīfe gibi kıldı meḥar-i 'ulemā
2. Ṭulū'ı kevne Müderris köyünde olmaḡla
Ona mı reşk ile taşdıḳ eylemişdi semā
3. Cenāb-ı Şeyḫ Muḥammed Efendi'dür pederi

Ki o da fâzıl-ı yektâ vü kıtûb-ı feyz-ârâ

4. Anıñ dağı pederi Muştafa'l-‘imâd olarak
Bunuñ-çün aña ‘Îmâdî dinür imiş hattâ
5. Binâ-yı şer‘-i metîne ‘ulûmı dağı ‘imâd
Okutdı vâlidî bizzât eyledi aqvâ
6. Ziyâ-i mihr-i fezâ’ille şoñra kendüsi de
Zalâm-ı cehli gönüllerden eyledi imhâ
7. İdüp hükümet-i şer‘iyyeyi de hayli zamân
Otuz sene kadar olmışdı zîver-i fetvâ
8. Vefâtı sâli toköz yüzle seksen ikidür
Sinîn-i ‘ömri de seksen yedi olur inbâ
9. Civâr-ı Hâzret-i Hâlid’de mektebiñ yanına
Defîn oldı anı kendü eylemişdi binâ
10. Vefâtını Haremeyn’iñ tıyup ahâlîsi
Cenâzesi içün oldı şalât-ı ğâ’ib edâ
11. İdüp kelâm-ı kadîmi de pek güzel tefsîr
Nice eşerleri de qaldı ‘âleme a’lâ
12. Tezâhüm eyleyüp aşhâb maşlahat pek çok
Sayıldı ‘aşra deġin virmiş oldıġı fetvâ

13. Tebeyyün eyledi biñ dört yüz on üç oldı tamām

Cevābını yazarak bir gün itdigi imzā

14. Yazar mı kuvvet-i qudsiyyet olmasa o kadar

Vuḳū‘-ı riḥleti de oldı böylece inbā

15. Ḥaffidi fevt olunca didi ki ḥānemden

Taḳaddüm itmeye bir kes bu yolda ğayrı baña

16. Du‘āsı üzre olup evvel itiḥāl itdi

Buyurdi gülşen-i cennetle şād-mān-ı Ḥudā

17. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine

Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā

18. Kemāl’iñ eyleye sa‘dü’s-su‘ūd ṭālī‘ni

Şu‘ūd-ı feyz ile Ḥaḳ ide ḳadrini i‘lā

(m. 93) 112

Ḥazret-i Şeyḫ Üftāde Efendi Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Müştehir Ḥazret-i Üftāde Efendi ḥaḳḳā

Burūsa maṭla‘ıdur mihr-i füyüzāt-ārā

2. Zātı hem-nām-ı cenāb-ı Şeh-i kevneyn olarak

Peyrev olmak ile sîretde de el-ḥaḳ a‘lā

3. ‘Aşḳ-ı maḥbūb-ı ḥaḳîḳiyye olup Üftāde

Rûzeveş itdi sülûk ‘îd-i vişâle isrâ

4. Hâcî Bayrâm tarîkînden olan Hızır Dede
Şöhreti muḳ‘ad ü himmetde irer Hızır-âsâ
5. Ya‘nî irşâdına himmet ile pür-feyz itdi
Bir kitâb eyledi ta‘rîf ile aḳçe i‘tâ
6. Der-‘aḳab çârşûya gitdi o kitâb oldu mezâd
Semeni virdigi aḳçe kadar oldu ḥaḳḳâ
7. İtmeyüp ‘ilmi telemmüz ile Mevlâ iḥsân
Def‘aten münkeşif oldu idicek şoñra du‘â
8. Bâb-ı ḥalvetde tekellüm işidince bir zât
Gördi kim Ḥazret-i Üftâde faḳaṭ ḳâ‘id aña
9. Şorıcaḳ didi cevâbında ki Mollâ-yı Rûm
Meşnevî va‘zını itmekligimi ḳıldı recâ
10. İltimâsı gibi anıñ ile ḳıldı va‘zı
Oluyor ba‘zı kerâmâtı da böyle imlâ
11. Burûsa’dan birini lemḥ-i başar içre hemân
İtdi İstanbul’a işâl ü i‘âde ḥaḳḳâ
12. Ḥânḳâhını binâ itmege bede’ eyleyicek
Yedi dirhem idi nezdindeki aḳçe ammâ

13. Nice biñ aqçe virür idi aña maşraf için

Bu huşuş eyledi me'mûrına hayret ilķā

14. Ucını kaldırıp oturduğu postın gördi

Ėaynayup çıkmadadır şu gibi sım-i a'ālā

15. Ne kadar ister ise almasını emr itdi

AĞz idüp gördi kerāmātını 'ayn-ı kīmyā

16. Rihleti sālī toğuz yüz ile seksen sekiz

Ėabri de zāviyesi sāhasına nūr-efzā

17. MefĖar-i 'ālem ile āline aşĖābına da

Ümmeti üzre dağı ide řalātı Mevlā

18. Nefse üftādeliĖi Rabb'ine şalb ide Kemāl

İki 'ālemde ola şalbi anıñ da iĖyā

(m. 94) 113

Ėazret-i ŞeyĖ MaĖmūd-ı Hüdāyī Ėaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Yazıldı Ėazret-i Seyyid Hüdāyī vaşfı bu gūnā

Ki ism ü zātı MaĖmūd ĖuĖb-ı aĖĖāb-ı reşād-efzā

2. Ėişār-ı ittikāsi āsmāna oldu peyveste

ZuĖūr itmiş idi SeferiĖişār'dan nūrveş ĖaĖķā¹³³

¹³³ Bu mısırada vezin bozuktur.

3. Efâzıl içre sulţân oldu anıñ ile geldi şân
Olup burc-ı tarîķ-i ‘ilme zâtı mihr-i feyz-ârâ
4. Edirne’de Selîm Hân Medresesi’n kâm-yâb itdi
Zülâl-i feyzi ile itmiş oldu anı da ihyâ
5. İdüp iḥkâm aḥkâm-ı şerî‘at Mısr ile Şâm’da
Maşîr ü mültecâ itmişdi rûz u şâm anı Mevlâ
6. Hükûmetle Burûsa’da daḥı tedrîs eylerken
İdüp bir şâliḥiñ ta‘zîrini bi’l-iḳtizâ ammâ
7. O şeb rû’yâda seyr itdi caḥîmi gördi kim anda
Oluyor ba‘zı ḥüsn-i zann olan şaḥşa ‘azâb icrâ
8. Şabâḥı ders ü mâlınden hükûmetden olup fâriğ
Sülûk ile mülûk-i ma‘nevîden oldıḡı eclâ
9. Olup Mevlâ’ya üftâde cihândan oldu âzâde
İnâbet virdi Üftâde Efendi aña nûr-âsâ
10. Sülûkuñ evvelinde bile ġâyet ihtimâm itdi
Ki varup mevkib-i ervâḥı seyr eyler idi ḥattâ
11. İrişdi menzil-i taḥḳîķe tekmîl-i tarîķatle
Vücûd-ı eşrefî de oldu gülzâr-ı reşâd-ârâ
12. Buyurdi Üsküdâr’da eski dâr-ı dilleri ma‘mûr
Ki mi‘mâr-ı kudûm-i pâki el-ḥaḳ eyledi ihyâ

13. Anıñla ehl-i İslām buldı İslāmbol'da da çok feyz

İdüp anda dahı nice ‘ulūmuñ neşrini îfā

14. Vefâtı oldu biñ otuz sekiz târîhi içinde

Nice te'lif ü rûhāniyyeti olmağda rûh-efzā

15. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şahb ü ümmeti üzre

Şalāt-ı bî-‘aded olsun kemā yerzā bihe'l-Mevlā

16. Hudā virmiş Hudâyî itmesün aşlā cüdā dilden

Kemāl olsun kemāl-i fażl-i Bārî ile de i'lā

(m. 94) 114

Ḥazret-i Şeyḫ Maḥmūd Ebü'l-Cedā'il Kāddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün)

(fa'lün)

1. Bü'l-Cedā'il denilen Şeyḫ-i kerāmet-ārā

İsmi de zātı da Maḥmūd idi ğāyet ḥaqqā

2. Bü'l-Cedā'il ile zikr olmasına bā'ış olan

Şacları iki bölük olur idi nūr-efzā

3. Münzevî idi Halep'de şadef-i beytinde

Ya'nî olmuş idi ğıbtageh-i dürr-i yektā

4. Gördüm aqdemce yine ba'zı kerāmetlerini

Oldı soñra dahı bu vech-ile el-ḥaḫ eclā

5. Biñ iki yüz ile altmış senesinde pederim
Biriniñ duğterini alıcak olmışdı baña
6. Vālideynim ile kendüm ile ol kız tarafı
İttifāk eyleyerek kalmadı şübhe ašlā
7. Gitdim ol zāt-ı mu‘allā-yı kerāmetkāra
Dest-i pūr-nūrını taqbīl iderken haqqā
8. Gelecekdür tayıñıñ duğteri İstanbul’dan
Diyü derhāl buyurmışdı beyān ü inbā
9. İ‘timād eyledim ammā nice olur göreyim
Diyü hiç eylemedim nuṭṭ-ı celīlin ifşā
10. Alınacak bulunan duğteriñ andan soñra
Akrabāsından olan bir kişi oldu peydā
11. Ya‘nī kim başka bilād içre hükümetde gezüp
Geldi gūş eyleyicek kıldı sürūr-ı evfā
12. Pederim virdi i‘āne ile me’mūriyyet
Ba‘zı vaż‘ın görerek eyledi ‘azlin icrā
13. Akrabāmız olur ise çekilecek zahmet
Diyü bi’l-vāsıta gönderdi haber böyle baña
14. Ki taleb eyler ise tayısınıñ duğterini
Dersa‘ādet’de ise de getirülmek ahrā

15. Söyledim öyle kerāmet ile nuṭḡın o zamān
Ḥamd-i bī-ḥadd ki anı ḥayr olarak virdi Ḥudā

16. Pederimiñ bir emekdārı var idi anıñ
Kızı çok ıoğmış-idi olmadı oğlı ařlā

17. Didi ilhām-ı İlāhī ile oğluñ olacağ
Ol sene içre Ḥudā eyledi ferzend i'ṭā

18. Birecik'de bulunan bir kiřiniñ ef'ālın
İtdi bir gün Ḥaleb içinde beyān ü inbā

19. Şoñra ol günde ki ef'ālî olunca taḥḳīḳ
Her nice dimiş ise öylece oldu eclā

20. İrtihālî senesi biñ iki yüz yetmiş üç
İnzivā eyledi otuz sene deñlü ḥaḳḳā

21. İnzivā eyledigi beytine defn olmağla
Müstezād itdi füyüzātı o beyti ebedā

22. Meḥḥar-i 'ālem ile āline aşḥābına da
Ümmeti üzre dağı ide řalātı Mevlā

23. Şevher-i řıdḳa göñül 'aḳd ola mānend-i 'arūs
Toğarağ feyz-i Ḥudā ide Kemāl'i iḥyā

(m. 96) 115

Hazret-i Şeyh Muhyi'ddîn-i 'Arabî Kaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Cenāb-ı Şeyh Muhyi'ddîn ider bā-feyz-i Hāk ihyā
Muhammed ismidür İbn-i 'Arab dinmek şehîr aña
2. Cenāb-ı Şeyh Şihābe'ddîn anı bahrû'l-ḥakāyıkdur
Diyü medḥ ü şenā itdi görüşmişlerdi nūr-āsā
3. Bā-emr-i Hāk idüp beş yüz 'adedden çok kütüb te'lîf
Taşavvuf 'ilmini sâ'ir 'ulûmı eyledi imlā
4. Tārîķi Pîr 'Abdu'l-Kādir-i Geylānî'ye varur
Hemân bir vâsiṭa ile diyü olmaḳdadur inşā
5. Oluyor Hazret-i Hızır'a daḥı bî-vâsiṭa mensûb
Tekellüm eylemiş idi mülākî olarak ḥaḳḳā
6. Fuşûşı kân-ı güher olarak gerçi buraḳmışdur
Me'ânîsini istiḥrāca ehli olmalı zîrā
7. Görilmez pek 'amîḳ anda ledünnî şem'e lâzımdur
Cesāret ḥod-be-ḥod eyler ḡalām-ı cehl ile ifnā
8. Teeddüb itmeli 'ilm-i ledün erbābı ḥaḳḳında
Görinse zāhir-i şer'a muḥālîf nesnede farzā
9. Vuḳû'ı olmamışdur dimeli olmaḳsızın müşbet
Egerçi şābit olsa itmeli te'vîlini icrā

10. Bulunmaz ise te'vili yine anıñ da haqqında
Bilür te'viliñi erbāb-ı bāṭın dimeli haqqā
11. Veyāḥūd dimeli belki ola sekr-i mübāḥ içre
Ki ol ḥālde olan zātı mükellef itmemiş Mevlā
12. Buyurdi ey beni gören ki anı görmüyorum ben
O da ba'zan beni görmez görürüm ben anı ammā
13. Dinildükde Ḥuda'nın gördiği dā'im bedīḥidür
Buyurdi nuṭḡınıñ ma'nāsını izāḥ bu gūnā
14. Beni mücrim görür iken anı görmem mu'āḥiz ben
Anı ekrem görürüm o beni görmez niyāz-efzā
15. Kerāmetle olur taḥlīş gerçi muḥtaẓar ḥaste
Taşadduḡ olunur bir kes ider nefsin fedā añā
16. Fedāyı dīgere koymaksızın ḥācet cenāb-ı Şeyḥ
Taşadduḡ itdirüp bā-izn-i Ḥaḡ itdi yine iḥyā
17. Kime 'aṭf-ı nigāḥ itse idi çeşm-i kerāmetle
Dü-'ālem içre de ḥālin iderdi kendüye inbā
18. Didi bir felsefī mümkün degil berd olması nārīñ
Hemān ilzām ü iskāt eylemişdi işte bu gūnā
19. Anıñ dāmānına ṭoldırdı nārı itmedi iḥrāk

Eliñle tut didi yandı toķındukda eli aña

20. Çocuk bol itdigi zarfıñ dinilür ismi kaçriyye

Cedîdin aldı bir zât içine şîre idüp ilķā

21. Refiķiyle tenāvül eylediler şîreyi ol zât

Getürmek istedi maħdūmına kaçriyyeti ammā

22. Elinde didi kaçriyye maħall-i bol olamam ben

Ĥudā dostānı tāhir ĥıdmete kullandılar zîrā

23. Hemān arz üzre pervāz itdi hem de ĥurdelenmişdi

Cenāb-ı Şeyĥ işitdi kıldı nuşķı böylece icrā

24. Ki Ĥaķķ'ın mevzi'-i 'irfānı oldu ķalbiñiz artık

Revā olmaz anı aġyāra mevzi' eylemek aşlā

25. Kıırıldıġı işāretdür ki pîş-i Rabb-ı ekremde

Gerekdür kim şikeste itmelisiz nefsi bu gūnā

26. Kitāb-ı Meşnevî içre daķı taķsîni bi'l-îrād

İder vaşf-ı mu'allāsın cenāb-ı Pîr Mevlānā

27. Vefātı Şām'da oldu altı yüz otuz sekiz içre

Ṭulū'ı Endülüs'den beş yüz altmışda olur inbā

28. Buyurdi (sin) varınca (şın) içre yapılır türbem

Gelüp Sulţān Selīm Ĥān Şām'a anı eyledi inşā

29. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun kemâ yerzâ bihe’l-Mevlâ

30. Kemâl’iñ hâtem-i kalbin fûşûş-ı feyz ide tezyîn
Baḥây ü qadr-i hâtem faşş ile oldıgıdur eclâ

(m. 97) 116

Ḥazret-i İmām-ı Müslim Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Ḥadīş e’immesi altı zevāt-ı fażl-ārā
Birisi Ḥazret-i Müslim idi anıñ ḥaḳḳā
2. Muḥaddişini işitdükde ḳande ise bulup
İderdi aḥz-i eḥādīşe sa‘y-i lâ-yuḥşā
3. Ḥicāz ü Şām ü ‘Irāk ile Mısr’a da giderek
Dimezdi hīç ıraḳ rüz ü şām çalışdı añā
4. Şaḥīḥ-i Müslim’i itmişdi yādgār-ı enām
Anıñ da oldı telāmizi nice çok ‘ulemā
5. Bulınmaz andan eşaḥḥ bir kitāb eḥādīşde
Diyü efāzılıñ itmiş idi biri inbā
6. Vefâtı iki yüz altmış birinci yılda idi
Sinîn-i ‘ömri daḥı elli beş olur imlā

7. Beyân olındı maḥall-i vefâtı [Nîşābūr]¹³⁴
Anıñ da fazlı be-ğāyet müsellemler ü eclā
8. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine
Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
9. Virür ḥadîş ile Rabb-ı kâdim-i feyz-i ‘azîm
Ḥudā Kemāl’i de anıñla eylesün iḥyā

(m. 97) 117

Ḥazret-i Şeyḫ Bünyāmîn-i Ayāşî Kaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Kibār-ı evliyādan idi Bünyāmîn miḥr-āsā
Ayāşî idi ismi Muşţafā sādātdan ḥaḳḳā
2. Dinür İbn-i Yemîn ‘ālî şemā’ildür teveccüh kııl
Zahîrimdür kerāmet taḥtı üzre şāh-ı feyz-ārā
3. Ḥalîfe eyledi anı ‘Ömer Sikkîn’i kim o da
Cenāb-ı Hâcî Bayrām’ın ḥalîfesi olur imlā
4. ‘Ömer Sikkîn’i de itdükde ‘azm-i gülşen-i cennet
O ḳuṭbı merkez-i irşād itdi Rabb-ı bî-hemtā
5. Zuhūr-ı cilve-i Ḥaḳ irtikā-yı kâdri mücibdür
Anıñ ḥaḳḳında da oldı vuḳū‘ı işte bu gūnā

¹³⁴ Eserde “Nîşābūr” şeklinde yazılmıştır.

6. Kütahya al‘asında ba‘zı isnād ile abs oldu
Seāb ırtmekle mihri adrine gelmez alel a‘ā
7. Rodos’ı fethi iın Sultān Sūleymān ān idüp idām
Yedi ay ar olup fethin mūyesser itmedi Mevlā
8. Didi bir zāt āna bunca zamāndur kim Kütahya’da
arī-i ācı Bayrām’dan fūlān mabūsdur ālā
9. udā ūzn-i derūnın bizlere te’ir itdirdi
alā olsa ider teysir bu ‘asr-ı Rabb-ı bī-hemtā
10. O āh-ı pūr-maāzī gū idüp emr itdi ılākın
Rodos fethi oldu ılākı hemān olduı gūn icrā
11. Sūleymān ān-ı zīān oldu geri ubb u dād ūzre
Keirū’s-sinn idi oldu Ayā’da ‘āzim-i ‘ubā
12. ulū‘ı ba Ayā’dandur o da bir id-i pūr-irād
Semā-yı alb erbāb-ı ulūba vafı nūr-efzā
13. Nair olur mı āyā id-i tābānım didi eflāk
Görince u‘le-pā Ayā’da fey-i al‘atın aā
14. oūz yūzle yigirmi altı tārīindedür fevti
Füyūz-ı udā’ya oldu abri kān-ı kām-ārā
15. urup eker zamānda anda ūsn-i zānn olan zātılar
O mihri nūr-ı feyin itibās itmekde māh-āsā

16. Görüp nesli olanlarda nice imdād-ı rūḥānī
Be-kām itmekdedür züvvārını da Rabb-ı bî-hemtā
17. Bu ‘abd-i ‘ācizi dünyāya neslinden getürdi Hâk
Dü-‘âlemde ide tevlîd-i feyziyle daḡı ihyā
18. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şaḡb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî ‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
19. Kemāl’iñ kalbini āzāde-i iḡzān idüp Yezdān
Vire ḡuşn-i reşādı fetḡ ile şādî-i lâ-yuḡşā

(m. 98) 118

Hâzret-i Şeyḡ Hâcî Hâfız Muştafâ Dügümlî Baba Kaddesa’llāhu Te’ālā Sırrahū

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Vaşf-ı ‘ālîsi Dügümlî Baba’nıñ bu gūnā
Muştafâ Hâfız ü Hâcî-i kerāmet-pîrā
2. Çok kerāmâtı açık şöreti Dügümlî idi
Bāṡın ü zāhiri tesbîḡde düğüm sübḡa-nümā
3. Sırrı (*mūtū*)¹³⁵ da ḡayāt üzre olup altmış yıl
Kendüye türbe gibi kıldı düğümler ilḡā
4. İstemezdi ṡaḡıla herkese dürr-i şānı

¹³⁵ “Ölmeden önce ölünüz” Hadîs-i şerîf. Tirmizî, *Zühd*, 25; İbn Mâce, *Zühd*, 3; *Müsned*, 2/24, 41, 131.

Müştağil idi düğümle ola tā kim ihfā

5. Bağlayup Hakk'a dilin çözdü cihān 'uğdelerin

Remz ü izāhı hemīn olur idi 'uğde-güşā

6. Rişteniñ ucu düğümlemese dikiş tutamaz

Hakk'a rabt olmağı eylerdi anıñla imā

7. Mevlidi idi Amaşra ki Virānşehr'inde

Ma'nevī itdi tūlū'ı ile ma'mūr Hudā

8. Vüzerādan birine oldı evā'ilde imām

İtdi metbū' ḥaḳīkatde cenāb-ı Mevlā

9. Buldı bir mürşid-i pür-feyzi inābet diledi

Eylemiş idi vezīr ile ma'an 'azm-i ğazā

10. Biñ iki yüzle yigirmi ikide Moskova ḥarb

Ol vezīrin dinilür nāmı Lāz Aḥmed Paşa

11. Didi ol şeyḫ ğazāda urılacak esbiñ

Seni küffāra esir eyleyecekler ḥattā

12. Şoñra da koyvirecekler buraya o zamān

Diyü emr eyledi her nuṭḳı da oldı eclā

13. Emri üzre gelicek ḥalvet idüp bir sā'at

Ma'nevī mesnedini eyledi tefvīz aña

14. Kendüsi ‘azm-i cinān itdi o şeyh-i a‘zam
Sırrı (*mūtū*) ile Hāq itdi bu zātı ihyā
15. Ya‘nī zāhirde cihān içre gezer ise dahı
Cānı cānānı hāqīkī ile şādān ebedā
16. Çok kerāmātını gördüm yazayım bağzısını
İdemem himmet-i ‘ulyāsına şükri de edā
17. Oğluma hayli çıban ‘arız olup müzmin idi
Altı māh olmadı meşye bile kādīr ašlā
18. Nezd-i pür-feyzine gitdükde recā-yı himeme
Biz şifā merhemini şarmalıyız didi buñā
19. Başladı irtesi gün gezmege ol himmet ile
Şoñra mecmū‘ı şavup buldı tamāmiyle rehā
20. Çend yıl şoñra da bir hastalığa düş olarak
Kaṭ‘-ı ümmīd idecek rütbeğe geldi hükemā
21. Virdi rū’yāda tesellī yaşıyordum maḥzūn
Gitdim irtesi günü itmek içün istikṣā
22. Hīçbir şey dımedim kendü buyurdı derḥāl
Biz anı söylemiş iken yine şormaḳ ne revā
23. Gerçi şeyṭān viriyor vesvese şabr itmelidür
Hīç dervişlige böyle şey olamaz aḥrā

24. Oradan ‘avdet idince didi oğlum göz açup
Ki Dügümlü Baba rü’yâda bu şeb geldi baña
25. Didi rü’yâsını andan dahı mesrūr oldum
Bî-nihāyet iderim şükri yine buldı şifā
26. Diğer oğlum toğacak oldığı eşnāda dahı
Erkek olacağını didi bi-ilhām-ı Hudā
27. Baña rü’yâda yarın nezdime gel dimiş idi
Gider iken ne ola hikmeti didim āyā
28. Hıdmetinde idi ‘Ārif Baba kırk yıl deñlü
O da pek ‘ārif-i bi’llāh idi şeksiz hattā
29. Kendü kendünüñ o günlerde vefātın iħbār
Eylemiş olduğu da ‘aqlıma geldi haqqā
30. Riħlet itmiş mi ‘aceb na‘şı namāzımı diyü
İşbu rü’yā sebebin eyliyor idim ħulyā
31. Der-‘aķab itdi teşādūf biri dervişleriniñ
Didi ‘Ārif Baba itdi bu gice ‘azm-i beķā
32. Nezdine vardım idüp ħayr du‘ā baña yine
Hem anıñ na‘şı namāzını o gün itdim edā
33. Böyle rü’yâyı görüp zihname gelmekligi de

Cümlesi kendü kerāmâtı idügi eclā

34. Çend yıl şöñra kızım haste olunca gidilüp

Olmamışken aña dā'ir yine bir şey inbā

35. Didi pür-ḥayr olan evlād pederi ḥaqqımda

İtdi bağışlaya Mevlā diyerek ḥayr du'ā

36. Kesb-i ḥıffet idüp ol gün kızımıñ ḥasteligi

İki gün şöñra gelüp eyledi ḥayret ḥükemā

37. Didiler şübhe iderken şavışur mı diyü biz

Pek çabık ḥıffeti itdi bize ḥayret ilkā

38. Şükr-i bî-ğāyet ola kim o da şavışdırdı

Duḥter-ı dīgerime oldı yine feyzi devā

39. Çok kerāmetlerini de yine gördüm bi'z-zāt

Ġayrilerden daḥı gūş eyledigim çok ḥaqqā

40. Nūrveş himmet-i 'ulyāsına olmaz pāyān

Evliyā içre ekābirden o da mihr-āsā

41. Karşusunda didi ḳalbinde bir ādem yā ğavş

Keşf idüp didi ki ḳarşuñda seniñ o ḥālā

42. Riḥleti biñ iki yüz seksen üçinci senede

Ṭurdığı tekyeye ḳabri daḥı envār-efzā

43. Karşusındadur anıñ Cāmi‘-i Sultān Aḥmed

Anı da evveli itmiş idi telmih baña

44. İrtihālî günini daḥı haber virmiş-idi

At meydānı namāzında tolup kalmadı cā

45. Mefḥar-i ‘ālem ile āline aşḥābına da

Ümmeti üzre daḥı ide şalātı Mevlā

46. Qudsiyān-ı şeref-ārāyı ide Rabb-ı vedūd

‘Abd-i nā-çizi Kemāl’e meded-efzā ebedā

(m. 101) 119

Ḥazret-i Şeyḥ Sa’dī Qaddesa’llāhu Te’ālā Sırrahū

Mefā’ilün / fe’ilātün / mefā’ilün / fe’ilün

1. Şenā-yı Ḥazret-i Sa’dī’yi işte bu gūnā

Nesimveş nefehāt eyledi beyān ü edā

2. Ki zāt-ı es‘adı şeyḥ-i müşerreffe’ddindür

Mü’ellif oldı Gülistān’a ol hezār-ı ‘alā

3. Hem ismi idi anıñ Muşliḥi’bn-i ‘Abdu’llāh

İder reşād ile ıslāḥa himmeti eclā

4. ‘Ulūm-ı mecma’ı kân-ı taşavvuf olmış-idi

Seyāḥati daḥı çok oldığı olur imlā

5. Piyāde ḥacca sefer eylemişdi bi’d-defe‘āt

Buyurdu nice ekābirle şoḥbeti icrā

6. Virürdi Şām ile Mısr içre āb-ı ‘aţşāna
Cenāb-ı Hızır’a irüp oldu tā ki kām-revā
7. Meşāyihîñ biri inkār iderdi kendüsini
Görür ki vākı‘ada fetḥ olındı bāb-ı semā
8. Melā’ike inerek nūrdan ṭabaḳalar ile
Şorınca Ḥazret-i Sa’dî’ye didiler bu ‘aṭā
9. Ki söylediği bu beyt oldu nezd-i Ḥaḳ’da ḳabūl
Diyüp okudılar anı me’ālî bu gūnā
10. ‘Uḳūl ehline her berk olur birer defter
Nazarda ma’rifet-i Ḥaḳḳ’ı söylüyor ḥaḳḳā
11. Gice bu vākı‘ayı ol ‘azîz uyandukda
Gidüp ḥuzūrına Sa’dî’niñ itmege inbā
12. Ḳırā’at üzre bulup istimā‘ idüp bildi
Ki kendüsi daḥı anı okurdi nūr-āsā
13. Vefātınıñ senesi altı yüzle toḳsan bir
Ḳılındı ḳabri de Şîrāz’da oldıḡı inşā
14. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine
Ḥudā şalāt ü taḥiyyātı eylesün ebedā
15. Vire füyüz ile Ḥaḳ gülistān sa’d ü şeref

Dü-‘âlem içre Kemâl’i dağı ide ihyâ

(m. 101) 120

Ḥazret-i Şeyḥ Merkez Efendi Ḳaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Cenāb-ı Musliḥi’ddīn Merkez ile iştiḥār-efzā
Velāyet dā’iresinde anıñ da merkezi a‘lā
2. Buyurdi zāhir ü bāṭın ‘ulūmın cem‘ine himmet
Müfīzi Ḥazret-i Sünbül Sinān oldıgıdur eclā
3. O da iḥvān-ı dīni merkez-i işlāḥa bi’l-İşāl
Ḥudūd-ı şer‘i pür-kār-ı himemle eyledi inbā
4. Be-ğāyet iştiğāl eyler idi tefsīr ‘ilmiyle
Ḥuşuşā oldı Beyzāvi ile şuglī dağı evfā
5. Nihād içre füyūzı olmış-idi muşḥaf-ı irşād
Sevād-ı cehli def‘ ile ḳulūbı eyledi beyzā
6. Ṭoḳuz yüz sālını elli ṭoḳuz giçdükdedür fevti
Sinīn-i ‘ömri ṭoḳsanı da giçdigi olur imlā
7. Füyūz-ı ehl-i İslām buldı İslāmbol’da pek çok
Ki rūḥāniyyeti ḳabrinde züvvārı ider ihyā
8. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun kemā yerzā bihe’l Mevlā

9. Kemāl’i düşmen-i nefis ü hevāya ide Hāk ğālib
Hemīşe feyzini rekz ide qalbine de ‘alem-āsā

(m. 102) 121

Hāzret-i Şeyh Ma‘rūf-ı Kerhî Qaddesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Mu‘allā Hāzret-i Ma‘rūf-ı Kerhî de güneş-āsā
Kerāmet burcına ma‘rūfdur oldığı nūr-efzā
2. Virüp Dāvud-ı Tā’î Hāzreti ekl itdigi hūbzı
O nāndan oldu şulb-ı vālidinden ol gice peydā
3. İrişdi vālideynine hidāyet şöra feyziyle
Şabāvetde dahı hıfz eylemişdi kendüsin Mevlā
4. Hudā’yı üç diyü ta’lîmde eylerdi keşîş ısrār
Yine tevhîd iderdi tıfl iken de nūrveş haqqā
5. Didirmek için ol qavli keşîş eyler idi qarbı
Temessül itmeyüp pinhān oldu kıldı Hāk ihyā
6. ‘Alî Hāzretlerinin hıdmet-i ‘ulyāsına gitdi
Cenāb-ı Kāzım’ın maḥdūmıdur ol zāt-ı feyz-ārā
7. Yine beytine bi’t-teşrîf idince emr-i ma‘rūfı
Hidāyet-yāb itdi vālideynin Rabb-ı bî-hemtā
8. Ebū Maḥfūz ile kendü mükennā vālidî Fîrūz
Olur luṭf u kerāmâtı dahı bu vech-ile imlā

9. Huzūrında görüp lu‘b itdigin ba‘zı civānānıñ
Aḥibbā anlar içün bed-du‘āyı itdi istid‘ā
10. Didi dünyā gibi ‘uqbāda da mesrūr kılsun Hāḳ
Aḥibbā itdi ḥayret didi şimdi sır olur eclā
11. ‘Aḳībinde civānān oldu nādīm öyle işlerden
İdüp taḳbīl dest-i pākin itdi tevbeyi ifā
12. Didi bir şahş-ı Naşranī ki ‘ömrüm ḡāyete irdi
Niyāz idek Hudā’dan bir ḥalef itsün baña i‘fā
13. İdüp teklīf-i imān ihtidāsı olmadı ol āb
Didi oḡluñ toḡup bādī-i imān eylesün Mevlā
14. Toḡup bir oḡlı tıfl iken o da mektebde bi’t-tevhīd
Oḡudırken keşīşi Müslim itdi Rabb-ı bī-hemtā
15. Hidāyet-yāb oldu vālideyn ü ehl-i dārı hep
Cenāb-ı Şeyḥ’e ta‘zīm ile şükri itdiler icrā
16. İderdi emr-i ma‘rūf işbu dünyāyı diyüp dört şey’
Ta‘ām ile kelām ile menām ü māldur ḥaḳḳā
17. Ta‘āmıñ ḳasveti vardur kelāmıñ dāhiyesi çok
Gelür nevm ile nisyān māl ile tuḡyān olur peydā
18. Vaşiiyet eylemişdi cāmemi fevtimden aḳdemce

Taşadduk idesiz ‘uryān gideyim toğdıgım-āsā

19. Turāb-ı mustatāb-ı kabrini bu kuvvet-i tecrīd
İder züvvārına müşkil-güşā bā-feyz-i Hāk hālā

20. Didi rü’yāda aḥbābıñ birine fevt oldukda
Bu nuşh ile olup ‘āmil baña luṭf oldu lā-yuḥşā

21. O pend işte bu kim maḥhūr olur ḥaḥḳı iden nisyān
Rücū‘ iden olur Hāk ile ḥalk indinde de a‘lā

22. Behişte iki yüz sālinde irsāl eyledi rūḥın
Vücūdı cānib-i ġarbī-i Bağdād’a ziyā-efzā

23. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun kemā yerzā bihe’l Mevlā

24. Vire Hāk emr-i ma‘rūf ile nehyi münkere tevfiḳ
Kemāl-i ‘ācizi feyz-i celīli eylesün iḥyā

(m. 103) 122

Hāzret-i İmām-ı Mūsā Kāzım Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Kerāmet burcu üzre kıldı Hāk ḥurşīd-i feyz-ārā
İmām-ı pür-şerāfet ya‘nī Mūsā Kāzım’ı ḥaḥḳā
2. Şabā-yı himmeti gülzār-ı Furḳān’ıñ rumūzātın
Açup mü’mintlere būy-ı ma‘ālim eyledi i‘tā

3. Huşûşâ rehberi şūfiyyeniñ pek çok tarikatde
Tarîk-i Nakşibendî'de dahı bâb-ı şeref-bağşa
4. Penâh-ı hastegân ü müstemendân oldu dergâhı
İder ehl-i niyâzı fevz-i rûhâniyyeti ihyâ
5. Ziyâ-bağşâ-yı burc-ı evliyâ bâb-ı havâyicdür
Diyü ehl-i 'Irâk oldu bi-haqqın ittifâk-efzâ
6. İmâm Ca'fer-i Şâdık'dur aña vâlid-i mâcid
Şerâfet bahri içre her birisi lû'lü-i yekta
7. Hilâfet havfı ile âl-i 'Abbâs'dan olan Mehdî
Anı habs eyledükde görmiş-idi böylece rû'yâ
8. Ki bir âyet okudu şîr-i Hâk mazmûn-ı 'âlîsi
Virüp dehşet çıkardı eyledi ta'zîmi de îfâ
9. Hilâfetde faķat te'mîn olunmak iltimâs itdi
Kasem itdi degil hâtır-güzârı bile bu ma'nâ
10. Buyurmuşdur Şakîk-i Belhî gördüm hacca giderken
Faķîr bir âdemi kalbime gelmiş idi bu gûnâ
11. Ki kendin ta'ba dūĉâr eylemiş hüccâca bâr olmuş
Bu fikrim üzre irdi ol imâm nezdime nûr-âsâ
12. Okudı (*inne ba'ĉa'z-zanni ismun*)¹³⁶ âyetin derhâl

¹³⁶ "...Muhakkak ki bazı zanlar gûnahtır..." 49/Hucurât sûresi 12. âyet.

Buyurdu ismimi de oldu pîş-i dîdeden aḥfā

13. Görüp soñra şalât içre ḥuşû‘ ile buña eyler

Ḥuzûrına irişdim i‘tizârı itmege icrā

14. Varınca ben (*le ġaffārūn li-men tāb*)¹³⁷ âyetin yine

Ḳırā’at kıldı itdükde namāzını hemān îfā

15. İrişdik menzil-i Rammāne’ye gördüm ser-i çāhde

Ḳoğası düşdi çıkardı du‘āsı ile coşdı mā’

16. Turābı ol қоğaya koydı anda başladı ekle

Semāvî bir ta‘āmdur bildim andan itdim istid‘ā

17. Virüp қоğayı içinden tenāvül eyledim ben de

Cihānda görmedim andan elezz bir ekl ü şarāb aşlā

18. Ta‘ām-ı dünyevîden itdi çend eyyām müstāgnî

Diyüp ḥaḳḳā ki îrād-ı ḳasem itmiş idi ḥattā

19. Didi hem soñra vardık Mekke’ye ḥalk eyleyüp ta‘zîm

Îmām-ı Kāzım oldığı o vaḳt oldu baña eclā

20. Rivāyet oldu Hārūn’uñ daḥı habs itdigi lîkin

Yazalım nice olmışdur aña ḳavl-i şaḥîḥ imlā

21. Ki maḥbûsiyyetinde bir du‘âyı yine rü’yāda

Resûl-i kibriyā emr itdi oldu müştāḡil aña

¹³⁷ “...tevbe eden kimse için affediciyim...” 20/Tâhâ sûresi 82. âyet.

22. Muḳaddem Mehdī'niñ rü'yāsı āsā oldı Hārūn'a

Daḫı bir vaḳ'a derḫāl eyledi ıtlāḳını icrā

23. Egerçi fevtidür ḥabs içre Tārīḥ-i Ḥaṭībī'de

İder mesmūm olaraq riḥletinde ba'zı kes inbā

24. Şaḫīḥi ḳavl-i evvel üzre ıtlāḳ eyledi Hārūn

Bu sözler ger şaḫīḥ olsa da tevbe itdigi aḳvā

25. Beyān eyler 'azīz tārīḥi ile Ravzatü'l-aḥbār

İder izāḥ bahṣe işbu te'kīdi daḫı ifā

26. Ki Hārūn 'āḳıbet tā'ib olup ḫayra daḫı rāḡib

Olarak didi Me'mūn'a veşāyāsında bu gūnā

27. İmām-ı Kāzım ervāha ḫalīfe bizde eşyāḥa

O peygamber maḳāmında imām idi bize ḫattā

28. Ri'āyet eyle maḫdūmı Rızā Ḥazretleri'ne de

'Ulūm-ı mürselīniñ vārişidür o daḫı ḫaḳḳā

29. Ḥaḳīḳat 'ilmini andan idüp taḫşīle de nuşḫı

Zihī Me'mūn da oldı ihtirām-ı ehl-i beyt eclā

30. Behişte 'azmi yüz seksen üçinci sāl-i hicretde

Mu'ammer oldı elli dört sene olmaḳdadur inbā

31. Ğurūb-ı defni Bağdād sūy-ı ğarbīsinde bir fersaḫ

Güneş eyler Һased envār-ı feyz-i dā'imī zīrā

32. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḥb ü ümmeti üzre

Şalāt-ı bî-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*

33. İrüp delv-i reşād-ı āb meşübātı ide tevffır

Kemāl’ın ḥālī ḥālī çāha beñzer feyz ide evlā

(m. 104) 123

Ḥazret-i İmām-ı A‘zam Revveḥa’llāhu Te‘ālā Rūḥahū

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. İmām-ı A‘zam-ı zīşān Ḥazret-i Nu‘mān

Ebū Ḥanīfe ki bu künyesi şehīr-i cihan

2. Nice menākıb u faẓl ü kerāmeti der-kār

İder şenāsını Tevrāt kitābı da ityān

3. Güzeldi sīret ü şūretde de sūḥanda daḥı

Hemişe pīşesi idi telaṭṭuf u iḥsān

4. Sirāc-ı ümmet-i ‘ulyāsı olmaḥ ile anı

Şenā buyurdıḡı mervī Resūl-i ‘ālī-şān

5. Şaḥābeden irişüp ḥayli zāta anlardan

Daḥı buyurmuş-idi istifāde bî-pāyān

6. Sinīn olınca şemānīn vaḡt-i hicretten

Ṭulū‘ı Şābit-i Kūfi’den oldı nūr-efşān

7. İmām Şāfi‘î Hāzretleri’ne tahkiyede
İmām Mālîk anıñ vaşfin itdi böyle beyān
8. Sütünüñ itse idi altun olmasına du‘ā
Zeheb olur idi kîmyāsı himmetiyle hemān
9. Muşāhib olsa idiñ anıñ ile bir sā‘at
Müfāriķ olmaz idiñ ‘ömrüñ içre de bir ān
10. İmām-ı A‘zam’a bir kimse mu‘teriz olıcaķ
İmām-ı Şāfi‘î tārđ itdi olaraq ğāzbān
11. Qabūl itmedi artıķ o şahşı meclisine
Buyurđ nazm ile medħ ü sitāyişin ityān
12. Qarīb-i medfen-i ‘ālîsi şehir-i Bağdād’a
Ziyāretim ola maķbūl Hālîķu’l-ekvān
13. Vefātı olmış-idi hicretiñ yüz ellisi
Zuhūr-ı cılve-i Hāķ oldı irtikā-efşān
14. Qazā-yı Kūfe’yi evvel qabūl itmeyerek
Ezā vü ħabse de vaż‘ eylemiş idi Mervān
15. Virildi olmadı qāđî ‘İrāk’a da soñra
Devāniķî dahı oldukda pādşāh-ı zamān
16. Devāniķî anı naşb itmege yemīn iderek
Buyurđ kendü de olmamaĝa ķasem ityān

17. Olup bunuñ içün ısrâr u abse onıldı
Nişân-i mabes iken ıldı ‘azm-i sūy-ı cinân
18. Didi ki ba‘zı ruvât iç yūzi anıñ bu kim
Mülūk nesli olup ceddi idi Nūş-i Revân
19. ‘Adūsı eyledi isnād-ı salṭanat emelin
onıldı abse bu şūretle azret-i Nu‘mân
20. aḫḫatın bilür ancak cenāb-ı Rabb-ı ‘alīm
Sirāc-i himmetiniñ nūrı görünür her ān
21. Şeh-i risālet ile āl ü şaḥb ü ümmetine
Ḥudā şalāt ü taḫiyyâtı ide bī-pāyân
22. Kemāl oldu anıñ mezhebiyle dil-tezhīb
Ki dört mezhebi ḫaḫ ıldı çār ‘imād-ı cinân

(m. 106) 124

Ḥazret-i Yahyā Efendi addesa’llāhu Te‘ālā Sırrahū

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Füyūż-ı Ḥazret-i Yahyā Efendi rūḥdan a‘lā
Ki ‘ilm-i zāhir ü bāṭınla ıldı dilleri iḫyā
2. Ṭrabzon’da Süleymân Ḥân ile bir hefte içinde
Ṭokuz yüzde ṭulū‘ itdi cihāna neyyireyn-āsā
3. Rızā‘an dāder olmaḫ ile sa‘deyn iḫtirān itdi

O eşnâda Selîm Hân idi anda vâli-i vâlâ

4. Anıñ da vâlidî hâkim olup ismi ‘Ömer idi
Vücûdî şem‘i oldı hıttâ-i Şâm’dan ziyâ-efzâ
5. ‘Ulûmı kesb idüp Yahyâ Efendi Hâzreti soñra
Riyâzetle yedi yıl tûrdı gâr içre zülâl-âsâ
6. Füyûzın ehl-i İslâm buldı İslâmbol’a bi’t-teşrîf
Buyurdı çeşme-sâr-ı fazl ü ‘irfân ü reşâd icrâ
7. Devâ-i ma‘nevî bahş eylemekde kûtb idi hem de
İderdi ‘ilm-i tıbb ile devâ-i zâhiri îfâ
8. İdüp yetmiş sekiz yaşında rihlet ‘îd-i azhâda
Fedâ-yı kebş-i dünyâ itdi ‘îd-i ‘adn olup i‘tâ
9. Ma‘ârif kesb olur lahde degin mehd-i şabâvetden
Şeref meydânına merdâne taş dikmiş idi hâkkâ
10. Tûrâb-ı kabrine nisbetle ‘adî taş olur elmâs
Beşiktaş’da füyûzı kûdek ü pîre şeref-pîrâ
11. Şeh-i kevneyne cümle âl ü şahb ü ümmeti üzre
Şalât-ı bî-‘aded olsun *kemâ yerzâ bihe’l-Mevlâ*
12. Beşik içre cücûveş hûb-ı gâflet pek aşup taşdı
Kemâl îkâz olup bulsun kemâli dil ola ihyâ

(m. 106) 125

Ḥazret-i İmām-ı Ebū Yūsuf Revveḥa'llāhu Te'ālā Rūḥahū

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. E'imme-i Ḥanefiyye ki oldı nūr-efzā
Biri İmām-ı Ebū Yūsuf oldıḡı eclā
2. Şahābeden idi Sa'di'bn-i Ḥubte nesli
Ṭulū'ı Kūfe'de anıñ da āftāb-āsā
3. Buyurdılar aña ta'līm-i faẓl ü 'ilm-i celīl
İmām-ı A'zam ile çok ekābir-i 'ulemā
4. Teşehhür eyledi künyesi ismidür Ya'kūb
Yüz on üçinci sene mevlidi olur imlā
5. Okudı andan İmām Aḥmedi'bn-i Ḥanbel ile
Nice e'āzım-ı erbāb-ı dāniş ü fuẓalā
6. Egerçi Hādī vü Hārūn itdiler kādī
Bu rütbe eyledi tetkīk şer'ı kim ifā
7. Bir iş için ümerādan biri şehādet idüp
Ḳabūl itmedi Hārūn itdi istikṣā
8. Cevāp virdiği ol kimseden işitdim ben
Seniñ kuluñ idüḡin eyliyor idi inbā
9. Sözi şaḥīḥ ise 'abdiñ şehādeti olamaz
Degilse de olamaz kāzıb oluyor zirā

10. Olinca sinleri altmış toğuz yıla vāşıl
Buyurdi ol dağı Bağdād'da 'azm-i sūy-i beḳā

11. Te'essūf eyledi Ma'rūf-ı Kerhī çünki anıñ
Bulınmamış idi na'sında didi bu gūnā

12. Bu gice 'ālem-i rü'yāda oldı meşhūdum
Ki hāzır oldı aña ғаşr-ı cennet-i 'ulyā

13. Şorınca zaḥmete şabr ile 'ilmi öğretti
Dinildigin dağı ol zāt söyledi haḳḳā

14. Resūl-i ekrem ile āl ü şaḥb ü ümmetine
İde şalāt ü taḥiyyāt bī-'aded Mevlā

15. Kemāl'e de ola yāver hemişe 'ilm-i celīl
Kemāl-i feyz ile Haḳ ide ḳadrini i'lā

(m. 107) 126

Ḥazret-i Şeyḫ Yūnus Emre Ḳaddesa'llāhu Te'ālā Sırrahū

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Cenāb-ı Şeyḫ Yūnus Emre'niñ de rütbesi haḳḳā
Gürūh-ı pür-şükūh-ı evliyāda Şidveş a'lā

2. Taşavvufda ḥikem eş'ār ider eş'ār-ı pür-feyzi
'Ulüvv-i ḳadrini derk-i mazāmīni ider eclā

3. Cenāb-ı Şeyḫ Tapduk Emre'niñ dervīşi olmışdur

Kibār-ı evliyādandur anıñ da vaşfı bu gūnā

4. Ki bir qaryede tırımışdı Şaḡarya'nıñ kenārında
Kerāmet şehrine olmış idi deryāsı feyz-ārā
5. İderdi tekyesinde Yūnus Emre Hāzreti hıdmet
Çeker idi ḡatab içinde egri olmayup aṣlā
6. Şorılduḡda didi bu bāba olmaz egriler şāyān
Nice nice kerāmāt ile şöhret-yābdur ḡaḡḡā
7. Şeh-i kevneyne cümle āl ü şaḡb ü ümmeti üzre
Şalāt-ı bī-‘aded olsun *kemā yerzā bihe’l-Mevlā*
8. Kemāl’iñ naẓm-ı ḡalbin Ḥaḡ ide feyziyle pür-maẓmūn
Ola dīvān-ı maḡşerde daḡı maḡbūl olup iḡyā

Al ü şaḡb ü evliyā vü ehl-i ‘ilm oldu beyān

*Hāmiden li’llāhi Rabbi’l-‘ālemīne’l-fātiḡa*¹³⁸

(m. 108) 127

Ḳāfiyeleri Bir Lafızda Olarak Na’t-ı Şerīf¹³⁹

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

1. Ey Resūl-i dü-serā çākeriñim ben de seniñ
Vāşıl-ı Ḥaḡ olur ancaḡ ki ola bende seniñ

¹³⁸ Arapça: “Hamd âlemlerin rabbi Allah içindir.”

¹³⁹ Matbûda bulunan bu na’t-ı şerīf yazma nüshada yoktur.

2. Bi‘setiñ virdi dü-‘âlemde hayât-ı îmāñ
Mihr-i nuṭkuñ olarak nūr-ı fezā bende seniñ
3. Hücet-i bî-‘adediñden biri beyne’l-ketefeyn
Mühr-i ‘ālî-i nübüvvetle be-nām ben de seniñ
4. Bend-i küfri himemiñ tîgi kesüp itdi ḥalāş
İrişüp saṭvet ü ḳahrıñ ile ol bende seniñ
5. Hürmet-i pākiñe ḥalk oldu ten ü rûḥ-ı Kemāl
Fazl-ı Bārî olarak her ne ki var bende seniñ

(m. 108) 128

Harem-i Muḥterem-i Ḥazret-i Risālet-Penāhiye ‘Ācizāne Ta‘lîḳ Olinan Na‘t-ı Şerîf¹⁴⁰

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Türbe-i Ḥazret-i Sultān-ı risālet ḥaḳḳā
Ka‘be’ye ‘arş-ı mu‘allāya tefevvuḳ-fermā
2. Buldı bir kerre ‘urūcıyla şeref ‘arş ü felek
Cism-i pākî burada ḥaşra degin nūr-efzā
3. Minber ü beyt-i mükerremleriniñ mābeyni
Cennetiñ ravzasıdur ḳıldı ḥadışi inbā
4. Cism-i enverleri ol beyt-i şerîf içre defîñ

¹⁴⁰ Matbûda bulunan bu na‘t-ı şerîf yazma nüshada yoktur.

Olarak türbe-i ‘ulyāları oldu ḥālā

5. Bādī-i Faḥr-i cinān işbu ḥadīş olmuş kim
Muttaşıldur buña ol ḳabr-i şerāfet-baḥşā
6. Ya‘nī bir ḡonce-i bī-miṣl-i Ḥudā’dur ḳabri
Şemm ider bŷy-ı fŷyŷzātını erbāb-ı hŷdā
7. Buyurur ḳabrimi zŷvvāra şefā‘at vācib
Bir ḥadīşinde daḡı Ḥazret-i Faḥr-i dŷ-serā¹⁴¹
8. *Rabbenā ṣalli ‘alā-eşrefi ḡalkın ve ‘alā
‘Alīhī ente kemā ḡulte ve terzā ‘annā*¹⁴²
9. Ḥaşr-ı ‘ömr itse *mine’l-mehdi ilel’l-laḡdi*¹⁴³ Kemāl
Űmmeti oldıḡınıñ şŷkrini mŷmkın mi edā

(m. 108) 129

Mevlid-i Celīl-i Ḥazret-i Nebevī’ye ‘Ācizāne Ta‘līḡ Olinan Na‘t-ı Şerīf¹⁴⁴

Fe‘ilātŷn / fe‘ilātŷn / fe‘ilātŷn / fe‘ilŷn

(Fā‘ilātŷn)

(fa‘lŷn)

1. Maṡṡla‘-ı şemse mŷreccaḡ bu maḡām-ı a‘lā
İki ‘ālem ḡüneşi bunda ṡoḡup virdi ziyā
2. Cism-i pākiyle teşerrŷfde teḡaddŷmden içŷn
Eylesŷn ‘arş ŷ cinān ŷzre mŷbāḡāt-ı becā

¹⁴¹ Hadīs-i şerīf. *Feyzŷ’l-kadir* c.6, s.140.

¹⁴² Arapça: “Rabbimiz dediḡin gibi yaratılmışların en şereflişine ve onun ailesi ŷzerine salat et.”

¹⁴³ Arapça: “Beşikten mezera.”

¹⁴⁴ Matbŷda bulunan bu na‘t-ı şerīf yazma nŷshada yoktur.

3. Kevşer-i feyz-i Hudā şerbet-i mīlādı olup
Toldı fīncān gibi ‘arş ü semāvāt-ı ‘alā
4. Bizlere kıldı şefā‘at burada toğdıǵı an
Luţf u ihsānını mümkün olamaz hiç iḥşā
5. Ḥaşr-ı ‘ömr itse *mine’l-mehdī ile’l-laḥdī* göñül
Ümmeti oldıǵınıñ şükrini mümkün mi edā
6. *Rabbenā ṣalli ‘alā-şrefi ḥalkın ve ‘alā*
Ālihi ente kemā kulte ve terzā ‘annā
7. Beyt-i ḳalbinde Kemāl’iñ toǵa maẓmūn-ı sürūr
Şevher-i feyze olup zevce-i maḳbūl du‘ā

(m. 109) 130

Ḳıṭ‘a¹⁴⁵

Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn

(Fā‘ilātūn) (fa‘lūn)

10. Ey nebīler ḥātemi ve’y nūr-ı mihri mühr-i dīn
Şāḥib-i mühr-i nübüvvet mihr-bān-ı bī-mişāl

11. Ḥüccetiñ i‘lām buyurıldı biri Furḳān’dur
Anda her ‘ilm ü ḥaber mektūbdur mişli muḥāl

¹⁴⁵ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

(m. 109) 131

Lihye-i Şerife Na't-ı 'Alisi Olarak Muştafâ Bünyâmîn-i Ayâşî Kıddise Sırruhû
 Hâzretleriniñ Türbe-i Münifelerine Tahrîr ü Ta'lik Olınan¹⁴⁶

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1. Bundadur lihye-i 'ulyâ-yı Resûl-i dü-serâ
 Bâ-taḥiyyât ü şalât eyle ziyâretle du'â
2. Nâr-ı işr eylememiş tecrübe itmiş bir kes
 Şoñra ol şaḥsı bu sū'-i ḥareket itdi fenâ
3. İki 'âlemde de züvvârını iḥyâ eyler
 Aña teşbîh olamaz âb-ı ḥayât-ı dünyâ
4. Türbe-i Hâzret-i Bünyâmîn-i Ayâşî'ye
 Oldı ra'nâ eşer-i pâk-i Vecîhî Paşa
5. 'Ömrü iḳbâl ü füyûzât ile me'cûr olsun
 İde züvvâr ü Kemâl'i daḥı dil-şâd Ḥudâ

(m. 109) 132

Kıṭ'a¹⁴⁷

Fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilâtün / fe'ilün

(Fâ'ilâtün) (fa'lün)

1. Oluyor çeşm-i şerî'atde tarîḳat dūr-bîn
 Kim ki ḥaḳ üzre tutar ise virür feyz-i yaḳîn

¹⁴⁶ Matbûda bulunan bu na't yazma nüshada yoktur.

¹⁴⁷ Matbûda bulunan bu kıṭ'a yazma nüshada yoktur.

2. Egri tutan göremez ‘aksi bağan dūr alur
Hāline göre açup itmeli mürşid telın

(m. 109) 133

ıt‘a¹⁴⁸

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Giçüp bahār şabāvetle hūkm-i şayf şebāb
Hāzān-ı şeyb irişdi gelür şitā-yi memāt
2. Kemāl ğayret idüp kış tedārikātını gör
Hevāya bakma fuşūlūñ birinde var mı şebāt

(m. 109) 134

ıt‘a¹⁴⁹

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. Emel esbābını ölçüp biçüp hayāt-ı efkārım
Vücūda gelmesinden zāhıran kesdi ümīd ammā
2. Bu ser-rişte ile albe tokınmaz süzen-i sūziş
Çoa da varmadan Hā hıl‘at-ı feyzi ider iksā

(m. 109) 135

ıt‘a¹⁵⁰

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

¹⁴⁸ Matbūda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

¹⁴⁹ Matbūda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

¹⁵⁰ Matbūda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

(Fā'ilātün)

(fa'lün)

1. Atılır gülle gibi kāzib ü meh-tāb idici
Falya virince ururlar topını da yüziñe

2. Düşirüp nefis ü hevān itmeye pāre pāre
İ'tilāda zarar-ı 'ālemi alma öziñe

(m. 110) 136

Kıt'a¹⁵¹

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. Fi'l-i nākış itme 'āmil ol şahih alup haber
Mübtedā-yı hâlde temyîz eyle zarf-ı niyyeti
2. Feth-i bāb-ı feyze kesr-i kübrā lāzım cezmi idüp
Eyle ref' perde-i cehle-i müşedded himmeti

(m. 110) 137

Kıt'a¹⁵²

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün)

(fa'lün)

1. Ğayz idüp kimseniñ ocağını söndürme şağın
Buğlanur āh idicek şoñra seni de haşlar
2. Yıkacak olur isek nāra düşersiñ sen de
Aç kılanlar baş açup sū'-i du'āya başlar

¹⁵¹ Matbûda bulunan bu kıt'a yazma nüshada yoktur.

¹⁵² Matbûda bulunan bu kıt'a yazma nüshada yoktur.

(m. 110) 138

ꞐıꞐ'a¹⁵³

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Düşmesün nefs ü hevāñ içre şaķın gevher-i dil

Pāreler kendü eliñ şoñra ider mi para

2. Āb-ı tevbe ide bed-büy-ı 'uyübı taṭhîr

Fikri tedķiķ ile bul derd-i zünûba çāre

(m. 110) 139

Beyrüt'da Ḥazret-i Yaḥyā 'Alā-Nebiiyyinā vü 'Aleyhi's-Şalātü ve's-Selām

Efendimiziñ Mervî Olan Türbe-i 'Ulyālarına Ta'lîķ Olınan¹⁵⁴

Yaḥyā bi-ḥürmeti Yaḥyā men yezûru limā

Yu'fe'z-zünübü izā Yaḥyā hunā nedemā

(m. 110) 140

Aķşemse'd-dîn Ḳuddise Sırruhū Ḥazretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine Ta'lîķ Olınan

ꞐıꞐ'a¹⁵⁵

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Feth-i İslāmbol'a himmet idüp Aķşemse'ddîn

Ehl-i dīniñ yüzi aķ oldu zihî nûr-ı mübîn

¹⁵³ Matbûda bulunan bu kıt'a yazma nüshada yoktur.

¹⁵⁴ Matbûda bulunan bu müfred yazma nüshada yoktur.

¹⁵⁵ Matbûda bulunan bu kıt'a yazma nüshada yoktur.

2. Nefs müsveddemi taşhîh ile tebyîz itsün
‘Arz-ı hâlini Kemâl’iñ buyura ‘afve qarîn

(m. 110) 141

Muştafâ Bünyâmîn-i Ayâşî Kıddise Sırruhü Hâzretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine
Kezâlik Ta‘lîk Olınan Kâle Nâzımü’l-Emâlî Raḥmetu’llâhi Te‘âlâ ‘Aleyh¹⁵⁶

Vemercüvvün şefâ‘atü ehl-i ḥayrin

Li-aşḥâbi’l-me‘âşî ke’l-cibâli

(m. 110) 142

Kâle Kemâl Bin Vecîhî Paşa Veffekahümü’lâhü Bi-Taḥşîl-i Rızâihî Dâi’mâ¹⁵⁷

Ve Bünyâmînü kûṭbun şümsü ḥayrin

Etâ min-nûrihî feyzü’l-Kemâli

(m. 110) 143

Kûṭb-ı Müşârün-ileyh Hâzretleriniñ İsm-i Sâmilelerini Hâvî ‘Âcizâne Tenmîk vü
Kezâlik Türbe-i Şerîfelerine Ta‘lîk Olınan Tuğrânıñ Zeyline Yazılan Kıt’a¹⁵⁸

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

1. Zâhîrim Muştafâ İbn-i Yemîn ‘âlî şemâ’ildür
Teveccüh kıl kerâmet taḥtî üzre şâhdur ḥakḳâ
2. Kemâl ol kûṭba mensubiyetiñ yazmış kalem levḥa
Nişân olsun berât-ı iftiḥârıñ üzre bu tuğrâ

¹⁵⁶ Matbûda bulunan bu müfred yazma nüshada yoktur.

¹⁵⁷ Matbûda bulunan bu müfred yazma nüshada yoktur.

¹⁵⁸ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

(m. 111) 144

Şehr-i Haleb’de Medfûn Nesîmî Kıddise Sırruhû Hazretleriniñ Türbe-i Şerîfelerine
Ta’lîk Olman Kıt’a¹⁵⁹

Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

(Fā‘ilâtün) (fa‘lün)

1. Nesîmî ne zeri eyler taleb ğınā bularak
Nesîm-i feyz-i Nesîmî ile olan ihyā

2. Deriden eyledi tecrîd şüretā cismin
Şehâdet ile haķikatde ħil‘at irdi aña

(m. 111) 145

Rûm İli Hîşârı’nda Medfûn Tırmuş Dede Kıddise Sırruhû Hazretleriniñ Türbe-i
Şerîfelerine Ta’lîk Olman Kıt’a¹⁶⁰

Fā‘ilâtün / fā‘ilâtün / fā‘ilâtün / fā‘ilün

1. Bunda tırmuş gelmiş Aķkirmān’dan Tırmuş Dede
Ol zamān Sulţān Aĥmed Hān-ı evvel şāh imiş
2. Nā‘il-i maķşūd olmuşlar aña nezr eyleyen
‘Ārif-i bi’llāh imiş meczûb-i dil-āġāh imiş

(m. 111) 146

Tārîĥ-i İcāzet-i ‘İlmiyye-i ‘Ācizi¹⁶¹

Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün

1. On iki dürlü tārîĥi bu bir beyte idüp taĥrîr

¹⁵⁹ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

¹⁶⁰ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

¹⁶¹ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

Kemāl envā'ı şükr-i Hâk' da beyt-i dil ola kâ'im

2. Mücâz ola dü-âlemde Kemāl-i hayr-ı kām ile
Kemāl oldu mücâz-ı 'ilm aña hayr ola o dâ'im
Sene 1260

(m. 111) 147

Toğuz Def'a Kemāl Oğunan Kıt'a-i 'Acizi¹⁶²

Leyse'l-kemālū kemālenā ve kemālinā
Ve kemālenā emelün ülä'ike mā-lenā
Āti'l-kemāle kemāle feyzike Mālikī
Vec'al bi-hayrike mālien havza'l-münā

(m. 111) 148

'Acizāne Muḳaddemā Harem-i Muḫterem Hāzret-i Risālet-penāhī'ye ve Sā'ir Ba'zı
Maḫāll-i Şeref-iştimāle Ta'lik Olınan Tahmīs-i 'Acizi¹⁶³

Mevlāye bismike ḫāmiden etezarra'u
Ve 'ala'n-Nebiyyi muşalliyen esteşfi'u
Ve 'alā-cemī'i'l-āli hum lī enfē'u
Yāmen yerā mā-fī'z-zamīri ve yesme'u
Ente'l-mu'iddi li-küllü mā-yütevaḳḳa'u

'An nefsinā neşkü li-ḫubḫi fi'ālihā
Ḫavvil li-ḫüsni'l-ḫālī seyiyā ḫālihā
Nevvir bi-şubḫi'l-feyzi zulmete cehlihā
Yā men yüraccā li'ş-şedāyidi küllihā

¹⁶² Matbûda bulunan bu kıt'a yazma nüshada yoktur.

¹⁶³ Matbûda bulunan bu tahmīs yazma nüshada yoktur.

Yā men ileyhi'l-müştekā ve'l-mefze'u

İnni e'ūzu ileyke minke fe-ente şun

İn küntü tahte himāke gayrūke lem-yehun

Men menne min yedi nefsihī in lem-temunnu

Yā men hezā'īnu rızķıhī fī kavli kūn

Ümnün fe-inne'l-hayra 'indeke yücme'u

Şerrif bi-ru'yetike 'lletī le-fazīletün

Ve ile'l-cenāni mine'l-cināni cemīletün

Ve min-ihticābike nefsünā le-zelīletün

Mālī sivā fakrī ileyke vesīletün

Febi'l-iftikāri ileyke fakrī edfe'u

Sa'yī li-tahşīli'r-rızā'i kalīletün

Nefsī bi-emrāzi'z-zünubi 'alīletün

Ve şifā'u afvike lil'uşāti celīletün

Mālī sivā qar'ī bi-bābike hīletün

Ve lein tıridtu fe-eyye bābin akra'u

Eyyü'l-mülūki yekūnu mālike cismihi

Bi-hulūdi 'arşı hayātihi fī hükmihi

Ve beķā'i lihyetihi bi-levni merāmihi

Femeni'llezi ed'ū ve ehtifu bi-ismihi

İn kāne fazlūke 'an fakīrike yümne'u

Ente'l-hasību li-küllü şey'in bākiyen

Ente'l-mucību li-men de'ā müsta'fiyen

Ente'l-karību ileyye minni kāfiyen

Hāṣā li-mecdike en-tuḡanniṭa ‘āṣiyen
E’l-ḡayru eczelu ve el-mevāhibu evse’u

Min-rīḡi ravḡike āti rūḡī en’umen
Enbit lehū reyḡāne fevzike dāi’men
Fe-meni’t-tecā ve recā necā müsta’şimen
Bi’z-zūlli ḡad vāḡaftü bābeke ‘ālimen
İnne’t-tezellüle ‘inde bābike yenfe’u

Ente’r-Raḡīmu li-men yecī’u temessülen
Ente’l-Kerīmu li-men yunību tevessülen
Ercūke min yedike’l-‘avāṭife kāmilen
Ve ce’altü mu’temedī ‘aleyke tevekkülen
Ve beseṭṭü keffī sā’ilen etezarra’u

Faḡru’r-risāleti raḡmeten erseltehu
Ve ‘alā ‘alā-‘ale’l-‘ulā lerafa’telhū
Bi’l-ḡurbi ve’l-ḡuluḡi’l-‘azīmi ve şaftehu
Ve bi-ḡaḡḡı men eḡbebtelhū ve be’aştehū
Ve ecebe da’vete men biḡī yeteşeffe’u

Aşrif hevānā ente ni’me’l-mürtecā
Veffiḡ li-naḡvi rızāke Rabbī menhecen
Lī-yekūne manṡiḡunā bi-zikrike münticen
İc’al lenā fī-küllü zayḡın maḡracan
Ve’l-ṡuf binā yā men ileyhi’l-merci’u

Āti’l-Kemāl’e li-şādıḡın ve li-ehliḡī
Liyekun ke-İsmā’īl’e ḡüsnü me’āliḡī

Yā seyyidī ve'l-ḥamdu virde maḳālīhī
Şümme's-şalātū 'ale'n-Nebiyi ve ālihī
Ḥayru'l-ḥalāyıkı şāfi'un ve müşeffe'un

(m. 113) 149

Kezālik 'Arabī Olarak 'Ācizāne Tanzīm ve Harem-i Melā'ik-ḥadem Ḥazret-i
 Risālet-penāhiye ve Ba'zı Maḥall-i 'Āliyyeye Ta'līk Olunan¹⁶⁴

1. *Yā Rabbi bismike müstefīzan Aḥmedu*
Sellim ve şalli 'alā-Resūlike Aḥmedu
2. *Küllü'l-'avālimi ḳad etet min-nūrihī*
Ṭübā li-men bi-ziyā'ihī leke 'āidün
3. *Ve li-küllü ruslin nūruhū tācun bihī*
Āyātuhum zāharat ve hüm ḳad erşedu
4. *Hüve kāffeten li'n-nāsı ursile bi'l-hüdā*
Hüve rahmeten li'l-'ālemīne mü'ebbedün
5. *A'ṭa'l-felāḥe silahū himmetihī lenā*
Ve bede's-şelāḥu bi-ḳaṭ'ı men yete'annedu
6. *Ve men iḳtedā fe-hüve'htedā bi-sebīlihī*
Heleke'l-lezī seleke'l-ḫilāfe ve yeb'udu
7. *Kemerātibi'l-a'dādi ḥaddu nu'ūtihi*
Min-küllü enfāsi'l-ḫalā'iki ezyedu

¹⁶⁴ Matbûda bulunan bu kasîde yazma nüshada yoktur.

8. *Huṣīrat bi-‘ilmi ilāhinā maḥṣūṣaten*
Menṣūṣeten bi-kelāmiḥi tetemehhedu

9. *Bi-‘urūcihi’l-ufuḳa’l-‘ulā ra’eti’l-‘ulā*
Bi’l-ḳurbi li’l-lāhi’l-‘azīmi müṣāhidun

10. *Ve ileyhi kāne dünüvvuhū fī rutbetin*
Lā ferde min-rusulīn ileyhā yeṣ‘adu

11. *A‘ta’l-İlāhu hunā münāhu recā lenā*
Ni‘me’ṣ-ṣefi‘u müṣeffe‘un ve müṣeyyedun

12. *Receḫat ‘ale’l-eflāki türbetuhu’l-‘ula*
Şerefen ilā-ḫaṣri’l-enāmi temeccedun

13. *Ya seyyidī innī daḫīlūke dā’imen*
Küllü’l-mevāhibi ‘inde bābike yūcedu

14. *Leke men enābe ve tābe ṭābe eṣābehū*
Ḥallāḳunā ve’l-ḡayru ḫābe ve yuṭredu

15. *Ente’l-eḫabbū ileyye min-rūḫi leḳad*
Eḫyāhu fī’d-dāreyni feyzūke yurşidu

16. *Fāḳa’l-‘uyūne ziyā’u ḫubbike innemā*
Kāne’l-İlāhu biḫā lizāke yüşāhedu

17. *Sa‘yī li-na‘tike lī-Kemālün şādiḳun*

İşfa‘ li-İsmā‘īle inneke seyyidun

18. *Ve li-ehlihī ve liküllü men bike āmenū*

Küllü’n-nevālî lenā bi-fevzike yūradu

19. *Yā ma‘şere’l-İslāmi inne melāzenā*

Hüve Seyyidü’l-resulî’l-kirāmi ve ahyedu

20. *Lā tekneṭū min-raḥmeti’l-lāhi’l-letî*

Yu‘fā bihā küllü’z-zunūbi ve yünfedu

21. *Hiye kenzuhū vesî‘at cemî‘a’ş-şey’î kad*

Kütibet li-men hüve tâ’ibun ve muvaḥḥidun

22. *Mevlāye ferḥamnā bi-cāhi nebiyyinā*

Ve li-kevninā min-ḥizbihî leke naḥmedu

23. *Sellim ve şalli ‘aleyhi fevka rızā’ihî*

Ve kemā tuḥibbu ileyhi ḥubbuke emcedu

24. *Ve kezā ‘alā ālî’n-nebiyyi ve şaḥbihi*

Ve ‘ale’llezîne bi-dīnihî kad urşidū

(m. 114) 150

Tārîḫ-i İkmāl-i Kitāb¹⁶⁵

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün)

(fa‘lün)

¹⁶⁵ Matbûda bulunan bu kît’a yazma nüshada yoktur.

1. Başladım sinn-i kemâli bulıcağ kırka varup
İtdi üç yılda muvaffağ buña Rabb-ı müte‘âl
2. ‘Âcizâne didim itmâmına târîh-i tamâm
Luṭf-ı Hâk kıldı bu Âşâr-ı Kemâl’i ikmâl
Sene 1284

Yine bâ-ḥamd ü şalât iki cihânda feyz içün
Okına li’llâhi Rabbi’l-‘âlemîne’l-fâtiḥa

*Ketebühü’l-faḳîru Aḥmedun İlhâmiyyü’s-sa’diyyü ve kezâlike ketebühü
ma‘an e’s-Seyyidü Muştafâ Niyâzî ğafera’l-lâhu lehumâ ve ṭubî‘a fî’l-matbû‘ati’l-kâ’ineti
fî’l-maḥalleti’l-mensûbeti ilâ-Ḥazreti’s-Şeyḫi Vefâ ḳuddise sırruhu’l-a‘lâ fî İslâmbûli bi-
ma‘rifeti s‘adi’bni’l-Ḥâcî ‘Alî Efendi’l-Ḳaraḫişârî ğafera’l-lâhu lehumâ ve hüve’l-
ğafûru’l-Bârî fî seneti erba‘a ve semânine ve mi‘eteyni ve elfin min-hicreti men lehu’l-
‘izzü ve’s-şerefu şalla’l-lâhu te‘âlâ ‘aleyhi ve ‘alâ âlihî ve selleme fî’l-ḫalefî ve’s-selefî.*

151

Mu‘aḫḫaran Kezâlik Tanzîm-kerde-i ‘Âcizi Olarak Buraya Yazılan¹⁶⁶

Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

(Fâ‘ilâtün) (fa‘lün)

1. Bu cihân cenderedür kesmeli ğaflet per ü zîn
Cild ü dil giçmese şîrâze-i şıdka bozılur
2. Ḳalb ü ḳālîbce olur muḳleb-ı neşre maṭbû‘
Kim kitâb-ı ‘amel evrâḳına ecri yazılur

¹⁶⁶ Matbûda bulunan bu kıt’a yazma nüshada yoktur.

Kezâlik Mu'ahharan Tanzîm-kerde-i 'Âcizi Olarak Buraya Yazılan Kıt'a ve Rubâ'iler ¹⁶⁷

152

Kıt'a

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1. Kendü yağı ile kavrulsa da 'iffetle kişi
Parlamak yanmağa vâbeste yine şem'-āsā

2. Hıfz olunmaz ise nâmusını fânûs idinüp
Maḥv ü berbâd ider sür'at ile nefis ü hevā

153

[Kıt'a-i Kebîre]¹⁶⁸

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1. Cümle evkâtda maḳbûl vaḳâr-ı şer'î
Çerḥ-i iḳbâle uyup çok kurlanlar kırılır
2. İlerüye girüye gidene herkes ilişüp
İndirüp bindirelim dirler iken o bozılır
3. Yelḳovânveş giçüp 'ömrüñ ecel olur aḳreb
Zenbîlîñ ḡaflet ü zencîri hevâdur dinilür
4. Ṭoḡrı işle bütün effâli daḳîḳa-bîn ol

¹⁶⁷ Bu bölüm, şair tarafından esere sonradan eklenmiştir.

¹⁶⁸ Matbûda ve yazma nüshada başlık "rubâ'î" şeklinde yanlış yazılmıştır.

Sāʿat-i maḥşere miftāḥ-ı füyūzāt olur

154

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Şeş cihetden daḥı ṭolanmalı ḍarb-ı emşāl
Ḳalbi saḥt olana teʾşīr ide şiş-ḥāne gibi

2. Hedef-i nuşḥa varur ṭoḡrıca her dāne süḥan
Dāʾimā rekz-i nişān şeref itmek talebi

155

[Ḳıṭʿa-i Kebîre]¹⁶⁹

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Birṭakım sözler ile lûle-i ḳalbi ḳırma
Tütüñüñ göklere şavırılır olursuñ ifnā
2. O fenādur cıbık ile başa urmaḳlıḳdur
Zehrini çıkaramaz giçmesi ger olsa recā
3. Of çeker ise gelür zevk ü şafā burnuñdan
İşiñi itme ṭuman kimseye ḳıyma ḳaṭʿā
4. Ḳavıñ üstindeki kibrît-i lisān üzre fesād

¹⁶⁹ Matbûda ve yazma nüshada başlık “rubâʾî” şeklinde yanlış yazılmıştır.

Ki pürüzliyse dimāğ sürse olur nār-efzā

156

Ḳıṭʿa

Mefûlû / fâʿilâtü / mefâʿilü / fâʿilün

1. Taht-ı hicâbda başılur kendü ʿâkıbet
Efʿâl-i fâhişeyle viren halka pîç ü tâb

2. Erlik degil fesâd içün kundağ atması
Küçük büyük harîk virür nefse ıztırâb

157

[Ḳıṭʿa-i Kebîre]¹⁷⁰

Feʿilâtün / feʿilâtün / feʿilâtün / feʿilün

(Fâʿilâtün) (faʿlün)

1. Çekdim ebyâtı telgrâf huṭûî-âsâ
Merkez-i kalbe çabık gizlüce maẓmûnı irer
2. Baḥr ü berrde de gönül rabṭını bozma Ḥaḳḳ'â
Şabr ü iḳdām ola mânend-i sûtün u lenger
3. Zenb ile tel kırıcak itmeli tevbe iʿmâr
Unudan menşe' ü mîʿâdı olurlar bed-ter
4. Pek uzağa eli varsa yine meyyit gibidür
Kesilüp pertev-i kalb olmayıcak feyz-âver

¹⁷⁰ Matbûda ve yazma nüshada başlık “rubâ’î” şeklinde yanlış yazılmıştır.

158

[Kıt'a-i Kebîre]¹⁷¹

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

1. Letâ'if-i ĥuda'ı nerd-bân idüp insân
Anıñla vâşıl olur ba'zı rif'at ü şerefe
2. Olinca niyyeti toğrı denilmez egri aña
Minâreveş çıkarak nef'i olsa her ĥarafa
3. Olur cemâ'at-i İslâm'a câmi'i'l-ĥayrât
Ezân-ı sa'yı tevâfuķla 'âdet-i selefe
4. Buyurđı Faĥr-i rüsül kendü sünnetimdendür
'Alem olur ĥasene böyle bid'at-ı ĥalefe

159

[Kıt'a-i Kebîre]¹⁷²

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

1. Likâ-yi Ĥaķ ile bulur midâd-ı feyz ebed
Devât-ı dille ķalem gibi levĥ-i şıdkı yazan
2. Ķalem-tırâş teyakķuzla maķta'-ı irşâd
Teğâfûli pürüzün kesse yazmaķ olur 'ayân
3. Şerî'at ile ĥarîķat vücûdca bir olarak
Virür ķalemde dü-leb gibi inşirâĥ hemân

¹⁷¹ Matbûda ve yazma nüshada başlık "rubâ'î" şeklinde yanlış yazılmıştır.

¹⁷² Matbûda ve yazma nüshada başlık "rubâ'î" şeklinde yanlış yazılmıştır.

4. Urınca şüret-i mıkṛās-ı lāyı aḡyāra
Dile reṣād olur zarf ü rīk-ı feyz iḥsān

160

Ḳıṭ‘a

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Refīk-i ṣādıķı ızrār olur mı kim lā’iķ
Ḳılıç ḡılāfını hīç kesmedigidür der-kār
2. Görince nef‘ini ḥayvān daḡı bilür kiṣiyi
Ki kendü bekçisini ṣīr itmiyor ızrār

161

[Ḳıṭ‘a-i Kebîre]¹⁷³

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Rūz ü ṣeb çerḡ olarak iṣbu cihāndur vāpūr
Kömür-āsā yaķarak ‘ömri anıñla gidiyor
2. Cāy-ı ḡafletde ṭuran kimseleriñ ḡālî ṭuman
Ḳamere reṣk virür şıdk ile kim ki pür-nūr
3. Sāḡil-i kāma varup olmalı lenger andan
Gözet eṭrāfı ṭoķınmaķda bedihī maḡzūr
4. Göricek mevc-i fiten gitme ki ḡarķ olmayasın

¹⁷³ Matbûda ve yazma nüshada başlık “rubâ’î” şeklinde yanlış yazılmıştır.

Nā-Hudā kim ki Hudā'yı bilerek urtılıyor

162

ı'a

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1. almasun dünyā fītoğrafyā gibi gözüñde kim
'Aksilikdür işbu şüretde arār virür ğubār
2. Şafvet üzre halkı görüp ğiçmeli āyīneveş
Zenb olur taşvır taşavvurveş ne dem fī'le ıar

163

ı'a

Mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün / mefā'ilün

1. Fesād undağını aan namlu olup kendü
Tetik üzre alır orkılık-āsā halk olup düşmez
2. Hulūş amak içün zemme ağız aan virür falya
Anıñ arşulığı te'dīb süngisi olur rūşen

164

ı'a

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Du'ā güher gibi mabül ille-keşlerden
Olur güher ile bārūt ilişme ark eyler
2. Tecerrüd itmek ile tığveş ğilāfından

Aña toķınmıř olan kendüsini ĥarķ eyler

165

ķıķ'a

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Dāne dāne iliřür söz hedef-i maķřūda
řaķma sözler şağılur topı perīřān olur

2. Ba'zan ammā ki şümüllenmesi lāzım ķünkü
Murğ-ı mazmūnı řümüllenmesi řayd itdiriyor

166

ķıķ'a

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Emel ü māl ü elem birbiriniñ maķlūbı
řaķınup olmıyasın ĥiķ biriniñ mağlūbı
2. Lā-beķāya varıyor ķalb ile ma'lūm iķbāl
Cāh ü ķāhıñda řaķın olmayasın mekrūbı

167

ķıķ'a

Fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ılātün / fe'ilün

(Fā'ılātün) (fa'lün)

1. Nefs-i müsveddeyi tařĥiĥ ide sürĥ-i ĥicāb

Tā ki tebyîz olarak maḥşere olsun mevşûl

2. Dā'im aḥsan ola tārîḥ-i ecel nā-ma'lûm
Yırılur yañlışı toğrıya konur mihr-i qabûl

168

Qıṭ'a

Fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilûn

(Fā'ilâtûn) (fa'lûn)

1. Kişiniñ zevcesi fi'l-cümle yine mişli ola
Pek muğâyir ise tevlîd-i menâfi' itmez
2. Şeceriñ birine böyledür aşılması da
Pek tebâyünde ise hâşılı meyve virmez

169

Qıṭ'a

Fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilûn

(Fā'ilâtûn) (fa'lûn)

1. Yemm-i teslîmde ol düşme ṭama' ile yeme
Yemek içün ağa düşmekle balık kendü yinür
2. Qa'r-ı deryâda hevâda semek ü murğı dahı
Dâme düş itmek içün istediği yem görünür

170

Qıṭ'a

Fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilâtûn / fe'ilûn

(Fā'īlātün)

(fa'lün)

1. Kāl'aveş muhkem ü a'lā ise de ikbālīñ
Hākden alçaķ bulınan düşmene de olma emīn
2. Keydi bārūt gibidür yemleme ķor āteş ider
Yıķılur ķal'a lağımla ne ķadar olsa metīn

171

Kıf'a

Fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

1. Dūnyevī zā'id ķuşūr inşāsıdur ıss-ı ķuşūr
Anı yapmak kendüyi yıķmak demek bī-irtiyāb
2. Kıl nazargāhıñ hemişe hāne-i dilde bunı
Levha-i ra'nā (*lidū li'l-mevti vebnū li'l-ķarābi*)¹⁷⁴

172

Kıf'a

Fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlātün / fā'īlün

1. Dā'im işlāķ-ı zamānı itmeli Hāk'dan recā
Şiddeti māni' olur feyz-i nebātāt-ı dile
2. Bulsa ızrār-ı zamāndan kendüye hāmī mekân
Nef'i ta'mīm olamaz noķşān olur lezzet bile

¹⁷⁴ Arapça: “Ölüm için doğunuz, harap olmak için bina yapınız.”

173

Ḳıṭʿa

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Olur aʿmāle mükāfāt ü cezā
ʿĀdil-i muṭlaḳ Cenāb-ı kibriyā
2. Naşş-ı pākinde buyurdı böylece
*Leyse li'l-insāni illā mā seʿā*¹⁷⁵

174

Ḳıṭʿa

Fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. ʿÖzri selb eyle hemān cüzʿî vü küllî ise de
Ḥayrı mûcib şey bedîhî icrā muntic dāʾimî
2. Kim cezā aʿmāl-i şuḡrā ile kübrāya da var
Şarṭ-ı inşāf ile kendüñden kıyās it ʿālemi

175

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Nūr-ı iḳbālî olan olmalı gāyet ṭoḡrı
Şemʿi düşdükde ider çünki fenārı ifnā
2. Söndür ḳaṭresi düşerse aña başḳa mūmuñ

¹⁷⁵ “...insana kendi emeğinden başkası yoktur.” 53/Necm sûresi 39. âyet.

Ġayrısın ide çerāġ almaya rüşvet ƙat‘ā

176

Ƙıṭ‘a

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Gūş ü dīde oluyor ḥāne-i ƙalbe ebvāb
Ḥā’ini ƙoymamalı ‘aƙlı idüp de bevvāb

2. Şoñra iḥrāç olınsa daḥı ifsād eyler
Zehri içmemelidür def‘ine güç şoñra şitāb

177

Ƙıṭ‘a

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. İki lūle gibi ḥammām-ı dile ḥilm ü ġažab
Anı ta‘dīl ile lāzım gelür itmek icrā
2. Ya’nī kim ikisiniñ daḥı lüzümü der-kār
Zihn anı ƙurne gibi hoş ƙurup itsün icrā

178

Ƙıṭ‘a

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Dostluƙ eyler ise mecmū‘ı aḥbāba ƙişi
Ḥubbı ƙalb ile tutup anı düşürmezler yere

2. Her tarafından tursa mıkna'tıs hadîde yek siyâk
İttişâlsiz mürtefi' tûrdığı olmuş tecrübe

179

Kıt'a

Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün

1. Küçük irâde-i cüz'îyye gerçi ismi gibi
Olur anıñ ile ammâ ki cirm-i cürm ekber
2. Olur mı miñnet-i külliyyeden dil âzâde
(*Ve rahmeti vesi'at külle şey'in*)¹⁷⁶ olsa ger

180

Kıt'a

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

1. Olmasa (*lâ-takne'û min-rahmeti'llâh*)¹⁷⁷ âyeti
Seyl-i hüzn ile binâ-yı dil olurdı pek harâb
2. Tolveş gamla tölardı tül u 'arz-ı arz-ı dil
Bâd-ı rahmet olmasa kaplar idi ebr ü 'azâb

181

Kıt'a

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

1. Defter-i a'mâlde erķâm-ı siyah-ı seyyi'ât

¹⁷⁶ "...Ve rahmetim her şeyi kuşattı..." 7/A'râf sûresi 156. âyet.

¹⁷⁷ "... Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin..." 39/Zümer sûresi 53. âyet.

Kilk-i tevbe ile tenzîl ola bâ-sürh-i hicâb

2. Ecri zamm eyle ki şifrü'l-yed varılmaz maḥşere
Derk ider mîzân 'aql itse de icmâlen ḥesâb

182

Ḳıṭ'a

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1. Şûretâ beñzese olsa da ḳarîb ü tev'em
Her kişiniñ yine ṭab'ında tebâyün der-kâr
2. Pek müşâbihse de ḥammâmda olan iki lüle
Germ ü serdiyyetini tecrübe eyler ezhâr

183

Ḳıṭ'a

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

1. Vezn-i maḥşerde ziḥâf olmasa dilde 'işyân
Nazm-ı a'mâli selâsetle ḳırâ'at olunur
2. Müstezâd olur aña beyt-i behişt içre şeref
Nice mazmûn ü me'ânî-i mekârim bulunur

184

Ḳıṭ'a

Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün

1. Didi Nebî re's-i devâ himyeyi
Her 'ileliñ beyti de mi' de diyü¹⁷⁸
2. Āyet içinde de (*kulū veşrabū*)¹⁷⁹
Didi Hudā hem de (*ve lā-tüsriḫū*)¹⁸⁰

185

Ḳıṭ'a

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Ziyāde sert olan āhen ile ḥacer kırlur
Ziyāde nerm olan sürinür şular-āsā
2. Ġazabla ḥilm arasında da i'tidāl elzem
Ola bu bābda da (*ḥayru'l-umūri evsaṭuhā*)¹⁸¹

186

Ḳıṭ'a

Mefā'ilün / fe'ilātün / mefā'ilün / fe'ilün

1. Görince rūy-ı kibārı hevā gibi mağmūr
Niyāzı eyleme ta'cıl elektirīḳ-āsā
2. Şavā'ik-i ġazabın cezb ider o demde çapık
Ḳavī ise daḥı teymūr dil olur ifnā

¹⁷⁸ “Hastalığın evi midedir. Tedavinin özü perhizdir.” Hadis-i şerif. Süyûti, *Tıbb-ı Nebvî*.

¹⁷⁹ “... yeyiniz ve içiniz ...” 7/A'râf sûresi 31. âyet.

¹⁸⁰ “... israf etmeyiniz ...” 7/A'râf sûresi 31. âyet.

¹⁸¹ “İşlerin hayırlısı orta yol (dengede) olanıdır.” Hadis-i şerif. *Keşfü'l-hafâ*, c.1. s. 391, Beyhakî.

187

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Oldı memdūḥ saḥā ḥest ü isrāf arası
Ki devā muʿtedil olmaz ise ızrār eyler
2. Didi iḥvān-ı şeyāṭīn mübezzirlere Ḥaḳ
Buḥlīn āyet ile maḳdūḥ idügi de aẓher

188

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Vaḳtiñiñ bir şülüşi ola ticāret içün
Biri nevme birisi ecr ü şevāba taʿyīn
2. Ğafleti nesh ile ḳıl kūşe bu nuşḥı taʿlīk
Rıḳʿa-i ʿömr ola dīvān-ı Ḥudāʾ da taḥsīn

189

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Zāhir ü bāṭın ʿulūmı ile pırlanṭa gibi
Dü-ṭarafdan ise gevher ebedī nūrı olur
2. Zāhire ḥaşr olıcaḳ pertevi zātı olmaz

Foyaveş qalbine ğaflet şuyı kaçsa bozılır

190

Qıf'a

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün) (fa'lün)

1. Akrabālıqla kişi her biri siyyān olmaz
Bulınur her kişiniñ bir revîşi dünyāda

2. Bir vücūdda olan a'zā bile yeksān deĝil
Muhtelef şūreti hem fi'li dağı icrāda

191

Qıf'a

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün) (fa'lün)

1. Medh ider gerçi ki Kur'an şecā'at-i şıfatın
Havf-ide mehlekeye varmağı da qadħ idiyor
2. Milhīñ ifrāt ile tefrīti gibi e'amede
Ya'nī kim mu'tedil olur ise lezzet viriyor

192

Qıf'a

Fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilātün / fe'ilün

(Fā'ilātün) (fa'lün)

1. Kim ki i'dāmına sa'y eyler ise insānīñ

Hem-dem olur mı o âdem añı böyle bilerek

2. Müskirât ‘aqlı helāk itmededür buldığı dem
İder itlâf bütün cismi de soñra bî-şekk

193

Ḳıṭ‘a

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Oқuyup yazmada bir noқta қadar olsa ҳaṭā
Gözi kör қuvveti fevt itdigidür emr-i ‘iyān
2. Bir ṭabīb ḥabbeyi ḥayye oқuyup itmiş ‘ilāc
Bu yalan yañlış oқumaқlığıdur işte yılan

194

Ḳıṭ‘a

Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün

1. Kelām ‘aql-ı muḥāṭab қadarsa nef‘ī olur
Degil ise şaşurur kendü eski bildigini
2. Gözine göre ise gözlüğüñ olup nef‘ī
Degil ise göremez çeşmi ile gördigini

195

Ḳıṭ‘a

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Ar urur  ayreti germiyyet-i talt f   kerem
Ne  adar olsa b r det a a no    n virür
2. Ya n  m z  n hev ya m te  b hd r kim
Ar up eksilmesi germiyyet   tebr d iledür

196

 ı  a

Mef     n / me     n / me     n / me     n

1. Hev ya nefsi ta r k iden ecz   anma  uvvetd r
V c d  düşürür balon- s  itse de     d
2. D men olur mı re y   i tiy r  i tiy rl  da
Uyan t z- b-  nefse genç iken    ra olur berb d

197

 ı  a

Mef     n / me     n / me     n / me     n

1. Mu amma ve  fen r-  dilde olsa c me-i  iffet
Nez ket ile nermiyyetle bir tel k rmasa  at  
2. Mur d  üzre gitse   lemi   at  at temell  le
D  ince  em -i i b li yine yakıp ider ifn 

198

 ı  a

Fe  l t n / fe  l t n / fe  l t n / fe  l n

(F  l t n)

(fa  l n)

1. Şadr-ı rif'atde tevāzu' ide nefsiñ taşğır
İstinād eyleyene virmiye tā kim dehşet
2. Kūşe yaşdığı olur sâ'iri üzre tercîh
Buldı yüz yaşdığı da nerm-i dil olup rif'at

199

Ḳıṭ'a

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün) (fa'lün)

1. Raṭb ü yābis dime bir söz ki işitse 'uḳalā
Derk ider niyyetiñi eylemesek de izhār
2. Pek ḥafī olsa ruṭūbetle yebūset eşeri
Barometro ider ātīde hevāyı iḥbār

200

Ḳıṭ'a

Fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlâtün / fe'îlün

(Fā'îlâtün) (fa'lün)

1. Kārı döndürse degirmen gibi de fikr-i daḳīḳ
Ezelī māyelü rızḳ ekmegi vaḳtiyle pişer
2. El ayak altına düşme ezilüp yoğrulma
Çiglik iden kişi tennūr telāş içre girer

201

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Şuʿlesi çok ise tîz parlase ehl-i ikbāl
Ġāzveş rāyiḥa-i ṭavır oluyor bed-ter
2. Dıyķ şadı bulınan hîç çekemez gayrıya da
Zararı var dinilür tehlikesi de evfer

202

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Ḳasveti maḥv ile dil feyz ile olsa imlā
Neyyir-i feyz anı iʿlā ile eyler dil-şād
2. Taḥliye olınarak beyza ḳabuġı içre
Ḳonsa şebnem güneşin pertevi eyler ıṣʿād

203

Ḳıṭʿa

Feʿilātün / feʿilātün / feʿilātün / feʿilün

(Fāʿilātün) (faʿlün)

1. Kîmyā ancak oluyor naẓar-ı ehlu'llāh
Baḥs-i küfr içre olan ḳalbi ider zer-āsā
2. Zer bile ġıḳta ider çünkü o himmet ile

İki ‘ālemde nihāyetsiz olur feyz ü ğınā

204

ꞐıꞐ’a

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. (*Kāffeten linnāsi*)¹⁸² meb‘ūs oldu Faḥr-i dü-serā
Olmadı irsāli (*illā raḥmeten li’l-‘ālemīn*)¹⁸³

2. Kimde kim miftāḥ-ı īmān olsa ‘uḳbāda dinür
(*Hāzihī cennātü ‘adnin fedḥulūhā ḥālidīn*)¹⁸⁴

205

ꞐıꞐ’a

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

1. Gülşen-i pend oldu bu eş‘ār-ı nā-çizim daḥı
Şemm olur yine Kemāl andan da ḥüsn-i rāyiḥa
2. İdelim ḥatm-i kelāmı bī-‘aded ḥamd ü şalāt
Okıyup li’llāhi Rabbü’l-‘ālemīn el-fātiḥa

¹⁸² “... bütün insanlara ...” 34/Sebe sûresi 28. âyet.

¹⁸³ “... sadece âlemlere rahmet olarak ...” 21/Ebiyâ sûresi 107. âyet.

¹⁸⁴ “‘Nağme-i bülbül yine remz eyledi gülşende kim / ‘Hâzihī cennātü adnin fe’dhulūhā hālidīn’” (Ahmed Paşa) beytinde “adn cennetleri” (Tâhâ 20/76) ibaresinin başına “hâzihī” kelimesi eklenmiş, ardından da, ‘Ebedî olarak kalmak üzere oraya girin’ mânasındaki âyetin (ez-Zümer 39/73) bir parçası eklenmiştir. Böylece Sultan Bayezid için yazılmış olan bu bahâriyyedeki beyit, ‘Bahar geldiğinde gül bahçesinde öten bülbüllerin nağmeleri, ‘İşte bu bir cennet bahçesidir, haydi oraya gir ve ebedî olarak kal’ sözünün sembolik ifadesidir.’ anlamını vermektedir.” Uzun, Mustafa, “Kur’an”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXVI, s. 415, ss. 414-17, İstanbul 2002.

206

Der-kenār¹⁸⁵

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Şad-i ‘ömri idüp atvel ü seyrin eshel
Māl-i gerdüne-i gerdüne mesābe eyler
2. Ki tekerlekleri de seniñ belādan maḥfūz
Levh-i şandūkı mu‘allaķ olarak feyz-āver

207

Der-kenār

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

(Fā‘ilātün) (fa‘lün)

1. Naẓm ü vaķf itdi Kemāl işbu kitābı yā Rab
Nefsini de ide tanẓīm aña da vāķıf ola
2. Hıç tevķıf ü ‘azāb itmeye dīvān-ı cezā
Beyt-i fırdevsde maẓmūn cemāliñi bula

¹⁸⁵ Matbûda bulunan bu der-kenâr yazma nüshada yoktur.

SONUÇ

Toplumun geçmişte yaşanan kültürel ve tarihsel olaylar hakkında fikir sahibi olması, düşünce yapısını geliştirmesi ve toplumda tarihî ve kültürel derinlik oluşturmaları bakımından oldukça önemlidir. Edebî eserler tarihsel aklın düşünüş ve söyleyiş formlarının nasıl oluştuğu ve bugüne nasıl aktarıldığı konusunda kaynaklık etmektedir.

İncelememize konu olan eser, 19. yüzyılda İsmâil Sâdık Kemâl tarafından yazılmış *Âsâr-ı Kemâl* adlı eserin üçüncü ve son bölümü olan *Şerh-i Esmâ'-i Evliyâ'nın Kıssası* 'dır. Eserde farklı tür ve şekillerde manzum içerikler bulunmaktadır. Bu içerikleri, nazım şekillerine göre kasîde, kıt'a ve tahmîs; nazım türlerine göre menâkıb-nâme ve na't oluşturmaktadır.

Bu eserle ilgili yaptığımız çalışmalar neticesinde ulaştığımız sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz:

1. İsmâil Sâdık Kemâl, çocukluğundan itibaren babasının önemli devlet görevlerinde bulunması ve kendisinin de devlet görevleri icra etmiş olması dolayısıyla kültürel anlamda bu çevrelerden etkilenmiştir. Sâdık Kemâl'in sûfi gelenek olarak Düğümlü Baba'ya olan intisabı da tarikat çevreleriyle güçlü bir irtibata sahip olduğunu göstermektedir. Bu tesirlerin ürünü olarak Sâdık Kemâl edebî geleneğe bağlı bir eser kaleme almıştır.
2. Eserin dilini değerlendirmek gerekirse; Sâdık Kemâl eserde Farsça ve Arapça terkiplere yer vermiştir. İncelediğimiz eserde Arapça beyitler, na't ve şairin kendi gazeline yazdığı tahmîs bulunmaktadır. Bununla birlikte menkabelerde sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır.
3. Eserde tabakat ve tezkire türlerine giren biyografik bilgiler bulunmakla birlikte fazîlet ve kerâmet unsurları, eserin ağırlıklı yönünü oluşturmaktadır.
4. Manzum menkabeler, ashâbı kirâm; aşere-i mübeşşere, fukahâ ve huffâz şeklinde, evliyâ ve ulemâ; tabiîn, on iki imam, hadîs ve mezhep imamları olarak gruplandırılmıştır.
5. Menkabeler, dinî - tasavvufî özelliklerinin yanı sıra; hâdiselerin ve meydana geldiği sahaların fikrî, kültürel ve sosyal yönleriyle incelenmelerinde önemli birer tarihî belge niteliğindedir. Eserde yer alan Gül Baba menkabesinde Sâdık Kemâl, babası Vecîhî Paşa'nın görev yeri değişiklikleriyle ilgili süreci

aktarıırken H. 1264 tarihinde Ankara, Bozok ve Kayseri’de insanların yaşadığı toplumsal sıkıntılardan, bu sıkıntıların giderilmesi için devletin aldığı tedbirlerden bahsederek dönem bilgisi vermektedir.

6. Hem matbûda hem de yazma nüshada esere sonradan eklenen ‘Kıt’a ve Rubâ’iler’ bölümünde, rubâ’î başlığı altında bulunan şiirlerin rubâ’î özelliği taşımadığı görülmüştür. Bu şiirlerin kıt’a-i kebîre özelliği taşıdığı tespit edilmiştir.
7. Na’tlarla ilgili yapılan çalışmaları ve kaynak kitaplardaki bilgileri incelediğimizde; na’tların ekserisinin başta Peygamberimiz olmak üzere peygamberler, halîfeler, velîler, din büyükleri ve mürşidler hakkında yazıldığı görülmektedir. Şair, na’t geleneğinden farklı olarak esere Hz. Hatîce, Hz. Âişe ve evlâd-ı kirâm hakkında na’tlar yazarak başlamıştır.

İsmâil Sâdık Kemâl’in yazdığı eserlerin henüz tamamının incelenmemesi ve hakkında yapılan çalışmaların azlığı nedeniyle, yapmış olduğumuz incelemenin edebî hayata ve bu alanda yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlaması temennî edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahatlı, Erdinç, “Terceme”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XL, ss. 483-84, İstanbul 2011.
- Aksoy, Hasan, “Kıt’a”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXV, ss. 505, İstanbul 2002.
- Aksoy, Ömer Asım v.dğr., *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 2009.
- Albayrak, Nurettin, “Rubâ’î (Türk Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXV, ss. 177-78, İstanbul 2008.
- Avcı, Casim, “Tabakat”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXIX, ss. 297-99, İstanbul 2010.
- Aycan, İrfan, “Mervân”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIX, ss.225-27, İstanbul 2004.
- Ayverdi, İlhan, *Asırlar Boyu Târîhî Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük - 2*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2006.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, C. 1, MEB Basımevi, Ankara 1951.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *Osmanlı Yer Adları*, Yayın Nu. 21, Ankara 2006.
- Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1969.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri II*, haz. Fikri Yavuz ve İsmail Özen, Meral Yayınevi, İstanbul 1972.
- Câmî, Molla, *Nefahâtü'l-Üns Min Hadarâti'l-Kuds Evliyâ Menkıbeleri*, çev. Mahmud Lâmiî Çelebi, Huzur Yayınevi, İstanbul 2016.
- Çalka, Mehmet Sait, *Klasik Türk Şiirinde Rubâî* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014.
- Çavuşoğlu, Mehmed, *Türk Dili (Dil ve Edebiyat Dergisi) / Türk Şiiri Özel Sayısı 2 - Divan Şiiri*, TDK Yayınları, Ankara 2011.
- Çelebi, Elvan, *Nâme-i Kudsî - Menâkıbu'l-Kudsiyye - İkinci Kitap*, haz. Mertol Tulum, Çizgi Kitabevi, İstanbul 2017.
- Çiçekler, Mustafa, “Na’t (Giriş-Fars Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXII, ss. 435-37, İstanbul 2006.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara 2015.

- Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 1999.
- Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.
- Eflâkî, Ahmed, *Ariflerin Menkıbeleri*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Elmalı, Hüseyin, “Kasîde”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, ss. 562-64, İstanbul 2001.
- Fayda, Mustafa, “Câhiliye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, VII, ss. 17-19, İstanbul 1993.
- , “Cennetü'l-Bakî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, VII, ss. 387, İstanbul 1993.
- Fırlalı, Ethem Ruhi, “Gâdir-i Hum”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXI, ss. 279-80, İstanbul 1996.
- Gülerer, Salih, “Türk Kültüründe Menâkıbnâmeler ve Menâkıbnâme Yazıcılığı”, *Tarih Okulu Dergisi*, S. XVI, ss. 233-262, İzmir 2013.
- Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 2017.
- Güneş, Mustafa, “Klasik Türk Edebiyatında Menakıbnâmeler ve Menâkıb-ı Akşemseddin” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.4, S. 16, ss. 165-171, 2011.
- Gölpınarlı, Abdülbâki, *Türkiye’de Mezhepler ve Tarikatler*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2014.
- İşıl, Fatih, *Edebiyatımızda Hadîs-i Şerîfler ve Âsâr-ı Kemâl’deki Bin Ehâdis Şerhi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2015.
- İNAL, İbnülemin Mahmud Kemâl, *Son Asır Türk Şairleri II*, MEB Basımevi, İstanbul 1969.
- İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.
- İsen, Mustafa - Kurnaz, Cemâl, *Türk Dünyası El Kitabı (Edebiyat)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992.
- Kavalcı, Osman, *Dîvan Şiirindeki Na’tlarda Dinî ve Tasavvufî Unsurlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1992.

- Karakuş, Yasin, *Âsâr-ı Kemâl'deki Şerh-i Esmâ'-i Hüsnâ, Esmâ'-i Nebî ve Na't-ı Enbiyâ* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2015.
- Konyalı, İbrahim Hakkı, *İstanbul Sarayları*, Burhaneddin Matbaası, C. I, İstanbul 1942.
- Korkmaz, Zeynep, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1-2*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları, Ankara 2017.
- Köksal, Mehmet Fatih, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012.
- , *Metin Neşrinin Ana Esasları*, TÜBAR-XXXI, ss. 179-209, Bahar 2012.
- Köprülü, Mehmet Fuad, *Anadolu Selçukluları Tarihinin Yerli Kaynakları*, Belleten S. 27, C. VII, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1943.
- Kuneralp, Sinan, *Son Dönem Osmanlı Erkân ve Ricali (1839-1922) Prosopografik Rehber*, İsis Yayınevi, İstanbul 1999.
- Külekcî, Numan, *Edebî Sanatlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
- Kütükoğlu, Mübahat, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1998.
- Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK Yayınları, Ankara 1998.
- Luthi, Max, “Masalın Efsane, Menkabe, Mit, Fabl ve Fıkra gibi Türlerden Farkı”, çev. Muallim Naci, *Lugat-i Nâcî*, Asır Matbaası, İstanbul H. 1322.
- Mercan, İsmail Hakkı, “Türk Tarihinin Kaynaklarından Olan Bazı Menakıb-name ve Gazavatnameler Hakkında”, Balıkesir Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 10, C. 6, ss. 107-130, Balıkesir 2003.
- Mşiri, Huda Hasan, “Eski Anadolu Türkçesi Dil Özellikleri”, *Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Dergisi*, S.17, ss. 122-150, Bağdat 2007.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TTK YAYINLARI, Ankara 2010.
- Onay, Ahmet Talât, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, haz. Cemal Kurnaz, Berikan Yayınları, Ankara 2013.
- Öngören, Reşat, “Tezkiretü'l-evliyâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XLI, ss. 74-75, İstanbul 2012.
- Özcan, Abdülkadir, “Tabakat (Osmanlı Dönemi)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XL, ss. 299-301, İstanbul 2010.

- Özkuyumcu, Nadir, “İfrîkiye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXI, ss. 515-16, İstanbul 2000.
- Öztürk, Ali, *Türk Anonim Edebiyatı*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 1986.
- Öztürk, Mürsel, “Rubâ’î”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXV, ss. 176-77, İstanbul 2008.
- Pala, İskender, “Kasîde (Türk Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, ss. 564-66, İstanbul 2001.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2015.
- Pekolcay, Neclâ, *İslâmî Türk Edebiyatında Şekil ve Nev’ilere Giriş*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000.
- Sami, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Sahafklar Kitap Sarayı Yayınları, İstanbul 2008.
- Sevengül Sönmez, *Halkbilimde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, haz. Metin Ekici v.dğr., Millî Folklor Yayınları, Ankara 2003.
- Subaşı, Hüsrev, “Es’ad Muhlis, Sadullah ve Kemâl İsmail Sâdık Paşaların Hattatlığı ve Ayaş’taki Hatların San’at Değeri”, *Tarihte - Günümüzde Ayaş ve Bünyâmin Ayaşî Sempozyumu* (Ankara, Temmuz 02-04 1993), haz. Mustafa Süzen v.dğr., ss. 177-200, Kariyer Matbaacılık, Ankara 1993.
- Süreyya, Mehmed, *Sicill-i Osmanî 3*, haz. Nuri Akbayır, çev. Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.
- Şahin, Haşim, “Menâkıbnâme”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIX, ss.112-14, İstanbul 2004.
- Şeker, Mehmet, “Türkiye (Anadolu) Selçukluları Tarihine Dair Bazı Kaynak Çalışmaları ve Menâkıb-nâmeler’le Fütüvvet-nâmeler”, *İslâm, Sanat, Tarih Edebiyat ve Mûsikî Dergisi*, S. 5, ss. 79-95, Konya 2005.
- Şener, Halil İbrahim, “Âsâr-ı Kemâl’de Yer Alan Manzum Esmâü’l-Hüsna”, *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi IV*, İzmir 1987.
- Tâhirü’l-Mevlevî, *Edebiyat Lügatı*, haz. Kemâl Edib Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1973.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.
- Tanyıldız, Ahmet v.dğr., *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, ed. Özer Şenödeyici, Kesit Yayınları, İstanbul 2015.
- Tarlan, Ali Nihad, *Edebiyat Meseleleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1981.

- Taşan, Nazım, *Kemâl-nâme-i Düğümlü Baba Cild-i Evvel* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2017.
- Tatlı, Bekir, “İsmâîl Sâdık Kemâl’in Âsâr-ı Kemâl’deki Hadisçiliği”, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, C. 18, S. 46, ss. 45-65, Haziran 2015.
- Timurtaş, Faruk Kadri, “Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri”, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, C.18, ss. 331-368, İstanbul 1976.
- Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, İstanbul 2012.
- Togan, Zeki Velidî, *Tarihte Usûl*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985.
- Tulum, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul, Nâme-i Kudsi (Menâkıbu'l-Kudsiyye)'nin Yayımlanmış Metninden Derlenen Verilerle - Birinci Kitap*, Çizgi Kitabevi, İstanbul 2017.
- Tuman, Nail, *Tuhfe-i Nâilî*, haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.
- Tülücü, Süleyman, “Muallakât”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXX, ss. 310-12, İstanbul 2005.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1999.
- Uzun, Mustafa, “Kur’an”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXVI, ss. 414-17, İstanbul 2002.
- Ünver, İsmail, “XIX. Yüzyıl Divan Şiiri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 32, S.1-2, Ankara 1988.
- , “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3/6, ss. 1-46, 2008.
- Vanlıoğlu, Mehmet, “Kasîde (Fars Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIV, ss. 564, İstanbul 2001.
- Yardım, Emine Seval, *Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1999.
- Yeğin, Abdullah v.dğr., *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, TÜRDAV Yayınları, İstanbul 1995.
- Yeniterzi, Emine, *Dîvan Şiirinde Na't (Basılmış Doktora Tezi)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989.

-----, “Na’t (Türk Edebiyatı)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXXII, ss. 436-37, İstanbul 2006.

Yıldırım, Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2008.

EKLER

EK 1. Pederim Vecîhî Paşa Merhûmuñ Terceme-i Hâlidür

Pederim el-Hâcc Muhammed Şâlih Vecîhî Paşa rahmetu'llâh-i te'âlâ 'aleyh biñ iki yüz seksen dört senesi Rebî'u'l-evveliniñ on ikinci Pâzâr-irtesi ya'nî mevlid ü irtihâl-i Hazret-i Nebevî günü şu'ur u intibâhına kaç'an hâlel gelmeksizin 'ale's-seher 'azm-i dâr-ı bekā eylemiş ve bir mâh kadar evkât-ı sâ'ireden ziyâde evrâd u ezkâr ile iştiğâl iderek vefâtı günü sâ'atiñ kaçda olduğunu sū'al idüp on bir buçuğda dinildükde şüret-i isti'câlde on iki buçuğa hâlâ gelmedi mi diyüp yine evrâd u ezkâr ile bi'l-iştiğâl sâ'at on iki buçuğa geldükde du'ânıñ 'akabinde uşûlden olduğu üzre ellerini yüzine sürüp ve ba'dehû yanlarına uzadup kabz-ı rûhı içün (Ey artık beni aḥz idiñ) didigi anda teslim-i rûh eylemiş. Ve işbu kelâmı nezdinde bulunanlara hitâben ve anlara müteveccihen söylemeyüp rûhânî meşhûdı bulunanlara söylediği mu'âmelât-ı vâkı'asından tebeyyün itmiş ve Hazret-i İbn-i 'Abbâs radıye 'anhümâ Rabbü'n-nâs efendimiziñ türbe-i 'aliyyeleri derûnına ve Hazret-i 'Alî kerrema'llâhu veche efendimiziñ necl-i necîleri Hazret-i Muhammed bin Hanîfe revvaha'llâhu te'âlâ rûḥahû efendimiziñ cenb-i 'âlilerine muttaşılan medfûn olarak işbu zamân-ı irtihâlî ve mekân medfûniyyeti daḥı bi-luṭfihî te'âlâ ḥüsn-i hâl ü me'âbına şahideyn-i 'âdileyn olmuşlardır. Merhûm müşârun-ileyh Şâm-ı şerîf 'ulemâsından 'Alî Efendi merhûmuñ maḥdûmı Ankaravî, kezâlik fuḫalâdan 'Osmân Efendi-zâde yine Anḫara 'ulemâsından müteveffâ Hüseyin Efendi'niñ şulbinden iki yüz on dört târîḥinde Medîne-i Anḫara'da ḳadem-nihâde-i 'âlem-i şühûd olmuş. Ve taḥşîl-i 'ilm ü kitâbet iderek ve Ayâş müftîsi-zâde Hâcî Mes'ûd Ağa merhûmuñ kerîmesi vâlidem Hâce Müslime Hânım-ı merhûmeyi tezevvüc eyleyerek bir müddet mûmâ-ileyh Hâcî Mes'ûd Ağa merhûmuñ kitâbetinde ve dîvân-ı ḥümâyûn ve mühimme ḳalemlerinde ve bir müddet daḥı Ağa-yı mûmâ-ileyhiñ birâderi Es'ad Paşa merhûmuñ ḥazînedârlığında bulunmuş. Ve kırk üç târîḥinde Rûm ili Beglerbegligi rütbesiyle Edirne'de vâli ḳâ'im-maḳâmı ve mu'aḥḫaran Şamaḳocaḳ nezâretiyle Varna muḫâfızı ve ba'dehû bi'l-infişâl Der-Sa'âdet'de birkaç mâh ikâmetle kırk yedi evâ'ilinde Selânik mutaşarrıfı olarak kırk sekiz evâsıtında rütbe-i vezâretle Belgrad muḫâfızı ve elli bir senesinde Bosna eyâletine vâli

olarak elli altı târîhinde oradan dahı ma'zûliyyet ve beş altı mâh Der-i 'aliyye'de baş-ı kâlîçe-i istirâhatle elli yedi evâ'ilinde Konya ve evâhirinde Diyâr-i Bekr me'a Ma'mûretü'l-'azîz eyâletlerine ve elli sekizde Haleb me'a Urfa ve altmış birde Şaydâ ve Kuds-i şerîf eyâletlerine vâli olmuş. Ve altmış iki evâ'ilinde oradan dahı ma'zûl ve Der-Sa'âdet'e vuşûlını müte'âkıb def'a-i şâniyye olarak Belgrad muhâfızlığına ve altmış üçde kezâlik infişâl ve çend mâh Der-i 'aliyye'de ikâmetle altmış dört senesi evâ'ilinde Muşul ve evâhirinde Anğara eyâletlerine ve altmış yedi evâ'ilinde Bağdâd vâililigine ta'yîn ve altmış sekizde bi'l-isti'fâ Der-Sa'âdet'e celb olunmuş ve müte'âkıben def'a-i şâniyye olarak Anğara eyâletine vâli olup çend mâh sonra Kürdistân eyâleti tevcîh buyurulmuş ise de Anğara ve mulhakâtı olan Kayserî ve Bozok ve Kengırı sancakları ahâlîsiniñ istid'â-yı 'umûmîleri vukû'yle Anğara vâililiginde ibkâ olunmuş ve yetmiş bir evâhirinde yine bi'l-infişâl Der-Sa'âdet'e celb ve müte'âkıben Erzurûm vâililigine ve Rusya muhârebesi münâsebetiyle ol havâlîde bulunan ordu-yı hümâyûnuñ idâre-i levâzımâtına me'mûr buyurulmuş ve yetmiş üç evâhirinde yine bi'l-infişâl Der-Sa'âdet'e celb ile yetmiş dört evâ'ilinde def'a-i şâniyye olarak Selânik vâililigine me'mûr olup yetmiş beş târîhinde oradan dahı munfaşılan kezâlik Der-i 'aliyye'ye vürûd eylemiş ve yetmiş sekiz evâ'ilinde meclis-i vâlâ a'zâlılığına ta'yîn buyurulmuş ve bir müddet riyâseti vekâletinde dahı bulunmuş ve mu'aşharan Kırım ve Hersek muhâcirleri huşûşâtınıñ hüsn-i tesviyyesi zımnında teşkil olunan komisyon riyâsetine me'mûr buyurulmuş ve iki yüz seksen senesi evâhirinde Harem-i Hazret-i Nebvî meşîhâti hıdmet-i celîlesiyle Medine-i hünevvere muhâfızlığı ve müte'âkıben bi'l-'ilâve Mekke-i mükerreme şeyhü'l-haremligi ve Hicâz ve Habeş eyâletleri vâililigi dahı tevcîh ü ihâle buyurularak ve umûr-ı me'mûresini îfâ ve hacc-ı şerîfi üç sene edâ iderek eslâfı mişillü eyyâm-ı şayfda Tâ'if'de ikâmet üzre iken bir minvâl-i muharrer irtihâl-i dâr-ı bekâ eylemişdür. Pederim olduğu cihetle hâme vü lisân-ı 'âcizânemle sitâyişini beyân ü tafşîl kâfi olamayup me'mûr bulunduğu mahalleriñ cümlesinde memnûniyyet-i ahâlî olduğundan her kangısından infişâl eylemiş ise ekâbir ü ehâd-ı ahâlî iftirâkına te'essûf ile ağlaşarak bi't-teşyî' dâ'imâ şenâsında bulundukları delîl-i vâfî ve bununla berâber hıdemât-ı vâkı'ası nezd-i Saltanat-ı seniyyede dahı bi't-tağdîr defe'ât ile iltifât ü tahşîni hâvî haţt-ı Hümâyûn ile muveşşah fermân ü teşrîfât ile ve vüzerâ

vü vülât-ı ‘izâm beyninde bi’t-tefavvuk birinci râddede bulunanlardan olduğına nişâne-i iftihâr olan nişânlar ile evvel ü âhir talîf buyunılarak Devlet-i ‘aliyye’niñ hoşnûdiyyeti kezâlik beyândan müstagnîdür. Ve bulunduğu maḥallerde cāmi‘-i şerîf ü tekve vü mekteb-i şıbyân ü çeşmeniñ ta‘mîr ü müceddeden inşāsına da muvaffak olmışdır. Bâ-ḥuşûş zıkr olunan zamân ü mekân-ı me‘ālî-şānda öyle ḥüsn-i ḥāl ile irtihāl ü medfûniyyeti berāhîn-i celîle olduğundan bi’l-iktifā işbu kitābı kırā’at iden zevâtıñ merhûm müşārun-ileyhi dahı kırā’at-ı Fātiḥa ile ḥişşe-yāb-ı sürûr buyurmaları recā olunur. Li’llāhi’l-fātiḥatü me‘a’ş-şalavāt.

El-fakîr Kemāl nāzım-ı hāze’l-kitāb.

EK 2. Vâlidem Müslime Ḥānım-ı Merḥūmenüñ Terceme-i Ḥālidür

Vâlidem Ḥāce Müslime Ḥānım rahmetu’llāhi te‘ālā ‘aleyhā biñ iki yüz seksen bir senesi ḥacc-ı şerîfi ifā ve Zî’l-ḥiccenin on yedinci Penc-şenbe günü Mekke-i mükerrerede şu‘ūr-ı intibāhına kaṭ‘ā ḥalel gelmeyerek ve evkāt-ı sâ’ireden ziyāde evrād u ezkār ile tevaḡḡul eyleyerek irtihāl-i dār-ı bekā eylemiş. Ve māder-i Cenāb-ı Risālet-penāhi Ḥazret-i Āmine raḍıya’llāhu te‘ālā ‘anhā efendimizin türbe-i ‘aliyyeleriniñ ittişālinde ve Ḥazret-i Ḥadīcetü’l-kübrā raḍıya’llāhu te‘ālā ‘anhā efendimizin türbe-i ‘ulyālarının bāb-ı şeref-me’ābının karşusunda Cum‘a gicesi defn olunmuşdur. Mümā-ileyhānıñ nesli Kuṭbu’l-aḳṭāb Ḥazret-i Seyyid Muşṭafā Bünyāmīn Ayāşī ḳuddise sırruhū’l-‘ālī efendimize muttaşıl olup biñ iki yüz toḳuz tārīhinde Ayāş ḳazāsında esbāk Şurre-i Hümāyūn Emīnī Ḥacı Mes‘ūd Aḡa merḥūmuñ şulbinden ḳadem-nihāde-i ‘ālem-i vücūd olmuş. Ve otuz altı tārīhinde pederim el-Ḥācc Muḥammed Şāliḥ Vecīhī Paşa merḥūma tezvīc olup iki yüz kırk tārīhinde Edirne’de bu ‘abd-i ‘ācizi ve mū’aḥḫaran merḥūm müşārun-ileyhiñ defn olduğu Ḥazret-i İbn-i ‘Abbās raḍıye ‘anhūmā Rabbū’n-nās efendimiziñ türbe-i ‘aliyyeleri ittişālinde medfūn el-Ḥācc Muḥammed Şāliḥ Beg merḥūmı ve çend nefer-i birāder ü hemşirelerimi toḡırmış ve merḥūm-ı müşārun-ileyhiñ meşīḫat-ı Ḥarameyn-i muḥteremeyn ü Ḥicāz ü Ḥabeş eyāletleri vāliligine me’mūr olarak Mekke-i mükerremeye vürūdında me‘an gelüp ber-minvāl-i muḥarrer evrād u ezkār ile iştiḡalde olduğu ḫâlde ‘azm-i gülzār-ı behişt eylemişdür. Edā-yı ḥacc-ı şerîfi müte‘ākıben vefātı ve öyle mekân-

ı me'ālī-şānda defn olındığı dağı ħüsn-i ħāl ü ma'be-i şāhdeyn-i 'ādileyn olarak ve Ayāş'da müşārun-ileyh Ĥazret-i Bünyāmīn ħuddise sırruhū'l-mu'īn efendimizin türbe-i 'aliyyelerine ve ittişālinde bulunan cāmi'-i şerīf ü tekve vü medrese ve sâ'ir türbe-i şerīfede ba'zı vaqıfları dağı bulunmuş olup ve vālidem oldığı cihetle sitāyişini ħāme vü lisān-ı 'ācizānemle beyān ü tafşīl kāfī bulunmamış olduğından bunlar berāhīn-i vāfiyye idüğinden bi'l-iktifā işbu kitābı muṭāla'a iden zevātın mūmā-ileyhāyı dağı kıra't-ı Fātiḥa ile şādān buyurmaları recā olunur. Li'llāhi'l-fātiḥatü me'a's-şalavāt.

El-faḳīr Kemāl.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Zeliha ERÇEN DURAN
Doğum Yeri ve Tarihi: Niğde/Ulukışla - 07.05.1990
Medenî Durumu: Evli
E-posta: zeliha_ercen@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans: Çukurova Üniversitesi - Adana
Türk İslâm Edebiyatı Bilim Dalı - 2018
Lisans: Çukurova Üniversitesi - Adana
Eğitim Fakültesi - 2011
Lise: Pozantı Türkan İrfan Akün Ç.P.A.L. - 2007

İş Deneyimi

2013 -: Öğretmen, MEB.